

30. INTERNATIONAL CONGRESS ON CREATIVE DRAMA IN EDUCATION "ADAPTATION"

30. INTERNATIONAL CONGRESS ON CREATIVE DRAMA IN EDUCATION
"ADAPTATION"

BİLDİRİ ÖZETLERİ KİTABI

DRAMA CONGRESS 2019 CONFERENCE PROCEEDINGS

**30. ULUSLARARASI EĞİTİMDE YARATICI DRAMA
KONGRESİ
"UYUM"**

24-27 Ekim 2019

Çukurova Üniversitesi

24-27 October 2019

Çukurova University

30. ULUSLARARASI EĞİTİMDE YARATICI DRAMA KONGRESİ "UYUM"

Yayıma Hazırlayanlar:

Yaşare AKTAŞ ARNAS

Ayten İFLAZOĞLU SABAN

Meltem EMEN

24-27 Ekim 2019

Çukurova Üniversitesi

24-27 October 2019

Çukurova University

KONGRE BAŞKANLARI

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Mustafa Kibar, Çukurova Üniversitesi Rektörü

Düzenleme Kurulu Başkanları

Prof. Dr. Ahmet Doğanay, Ç.Ü. Eğitim Fakültesi Dekanı

Prof. Dr. Ömer Adıgüzel, Çağdaş Drama Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas, Ç.Ü.E.F. Temel Eğitim Bölüm Bşk.

Kongre Sekreteryası

Arş. Gör. Dr. İnanç Eti, Ç.Ü.E.F. Temel Eğitim Bölümü

Arş. Gör. Seval Ördek İnceoğlu, Ç.Ü.E.F. Temel Eğitim Bölümü

Arş. Gör. Meltem Emen, Ç.Ü.E.F. Temel Eğitim Bölümü

Arş. Gör. Şule Sarıbaş, Ç.Ü.E.F. Temel Eğitim Bölümü

Arş. Gör. Beyza Canbazoğlu, Ç.Ü.E.F. Temel Eğitim Bölümü

DÜZENLEME KURULU ÜYELERİ

- Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas (Çukurova Üniversitesi)
- Prof. Dr. Kamuran Tarım (Çukurova Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ayten İflazoğlu Saban (Çukurova Üniversitesi)
- Doç. Dr. Özlem Kaf (Çukurova Üniversitesi)
- Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek (Hacettepe Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi. M. Sencer Bulut Özsezer (Çukurova Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi. Serkan Keleşoğlu (Ankara Üniversitesi)
- Öğr. Gör. Dr. Raziye Günay Bilaloğlu (Çukurova Üniversitesi)
- Öğr. Gör. Dr. İhsan Metinnam (Ankara Üniversitesi)
- Arş. Gör. Dr. Zeki Özen (Ankara Üniversitesi)
- Arş. Gör. Dr. İnanç Eti (Çukurova Üniversitesi)
- Arş. Gör. Seval Ördek İnceoğlu (Çukurova Üniversitesi)
- Arş. Gör. Meltem Emen (Çukurova Üniversitesi)
- Arş. Gör. Şule Sarıbaş (Çukurova Üniversitesi)
- Arş. Gör. Beyza Canbazoglu (Çukurova Üniversitesi)
- Blm. Uzm. Songül Başbuğ (ÇDD, Genel Merkez)
- Blm. Uzm. Abdulgafar Terzi (ÇDD, Adana temsilciliği)
- Blm. Uzm. Pınar Terzi (ÇDD, Adana temsilciliği)

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. İnci San (Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ömer Adıgüzel (Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan (Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas (Çukurova Üniversitesi)
- Prof. Dr. Kamuran Tarım (Çukurova Üniversitesi)
- Prof. Dr. Aysel Köksal Akyol (Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. İsmail Güven (Ankara Üniversitesi)
- Prof. Dr. Esra Ömeroğlu (Gazi Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ayten İflazoğlu Saban (Çukurova Üniversitesi)
- Prof. Dr. Anna Lena Ostern (Bergen Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ulrike Hentschel (Berlin Üniversitesi)
- Prof. Dr. Gerd Koch (Berlin Alice-Salomon Yüksek Okulu)
- Prof. Dr. H. Wolfgang Nickel (Berlin GSÜ Ü. Em. Öğr. Üy.)
- Prof. Dr. Laura A. McCammon (Arizona Üniversitesi)
- Prof. Dr. David Davis (Birmingham City Üniversitesi)
- Prof. Dr. Dagmar Dörger (Erfurt Üniversitesi)
- Prof. Dr. Stig A. Eriksson (Bergen Üniversitesi)
- Prof. Dr. John O'Toole (Melbourne Üniversitesi)
- Prof. Dr. Joe Winston (Warwick Üniversitesi)
- Prof. Dr. Alkistis Kondoyanni (Peloponnesse Üniversitesi)
- Prof. Dr. Ali Öztürk (Anadolu Üniversitesi)
- Doç. Dr. Kristian Nødtvedt Knudsen (NTNU)
- Doç. Dr. Tuncer Bülbül (Trakya Üniversitesi)
- Doç. Dr. Tolga Erdoğan (Trabzon Üniversitesi)
- Doç. Dr. Özlem Kaf (Çukurova Üniversitesi)
- Doç. Dr. Oylum Akkuş İspir (Ohlone Üniversitesi)
- Doç. Dr. Pınar Özdemir Şimşek (Hacettepe Üniversitesi)
- Doç. Dr. Ayşe Okvuran (Ankara Üniversitesi)
- Doç. Dr. Necdet Aykaç (Muğla Üniversitesi)
- Doç. Dr. Nihal Kuyumcu (İstanbul Üniversitesi)
- Doç. Dr. Selen Korad Birkiye (İstanbul Devlet Tiyatroları)
- Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yaşar (Çukurova Üniversitesi)

- Dr. Öğr. Üyesi Serhan Sarıkaya (Artvin Çoruh Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi M. Sencer Bulut Özsezer (Çukurova Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Nami Beştepe (Ankara Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Serkan Keleşoğlu (Ankara Üniversitesi)
- Dr. Öğr. Üyesi Murtaza Aykaç (Niğde Üniversitesi)
- Öğr. Gör. Dr. Ferah Burgul Adıgüzel (Gazi Üniversitesi)
- Öğr. Gör. Dr. Raziye Günay Bilaloğlu (Çukurova Üniversitesi)
- Arş. Gör. Dr. Zeki Özen (Ankara Üniversitesi)
- Arş. Gör. Dr. İnanç Eti (Çukurova Üniversitesi)
- Öğr. Gör. Dr. İhsan Metinnam (Ankara Üniversitesi)
- Dr. Mateusz Marciniak (Adam Mickiewicz Üniversitesi)
- Dr. Sylvia Jaskulska (Adam Mickiewicz Üniversitesi)

İçindekiler

ÇAĞRILI KONUŞMA ÖZETLERİ.....	15
CREATIVE DRAMA: A MIRROR, A WINDOW, A DOORWAY, A COMMUNITY	
Pam Bowell.....	16
TEACHING AND LEARNING THROUGH DRAMATURGY: EDUCATION AS AN ARTFUL ENGAGEMENT	
Anna-Lena Østern.....	18
UYUM-UYUMSUZLUK SANAT	
Tamer Levent.....	19
PANEL ÖZETLERİ	21
ADAPTATION THROUGH DRAMA - A MATTER OF BODY AND MIND	
Patrice Baldwin.....	22
SHARE ADAPT INNOVATE	
Robin Pascoe	23
RE-THINKING, RE-MAKING, RE-SHAPING-THE IMPORTANCE OF DRAMA/THEATRE EDUCATION AND ART AS THE SOURCE OF STABILITY IN AN EVER CHANGING WORLD	
Sanja Krsmanovic-Tasic.....	24
THEATRE/THEATRICAL EXPERIENCE AS INTERPLAY OF CREATIVITY AND ADAPTATION	
Ute HandWerg.....	25
ZITLILIKLARIN BİRLİĞİ YA DA DRAMATİĞİN DİALEKTİĞİ	
Ali Öztürk.....	26
DRAMA UYUM MU, UYUMSUZLUK MU SAĞLAR/SAĞLAMALIDIR?	
Ayşe Okvuran.....	27
FARKLILIKLARA UYUM VE YARATICI DRAMA	
Mustafa Yaşar.....	28
OKUL YAŞAMINA VE OKUL SÜREÇLERİNE UYUM	
Aysel Köksal Akyol.....	30

SÖZLÜ BİLDİRİ ÖZETLERİ.....	31
FOTOĞRAF KARELERİNDE HİTİT MEDENİYETİ EĞİTİM PROJESİ	
Ali Akın Akyol / Selma Köseoğlu.....	32
YARATICI DRAMANIN MİNİ META-ANALİZİ	
Veli Batdı.....	34
OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN DRAMA ETKİNLİKLERİNİ PLANLAMA, UYGULAMA VE DEĞERLENDİRME YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ	
Merve Koyuncu / Emine Yılmaz Bolat	36
YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK Z KUŞAĞI İLE İLETİŞİM VE UYUM FARKINDALIĞI ÇALIŞMALARI	
Elif Aykanat Özcan / Koray Budak	38
OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİ İLE ÖĞRETMEN ADAYLARI MÜZEDE ELELE	
Emine Açar / Buğra Hayta.....	41
YARATICI DRAMA VE ÖĞRENCİ ANLATIMINA DAYALI İŞLENEN ÖĞRETİM İLKE-YÖNTEMLERİ DERSİNİN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN KARŞILAŞTIRILMASI (MEHMET AKİF ERSOY VE GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)	
Büşra Kılınç / Betül Temizyürek.....	43
ERGENLERLE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA YARATICI DRAMANIN KULLANIMI	
Ahmet Ege	45
GELİŞLER, KALIŞLAR VE UYUM, “BİR VARMIŞ, BİR YOKMUŞ”	
Nuket Elpeze Ergeç / Muzaffer Sümbül.....	48
FARKLI DRAMA ÇALIŞMALARINDA KATILIMCI VE UYGULAYICI OLAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ	
Merve Dolgun / Kenan Demir	49
ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DRAMA DENEYİMİ VE BU DENEYİMİN YANSIMALARI	
Şule Alıcı	51

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ-KONTROL VE ÖZ-YÖNETİM BECERİLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Onur Altuntaş 53

MÜZEDE YARATICI DRAMA: KÖY KADINLARININ HAYATINA DOKUNUŞ

Şule Alıcı / İzzet Esen 55

SAĞLIK BİLİMLERİ ALANINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN YARATICI DRAMA DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Onur Altuntaş 57

SINIF İÇİ UYUM VE İLİŞKİLER BAĞLAMINDA DRAMA ETKİNLİKLERİ

Yaşare Aktaş Arnas / Şule Sarıbaş / Mustafa Yaşar 59

YARATICI DRAMA İLE MOTİFTEN ŞİİRE; SANATTA UYUM

Ferah Burgul Adıgüzel / Zekeriya Merdin 61

UYUM ÇERÇEVESİNDE KOLB VE YARATICI DRAMA

Sevgi Sırma / Akın Keklik 63

GELECEK İÇİN BİYOEKONOMİ KAVRAMI (BİR DRAMA ATÖLYESİ)

Akın Keklik / Funda Çıray Özkara 65

BİR KATILIMCI SANAT PROJESİ OLARAK TİYATRO ÇALIŞMALARININ KADINLARIN YAŞAM MEMNUNİYETLERİNE ETKİSİ

Hakan Serhan Sarıkaya / Hilal Bilgin 67

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ YARATICI DRAMA DERSİNİN SOSYAL VE MESLEKİ BECERİLERİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Berk Dönmez / Kadriye Öztürk / Abdul Samet Demirkaya 69

KÜRESEL BAĞLANTILAR ÜNİTESİNİN YARATICI DRAMA İLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Özlem Yağcıoğlu / Tayyib Has / Mustafa Yeler 71

ÖĞRETMEN ADAYLARININ KÜLTÜREL SERMAYE YETERLİKLERİ İLE YARATICI DRAMA DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özlem Kaf / Merve Ülker 73

YARATICI DRAMANIN MİNİ META-TEMATİK ANALİZİ

Veli Batdı 74

**İLKOKUL 4. SINIF DEĞERLER EĞİTİMİNDE YARATICI DRAMA
YÖNTEMİNİN ETKİSİ**

Fazilet Barcın / Bilge Kuşdemir Kayıran 76

**ÖĞRETMEN ADAYLARINDA FARKLILIKLARA SAYGIYI GELİŞTİRMEYE
YÖNELİK DRAMA UYGULAMALARI**

Yaşare Aktaş Arnas / Şule Sarıbaş / Mustafa Yaşar..... 79

YARATICI DRAMA İLE TANIŞIYORUM

Elif Eryiğit / Kenan Demir 81

**YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE OKUL ÖNCESİ GRUPLARDA
KÜLTÜRLERARASI FARKLILIKLAR VE UYUM – BURSA GÖÇ TARİHİ
MÜZESİ UYGULAMASI**

Sinan Işık / Dilek Yıldız Karakaş 83

**BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU’NUN ESERLERİNDEKİ ANADOLU KÜLTÜRÜ
ÖĞELERİNİN DRAMA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİ**

Alime Yeşim Karabacak / Songül Başbuğ 85

**MATEMATİK ÖĞRETİMİNDE BİR YÖNTEM OLARAK YARATICI DRAMANIN
KULLANIMINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRÜŞLER**

H. Beyza Canbazoglu / Kamuran Tarım 88

**FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİMİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE
İŞLENMESİNE YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖZ-YETERLİK
VE TUTUMLARI**

H. Beyza Canbazoglu / Kamuran Tarım 90

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DRAMA DERSİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK BİR
EYLEM ARAŞTIRMASI**

İnanç Eti / Meltem Emen..... 92

ÇOCUKLARLA MİMARLIK, BAUHAUS VE YARATICI DRAMA

Nebahet Akverdi Dokuzoglu 94

**KÜRESEL SORUNLARA YÖNELİK FARKINDALIK OLUŞTURMADA
YARATICI DRAMA YÖNTEMİ VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ**

Ramazan Sever / Fazıl Özmen..... 95

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN HIV/AIDS'E İLİŞKİN FARKINDALIĞA ETKİSİ

Simge Yılmaz / Özgür Ulubey 97

İLKOKULLARDA YARATICI DRAMANIN KULLANILMASI

Şerife Tosun / Selin Kırbaşı 99

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DRAMA DERSİNİN KATKILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Alp Yanık / Zehra Betül Akbal..... 101

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Nadire Emel Akhan / Hüseyin Acar/ Hilal Mert 103

YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE DEĞERLER EĞİTİMİNE BİR ÖRNEK: TÜRK TARİHİNDEN YÜKSELEN EVRENSEL MESAJLAR

Nadire Emel Akhan / Hilal Mert / Hüseyin Acar 105

MÜZE VE DRAMA: KKTC GÜZELYURT ARKEOLOJİ VE DOĞA MÜZESİNDEN ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Ferda Öztürk Kömleksiz..... 106

DERS DIŞI DRAMA ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN BİR DURUM ÇALIŞMASI: HAYATIMI DEĞİŞTİREN ÖĞRETMEN!

Belma Koç / Kerim Gündoğdu 109

İLKOKUL BİRİNCİ SINIFA KAYITLI ÖĞRENCİ VELİLERİNİN YARATICI DRAMAYA İLİŞKİN TUTUMLARI

Fatma Kocatürk 111

ÖZEL YETENEKLİ DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DRAMA DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Uygar İnal / Dilşad Ergen 114

YARATICI DRAMA YOLUYLA MÜZEDE DİSİPLİNLERARASI EĞİTİM UYGULAMASI

Memet Karakuş / Zeynep Karaman / Fevziye Yıldırım Köylü 117

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN 60-72 AY ARASI ÇOCUKLARIN YÜRÜTÜCÜ FONKSİYONLARINA ETKİSİ

Münire Aydılek Çiftçi / Murtaza Aykaç 119

YARATICI DRAMA VE İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIK DÜZEYİ

Memet Karakuş / İdris Kocabey 121

ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖÇMENLERİN UYUMUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Ayşegül Avşar Tuncay / Hacer Ulu 123

TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN ALANLARINDA YARATICI DRAMANIN KULLANILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Işıl Tanrıseven 124

TARİH BİLİMİNİN DİĞER DİSİPLİNLERLE İLİŞKİSİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİ

Nesrin Aslan 126

DRAMA YÖNTEMİYLE HAZIRLANAN ÖZEL EĞİTİM ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Ayşegül Avşar Tuncay 127

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ŞİDDETE YÖNELİK ALGILARININ TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Münire Akgül / Filiz Yurtal / Metehan Çelik 129

YARATICI DRAMA VE YARATICI OKUMA UYUMU

Zekeriya Merdin / Ferah Burgul Adıgüzel 130

YARATICI DRAMA ÇALIŞMALARINDA UYUM AMACIYLA YAPILAN AYNA ETKİNLİKLERİNİN KATILIMCI GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömer Adıgüzel 132

SÜREÇSEL DRAMA UYGULAMALARI İÇİN BİR SENTEZ TEKNİK ÖNERMESİ

Ali Kırkar 134

ÇOCUK HAKLARI BİLDİRGESİ'NİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİ

Dilek Er Şentürk / Nevin Gümüş 135

H. CALDWELL COOK'UN OYUNA UYUM AÇISINDAN BAKIŞI

Nevin Gümüş / Ömer Adıgüzel 137

DRAMA SÜREÇLERİNDE UYUM ÇALIŞMALARINA GENEL BİR BAKIŞ

Pınar Özdemir Şimşek / Fatıma Büşra Cengiz 139

**YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE 12-14 YAŞ ÇOCUKLARINDA BOŞANMA
OLGUSUNUN ÇALIŞILMASI**

Selcan Gülden / Zeki Özen 141

**DRAMA EĞİTMEN ADAYLARININ DRAMA ALANINA UYUM SÜRECİNDE
YAŞADIKLARI DENEYİMLER ÜZERİNE BİR İNCELEME “EĞİTMENLİK
SÜRECİNDE DRAMATİK OLAN: KEŞKE VE İYİ Kİ ÇARPIŞIYOR”**

Zeki Özen / Serkan Keleşoğlu 143

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÇOCUK HAKLARI EĞİTİMİNDE
YARATICI DRAMA UYGULAMALARININ KULLANILMASINA İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ**

Esra Rabiye KARAMAN / Ayşegül Oğuz 144

**YARATICI DRAMA SÜREÇLERİNİ PLANLAMADA DİSTOPIK TEMELLİ
DÜŞÜNMENİN KULLANIMININ KATILIMCI GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

İhsan Metinnam 146

**YARATICI DRAMA LİDERLİĞİ/EĞİTMENLİĞİ PROGRAMI
KATILIMCILARININ SOSYAL UYUMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ**

Özlem Kaf / İnanç Eti 150

SINIF İÇİ SOSYAL UYUMU ARTIRACAK BİR DRAMA UYGULAMASI

M. Sencer ÖZSEZER 152

**YÖNTEMSSEL UYUMSUZLUKLAR: YARATICI DRAMA YÖNTEMİ
UYGULANIRKEN KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ**

Pınar Özdemir Şimşek / Ömer Nayci 157

**DRAMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARININ BLOOM’UN
YENİLENEN TAKSONOMİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Ömer Nayci..... 159

POSTER BİLDİRİ ÖZETLERİ 161

**TROYADAN ÇANAKKALEYE VAZGEÇİLMEZ TOPRAKLAR EĞİTİM
PROJESİ**

Ali Akın Akyol / Selma Köseoğlu..... 162

**DRAMA DERSİ İLE YARATICI DRAMA EĞİTMENLİĞİ PROGRAMI TEMEL
AŞAMA UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

Mine Çınar 164

**GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN GÜNDELİK NESNELERİ
KENDİ GERÇEKLİĞİ DIŞINDA KULLANMASINA BİR ÖRNEK**

Abdulgafar Terzi..... 166

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRETMEN
ADAYLARININ DRAMANIN KATKILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Fatma Arslan / Mihriban Cehavirci 169

**SINIF ÖĞRETMENLERİNİN, İLKOKUL 1. SINIFA DEVAM EDEN
ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (MALATYA
İLİ ÖRNEĞİ)**

Ramazan Sever / Ceylan Cinal 171

**BAZI BİLEŞENLER BAĞLAMINDA ADANA-OSMANİYE HALK
DANSLARINDA UYUM**

Muzaffer Sümbül 173

**TÜRK HALK DANSLARININ ÖĞRETİMİ SÜRECİNDE YARATICI DRAMA VE
UYUM ÇALIŞMALARI**

Deniz Köktan 174

ÇAĞRILI KONUŞMA ÖZETLERİ

CREATIVE DRAMA: A MIRROR, A WINDOW, A DOORWAY, A COMMUNITY

Pam Howell

The congress theme of 'Adaptation' seems never more appropriate than it is now. Changes are happening in many aspects of our lives – environmental, personal, political and professional. They demand responses from us in order that we face and surmount the challenges these changes bring.

Critical to meeting the challenges of change is the ability to adapt. Over the history of our species, this ability has been crucial. It is a survival skill and it is needed as much now as ever. As the congress brief so clearly suggests, without adaptation, life may well be rigidly conformist or chaotically confused – each with damaging consequences.

The human capacity for imagination is a key element in our ability to adapt. We are alone as the species that can imagine how things were, how they are and how they might be other than they are. Insights born of this capacity provide a foundation on which we might build our responses to the changing circumstances in which we find ourselves.

Not only are we unique in our ability to imagine but we also employ our imagination, aesthetically. One of the defining features of our species is that we are art makers. The visual art, music, dance and drama that we make provide means by which we might explore, challenge, celebrate and come to understand the world in which live and speculate on how we may be more successful in it. Art is a mirror that reflects our life experiences; a window through which we may see the life experiences of others and a doorway through which we might enter and experience other realities.

Moreover, when the art form that we engage in is drama, we engage in it with others because drama is the truly social art form. Together we create shared fictions and through the quintessentially dramatic mode of enactment we are able not only to cross the threshold of the doorway but also meet and join with a community of fellow creative explorers; people like ourselves who are also seeking to join a circle of transformative creativity.

However, in the context of drama in education – the context to which congress participants are particularly committed – there is a further dimension which is critical to the development and learning of students. It is of course, teachers.

In our field, we frequently talk about the pedagogic power of drama but Neelands reminds us that:

Drama cannot, of course, of itself teach in any kind of way, nor can it, of itself, be powerful. It is what we do, through our own human agency, WITH drama that determines the specific pedagogy and specific powers...

(2004, p.48)

In the context of drama in education, it is teachers, in partnership with the students they teach, who harness our innate predisposition to learn through imagined experience. In this endeavour, they need to exercise their own ability to adapt as they respond to the changes confronting both their students and themselves.

The congress mission statement asserts that creative drama forms a circle and invites everyone into the circle for a harmonious life. This keynote will consider how the drama process enables the ensemble of students and teachers, together, to form that circle.

Cited:

Neelands, J. (2004) *Miracles are happening: beyond the rhetoric of transformation in the Western traditions of drama education*. Research in Drama Education, Volume 9 (1), pp. 47-56.

TEACHING AND LEARNING THROUGH DRAMATURGY: EDUCATION AS AN ARTFUL ENGAGEMENT

Anna-Lena Østern

The aim of this key note is to contribute a dramaturgical perspective to education. A dramaturgical perspective is adapted on the planning of teaching, leadership in the classroom, the teacher-body, the teacher's ethics, communication, and about the spaces in which teaching takes place.

The ways in which art creates knowledge are in focus, articulated more clearly in educational thinking, thereby enhancing artful engagement in education. Dramaturgical perspectives are presented as such a way – a form of knowledge that the artform of drama/theatre can contribute to teaching and learning in general. Dramaturgical thinking brings to the forefront what will be enabled in teaching and planning of teaching by making use of a dramaturgical concepts and action, what in principle is possible in every subject.

In education the teacher continuously must make choices. The action repertoire of the teacher is benefits from dramaturgy as more options of choice are made available. To think like a dramaturg gives the teacher access to a language; a way of thinking and an awareness that will be of decisive importance for a wider horizon of understanding.

To work in education is to be in a space that is not ready but in change and transformation. The key note is an introduction to think like a dramaturg in educational contexts. In dramaturgy time, space, body and text are the entrances of choice to the teaching and learning event. The dramaturgical perspectives add value to the dynamics, the action space, and the possibilities in actual teaching and learning events.

UYUM-UYUMSUZLUK SANAT

Tamer Levent

İnsan beyni ve onun özelliklerinin keşfi, her gün yeni ufuklar açıyor.

Devamında, süreç içinde, daha önce bildiğimizi düşündüğümüz tanımlarda da değişiklikler olacak!

Mide ve barsakların ikinci beyin olarak tanımlanması da duygu ile bağlantılı olarak tanımladığımız davranışlara açıklık kazandıracak.

Ancak bu değişiklikler ve yeni tanımlar, geniş kitleler tarafından hızla anlaşılmayacak. Süreç içinde yeni düşünce biçimi oluşmasına katkıda bulunacak.

Doğru tanımlanmış kavramların yaşamda kullanılışı ile yaratıcı düşünce arasındaki bağ ise süreç içinde gelişme gösterecek.

Organizmanın benzerliği, insanlar arasında din, dil, ırk farklarının, bu farklardan doğan kültürel farklılıklara rağmen benzerliklerinin, daha çok konuşulmasına neden olacak.

İnsanlar, duygunun organı olarak nitelendirdikleri kalp yerine, duygunun da beyinde ve barsakta geliştiğini öğrendikleri zaman, kendilerini daha iyi yönetebilecek!

Kendini tanımayı ve anlamayı yönetebilir hale gelecek. Bu şartlarda uyum gelişme gösterirken, uyumsuzluktan kaynaklanan sorunlar çözülebilir sorunlar olabilecek. Uyumsuzluk tanımlanamayan bir sorun olmak yerine gerekçeleri saptanarak tanımlanabilen bir sorun olacak. Yaşama SANATI ortak anlayışı, insanın geliştirmek ve korumak istediği anlayış haline gelecek.

Bu durumda insanın çözümlenememiş özellikleri de çözülebilirlik kazanmaya başlayacak. SANAT kavramı da bu gelişme sürecinde kendisini yeniden yaratacak.

Sanat, sağ beyin, analitik düşünme sol beyin lopunun görevi olarak tanımlandığında; sanat kavramının insanın biyolojik özelliklerinden ortaya çıkan bir kavram olduğunu anlamamız gerekiyor. Beynin biyolojik yapısının bütün insanlarda aynı olmasına karşın, bazı insanlarda daha yaratıcı ve üretken olması: kendinde sanat özelliğini fark etmiş insanlar tarafından ortak özelliğin övgü görmesini de sağlayacak; düşünme biçimi SANAT olarak bu süreci belirleyebilecektir. Bu sürecin ürünü ise, insan yaşamının kalitesini arttırmak, yaşama bağlılığını sağlamak olacak. İnsana karşı ve yok edici tutumlara karşı olmayı da etik, estetik ve adalet ortaklığında birleştirecektir. Yani, benzer düşünme biçimi, iyi, güzel ve doğruyu aramak, ortak bilinç oluşturur. Bu bilinci olmayan insanlar, iyi, güzel ve doğruyu aramadan yaşamını sürdürür.

Bu gün dünya, kötü, çirkin ve yanlışın daha kazançlı olduğu anlayışının popüler olduğu bir dönem geçiriyor. Uyum ve uyumsuzluklar bu dönemin insanı olmak ya da olmamak çelişkisinden kaynaklanıyor. Beynimizin SANAT özelliği bu fark edilir duruma sosyal kültürel çözümler aramalıdır.

SANAT, uyum ve uyumsuzluğun bilincidir. SANAT yanı keşfedilmemiş bir insan bunun mutsuzluğu ile uyumsuzluk gösterebilir.

O kendisini özel bulurken, başkalarının bunu fark etmemesi onu kızdırabilir. Bunun yerine insana verilen önem doğrultusunda, ona kendini geliştirme şansı verilmelidir.

Uyum ve uyumsuzluk, SANAT düşüncesi ve sürecinin diyalektik elementleridir. Bu anlayış, eğitim, istihdam, örgütlenme, gelişme ve geliştirme, program, proje, sistem oluşturma vb. konuların sanat bilinci ile süreçlerini oluşturarak kültürleşmesini sağlamayı gerektirir.

PANEL ÖZETLERİ

ADAPTATION THROUGH DRAMA - A MATTER OF BODY AND MIND

Patrice Baldwin

Our brains are continuously adapting throughout our lives and change according to the information and experiences we receive, through our whole bodies and our senses. We also know that emotional engagement gains learners' attention and is important for memory. Educators recognise that the ability to imagine and actively pretend, is crucially important in the development of young children, yet most education systems have lost sight of this important way of learning, that works with students at any age. Education ideally should be about the holistic development of children as humans and citizens. We should therefore make contexts for learning in schools meaningful and relevant and not just 'teach to the head' or 'teach to the test'. When children enter school, they have to adapt to less natural ways of learning that are too often stressful and test orientated. We need education to be humane child centred, developmental and brain friendly. Can Drama for Learning help bridge this divide?

SHARE ADAPT INNOVATE

Robin Pascoe

As the world changes around us, as drama educators, we need to refine our capacity to adapt, to become skilled in fitting into the world as it develops. Being in the changing world changes us.

As drama educators, we need the capacity to share our practice. Firstly, we need to share what we do with other drama educators; we need to share our practice with other educators; and we need to share our practice with the wider community. We need to share and show that the work we do with our students is powerful learning. We need to make the case for drama education as valuable for everyone.

We need to learn more about drama education. We do that by adapting what we see and experience to our own voices and bodies. We need to be able to look at the practice of others that they have generously shared with us and to learn from those experiences. In truth, we can never teach as someone else taught – we need to learn the skills of critically reflecting about what we experience and then transforming it for our own practice.

Finally, we need to be innovators. As we take what is shared and what we do in adapting it, we need to recognise our role as creating something new and innovative. Each lesson is a create act. We need to our own creativity as drama educators.

To survive and thrive as drama educators, we need to share, adapt and innovate.

**RE-THINKING, RE-MAKING, RE-SHAPING-THE IMPORTANCE OF
DRAMA/THEATRE EDUCATION AND ART AS THE SOURCE OF STABILITY IN
AN EVER CHANGING WORLD**

Sanja Krsmanovic-Tasic

The problems we address in today's modern societies all around the world is the alienation and individualization, together with the dominant norms of competition and search for perfection nourished by the dominating dictatorship of neo liberal capitalism.

Presenting projects that I have initiated and developed with my colleagues from my theatre group Hleb, with Artistic Utopia, and CEDEUM (Centre for Drama in Education and Art) such as Togetherness dedicated to the prevention of bullying in schools through drama/theatre creative methods, that has become a case for research for the ERASMUS + project RUIn? (Are you in?), also MATER TERRA, the children and young people's Festival as well as the results of the DICE (Drama Improves Lisbon Key Competencies in Education) project and research involving 12 European countries, as examples of efficient practice in the solution of these appearances.

The original concept of "ecology of the soul" will be presented as well as UBUNTU, and the concept of SHIN GU TAI, as a way of introducing principles used in the ancient traditions of Africa and Asia that nourish community spirit and the development of each individual as a thinking, feeling human being. Also the need of art education in the process of "re-humanizing humanity" will be expressed as well as the essential need for methodology that brings us back to our bodies and physicality emphasizing the need of reconnecting the body with the mind.

All this will contribute to the thesis that art education, with an emphasis on drama/theatre and dance education, are bases of creating possibilities of a more harmonious, emphatic and humane world.

THEATRE/THEATRICAL EXPERIENCE AS INTERPLAY OF CREATIVITY AND ADAPTATION

Ute HandWerg

ZITLILIKLARIN BİRLİĞİ YA DA DRAMATİĞİN DİALEKTİĞİ

Ali Öztürk

Bu çalışmada bir diyalektik yasası olarak zıtların uyumu/birliği üzerinde durulacak ve dramatik olanın özündeki çatışma kavramıyla ilişkilendirilecektir. Bu ilişkinin işlevselliği bir dramatik kurguda var olması ön koşul olan öğelerden biri olan çatışmanın, zıtlıklardan nasıl yararlandığı ve yeni sonuçlar üretebildiği üzerinde durulacaktır.

Yöntem olarak alan yazın taramaya dayalı betimsel çözümleme yapılacaktır.

Diyalektik yasalarından biri, olay ve olguları onların ilişkilerindeki zıtlıktan yola çıkarak açıklar. Çünkü her şey zıttıyla anlam kazanır. Karşıtların birliği olarak da adlandırılan bu yasa, doğadaki gelişim ve değişim sürecinin biçimlenmesine katkı sağlar. Doğada ince ve kalın sesler var olduğu için müzikal yapı ortaya çıkabiliyor; dişi ve erkek var olduğu için insanlık biyolojik soyunu sürdürebiliyor; gece ve gündüz var olduğu için saat dilimleri, günler, aylar, yıllar tanımlanabiliyor. Eylem ve eylemsizlik var oldukları için fizik yasaları ile açıklanabiliyor. Örnekleri her alanda ve konuda çoğaltmak mümkün. Böylesine doğaya, yerele ve evrensele ilişkin zıtlıkları açıklayan diyalektik, Heraklitos'la başlayıp Hegele'e, ondan da Marks'a kadar uzanıyor. Üç düşünürün de ortak yanı, zıtlıkların çatışmasından yeni şeylerin oluştuğudur. Bu yasa düşüncede ve doğada anlam bulur. Öyle ki Heraklitos bu durumu şöyle ifade eder: "Karşıt olan şeyler bir araya gelir ve uzlaşmaz olanlardan en güzel uyum doğar. Her şey çatışma sonucunda meydana gelir."

Öyleyse çatışmanın ne olduğuna bakmak gerekir:

Günlük yaşamın değişim ve gelişime dayalı değişkenliği ile birlikte artan kişisel farklılıklar, rol değişkenliklerini ve çatışmaları da beraberinde getirmiştir. Kişiler arasındaki uyumsuzluğa yönelik çatışmalar, değişik beklenti ve faydacılıktan kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle çatışma, kişinin içinde yaşadığı toplumsal yapıdan, değer yargılarından, iletişim süreçlerinden, uyumsuzluk ve gerginliklerden, kaygılardan ya da olumsuz dışavurumlardan kaynaklanabilmektedir.

Çatışma durum ya da duygusu olumsuzluk içermekle birlikte, gelişimin, çözümün ve yaratıcılığın da kaynağı olarak görülebilmektedir. Bu yönüyle çatışma, kişisel ve toplumsal değişimin odağını oluşturur. Zıtlıktan doğan krizin yeni sonuçlar için fırsata dönüşmesini sağlar.

DRAMA UYUM MU, UYUMSUZLUK MU SAĞLAR/SAĞLAMALIDIR?

Ayşe Okvuran

Dramada uyum çok önemli bir kavramdır. Hayatta da uyum sağlamak önemli bir yaşam becerisidir. Hayat uyum sağlayınca güzelleşir, kolaylaşır. Uyum sağlayamazsak aidiyetimiz azalır, farklı oluruz, gruplar ya da kişiler bizi istemeyebilir. Drama da hayat gibi ,uyum sağlarsak ,kabul edersek kolaylaşır. Dramada uzlaşma anları nasıl gerçekleşiyor,nasıl uyum sağlıyoruz? Bu panel konuşmamın içeriği drama yaşantı ve gözlemlerime dayanarak uyum anları ve uzlaşma anları nasıl ve nerede gerçekleşiyor?Bu anları, durumları saptamaya ve açıklamaya çalışmaktır.

Dramada genellikle sonuçtan çok sürecin önemli olduğu vurgulanır. Süreç denilen şey ise atölyede yapılanların hepsini kapsamaktadır. Süreç ısınma oyunlarından; gruplaşarak konuşmaya, teneffüsten, grup içi sohbetlere kadar her şeyi içerir bana göre. Üründen ya da sonuçtan kastedilen ise ortaya konulan, canlandırılan doğaçlama sahneleridir. Şu soruları sormak durumundayım:

Dramada yaşanan süreç sonucu /ürünü içermez mi? Süreç ayrı sonuç ayrı kompartımanlar mıdır? Süreçte yaşananlar nelerdir? Yaşananlar (içten ve dıştan), grup içi tartışmalar, aynı fikirde olmak ya da olmamak, itiraz etmek ya da sessiz kalmak, yeni bir öneri getirmek ya da varolan öneriyi kabul etmek, heyecanlanmak, öfkelenmek, birlikte kostüm ya da aksesuara karar vermek, atölyede sıkılmak ve durumdan /konudan uzak hissetmek, bütün bunları da kısa bir süreler içinde gerçekleştirmek,vs. Bana göre bu durumlar/haller dramada uyum yada uyumsuzluk anlarıdır.

Drama uyum süreçleri içinde uyum mu uyumsuzluk mu değerlidir? Dramada uyumlu mu olmalıyız uyumsuz mu? Hangisi daha kolaydır?

Bir grup içinde bulunmak insanı yalnızlıktan alıkoyar. Bir gruba ait olmak kişiyi iyi ya da kötü bir iletişim kurmaya zorlar. Bir grupta bulunmak grupla birlikte bir şeyler yapmayı gerektirir. Bu durum bireyi nasıl etkiler: Kendi fikirlerini ifade etmek, diğerlerinin dinlemesi, değerli olma duygusu yaratır ya da pekiştirir. Ortak bir amacı gerçekleştirmek işbirliği içinde bulunmayı sağlar. Kişiyi yalnız olmadığı, birileriyle birlikte ortak bir amaç için bir arada olmayı sağlayarak mutlu eder. Amaç yalnızlığa karşı birlikte olma ve birlikte davranma duygusudur. Geçmişte politik gruplarda gençler tartışmalarla, diyalog ya da monologlarla yalnızlığını gidermekte, ortak eylemlerle kendilerine bir kimlik bulmakta idiler. Dramada bir grupla ortak eylemde bulunarak kişinin birey olmasını engeller mi diye sorguluyorum.

FARKLILIKLARA UYUM VE YARATICI DRAMA

Mustafa Yaşar

Toplum içerisinde ve eğitim ortamında farklılıklar; fiziksel farklılıklar, sosyal ve ekonomik konumdaki farklılıklar, etnik farklılıklar, duygusal farklılıklar, ırksal farklılıklar, dini farklılıklar ve benzeri birçok şekilde karşımıza çıkabilmektedir. Uyum, bu farklılıklara rağmen birlikte yaşamayı, gelişmeyi ve üretmeyi içerir. Bireyselliğimizi öne çıkardığımızda, herkesin bizim gibi düşünmediğini, hissetmediğini veya yaşamadığını yüzümüze çarpan bir gerçeklik duvarıyla karşı karşıya kalırız. Diğer yandan, grup kimliğimizi ortaya koyduğumuzda, bize ne kadar saçma gelse de, bazı bireylerin bizim ait olduğumuz gruptan farklı düşündüğü, hissettiği ya da inandığı gerçeği ile yüzleşmek zorunda kalırız.

Herhangi bir sebeple bu uyum sağlanamadığında birileri ötekine dönüşür ve ötekileştirme dışlama ve ayrımcılığa zemin hazırlar. Akranlar tarafından dışlanmak çocuklar için sosyal, duygusal ve akademik anlamda zorlayıcı bir deneyim olabilmektedir. Akranları tarafından reddedilen ya da uzun süreli dışlanmaya maruz kalan çocukların yalnızlık, depresyon, düşük motivasyon ve kendini geri çekme gibi sosyal ve duygusal pek çok açıdan stres altında olduğu belirlenmiştir.

Peki uyum nasıl gerçekleşecek ve uyum sürecinde kim ya da ne değişecek? Birey mi gruba uyum sağlamak için değişecek, yoksa grup mu bireysel farklılıklara uyum sağlamak için değişecek? Bu duruma yönelik üç yaklaşım bulunmaktadır. Birincisi, grup aynı kalırken farklı olan ve uyumsuz olarak nitelendirilen bireylerin değişimi ve gruba uyması ile uyumun gerçekleştirilebileceği öngörüsüne dayanır. Okullarda ve sınıflarda sosyal dışlamayı azaltmaya ve sınıf içi uyumu geliştirmeye yönelik müdahale programları çoğunlukla dışlanan çocukta bir eksiklik olduğu anlayışına dayanmaktadır. Buna paralel olarak, bazı sınıf içi uygulamalar tipik olarak dışlanmış ya da yalnız çocuğun davranışlarını değiştirmeyi hedef almakta, fakat akran grubunun dışlayıcı davranışlarını sıklıkla göz ardı etmektedir. Bireye yönelik müdahale programları genel olarak bazı başarılı sonuçlar verse de çoğu zaman müdahale sona erdikten sonra etkileri devam etmemektedir. Sonuçta, dışlanan çocuğun davranışlarını değiştirmeye yönelik müdahaleler çocuğun grup tarafından kabulü garanti etmemektedir.

İkincisinde, birey aynı kalır ve bu kişiye uyum sağlamak için grup değişir. Bu bireyin uyumunu sağlamak adına grubun içinde var olduğu sistemde yapısal değişimler olacağı anlamına gelir ki bu da gerçekleşmesi oldukça zor bir durumdur. Veya alternatif bir çözüm, hem bireyin hem de grubun farklılıklarla başa çıkmak için yeni bir sistem oluşturmak üzere değişmesidir.

İster bireysel olsun isterse grup, değişim zordur ve daima direnç ile iç içe geçmiş durumdadır. Her değişim çabası kendi direncini doğurur. Değişim ne kadar derin olursa direnç de o kadar şiddetli olur. Fakat aynı zamanda, direnç her öğrenme durumunun bir parçasıdır. Öğrenme bilişsel bir değişim gerektirir ve bilişsel değişimin gerçekleşmesi için bilişsel uyumsuzluk olması gerekir. Öğrenme ve değişimin etkili bir şekilde gerçekleşmesi için öğrencilerin hem zihinlerini hem de bedenlerini sürece dahil etmeleri gerekir.

Drama, öğrencilerin zihninde bilişsel uyumsuzluk yaratmak için güçlü bir eğitim aracıdır. Bir sınıfta, drama hem bireysel hem de grup inançlarının, tutumlarının ve davranışlarının sorgulandığı bir öğrenme ortamı yaratır. Drama, öğrencilerin kendileri için yabancı olan

fikirleri keşfetmeleri için güvenli bir ortam yaratır. Drama, katılımcılar için bir deneyim yaratmak amacıyla hayali ortamları ve rol oynamayı bir araya getirir. Örneğin, ya herkesin fiziksel engelli olduğu bir dünyada yaşıyor olsaydık? Hadi, hepimiz gözlerimiz görmüyormuş gibi davranalım.

Drama hikayeler yaratır ve hikayeler her şeyi bağlam içine sokar ve onlara anlamlar kazandırır. Bir kavram, onları bizim için anlamlı olan bir hikayeye sokana kadar sadece soyut bir şeydir. Belleğimiz, kavram bilgisini deneyimlerimizden farklı bir şekilde depolar. Yaratıcı drama, kavramları somutlaştırarak kişisel deneyimlerimizin bir parçası haline getirir ve onlara anlam kazandırır.

Drama, bireysel ve grup farklılıklarının uyum sağlamak için bir araya geldiği bir sınıf ortamı oluşturmak için birçok farklı şekilde kullanılabilir. Etkin bir şekilde drama yapmak isteyen bir öğretmen öncelikle, kendi eylemlerinin sınıfı ve akran kültürünü nasıl etkilediğinin farkında olmalıdır. Mükemmelliği arayan öğretmenler, öğrencilerinin sosyal konular ve farklılıklara yönelik meraklarını kolay cevaplarla gidermek yerine, yaratıcı drama gibi yöntemlerle daha derin sorular sormalarına ve hem kendilerinin hem de öğrencilerinin konfor bölgesinin ötesine geçmelerine olanak sağlamaları gerekir.

OKUL YAŞAMINA VE OKUL SÜREÇLERİNE UYUM

Aysel Köksal Akyol

Okula başlama süreci her çocuk için özel bir dönemdir ve her bir çocuk kendi biricikliği içinde uyum sürecini farklı şekillerde geçirir. Bazı çocuklar için okula başlama hiçbir soruna neden olmazken, bazı çocuklar için kaygı yaratan duygulara yol açabilir. Bazı çocukların okula uyumu ilk haftadan itibaren gerçekleşirken bazı çocuklar için uyum uzun bir süreci alabilir. Bazen de bir çocuk okulun ilk günleri ya da ilk haftaları uyum sürecini rahat bir şekilde geçirirken gecikmeli bir uyum sorunu yaşayabilir. İlk kez okula başlamanın yanı sıra anaokulundan ilkokula, ilkokuldan ortaokula ve de liseye geçişlerde de uyum süreci önemini korumaktadır. Oyunun yöntem olarak kullanıldığı anaokullarındaki minderli ortamlardan öğretmen masasının, sıraların ve tahtanın olduğu bir eğitim ortamına geçmek çocuklar için zorlayıcı olabilmektedir. Ya da ortaokuldan liseye yeni geçmiş olan ergenler farklı yeni durumlara uyum sağlamak durumunda kalabilmektedirler.

Okula uyum süreci çocuklar, aileleri ve eğitimcileri için önemlidir. Anne-babalar, okula başlama sürecini çocuğa göre yürütebildiklerinde çocukların okul yaşamına ve sürecine uyumları daha kolay olur. Çocuk ve ailelerin yanı sıra eğitimciler de uyum sürecinde etkilidirler. Çocuklar, günlerinin büyük bir çoğunluğunu geçirdikleri okul ortamında eğitimcilerinin desteğine gereksinim duyarlar. Çocukların okul yaşamına başlamaları ve okul sürecinde uyumlarına yönelik anne-babalar ve eğitimcilerin her çocuğun biricikliğini göz önüne almaları ve bu doğrultuda destekleyici ortamlar oluşturmaları gerekmektedir. Anaokulundan itibaren tüm eğitim düzeylerine, çocukların gelişim özelliklerinin ve her çocuğun bireysel farklılıklarının dikkate alınması okula uyumu olumlu yönde etkilemektedir. Bu bağlamda, “anne-babalar ve eğitimciler çocukların okul yaşamına uyumuna yönelik neler yapmaktadırlar ve yapılanlar çocukları nasıl etkilemektedir?” konusu bu çalışmada ele alınacak, örneklerle tartışılacak ve çeşitli öneriler sunulacaktır.

SÖZLÜ BİLDİRİ ÖZETLERİ

FOTOĞRAF KARELERİNDE HİTİT MEDENİYETİ EĞİTİM PROJESİ

Ali Akın Akyol / Selma Köseoğlu

Hititler, Anadolu'nun ilk büyük krallığı olup, gelişmiş medeniyet unsurlarını oluşturan dil, sanat hukuk, kültür ürünleri ile döneminin en önemli uygarlığıdır. Hititlerin zengin tarihsel mirası ile, özellikle eğitim sistemi içindeki öğrencilerin arkeoloji bilimini tanımaları, Anadolu'nun zengin tarihini yaşayarak öğrenmeleri, tarih bilincini edinmeleri gerekmektedir. Projede, fotoğrafçılık sanatı ile arkeoloji biliminin bir araya gelmesiyle; arkeoloji bilimini tanımaları; arkeoloji bilimi hakkında olumlu tutum geliştirmeleri; ülkemizin tarihsel zenginliklerinin farkında olmaları ve sahip çıkmaları; sunulan sosyal imkânlarla sosyal becerilerini geliştirmeleri; fotoğraf gibi bir ifade aracı ile tanışarak ileriki yaşantılarında ufuklarını açıcı etkinliklerle öğrenmelerini zenginleştirmeleri hedeflenmiştir. Projenin hedef kitlesini, M.E.B. Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim gören 25 öğrenci oluşturmuştur. Merkez, Ankara'da üstün yetenekli öğrencilere destek eğitim hizmeti veren resmi bir eğitim kurumudur. Merkezde proje temelli eğitim ve zenginleştirme eğitimi esastır. Bilim ve sanat merkezinde disiplinler arası zenginleştirilmiş program uygulanmaktadır. Bu kapsamda destek eğitim dönemindeki öğrencilerle arkeoloji teması çeşitli etkinliklerle işlenmektedir. Öğrencilerin temaya olan ilgisi ve merakı bu projenin yapılandırılmasında oldukça önemli olmuştur. Projede öğrenciler fotoğrafçılık ile ilgili temel bilgileri öğrenerek, yöredeki arkeolojik alanlarda deneyimlerini belgelemişlerdir. Proje, temel eğitim, pilot uygulamalar ve proje kampı olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Projenin öncesinde öncelikle çocuklara altı gün içinde üçer saatlik fotoğrafçılık temel eğitim çalışması uygulamalı olarak verilmiştir. Başlangıçta; çocuklarla bireysel olarak proje uzmanlarınca yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş, bu görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Projenin temel iki konusu olan fotoğrafçılık ve arkeoloji hakkında düşüncelerini aktarmaları istenmiştir. Temel eğitim aşamasında öğrencilerden herhangi bir nesneyi fotoğraflamaları, bu çekimden sonra da öğrencilerin fotoğraf çekerken nelere dikkat ettiklerini belirtmeleri ve kendilerini değerlendirmeleri istenmiştir. Bu sayede öğrencilerin tutumlarındaki ve fotoğraflama yeterliliklerindeki gelişmeyi izleyebilmek için başlangıç seviyeleri belirlenmiştir. Projenin sonunda da benzer bir çalışma gerçekleştirilmiş proje sürecindeki değişim ortaya konmuştur. Bu aşamayı izleyen Pilot Çalışma sürecinde Ankara'da belirlenmiş tarihi mekânlarda ve müzelerde (Roma Hamamı Açık Hava Müzesi, Etnoğrafya ve Devlet Resim Heykel Müzeleri'nde) deneme fotoğraf çekimlerinde bulunulmuştur. Fotoğraflamalarla bakmak ve görmek arasındaki farkı anlamalarını içeren önçalışmada öğrenciler uzmanlar ve öğretmenler tarafından gözlemlenmiş, ürünler ve bu süreçteki deneyimler proje kamp çalışmasına aktarılacak üzere değerlendirilmiştir. Proje'nin ana aşamasını oluşturan Kamp süreci Çorum'da gerçekleşmiştir. Bu süreci ifade eden günlük çalışmalar üç aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada öğretmenler tarafından seçilen arkeolojik alanlar hakkında teorik bilgiler verilmiştir. Dönem hakkında dramanın eğitsel yöntemleri kullanılarak arkeolojik alanlar hakkında aldıkları teorik bilgileri içselleştirmeleri sağlanmıştır. İkinci aşamada arkeolojik alanlarda (Hattuşa, Şapinuva, Alacahöyük) fotoğraflama çalışmalarında bulunulmuştur. Üçüncü aşamada günlük çekilen fotoğraflar uzmanlar, öğretmenler ve öğrencilerle birlikte değerlendirilmiş, sergi için uygun fotoğraflar belirlenmiştir. Proje sonunda öğrencilerin arkeolojik alanlarda çektikleri bu fotoğraflar bir sergi halinde sunulmuştur. Proje

kampı sürecinde öğrencilerden her gün, günü anlatan günlük tutmaları da istenmiştir. Günlüklerde çocukların kişisel deneyimlerinin, yeni öğrenilenlerin ve bu öğrenmelerinin yarattığı etkinin kâğıda dökülmesinin beklendiği belirtilmiştir. Kendi bakışları ile günü tanımlamaları, kendi performanslarını değerlendirmeleri, yeni öğrendiklerini ve bu öğrendiklerinin kendi yaşantılarında ileride nasıl kullanılabileceklerine dair öngörülerde bulunmaları sağlanmıştır. Proje süresince, yaratıcı düşünme, farklılıkları yakalama, farklılıklara saygı duyma ve değer verme, kendini değerlendirme, eksiklerini fark etme ve kendini doğru öğrenmeye yönlendirme becerileri üzerinde durulmuştur. Bu süreçte yeni arkadaşlar, yeni öğretmenler (eğitmenler), arkeolojik alanlarda yeni insanlar ve deneyimler hayatlarına girmiştir. Kendini açıkça ifade edebilme, merak ettiklerini ve eksiklerini açıkça paylaşabilme, insanlardan yardım alma ya da gerektiğinde yardımda bulunabilme gibi birçok durumla karşılaşmışlardır. Bu durumların üstesinden gelebilecek şekilde iletişim ve sosyal becerilerini geliştirmelerine imkân sağlanmıştır.

Projede öğrencilerin aktif rol alması sağlanmış, “yaparak-yaşayarak-üreterek” öğrenmelerine imkân verilmiştir. Öğrenciler gördüklerini fotoğraflayıp yansıtırken, kişisel farklılıklarını göstermelerine, kendilerini ifade ederken daha iyi tanımalarına imkân sağlanmıştır. Tarihin sadece “geçmişi” ifade etmediğini, bugüne kadar bağları süren bir süreç olduğunu fark etmişlerdir. Öğrendiklerini kendi bakış açılarıyla, kendi objektiflerinden sunarak, proje süresince hem kendi üretim süreçlerini, hem de ekibin üretim süreçlerini izlemiş, “kendi istediği seviyede” olmak için çaba harcamışlardır. Bu tür uzun erimli çalışmalar eğitim süreçleri içerisinde kendine yer bulamadığı için hem içerdiği eğitim süreçleri hem de kurumsal bir proje olarak uygulanışıyla da özgünlük içermektedir.

YARATICI DRAMANIN MİNİ META-ANALİZİ

Veli Batdı

Bu araştırmada, son zamanlarda uluslararası alanyazında yapılan çalışmalarla dikkat çeken mini-meta-analiz kavramının tanıtımının yapılması ve bu konuda yaratıcı drama ile ilgili yürütülmüş bazı çalışmaların mini-meta analizinin gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır. Mini-meta analiz çalışmaları çok önceden de yapılmış olmasına rağmen (Garlinger ve Frank, 1986), son zamanlarda alanyazında bu tür çalışmalara daha sık rastlanmaktadır. Sağlık, sanayi, eğitim, ekonomi, coğrafya gibi (Armstrong, 2000; Brillante ve diğerleri, 2017; Haws, 2001; Leow ve diğerleri, 2018; Rattan ve diğerleri, 2018) birçok alanda kullanılan mini meta-analiz çok sayıda araştırmadan ziyade birkaç araştırmanın meta-analizi olarak yapılabilmektedir.

Meta-analiz çok fazla sayıda çalışmayla ilişkilendirilmektedir. Çok sayıda çalışmayı analiz etme becerisi ve özellikle moderatör analizleri yaparak bazı bulguların ortaya çıkarılması büyük emek isteyen işlemlerdendir. Bir araştırmacının meta-analiz çalışması yürütmek için çok sayıda çalışmaya sahip olması beklenirken bunun bir zorunluluk olmadığı belirtilebilir. İstatistiksel olarak bahsedildiğinde, aritmetik ortalamayı hesaplamak için sadece iki değer gerekmektedir (Goh, Hall ve Rosenthal, 2016). Aynı şekilde, bir meta-analiz yapmak için de sadece iki çalışmaya (diğer bir anlatımla sadece iki etki büyüklüğü veya iki p-değerine) ihtiyaç duyulmaktadır. Aslında, sadece iki etki büyüklüğünü içeren bazı meta-analitik prosedürler on yıllardır kullanılmaktadır ancak şu ana kadar çok yaygın olarak böyle düşünülmemiştir-örneğin, iki bağımsız korelasyon katsayısını karşılaştırmak için Z testi kullanılabilir (McNemar, 1962). Dolayısıyla çok az sayıda çalışmayla bile, meta-analitik prosedürler gerçekleştirilebildiği ifade edilebilir. Ayrıca bu sürecin normal bir meta-analizin sağladığı istatistiksel gücü de kullandığı ifade edilebilir. Özellikle tespit edilen etki büyüklüğü değeri küçük olduğunda, bireysel çalışmalar güçsüz olabilir ve bu nedenle de standart çıkarım yöntemlerine göre başarısız olabilir, ancak birlikte analiz edildiklerinde bireysel çalışmaların ikna ediciliği artabilir. Ayrıca, az sayıda çalışma olsa da, o çalışmalar veya çalışmaların moderatörleri birbirleriyle karşılaştırabilir (Goh, Hall, Rosenthal, 2016). Bu çalışmanın amacı da mini meta olarak adlandırılan küçük bir meta-analiz çalışması yapılabildiğini göstermektir.

Birkaç çalışma üzerine meta-analiz yapılması, bir araştırmacının, çalışma bulgularını meta-analizle özetleyebilmesine imkân tanımaktadır Elde edilen bulguların meta-analitik özeti, her bir etkinin bireysel olarak değerlendirilmesinden daha ikna edici olsa da, bu uygulama sosyal ve kişilik psikologları arasında hala çok yaygın değildir (Goh, Hall, Rosenthal, 2016). Dolayısıyla, bu çalışma ile bir araştırmacının birkaç çalışmayı veya kendi çalışmalarından oluşan bir meta analiz çalışmasını nasıl yürüteceğine dair bir rehberlik araştırması yapılmıştır. Diğer yandan bir meta-analiz aracılığıyla elde edilen genel etki büyüklüğü, bulguların güvenilirliği ve tekrarlanabilirliği üzerine, 0.05 sözleşmesini (anlamli farklılık) yerine getirebilecek ya da getirmeyebilecek bireysel etkilere göre daha fazla ağırlık taşımaktadır (Braver et al., 2014). Oysa mini-meta analiz çalışmasında, araştırmacılar makaledeki “boş” (anlamli farklılık olmayan) bulguları da sunduğundan ve genel sonuçların gerekçesini sunabildiklerinden ötürü, daha fazla şeffaflık sağlayabilmektedir (Goh, Hall, Rosenthal, 2016).

Bu araştırmada, yaratıcı dramanın akademik başarı üzerindeki etkililiğini belirlemek amacıyla Ö. Adıgüzel'in danışmanlık yaptığı yüksek lisans/doktora tez çalışmaları ve makaleleriyle gerçekleştirilen bir mini meta-analiz çalışması sunulmuştur. Bu amaçla, ulusal alanda Google Scholar ve Yükseköğretim Kurumu (YÖK) veri tabanlarından ilgili yazar ismine dayalı olarak yapılan taramada, meta-analiz yapmak için uygun verilere (X, SS, N) sahip olan çalışmalar seçilmiştir. Bu taramada, toplamda 5 çalışmadan 7 etki büyüklüğüne ulaşılmıştır. Etki büyüklüğü olarak Thalheimer ve Cook'un (2002) düzey sınıflaması dikkate alınmıştır.

Adıgüzel'in yaratıcı drama noktasında danışmanlık yaptığı yüksek lisans/doktora tez çalışmaları ve makaleleriyle gerçekleştirilen bu mini meta-analizde ulaşılan bulgular burada paylaşılmıştır. Buna göre Aykaç'ın (2008) Sosyal Bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrenci başarısını ne düzeyde etkilediğine ilişkin çalışmasında $ES=1.448$ olarak geniş düzeyde hesaplanmıştır. Nayci'nin (2011) 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersindeki 'Toplum için çalışanlar' ünitesinin yaratıcı drama yöntemiyle işlenmesinin öğrenci başarısına etkisini belirlemek üzere yürüttüğü çalışmasında, devlet ($ES=1.625$) ve özel okullar ($ES=1.591$) için iki ayrı uygulama yürütülmüştür. Elde edilen verilerde, her iki uygulama için etki büyüklüğü geniş düzeyde bulunsa da, devlet okullarında uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenci başarısını daha çok etkilediği anlaşılmaktadır. Diğer yandan, Karaosmanoğlu'nun (2015) yaratıcı drama yönteminin bilişim teknolojileri ve yazılım dersinde 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisinin belirlendiği çalışmada $ES=0.721$ olarak orta düzeyde bulunmuştur. Altınova'nın (2012) yürüttüğü bir çalışmada ise yaratıcı drama yönteminin kadınların özsaygı düzeyi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yapılan hesaplamada, $ES=2.075$ olarak geniş düzeyde bulunmuştur. Ayrıca yine Altınova (2013) tarafından yapılmış bir çalışmada, yaratıcı drama yöntemiyle verilen toplumsal cinsiyet eğitimi programı değerlendirilmiştir. Bu çalışma iki farklı gruptan (Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı Toplum Merkezi-ÇKGV ve Mamak Belediyesi Toplum Merkezi-MBTM) hizmet alan kadınlar üzerinden yürütülmüştür. ÇKGV için hesaplanan $ES=1.826$ değerinde ve geniş düzeyde iken MBTM grubu için bulunan değer $ES=0.500$ ve orta düzeyde görülmüştür.

Sonuç olarak ilgili yazara ilişkin ulaşılan yaratıcı dramanın akademik başarıya etkisi noktasındaki çalışmaların etki büyüklüklerinin genel anlamda orta ve geniş düzeyde olduğu görülmüştür. Bu etki büyüklüğü düzeyleri yaratıcı dramanın akademik başarı üzerinde olumlu yönde etkisinin olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca, ilgili çalışmaların örneklem düzeylerinin ve sayılarının farklı olmasının sonuçlar bağlamında herhangi bir değişiklik yaratmadığı da belirlenmiştir. Diğer bir deyişle incelenen çalışmalardaki örneklem grubunun sınıf/kademe düzeyi fark etmeksizin, yaratıcı dramanın akademik başarıyı pozitif yönde etkilediği anlaşılmıştır. Bu sonuçlara dayalı olarak mini meta-analiz çalışması ile az sayıda çalışmanın analizinin yapılabildiği, istenilen konuda mini meta-analiz çalışması yapılabildiği görülmüştür.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN DRAMA ETKİNLİKLERİNİ PLANLAMA, UYGULAMA VE DEĞERLENDİRME YETERLİLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Merve Koyuncu / Emine Yılmaz Bolat

Okul öncesi eğitim alanı ilkokula temel oluşturması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Okul öncesi dönemde yapılan eğitimin çocukların ilgi, ihtiyaç ve gereksinimleri doğrultusunda zengin ve uyarıcı çevre olanakları sağlayan eğitim kurumlarıdır. Okul öncesinde drama; çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini amaçlayan, bütün gelişimlerini destekleyen, daha önceden belirlenmiş amaçları olan, olayları sözel veya sözel olmayan iletişim yöntemleriyle ifade etmeye dayalı, içinde canlandırmaların olduğu bir etkinliktir. Drama bireylerde aktif öğrenme yaşantıları sunacağından uzmanlar tarafından eğitim-öğretimde sıklıkla kullanılması tavsiye edilmektedir. Çocuklar üzerinde dramanın olumlu etkilerini gerçekleştirmek okul öncesi öğretmenlerinin yeterliliğine bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitimde drama kullanımına ilişkin kendilerini yetersiz ve yeterli algıladıkları araştırma bulguları bulunmaktadır. Bu bağlamda drama etkinliklerinin planlanması ve uygulanması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin drama etkinliklerini planlama, uygulama ve değerlendirme yeterliliklerine ilişkin görüşleri üzerindeki etkisini araştırmaktır. Araştırmanın örneklemini Mersin il merkezinde bulunan 16 devlet ve 7 özel anaokulunda görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırma Mersin il merkezinde görev yapmakta olan ve araştırmaya gönüllü katılım sağlamak isteyen 160 okul öncesi eğitim öğretmeni üzerinden gerçekleştirilmiştir. "Eğitimde Drama Kullanımına İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği" araştırmacılar tarafından çalışmaya katılmak isteyen okul öncesi öğretmenlerine bireysel olarak dağıtılmış olup cevaplamaları istenmiştir. Araştırmacılar tarafından okul öncesi öğretmenlerinin cevapladığı ölçekler yeniden toplanmıştır. Toplanan veriler araştırmacılar tarafından SPSS paket programı aracılığı ile analiz edilip yorumlanmıştır. Veriler öğretmenlerin doldurduğu ölçme aracından elde edilecektir. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin drama etkinliklerini planlama, uygulama, değerlendirme ve genel yeterliliklerine ilişkin algıları, Tanrıseven (2013) tarafından geliştirilen "Eğitimde Drama Kullanımına İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği" aracılığı ile ölçülmüştür. 44 maddeden oluşan ölçme aracı planlama, uygulama ve değerlendirme olmak üzere üç alt ölçekten oluşmaktadır. Planlama ölçeği 9 sorudan, uygulama ölçeği 20 sorudan, değerlendirme ölçeği ise 15 sorudan oluşmaktadır. 44 maddeye öğretmenlerin verecekleri cevaplar "1=yetersiz, 2=kısmen yeterli ve 3=yeterli" şeklinde derecelendirilmiştir. Ölçme aracının yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizinde modelin uyum indeksleri incelenmiş ve ki-kare değerinin ($\chi^2 = 3498,73$; $sd=900$; $p<.00$) manidar olduğu tespit edilmiştir. Diğer uyum indekslerine bakıldığında normlaştırılmış uyum indeksinin (NFI) 0,48; karşılaştırmalı uyum indeksinin (CFI) 0,53 olduğu, ortalama hata karekökünün (RMSEA) ,091 olduğu belirlenmiştir. Ölçme aracının güvenilirliğini tespit etmek için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısının ölçme aracının bütünü için, 91; planlama ölçeği için,70; uygulama ölçeği için, 83 ve değerlendirme ölçeği için, 82 olduğu tespit edilmiştir. "Eğitimde Drama Kullanımına İlişkin Yeterlik Algısı Ölçeği" uygulamasından elde edilecek veriler SPSS programı aracılığı ile analiz edilerek yorumlanacaktır. Araştırma bulguları doğrultusunda okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun cinsiyetinin kadın olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim durumlarına bakıldığında özel okullarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin arasında iki yıllık meslek yüksekokulu mezunu öğretmenlerin görev yaptığı belirlenmiştir. Bu bağlamda devlet okullarında görev yapan öğretmenlerin lisans mezunu olup az sayıdaki okul öncesi

öğretmenin lisansüstü eğitim aldığı saptanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin drama etkinliklerini planlama, uygulama, değerlendirme konusunda kendilerini kısmen yeterli gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca kişisel bilgiler formunda yer alan drama alanında hizmet içi eğitim etkinliğine katılma durumlarına ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bilgilerden yola çıkıldığında yeterli düzeyde eğitim almadıkları saptanmıştır.

YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK Z KUŞAĞI İLE İLETİŞİM VE UYUM FARKINDALIĞI ÇALIŞMALARI

Elif Aykanat Özcan / Koray Budak

Uyum kavramı yaşantımızın pek çok noktasında karşımıza çıkan temel bir ihtiyaçtır. Uyum ile ifade edilmek istenilen, kişinin kendi içinde ve çevresi ilişki kurabilmesi ve kurduğu bu ilişkileri sorunsuz olarak sürdürebilmesidir (Yavuzer, 1996; Selimhocaoglu, 2009). Bu ifadeden hareketle, “uyum” ile anlatılmak istenenin sadece dış dünya ile kurulan ilişkilerin sağlıklı ilerlemesi ile sınırlı olmayan, kişinin kendi varoluşsal süreçlerinde kurduğu ve kuracağı yapıların da sağlıklı olması gerekliliğini kapsayan bir ifade olduğunu söylemek mümkündür. Uyumlu olarak tanımlayabileceğimiz kişilerin, karşılaştıkları sorunları fark eden, çözüm yolları arayan, iletişim kurabilen, sorunlarla başa çıkabilen ve gerektiği durumlara destek isteyebilen, hissettiklerini aktarabilen bir yapıya sahip olduklarını ifade etmek mümkündür (Tutkun, 2006). Yaşantımız boyunca karşılaştığımız ve uyum sağlamamız gerektiren pek çok durum olduğunu söylemek mümkündür. Uyum sağlamak ve uyum sağlama gücünü çekmek sadece büyük dönüşüm ya da değişimler ile ilgili değil, günlük yaşantımızda içinde bulunduğumuz ve doğal akışında ilerleyen pek çok unsurla da ilişkilidir. Okula başlamak, yeni bir arkadaş çevresi ile tanışmak, bu çevrede kurulan ilişkileri sürdürmek, uyum süreçleri ile ilgilidir. Her çocuğun uyum sağlama süreci değişkendir ve uyum sağlama sürecinin ne kadar zaman alacağını ön görmek çoğu zaman olası değildir. Çocukların okula uyum sağlamakta güçlük çekmeleri, okul süreçlerine adapte olmalarını da güçleştirmektedir (Öztürk, 2008). Bu noktada eğitimcilerinin, sadece eğitim hayatına ilk adımı atan öğrencilerin uyum sağlama süreçlerini değil, aynı zamanda değişen dünya ve yeni olanaklar çerçevesinde kendilerinin uyum sağlama süreçlerini de düzenlemeleri gerekmektedir. Teknolojik gelişmeler, toplumsal değişimler ve gittikçe değişen kuşak farklılıkları bu uyum süreçlerini doğrudan etkilemektedir. Öğrencilerin ihtiyaçları ve beklentileri, her kuşak değişiminde farklılık göstermeye başlamaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenci popülasyonunu oluşturan; cep telefonları, kısa mesajlaşma, video oyunları ve anlık mesajlaşma gibi dijital teknolojilerle büyüyen çocuklar dijital yerliler ya da Z Kuşağı olarak anılmaktadır (Howe ve Strauss, 2000). Başka bir deyişle, Z Kuşağı çocukları yazma ve okuma gibi temel akademik becerilerin bile dijital platformlarda gerçekleştiği bir ortamda yaşamaktadır. Bireyler, yaratıcı drama yoluyla yaratıcılıklarını, hayal güçlerini, kendini tanıma ve kendini gerçekleştirme becerilerini, başkalarıyla iletişim becerisi, demokratik tutum ve davranışlar kazanma; işbirliği yapma ve birlikte çalışma becerisi, sosyal duyarlılık yaratma, eleştirel ve bağımsız düşünme beceri gibi çok çeşitli becerilerin geliştirilebilmesi mümkündür (Adıgüzel (2013, s.68-74).

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerine yaratıcı drama yöntemi ile Z Kuşağı ile iletişim ve uyum farkındalığı kazandırılması amaçlanmıştır.

Çağ ve kuşak değişirken, çocukların aynı müfredata ve klasik yöntemlerle eğitim almaya devam ediyor olmaları, teknolojik uyarının bu denli çok olduğu bir dünyada hem eğitimciler hem de öğrenciler açısından ciddi bir sorun teşkil etmektedir (Madden & Hitlin, 2005). Bu sorunun üstesinden gelmek ve eğitimcileri yeni kuşağın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde donanım geliştirmelerini sağlamak için yeni uyum metotları geliştirmek gerekmektedir. Yaratıcı drama, kendi içinde yer alan uyum süreçleri, çalışmalar sırasında çatışma anlarında işe koşulan stratejik düşünme becerileri ile uyum süreçlerini desteklemekte ve alternatif bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuşaklar arasında oluşan dijital uçurumun azalması mümkündür alternatif yöntemlerin uygulanması ile mümkündür (Jones, 2008). Bu bakımdan yapılan bu çalışma kendi süreçleri içinde de uyum becerilerini ele alma ve uyum sağlama becerilerini desteklemesi nedeniyle alan için önem taşımaktadır.

Nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacı günlükleri ve enformel görüşme verileri kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, yapılan çalışmalarda elde edilen sonuçların gerekçelerini derinlemesine algılayabilmek, nedenlerini tespit edebilmek ve süreci gerekçeleriyle aktarabilmek adına önem taşımaktadır (Denzin ve Lincoln, 1994; Silverman, 2000).

Araştırmanın çalışma grubu, katmanlı örneklem seçimi yöntemiyle belirlenmiştir. Katmanlı örneklem seçimi yöntemiyle belirlenen çalışma grubu, Ankara İli, Etimesgut, Sincan, Çankaya ve Yenimahalle İlçelerinde okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 20 kadın 2 erkek toplam 22 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları: 1- Yarı Yapılandırılmış Görüşme Verileri; Araştırmacıların uygulama sürecinde katılımcılarla gerçekleştirmiş olduğu yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde ettikleri verilerden oluşmaktadır. 2- Araştırmacı Günlüğü; Araştırmacılar uygulama sürecinde yaptığı gözlemleri “araştırmacı günlüğü” adıyla kayıt altına almışlardır. 3- Enformel Görüşme Verileri; Araştırmacıların uygulama sürecinde katılımcılarla gerçekleştirmiş olduğu yapılandırılmamış görüşmelerden elde edilen verilerden oluşmaktadır.

Çalışma, 01.04.2019 tarihinde ön bilgi-tanışma toplantısı ile başlayarak, 15.04.2019-27.05.2019 tarihleri arasında, 7 oturumda toplam 21 saat olarak gerçekleştirilmiştir. Her bir oturumun süresi 180 dakikadır. Oturumlar, haftada bir kere pazartesi günleri saat 17.00-20.00 saatleri arasında gerçekleşmiştir. Nitel verilerin toplandığı yarı yapılandırılmış görüşme verileri, enformel görüşmeler ve araştırmacı günlüklerinden elde edilen nitel veriler betimsel yolla analiz edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme verilerinden, araştırmacı günlüklerinden ve enformel görüşmelerden elde edilen nitel verilerin betimsel analiz yoluyla irdelenmesi sonucunda “Uyum”, “İletişim” “Kuşak Çatışması” ve “Yaratıcı Drama” temaları belirlenmiş ve veriler ilgili tema altında kodlanmıştır. Elde edilen nitel Katılımcı görüşleri, etik kurallar çerçevesinde isim belirtilmeden Z1, Z2, Z3, Z4, Z5 şeklinde kodlanarak gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama araçları olan yarı yapılandırılmış görüşme soruları, araştırmacı günlükleri ve enformel görüşmelerden edinilen bulgular, katılımcıların 7 haftalık yaratıcı drama yaşantılarının ardından, yaşadıkları süreçleri, duyguları ve değişimleri farklı ifadeler ile aktardıkları tespit edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları, araştırmacı günlükleri ve enformel görüşmelerden elde edilen nitel veriler Uyum, İletişim, Kuşak Çatışması ve Yaratıcı Drama temaları altında kodlanmıştır. Temalar altında oluşan kategoriler, ilgili temanın altında veriler ışığında irdelenmiştir.

Okul öncesi öğretmenleriyle yapılan “Yaratıcı Drama Yöntemiyle Z Kuşağı İle İletişim ve Uyum Çalışmaları” isimli çalışmanın verilerinden elde edilen bulguların ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar değerlendirildiğinde, yaratıcı dramının katılımcılar üzerinde kalıcı öğrenmenin sağlanması, katılımın artması, yapılan çalışmanın katılımcılar açısından daha ilgi çekici hale geldiği görülmüştür. Katılımcılar tüm süreci yaparak yaşayarak öğrendikleri için konular daha anlaşılır olmuştur. Yapılan çalışmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcı grubu farklı okullarda, farklı bölgelerde çalışan, farklı yaş ve eğitim durumlarına sahip öğretmenlerden oluşmaktadır. İlk defa karşılaşan, yeni tanışan, birbirine ve sürece uyum sağlamaya çalışan katılımcılar, yaratıcı drama yöntemi ile bu uyum sıkıntılarının zaman içerisinde kaybolmaya başladığını ifade etmişlerdir. Katılımcılar, sürecin sonuna doğru Z Kuşağı öğrencileri ile çalışırken kullanabilecekleri alternatif çözüm önerileri getirmeye başlamışlardır. Katılımcılardan bazıları, süreçte sözü edilen olası ve var olan uygulamaları sınıflarında uygulamaya başlamışlar, aldıkları sonuçları ve duygularını atölye sürecinde paylaşmışlardır. Sürecin sonlanmasının ardından farklı okullardan da yapılan çalışmanın kendi okullarında da uygulanmasına yönelik talepler gelmiş, yaz dönemi ve gelecek

eğitim- öğretim yılı içerisinde yeni çalışma takvimleri planlanmıştır. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak, yaratıcı drama yöntemiyle okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak yapılan Z Kuşağı ile iletişim ve uyum farkındalığı çalışmalarının olumlu sonuçlar verdiği düşünülmektedir. Bu çalışmanın sadece okul öncesi öğretmenlerine yönelik olarak değil, eğitimin tüm kademelerinde yer alan eğitmenlere de sunulmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

OKUL ÖNCESİ ÖĞRENCİLERİ İLE ÖĞRETMEN ADAYLARI MÜZEDE ELELE

Emine Açar / Buğra Hayta

Bu çalışmada amacı okul öncesi öğrencileri ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının yaratıcı drama etkinlikleriyle birlikte gerçekleştirdikleri müze eğitimi ile ilgili görüşlerini belirlenmiştir..

Çalışma 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde okul öncesi öğrencileri, öğretmenleri ve öğretmen adayları ile birlikte yürütülmüştür. Yaratıcı drama uygulamaları Burdur ili merkezinde yer alan Emekevler Mesleki ve Teknik Lise Uygulama Anaokuluna devam eden 28 okul öncesi öğrencisi, 2 okul öncesi öğretmeni ve yaratıcı drama eğitmenliği temel aşama eğitimi almış 12 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir.

Yaratıcı drama etkinlikleriyle Burdur Müze'sinde gerçekleştirilen çalışma öncesinde öğretmen adayları ile müze eğitimi konusunda ön hazırlık ve uygulama yapılmıştır. Ayrıca bu öğretmen adaylarının bazıları ise drama dersinde müze ve tarihi mekanda eğitim çalışmasına katılmıştır. Okul öncesi öğrencileri ve eğitim fakültesinde eğitim alan öğretmen adaylarını müzede bir araya getiren bu çalışmanın karşılıklı fayda kapsamında bütüncül değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bağlamda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninin kullanıldığı araştırmanın verileri okul öncesi öğrencileri, okul öncesi öğretmenleri ve öğretmen adayları olmak üzere üç ayrı kaynaktan elde edilmiştir.

Bu farklı veri kaynaklarından elde edilen veriler görüşme yoluyla alınmıştır. Okul öncesi öğrencileriyle çalışma öncesinde ve sonrasında yapılan görüşmeler bireysel olarak yürütülmüştür. Okul öncesi öğrencilerinin yaş ve eğitim düzeyi dikkate alınarak yapılan görüşmede açık uçlu sorulardan oluşturulan basit bir görüşme formu kullanılmıştır. Bu forma dayalı olarak öğrencilere müzede ne görmeyi bekledikleri, müzede neler olduğu, müzede ne öğrendiği, müzede nasıl davrandığı, nelerden mutlu olduğu, eğlendiği vb. sorulara yer verilmiştir. Okul öncesi öğrencileriyle tek tek bireysel yapılan görüşmeler araştırmacılar (öğretmenler) tarafından yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri ise bu müze eğitiminin okul öncesi öğrencilerine ve kendilerine katkılarının neler olduğunun sorulduğu yapılandırılmamış görüşme formu ile elde edilmiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri müze eğitiminin olumlu ve olumsuz katkılarını içeren açık uçlu sorularla alınmıştır. Tüm tarafların görüşlerinin alındığı görüş alma formları ortak amaca yönelik olarak birlikte geliştirilmiş ve uzman görüşü alınarak uygulanmıştır.

Bu çalışmada; öğretmen adaylarının okul öncesi öğrencilerini ve öğretmenlerini tanımalarına, öğretmenlik meslek becerilerini geliştirmelerine, müze eğitiminin nasıl yapılacağı hakkında beceri kazanmalarına ve drama eğitmenliği programı temel aşamasında öğrendiklerini pekiştirmelerine katkı getirmek amaçlanmıştır. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri ve öğrencilerinin de bilgi ve beceriyi kazanmalarına ön ayak olmak için yapılan çalışma sonunda elde edilen nitel veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. İçerik analizi ile irdelenen nitel veriler kelime kelime kodlanmış ve elde edilen kodlar temalar altına toplanmıştır.

Okul öncesi öğrencileriyle yapılan görüşmelerden elde edilen nitel verilerin incelenmesi sonucunda duygular teması ortaya çıkmıştır. Okul öncesi öğrencileri müzede gerçekleştirilen yaratıcı drama etkinliklerinde mutlu olduklarını, eğlendiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmen adaylarının yazılı alınan görüşlerinin analizi sonucunda ise yaratıcı drama etkinliklerinin

çocukları tanıma, öğretmenlik meslek becerileri ile iletişim becerilerini geliştirme, öğrenme ve temel aşamada öğrendiklerini pekiştirme konularında olumlu katkı getirdiğini ifade etmişlerdir.

Okul öncesi öğretmenlerinin bireysel görüşme yoluyla alınan görüşlerine göre okul öncesi öğrencilerinin müze kavramını öğrendikleri, daha önce konuşma sorunu yaşayan öğrencilerin öğretmen adayları sayesinde daha girişken ve konuşkan oldukları, çalışmanın öğrenme açısından verimli ve etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca okul öncesi öğretmenleri müzede yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin kendi öğretmenlik anlayışlarını olumlu etkilediğini bu sayede özellikle alan gezilerinde drama ile daha aktif öğretme-öğrenmeyi gerçekleştirebilecekleri, kalıcı öğrenmeyi nasıl yapacaklarını fark ettiklerini ve yaratıcı drama çalışmalarının okul öncesi öğrencilerini bütüncül olarak geliştirdiğini ifade etmişlerdir.

YARATICI DRAMA VE ÖĞRENCİ ANLATIMINA DAYALI İŞLENEN ÖĞRETİM İLKE-YÖNTEMLERİ DERSİNİN ÇEŞİTLİ AÇILARDAN KARŞILAŞTIRILMASI (MEHMET AKİF ERSOY VE GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Büşra Kılınç / Betül Temizyürek

Bu çalışmada iki farklı üniversitede iki farklı şekilde işlenen öğretim ilke ve yöntemleri dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre karşılaştırmak amaçlanmıştır. Çalışmada “iki farklı biçimde işlenen öğretim ilke ve yöntemleri dersinin, öğretmen adaylarına katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya dayalı olarak öğretim ilke ve yöntemleri dersinin işleniş biçiminin öğretmen adaylarının kişisel gelişimine, öğretmenlik meslek becerilerine, sosyal gelişimlerine, duygusal gelişimlerine ve diğer becerilere katkılarının neler olduğu karşılıklı olarak incelenmiştir.

Araştırma 2018-2019 öğretim yılı bahar dönemi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi sınıf öğretmenliği bölümü 3. Sınıf öğrencilerinin öğretim ilke ve yöntemleri dersine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır. Çalışmada her iki üniversitedeki öğretmen adaylarının dersle ilgili görüşlerini gerçekçi olarak yansıttıkları varsayılmıştır. Bu çalışma her iki üniversitedeki öğretim ilke ve yöntemleri dersinin katkılarını belirlemek amacıyla nitel araştırma desenlerinden durum deseni kullanılarak organize edilmiştir. Araştırma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinden 31, Gazi Üniversitesinden 35 olmak üzere 66 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş aralığı 20 ile 28 arasında değişmektedir.

İki ayrı fakülte'deki öğretmen adaylarından açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüş alma formu ile nitel veriler elde edilmiştir. Görüş alma formunda yer alan sorularla ilgili uzman görüşlerinden yararlanılmıştır. Bu formda öğretmen adaylarından öğretim ilke ve yöntemleri dersinin işleniş biçiminin kişisel gelişimlerine, öğretmenlik meslek becerilerine, sosyal gelişimlerine, duygusal gelişimlerine ve diğer becerilere katkılarının neler olduğu sorulmuştur.

Bu araştırmanın verileri iki farklı üniversitenin Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 3. Sınıfta okuyan öğretmen adaylarından yazılı olarak alınan görüşlerinin ayrı ayrı içerik analizi ile irdelenmesiyle oluşmuştur. Kelime, cümle, paragraf bütünlüğü içinde tek tek incelenen veriler temalar altında verilmiş ve öğretmen adaylarının görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak verilerin güvenilirliği denetlenmiştir. Mehmet Akif Ersoy üniversitesindeki dersler ağırlıklı olarak yaratıcı drama yöntemi ve diğer yöntem-tekniklerle birlikte işlenmiştir. Gazi Üniversitesinde ise öncelikle ders sorumlu öğretim elemanı sunum yapmış daha sonra konular öğretmen adayları tarafından sunu yapılarak işlenmiştir.

İki farklı üniversitenin eğitim fakültelerinde verilen öğretim ilke ve yöntemleri dersinin öğrencilerin görüşlerine göre karşılaştırılması sonucunda her iki fakültede de ortak bulgular belirlenmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında her iki fakültede de öğrencilerin öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini kullanma; öğrencilerle, velilerle ve diğer kişilerle iletişim kurma; çok yönlü düşünme; sorun çözme, öz güvende artışı; yaparak-yaşayarak öğrenme; eğlenerek öğretme-öğrenme; işbirliği yapma; empati kurma; sosyal becerilerinde artışı; duygularda gelişme gibi özelliklerin olumlu etkilendiği belirlenmiştir.

Gazi üniversitesi öğrencilerinin ifade etmediği ancak Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde ortaya çıkan bulgulara göre öğrencilerin dramayı uygulama düzeyinde öğrendikleri, kalıcı öğrenme gerçekleştirdikleri, beden dilini kullanmada geliştikleri, genel kültürde artış gerçekleştirdikleri, sorunların çözümünde yeni bakış açısı geliştirdikleri, bireysel farklılıklara uygun öğretim tekniklerini öğrendikleri, öğretmenlik becerilerini geliştirdikleri ortaya çıkmıştır.

Mehmet Akif Ersoy üniversitesi öğrencilerinin ifade etmediği ancak Gazi üniversitesi öğrencilerinin ifade ettiği görüşlerinden ortaya çıkan bulgulara göre sunum yapma becerilerinde gelişim, dinleme becerisinde artış meydana geldiği belirlenmiştir. Çok az da olsa öğretmen adaylarının ders planı yapma, materyal hazırlama ve kullanma, cesaret kazanma, adil olma, üretken olma, hızlı düşünme gibi bazı beceri ve özelliklerinde olumlu gelişmeler olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada öğretim ilke ve yöntemleri dersinin yaratıcı drama ve diğer yöntemlerle eş güdüm içinde işlenmesi ile öğretim elemanının sözel anlatımına ve devamında öğretmen adaylarının konuları slayt yardımıyla sunmasına dayalı karşılaştırma sonucunda her iki öğretim biçiminin de bazı ortak faydalarının olduğu ortaya çıkmıştır.

ERGENLERLE SOSYAL HİZMET UYGULAMALARINDA YARATICI DRAMANIN KULLANIMI

Ahmet Ege

Bir disiplin ve meslek olarak sosyal hizmet ergen ve ergenin çevresel sistemleri arasındaki uyuma yönelik uygulamalar gerçekleştirmektedir. Bu çalışma kapsamında, ergenlik dönemi özelinde yaratıcı dramının ergenlerle sosyal hizmet uygulamalarına sunabileceği katkı tartışılmak istenmiştir. Bu noktada bu çalışmanın amacı sosyal hizmetin özellikle dezavantajlı ergenlere sunduğu hizmetlerde yaratıcı dramının bir yöntem olarak sunabileceği katkıyı ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışma, ergenlerle sosyal hizmet ve yaratıcı drama ilişkisine yönelik yaptığı vurgu açısından önem taşımaktadır.

Ergenlik dönemi insan gelişiminin en karmaşık dönemlerinden biridir. Bireyin kendi kimliğini oluşturmaya yönelik çabasının sergilendiği bu gelişim dönemi ergenin hem kendisiyle hem de sosyal çevresiyle uyum ve uyumsuzluğundan öğrendiği bir dönemdir. Bir başka ifadeyle ergenlik dönemi, ergenin etkileşimde olduğu çevrenin destek sağlayan ya da güçsüzleştiren pratiklerine daha derin anlamlar yüklediği ve bu yaşam deneyimlerinin daha çok şeye sebep olabildiği bir dönem olarak ele alınabilir.

Ergenlik dönemi her ergen için bir “gelişim” dönemi olamayabilmektedir. Duyan ve Özgür Bayır (2016) bir gencin toplum içinde kimlik oluşturma sürecinde karşılaştığı mikro ve makro sorunları; psikolojik sorunlar, intihar, kuşak çatışması, alkol ve madde kullanımı, erken yaşta çalıştırılma, işsizlik, boş zamanlar ve ekonomik sorunlar olarak belirtmişlerdir. Bu açıdan ergenlik dönemi, hem pek çok sorunla ya da gelişim göreviyle ilgilenmek zorunda olan, hem de kendilerine geleceğe ilişkin hazırlık yapma sorumluluğu verilmiş, çocukların/ergenlerin/gençlerin çeşitli yollarla desteklenmesinin önemli olduğu bir dönemdir. Ergenlerle ve özellikle de olumsuz yaşam deneyimlerine sahip ergenlerle yapılacak çalışmalar, bireyin bugününe ve geleceğine yönelik katkıları açısından önemlidir.

Ergenlerle Sosyal Hizmet Uygulamalarının Amacı: Sosyal hizmet bireylerin iyilik halini geliştirmek, sorunlarını çözmek, bireyleri güçlendirmek ve özgürleştirmek için çalışan; toplumsal değişimi, gelişimi ve bütünleşmeyi destekleyen, bireylerle toplumsal yapıları ilişkilendiren ve bireylerin çevreleriyle etkileşim noktalarına müdahale eden uygulama temelli bir meslek ve akademik bir disiplin olarak ele alınmaktadır (IFSW, 2001. akt. Duyan, 2010; IFSW, 2014).

Sosyal hizmetin kullandığı temel yaklaşımlardan biri bireyin çevresi içerisinde ele alındığı ekolojik yaklaşımdır. Tanımda da belirtildiği gibi birey ve çevre etkileşimi aynı zamanda birey ve çevre arasındaki uyuma işaret etmektedir. Özellikle günümüzde ergenlik döneminin sorunlu bir dönem olduğuna ilişkin var olan olumsuzlamalar, ergen ve çevre etkileşiminin önemini ortaya koymaktadır. Bu noktada sosyal hizmet, ergenlerin bugüne ve geleceğe ilişkin ihtiyaçlarının karşılanması, sorunlarının çözülmesi ve haklarının sağlanmasına ilişkin mikro, mezzo ve makro uygulama düzeylerinde sorumluluk üstelenen bir disiplin ve meslek olarak konumlanmaktadır. Sosyal hizmet, ergenlik dönemine ilişkin sorunlara yönelik koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici ve tedavi-rehabilite edici hizmetler sunmaktadır.

Ergenlerle yapılacak sosyal hizmet uygulamalarının temel amacının ergenlik döneminin bir fırsatlar dönemi olması için ergenin gelişimine katkıda bulunmak ve ergenin çevresinin bir

destek kaynağı olmaktan çok ergeni güçsüzleştirdiği durumlara ilişkin çözüm üretmek olarak belirtilebilir.

Ergenler için yapılacak çalışmalarda en önemli paydaşlar aile, okul ve akranlar olmaktadır. Özellikle aile ve okulun ergenler için önemli bir destek kaynağı olması beklenmektedir. Bunun dışında bakanlıkların, belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının koruyucu önleyici çalışmaları bulunmaktadır. Özellikle aile ve okuldan beklenen desteğin gerçekleşemediği durumlarda ergenler baş edemedikleri sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bunun sonucunda çocuklara destek olması gereken kurumlar, yetiştirme yurtları, çocuk destek merkezleri, çocuk ergen madde bağımlılığı tedavi merkezleri, çocuk ve gençlik ceza infaz kurumu, çocuk eğitim evleri gibi kurumlarda hizmet almak durumunda kalmaktadırlar.

Ergenlerin bireysel gelişimlerine ya da yaşadığı sorunların çözümüne katkı sunmak için gerçekleştirilen önemli uygulamalardan biri gruplarla yapılan çalışmalarıdır. Gruplarla çalışmaya yönelik bilgi, beceri ve değer temeli sosyal hizmet lisans programlarında üzerinde durulan en önemli başlıklardandır. Bir grup etkinliği olan yaratıcı drama da sosyal hizmetin grup çalışmalarıyla gerçekleştirmek istediği hedeflere ulaşma önemli bir yöntem olarak ele alınabilir.

Ergenlerle Sosyal Hizmet Uygulamalarında Yaratıcı Dramanın Katkısı; Yaratıcı dramaya ilişkin çalışmaların gerçekleştirilebilmesi için en temelde bir gruba, yaratıcı drama alanına ve yöntemine hâkim, yeterli deneyime sahip bir eğitmene, grubun rahatça kullanabileceği açık ya da kapalı bir mekâna ve grubun canlandırma yapabileceği dramatik yapıya sahip bir düşünceye gereksinimi vardır. Bu bileşenlerin bir arada bulunduğu durumlarda yaratıcı drama bir grup etkinliği olarak, grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir konuya ilişkin çatışan durumlar üzerinde yapılan canlandırmalarla bireyin elde edeceği kazanımlara odaklanılır (Adıgüzel, 2014). Özellikle yaratıcı dramada yer alan oynusu süreçler, gerçekleştirilen canlandırmalar ve bu canlandırmalarla sağlanan sorgulama ve yapılan değerlendirmeler bireyin bazı kazanımlara ulaşmasına yol açar.

Yaratıcı dramanın genel amacı, çocukların, ergenlerin ve gençlerin canlandırmalar yoluyla bir bilinçlenme ve kültürlenme süreci içerisinde her alanda yaratıcı, kendine yetebilen, kendin tanıyan, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü ve biçimleri artmış, imgesel düşünebilen, estetik kaygı, demokratik tutum ve davranışları gelişmiş bireyler yetiştirmek olarak belirtilmektedir (Adıgüzel, 2014).

Bu noktada özellikle sosyal hizmet kurumlarında iletişim becerileri, sosyalleşme özgüven, beden imajı, meslek seçimi, sağlığa ilişkin konular, problem çözme becerileri, okul değişikliğine uyum sağlama, akran zorbalığı, öfke kontrolü, benlik saygısı, çocuk hakları, internetin doğru kullanımı, hobi geliştirme, içinde bulunduğu gelişim dönemine uyum sağlama, kuruma uyum sağlama vb. konularda yaratıcı drama yönteminden yararlanılabilir.

Özellikle yukarıda belirtilen yetiştirme yurtları, çocuk destek merkezleri, çocuk ve genç ceza infaz kurumları gibi kuruluşlar çocuklara bu konularda destek sunmak, grup çalışması yapmak ve yaratıcı drama yöntemi gibi yöntemlerle çocuğa olumlu katkı sağlamak açısından önemli kuruluşlardır.

Yaratıcı drama yöntemiyle bu kapsamda elde edilecek olan kazanımlar belirtilen konularda bireysel gelişim sağlamak, bireylerin öğrenme süreçlerine katkıda bulunmak, farkındalık

sağlamak ya da farkındalık artırmak olarak belirtilebilir. Bu noktada yaratıcı drama, ergenlerin güçlendirilmesi için sosyal hizmetin grubun destekleyici gücünden yararlandığı grup çalışması uygulamaları açısından olumlu katkı sağlayabilecek bir yöntem olarak kullanılabilir. Sonuç olarak yaratıcı drama sosyal hizmet uygulamalarında kullanılabilecek ve sosyal hizmetin bireyin refahına ilişkin gerçekleştirmek istediği amaçlara katkı sunabilecek bir yöntem sağlayacaktır.

Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi veren bazı üniversitelerde son yıllarda yaratıcı drama bir ders olarak verilmekle birlikte bunun yaygınlaştırılması gerekmektedir. Yaratıcı dramanın sosyal hizmet eğitimi veren okullarda bir ders olarak verilmesi ile öğrencilerin bu noktadaki farkındalığının artırılması ve bu eğitimi sürdürmelerine yönelik motivasyon sağlanması önem taşımaktadır. Diğer taraftan yaratıcı drama çocuk refahı alanında çalışan meslek elemanları için çocukların gelişimleri ve çocuklarla kurdukları iletişim açısından işlevsel bir yöntem olma özelliği taşımaktadır. Bu açıdan özellikle çocuk refahı alanında çalışan ve ergenlere yönelik uygulamalar gerçekleştiren sosyal hizmet uzmanlarının yaratıcı drama alanına ve yöntemine ilişkin sağlayacakları bireysel gelişim, hizmet sundukları ergenler açısından da önemlidir.

GELİŞLER, KALIŞLAR VE UYUM, “BİR VARMIŞ, BİR YOKMUŞ”

Nuket Elpeze Ergeç / Muzaffer Sümbül

Bu çalışmada önce mülteci sonra öğrenci olan gençlerin Ülkemiz toplumsal yaşamına uyum süreçlerinin kendi hikayeleri üzerinden ele alınması amaçlanmıştır. Alman filozof Hannah Arendt (1943) mülteci olmanın uyuma zorladığını belirttiği yazısında göçenler için uyumun anlamı üzerinde de birlik olmadığından bahseder. Arendt, mülteciliğin koşullandırıldığını ve mülteci olarak yaşanan ortamlarda bu koşulların dayatılmasını ve çaresizliği mültecilerin eski tarihlerini ve hayatlarını unutmakla koşullandırılmalarına bağlar. Buna göre mülteciler, yeni ülkenin yuva olacağı, mültecilik öncesi dönemin geçmiş zaman olduğuna ve artık hatırlanmaması gerektiğine koşullandırılır. Diğer yandan Arendt, mülteciliğin yeni bir insan türü yarattığını ileri sürer. Bu yeni insanlık hali ise iyimserlikle koşullandırılmıştır.

Uyumun anlamı konusundaki bu ikili yapıyı göçenler üzerinde gözlemlemek için metodolojik olarak Dijital Hikaye anlatımı kullanılmış ve bir atölye düzenlenmiştir. Atölyeye Çukurova Üniversitesinde eğitim gören dört Suriyeli öğrenci davet edilmiştir. Dijital hikaye, yaratıcı ifade ve savunuculuğu destekleyen, kar amacı gütmeyen, katılımcı bir medya girişimidir. Dijital hikaye anlatım atölyesi ise öznel hikayeleri ile fotoğraf, müzik ve videoyu bir araya getirilmesine imkan sağlar. Atölyeden çıkan hikayeler ise medya ortamlarında dolaşıma girer. Dijital hikaye anlatımı ismindeki dijital kelimesine rağmen hikaye anlatımı daha önemli bir formdur. Atölyeler anlatılarla başlar ve kişilerin kendi hikayelerini anlatabilme kapasitelerini arttıracak biçimde düzenlenir. Atölyede amaç hikayeler aracılığıyla daha geniş farkındalık yaratarak toplumsal yapı içindeki bağlantıları kurmalarını sağlamaktır (Lambert, 2009, 82).

Çalışmada “bir varmış, bir yokmuş” isimli Dijital hikaye anlatım atölyesi gerçekleştirilmiştir. Atölyede kurulan hikaye çemberinin ismi, katılımcıların önerisi ile belirlenmiştir. Atölyenin ismi, katılımcıların yaşadıklarını hikaye ettiklerinde ortaya çıkan çerçeveyi göstermesi açısından değerlendirilmiştir. Hikaye çemberinden dört hikaye çıkmıştır. Bu kapsamda oluşturulan atölyede çalışmanın temel sorusu olan uyumu gözlemlemek için, kendilerini ifade etme biçimleri kendi hafıza, ilgi ve umutları değerlendirilmiş, ikinci olarak uyumu kavramlaştırma biçimi incelenmiştir.

Dijital Hikaye Anlatım çemberinde katılımcılar kişisel anlatılarını kavramsallaştırmışlardır. Bu hikayelerde Suriye tarihi, kültürü ve günlük yaşam ile kendi hayallerini ve özlemlerini kendi bakış açılarını ifade etmiştir. Anlatıların hepsi de ifade edilenin altındaki yan anlamları uyum, özlem ve umut bağlamında görmek adına oldukça çekici sonuçlar vermiştir. “Uyum”, “Kılıç”, “Barış Güvercini” ve “Azim” isimlerini verdikleri 3 ila 5 dakika süresi uzunluğunda dijital hikaye yapılmıştır. Bu dört hikaye içerik ve tematik analizle değerlendirilmiştir. Bu analizlerde öz olarak temelinde umut olmakla birlikte, çaresizlik, endişe ve anlaşılamamaya dair düşünce ve duygular da bulunmuştur. Uyuma ilişkin ise koşullandırma ile doğrudan bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

FARKLI DRAMA ÇALIŞMALARINDA KATILIMCI VE UYGULAYICI OLAN ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖRÜŞLERİ

Merve Dolgun / Kenan Demir

Bu çalışmada farklı drama çalışmalarına katılan (drama eğitmenliği programı temel aşamasına katılmış, eğitim fakültesinde drama dersi almış ve bu eğitimlerde öğrendiklerini okullarda uygulamış) öğretmen adaylarının dramanın katkılarına ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Araştırmada “Farklı drama çalışmalarında katılımcı ve uygulayıcı olan öğretmen adaylarının dramanın katkılarına ilişkin görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu temel soru çerçevesinde ise drama etkinliklerinin öğretmen adaylarının “kişisel ve duygusal gelişimlerine, öğretmenlik ve sosyal becerilerine” katkıları belirlenmiştir. Bu çalışma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar dönemlerinde drama dersi almış, drama eğitmenliği temel aşama programına katılmış, proje topluluğu ile yürütülen drama çalışmalarına gönüllü uygulayıcı olarak katılmış öğretmen adaylarının görüşleriyle sınırlandırılmıştır.

Görüşlerine başvurulmuş öğretmen adaylarının veri toplama aracı olan görüşme formuna gerçekçi görüşlerini yansıttıkları kabul edilen bu çalışmada öğretmen adaylarının dramanın katkılarına ilişkin görüşleri nitel araştırma desenlerinden “Durum Deseni” ile belirlenmiştir. Çalışmanın araştırma grubu Burdur ili Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden Drama dersi almış, drama eğitmenliği temel aşama programına ve proje topluluğu ile yürütülen drama çalışmalarına gönüllü olarak katılmış öğretmen adaylarından oluşmuştur. Bu öğretmen adaylarından sınıf öğretmenliğinden 13, rehberlikve psikolojik danışmanlık öğretmenliğinden 4, okulöncesi öğretmenliğinden 6, sosyal bilgiler öğretmenliğinden 3, İngilizce, Fen bilgisi ve Türkçe öğretmenliğinden 1’er katılımcı olmak üzere 30 öğretmen adayının görüşü alınmıştır. Bu öğretmen adaylarının 19’u (%66) kadın, 11’i (%34) erkektir.

Çalışma grubunun hepsi yaratıcı drama liderliği temel aşamasını (48 saat) bitirmiş ayrıca drama dersi (42 saat) almıştır. Drama dersini ve temel aşama alan bu katılımcılar ayrıca proje topluluğu ile 3-144 saat arasında değişen oranlarda okullarda drama uygulamaları yapmıştır. Araştırmanın verileri açık uçlu sorulardan oluşturulan yapılandırılmamış görüş alma formu ile elde edilmiştir. Bu formda yaratıcı drama etkinliklerinde katılımcı olan ve daha sonra eğitmen olarak katılan öğretmen adaylarına dramanın kişisel gelişimlerine, çeşitli becerilerine, öğretmenlik becerilerine ve duygularının gelişimine katkısı sorulmuştur. Görüş alma formu ile elde edilen görüşler soru soru incelenerek kodlanmıştır. Bu kodlama sürecinde kelime, cümle, örnek durum vb. ögeler açısından irdelenmiştir. Aynı anlama gelen kodlar bir araya getirilerek temalaştırılmıştır.

Dramayı; drama dersinde ve temel aşama programında öğrenene öğretmen adaylarının okullardaki öğretme çalışmalarıyla ilgili görüşleri içerik analizi ile incelenmiştir. Bu analiz sonucunda dramanın “Kişisel Gelişime Katkısı”, “Sosyal Gelişimine Katkısı”, “Duyguların Gelişimine Katkısı”, “Öğretmenlik Becerilerine Katkısı” temaları ortaya çıkmıştır.

Bu temalarda ortaya çıkan bulgulara göre öğretmen adaylarının kişisel olarak çekingenliklerini azalttıkları, dışa dönük olmaya başladıkları, kendini tanıma ve kendini ifade etme becerilerinin geliştiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca olaylara çok yönlü bakma, kurgulama, önyargılarını yıkmak,

yaratıcı kişilik kazanma gibi konularda farkındalıklarının arttığı belirlenmiştir. Öğretmen adayları yaratıcı dramayı öğrenme ve sonrasında öğretme süreçlerinde etkin dinleme, işbirliği yapma, farklı kişiler tanıma, empati kurma iletişime dayalı becerilerinde gelişme olduğunu belirtmiştir. Yine bu öğretmen adayları ikna etme kabiliyetlerinin, problemlere çözüm üretme becerilerinin, topluluğa hitap etme gibi liderlik özelliklerinde olumlu ilerlemeler olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle öğretmen adayları insanları ve duyguları anlama, güven duyma, duygularını rahatlıkla yansıtmaya, neşeli olma, heyecan duyma, hoşgörülü olma, sevgi dolu olma gibi duygularının geliştiğini belirtmiştir. Drama çalışmalarında öğrendiklerini okullarda uygularken öğretmenlik mesleğine katkısına ilişkin olarak pedagoji bilgisinde artış, ders işlemede çeşitlilik yaratma, oyun ve eğitimi bütünleştirme, ders öğretiminde verimli olma, çocukların seviyesine inme, çocukların dikkatini toplama, sınıfa hakim olma, dersi ilgi çekici hale getirme gibi konularda olumlu ilerlemeler gösterdiklerini ifade etmişlerdir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YARATICI DRAMA DENEYİMİ VE BU DENEYİMİN YANSIMALARI

Şule Alıcı

Bu araştırmanın amacı daha önce hiç yaratıcı drama deneyimi olmayan okul öncesi öğretmen adaylarını yaratıcı drama ile tanıştırmak, yaratıcı drama aracılığıyla sınıf içerisindeki uyumlarını arttırmak ve bu deneyimlerini okul öncesi sınıflarında da bir uygulama yaparak pekiştirmektir.

2013 yılından itibaren uygulanmakta olan ve oyun temelli bir yaklaşımı benimseyen Okul Öncesi Eğitim Programı'nın da belirttiği üzere erken çocukluk yıllarında oyun yoluyla çok rahat bir şekilde çocuğa istenilen kazanımlar ve göstergeler kazandırılabilir. İşte tam bu noktada yaratıcı drama bu öğrenmeyi bir adım daha öteye taşıyarak çocukların kendi deneyimlerinden yola çıkarak kurgusal ve güvenli bir ortamda bireysel ilgileri doğrultusunda öğrenmelerini desteklemektedir. Bu nedenle geleceğin öğretmenlerinin bu konuyla ilgili deneyim kazanması ve bunu okul öncesi sınıflarındaki uygulamalarına yansıtabiliyor olmaları önem arz etmektedir. Bu araştırmanın önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır. Öncelikle bu çalışma ile öğretmen adayları yaratıcı drama özellikle rol oynama ve doğaçlama ile ilgili olarak ön yargılarını kırmışlardır. Süreç boyunca da çok çeşitli oyunları ve teknikleri ve değerlendirme tarzlarını birebir deneyimleme şansına sahip olmuşlardır. Ayrıca okul öncesi çocukları için kendi hazırladıkları ve uyguladıkları yaratıcı drama planıyla bu deneyimleri kullanma imkanına sahip olmuşlardır. Bu da onların gelecekte bu yöntemi sınıflarında uygulama olasılıklarını arttırmıştır. Diğer bir ifadeyle, öğretmen adayları katılmış oldukları yaratıcı drama süreçleriyle hem kişisel hem de profesyonel yaşamlarına katkı yapabilmişlerdir.

Bu çalışmaya iç anadolu bölgesinde bulunan bir üniversitenin okul öncesi anabilim dalına devam eden ikisi yabancı uyruklu 52'si Türk olmak üzere toplam 54 ikinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların 13'ü erkek 41'i kız öğrenciden oluşmaktadır. Bu araştırma yaratıcı drama dersi kapsamında iki şube olarak yürütülmüştür. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada veriler katılımcıların süreç ile ilgili yazmış oldukları duygu, düşünce ve deneyimlerini içeren raporlarla, hazırlamış oldukları planlar ve bu planlarla ilgili deneyimleri ve öz değerlendirme yazıları, dersin son değerlendirme yazıları ile toplanmıştır.

Veriler, 2018-2019 akademik yılının bahar döneminde yürütülen ders boyunca toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ve açık uçlu kodlama ile kodlanmaya devam etmektedir. Analiz süreci halen devam etmektedir.

Bu çalışma kapsamında yoğun veri elde edildiği için verilerin analizi henüz tamamlanamamıştır. Ancak tamamlanan analiz kısmından çıkan bulgularda yaratıcı drama dersi kapsamında katılımcılar, kendi aralarındaki uyumun arttığını ve hiç konuşmadıkları sınıf arkadaşlarıyla konuşmaya başladıkları, kendilerini toplum önünde daha rahat ifade etmeye başladıklarını ve canlandırma kısmında daha rahat bir şekilde role girmeye başladıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanı sıra hazırlamış ve uygulamış oldukları planlarla da çocukları sürece aktif olarak katmaya ve onların problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerini desteklemeye çalışmışlardır. Bu planlarda dramatizasyon, öğretmenin rolde olması ve rol oynama tekniklerine yer vermişlerdir. Uygulamalarında küresel ısınmadan geri dönüşüme, arkadaşlığa ve mesleklere

vb. konulara yer vermişlerdir. Bu uygulama yoluyla katılımcılar çocuklarla yaratıcı dramanın nasıl uygulanabileceği ile ilgili olumlu deneyim kazanmışlar ve süreçten de keyif almışlardır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki bir dönem boyunca yürütülen yaratıcı drama dersi geleceğin öğretmenleri üzerinde olumlu bir etki bırakmış, yaşamlarında çeşitli değişikliklere yol açmış ve onların yaratıcı dramaya olan bakış açılarını değiştirmiştir. Bunun yanı sıra, bu süreçte kazandıkları deneyim sonucunda yaratıcı drama ileride öğretmenlik uygulamalarında çoğunlukla yer verecekleri öğretim metotlarından biri olmuştur.

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZ-KONTROL VE ÖZ-YÖNETİM BECERİLERİ ÜZERİNE ETKİSİ

Onur Altuntaş

Araştırmanın Amacı: Öz-kontrol ve öz-yönetim becerileri, Kanfer ve Bandura'nın birbirini etkileyen ve üç bileşenli (öz-izleme, öz-değerlendirme ve öz-güçlendirme) modeliyle açıklanmaktadır. Bu yapı içinde öz-yönetimin, insanların davranış ve akılcı görünümü için gerekli olan davranışsal ve bilişsel stratejilerle ilişkili olduğu belirtilmektedir. Öz-kontrol ve öz-yönetim algısının oluşma sürecinde kişinin kendine yönelik duygu düşünce davranış bağlamında ruhsal bir dikkat seviyesine (öz-bilinç) ulaşması önemlidir. Kişinin geçmiş deneyimlerden yola çıkarak duygularını ortaya koymasında ve kendini ifade etmesinde önemli rol oynayan yaratıcı drama yönteminin üniversite öğrencilerinin öz-kontrol ve öz-yönetim becerileri üzerine etkisini araştırmak için bu çalışma planlanmıştır.

Araştırmanın Önemi: Yüksek öz-yönetim ve öz-kontrol becerilerine sahip olmak bireylerin hem kendilerini ve yapabileceklerini tanımlarını hem de eğitim ve iş yaşamında başarılı deneyimler geçirmelerini sağlamaktadır. Bu becerilerin geliştirilmesi içinde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının hayata uyum sağlayan ve kendi ile barışık nesillerin yetişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Örneklem/Çalışma Grubu: Araştırma tek grup öntest- sontest modelde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesinde okuyan ve Sec 164 Yaratıcı Drama dersini alan ve bu çalışmaya katılmaya gönüllü olan 16 öğrenci ile yürütülmüştür.

Veri toplama araçları: Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş, cinsiyet gibi demografik özelliklerini belirlemek için sosyodemografik bilgi formu uygulanmıştır. Öz-kontrol ve öz-yönetim becerilerinin değerlendirilmesi için Ercoşkun (2016) tarafından üniversite öğrencileri üzerinde geliştirilen 16 maddelik 'Öz-kontrol ve öz-yönetim Ölçeği' kullanılmıştır. Bu ölçek çalışma grubunda yapılan çalışmalarda hem ön test hem de son test olarak kullanılmıştır. Ölçekten elde edilebilecek puanlar 0-90 arasında değişmekte olup, puanların yüksekliği bireyin öz-kontrol ve öz-yönetim becerilerinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Çalışma, haftada bir kez olmak üzere 10 hafta sürdürülmüştür. Dersler, öz-kontrol ve öz-yönetim kavramına bağlı kalınarak, araştırmacı tarafından işlenmiştir. Çalışma grubunda, öğretme durumları yaratıcı drama yöntemi esas alınarak planlanmış ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. 10 hafta boyunca yürütülen program üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama 1.,2.,3. ve oturumları kapsamaktadır ve bu oturumlarda öğrencilerin tanışma ve iletişim başlıklarında atölyeler düzenlenerek grubun bütünlüğü için ilk adımlar atılmıştır 1. Oturum başında da katılımcılar tarafından 'Öz-kontrol ve öz-yönetim ölçeği' doldurulmuştur. İkinci aşama 4., 5. ve 6. oturumları kapsamaktadır ve bu oturumlarda öğrencilerin öz-kontrol ve öz-yönetim kavramı ele alınmıştır. Üçüncü aşama 7., 8. ve 9. oturumları kapsamaktadır ve bu oturumlarda öğrencilerin öz-kontrol ve öz-yönetim becerilerini sağlaması için yapılması gerekenler ele alınmıştır. Son oturumda da genel değerlendirme yapılmış ve ölçek doldurulmuştur. Her bir yaratıcı drama oturumu ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamaları şeklinde gerçekleşmiştir. Ölçümler belirlenen değişkenler için aritmetik ortalama standart sapma ($X \pm SS$), sayımla belirlenen değişkenler için de yüzdelik oran

(%) kullanılarak hesaplama yapıldı. Yanılma olasılığı $p < 0.05$ olarak alındı. İki grubun sayısal değişkenler açısından karşılaştırılmasında da Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanıldı.

Bulgular: Çalışmamıza katılan 16 öğrencinin (3'ü erkek, 13'ü kadın) yaş ortalaması $21,87 \pm 1,86$ idi. Öğrencilerin öz-kontrol ve öz-yönetim becerileri ortalama puanı yaratıcı drama eğitimi öncesi $58,94 \pm 8,34$ iken (min:40; maks:72), eğitim sonrası $63,31 \pm 8,05$ (min:46; maks:75) olarak tespit edildi. Yapılan analiz sonucunda da elde edilen bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edildi ($p < 0.05$).

Sonuç: Araştırma verilerinden elde edilen bulgulara göre, çalışma grubunda uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin, üniversite öğrencilerinin öz-kontrol ve öz-yönetim becerilerini arttırdığı tespit edildi. Kariyer gelişimi ve meslek seçimi için öz-kontrol ile özyönetim becerilerinin önemine işaret edilmektedir. Yüksek öz-yönetim ve öz-kontrol becerilerine sahip bireyler hem kendilerini ve yapabileceklerini daha iyi bilirler hem de yaşamlarında birçok alanda başarılı deneyimler geçirirler. Bu anlamda kişilerin geleceği için büyük önem taşıyan bu becerilerin geliştirilmesi için de kişilerin kendini tanımasında ve duygularını ifade etmesinde yol gösterici olan yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının kendini tanıyan, ne istediğini bilen, hedefleri olan ve bu hedeflerine ulaşmak için neler yapması gerektiğini bilen bilinçli gençlerin yetişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

MÜZEDE YARATICI DRAMA: KÖY KADINLARININ HAYATINA DOKUNUŞ

Şule Alıcı / İzzet Esen

Bu araştırmanın amacı daha önce hiç yaratıcı drama deneyimi olmayan köy kadınlarını yaratıcı drama ile tanıştırmak, yaratıcı drama aracılığıyla kendi aralarındaki uyumlarını arttırmak ve bu deneyimlerini projenin kapanışında bir canlandırma yaparak pekiştirmektir.

Bu araştırma iki açıdan alan yazına önemli katkı yapmaktadır. İlk olarak bu çalışma ile katılımcıların yaşadıkları yöredeki tarihi ve kültürel mirası müzede yaratıcı drama yoluyla yani yaparak yaşayarak keşfetmeleri ve günlük yaşamla bağlantılandırarak sergilemeleri sağlanmıştır. İkinci katkı ise katılımcıların karakteristik özelliğinden kaynaklanmaktadır. Çünkü katılımcılar o yörede yaşayan ve daha önce müzede yaratıcı drama ile ilgili deneyimleri olmayan köy kadınlarından oluşmaktadır. Bu da bir kez daha göstermiştir ki yaratıcı drama her yaştan katılımcının ve dezavantajlı grupların sosyal yaşama uyum sağlamasında en önemli yöntemlerden birisidir. Adıgüzel (2013)'in de ifade ettiği gibi yaratıcı drama sayesinde katılımcılar yaratıcılıklarını ve hayal güçlerini geliştirirler, hem kendilerini hem de grup arkadaşlarını daha yakın tanırlar, kendilerini gerçekleştirirler, başkalarıyla iletişimlerini güçlendirirler, işbirliği yapabilme, sözel ve sözel olmayan ifade becerilerini geliştirirler.

Bu çalışmaya Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi'nin bulunduğu köyde yaşayan 15 kadın katılmıştır. Bu araştırma Ahiler Kalkınma Ajansı'nın desteklediği Müzede Yeşeren Umutlar Projesi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum araştırması kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada veriler katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve drama oturumlarında ortaya çıkardıkları ürünler aracılığıyla toplanmıştır. Bunun yanı sıra drama oturumları da fotoğraflarla kayıt altına alınmıştır.

İçerik: Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından desteklenen ve Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi olarak yürütülen Müzede Yeşeren Umutlar projesi kapsamında özellikle kırsal kesimde yaşayan ev kadınlarından oluşan dezavantajlı gruplara yönelik olarak çömlekçi çarkında çömlek yapımı, seramik pişirme, sikke yapımı, kil çamur çalışmaları, çivi yazısı, takı tasarım gibi birçok farklı alanda eğitim çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında dezavantajlı gruplara kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla yaratıcı drama çalışmaları da yapılmıştır. Dezavantajlı köy kadınlarının üretim sürecine katılmalarına yardımcı olacak kurs ve eğitimlerin yanı sıra yaratıcı drama faaliyetleri ile özgüvenlerinin artması da amaçlanmıştır. Yaratıcı drama çalışmaları kapsamında köy kadınları tarafından çeşitli etkinlikler ve canlandırmalar gerçekleştirilmiştir. Bu proje ile kırsal alanda, köylerde yaşayan çok sayıda kadının kültürel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayacak birçok etkinlik uygulanmış ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir.

Veriler, 2018-2019 yılının Mart ayında toplanmaya başlamış Haziran ayında tamamlanmıştır. Yaratıcı drama oturumları üçer saatlik 5 oturumdan oluşmaktadır. Oturumların hepsi müzenin iç ve dış mekanı kullanılarak yapılmıştır. Oturumlar sırasında daha çok rol oynamaya ve doğaçlama tekniklerinden yararlanılmıştır. Toplanan veriler içerik analizi ve açık uçlu kodlama ile kodlanmaya devam etmektedir. Analiz süreci halen devam etmektedir.

Analiz sonuçlarına göre elde edilen veriler göstermiştir ki hayatlarında ilk defa yaratıcı drama oturumlarına katılan kadınlar oyun oynamaktan hiç bu kadar zevk almadıklarını ve bu

oturumlardan sonra kendilerini rahatlamış hissettiklerini söylediler. Bunun dışında kendilerini toplum önünde daha rahat hissettiklerini ve birisi tarafından izleniyor olmaktan çekinmemeye başladıklarını ifade ettiler. Bunun dışında daha rahat göz teması kurmaya başladıklarını ve kendilerini daha rahat ifade edebildiklerine de değindiler. Bunun yanı sıra projenin kapanış toplantısı için bir canlandırma hazırlayıp onu seyircinin önünde gerçekleştirmeyi başardılar. Kısacası, bu çalışma ile katılımcılar yaratıcı drama ile ilgili olumlu deneyim kazanmışlar, bu deneyimleri yaşamlarına aktarabilmişlerdir. Ayrıca, süreçten de keyif almışlardır.

Sonuç olarak diyebiliriz ki projenin en önemli etkisi, bugüne kadar kendi içlerine kapalı ve asosyal bir yaşam süren köy kadınlarının hem tarih ve arkeolojiyi uygulayarak öğrenmeleri, öğrenirken üretim becerisini kazanmaları ve yine kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamasıdır. Özetle, bu çalışma ile köy kadınlarının kendileri geriye çektikleri yaşama tekrar uyumu sağlanmıştır.

SAĞLIK BİLİMLERİ ALANINDA OKUYAN ÖĞRENCİLERİN YARATICI DRAMA DERSİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Onur Altuntaş

Araştırmanın Amacı: Sağlık bilimleri alanında verilen eğitimlerde kuramsal bilgi uygulamalı derslerle birleştirilerek kişilere bütüncül ve pekiştirilmiş bir eğitim verilmesi sağlanmaktadır. Sağlık alanında çalışan kişilerin iletişime açık, yapıcı, yaratıcı ve çözüm bulucu olma özelliklerine sahip olmaları iletişim içinde bulunduğu hasta, hasta yakınları gibi her yaşta her kültürden kişilerle etkileşim halinde olmaları nedeni ile önemli özelliklerdir. Yaratıcı drama da bu özelliklerin kazanılmasında kullanılacak iyi bir eğitim yaratıcı ve yol göstericidir. Bu çalışma sağlık bilimleri alanında seçmeli ders olarak verilen yaratıcı drama dersine yönelik öğrenci tutumlarını belirlemek amacı ile yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi: Yaratıcı drama kişilere kendilerini tanıma, yaratıcı yönlerini açığa çıkarma, problem çözme, iletişim kurma, empati kurma, ön yargılı olmama, grup çalışmasında bulunurken yapıcı olma gibi yararlar sağlamaktadır. Sağlık alanında çalışan kişilerinde iletişim içinde oldukları gruplar düşünüldüğünde (hastalar, hasta yakınları, diğer sağlık çalışanları, engelli bireyler...) sağlık çalışanlarının yukarıda belirtilen bu becerilere sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Bu becerileri geliştirmek için de yaratıcı drama eğitimi, iyi bir eğitim aracıdır. Yaratıcı dramanın sağlık alanında kullanılması gerektiğini vurgulamak ve eğitim bilimleri alanında olduğu gibi sağlık bilimleri alanında da kullanımının yaygınlaştırılmasının önemli olduğu vurgulamak için, biz sağlık bilimlerinde okuyan ve yaratıcı drama dersini alan öğrencilerin tutumlarını bu çalışma ile paylaşmayı amaçladık. Ayrıca sağlık alanında okuyan öğrencilerin yaratıcı drama ile ilgili geri bildirimlerini paylaşmanın bu alana önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Örneklem/Çalışma Grubu: Bu araştırma Hacettepe Üniversitesinde okuyan ve 2015-2018 eğitim yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Ergoterapi bölümünde verilen Yaratıcı Drama dersini alan ve bu çalışmaya katılmaya gönüllü olan 88 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama araçları: Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin yaş, cinsiyet gibi demografik özelliklerini belirlemek için sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır. Yaratıcı drama dersine yönelik tutumları değerlendirmek için katılımcıların yaratıcı drama kursuna yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Adıgüzel (2006) tarafından geliştirilen 50 maddeden oluşan Yaratıcı Drama Kursu Ölçeğine İlişkin Tutum Ölçeği uygulanmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutum Ölçeği'nde yer alan tutum maddelerinin yanıtları "tamamen katılıyorum" dan "hiç katılmıyorum" a kadar 5'ten 1'e doğru puanlandırılmıştır. Olumsuz cümlelerde ise 1'den 5'e doğru puanlama yapılmıştır. Maddeler ve araştırma grubunun kişisel bilgileri kodlanarak bilgisayara aktarılmış ve istatistiksel analizlere geçilmiştir. İstatistiksel analizler SPSS 22.0 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Ölçümler belirlenen değişkenler için aritmetik ortalama standart sapma ($X \pm SS$), sayımla belirlenen değişkenler için de yüzdelik oran (%) kullanılarak hesaplama yapıldı.

Bulgular: Çalışmamıza katılan 88 öğrencinin (19'u erkek, 69'ı kadın) yaş ortalaması $22,17 \pm 2,22$ idi. Öğrencilerin yaratıcı drama eğitimi tutum ölçeğine göre aldıkları puanın $207,96 \pm 23,82$

(min:153; maks:250) olduğu tespit edildi. Katılımcıların okuduğu sınıf dağılımına baktığımızda 1.sınıfta okuyan 10 kişi (% 11,4), 2.sınıfta okuyan 18 kişi (%20,05), 3. sınıfta okuyan 31 kişi (%35,2), 4 sınıfta okuyanlar ise 29 kişi (% 33) olduğu tespit edildi.

Sonuç: Araştırma verilerinden elde edilen bulgulara göre, sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin yaratıcı drama dersine ilişkin tutumlarının yüksek olduğu tespit edildi. Sağlık bilimleri alanında yaratıcı dramanın kullanılmasının teşvik edilmesinin ileride sağlık alanında hizmet verecek olan bu öğrencilere kendi potansiyellerinin farkında olma, kendini ifade etmede daha açık davranma, yaratıcı, empati kuran, önyargılı olmayan bilinçli bireyler olma konusunda destek sağlayacağı düşünülmektedir. Yaratıcı drama eğitiminin farklı meslek gruplarına verildiği ve bu meslek gruplarının tutumlarını değerlendiren çalışmaların yapılmasının yaratıcı dramanın farklı alanlarda da etkinliğinin gösterilmesi ve daha da yaygınlaştırılmasının sağlaması açısından alana faydalı olacağı düşünülmektedir.

SINIF İÇİ UYUM VE İLİŞKİLER BAĞLAMINDA DRAMA ETKİNLİKLERİ

Yaşare Aktaş Arnas / Şule Sarıbaş / Mustafa Yaşar

Üniversite yılları, birçok yeni akademik, kişisel ve sosyal yaşantının deneyimlendiği önemli bir gelişim süreci olarak bireyin yaşamında kritik bir yere sahiptir. Bu süreçte öğrenciler, üniversitenin yeni akademik ve sosyal ortamına uyum gösterme, akademik beklenti ve talepleri karşılama gibi birçok konuyla baş etmek durumundadırlar. Bu anlamda üniversiteye uyum sağlayabilme; akademik başarı, yeteneklerin geliştirilmesi ve yeni becerilerin kazanılması açısından önemli iken; diğer yandan öğrencinin bireysel mutluluğu ve psikolojik sağlığı açısından da belirleyici bir değişkendir. Bununla birlikte üniversiteye uyum, öğrencilerin üniversite öğrenimine devam etme veya okulu bırakma kararlarında belirleyici olmaktadır. Bu aşamada öğrencilerin, bireysel, demografik, fiziksel ve sosyal özellikleri, beklentileri, deneyimleri, sınıf içi etkileşimleri ve geliştirmiş olduğu arkadaşlık ilişkileri bireyin uyum performansında önemli rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalar, öğrencilerin sınıf içi etkileşimi ve arkadaşlık ilişkileri ne kadar iyi olursa hem üniversite yaşamına daha kolay uyum sağladığını hem de akademik olarak başarılı olma olasılığının arttığını göstermektedir. Olumlu arkadaşlık ilişkileri ve sınıf ortamı bireyin meslek öncesi kimliğinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Bu durum aynı zamanda üniversitelere olan bağlılığın artmasına olanak sağlayacak ve bireylerin geleceğe yönelik kariyer hedeflerinde önemli bir rol oynayacaktır. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin sınıf içi uyum ve sosyal ilişkilerini artıracak çalışmalar yapılması önem taşımaktadır. Bireyin merkezde olduğu ve kişinin etkin olarak rol aldığı öğrenme yollarından biri ise drama çalışmalarıdır. Drama çalışmaları, güven ve kendine saygı duymayı, problem çözme ve iletişim becerilerini, karar verebilmeyi, demokratikleşme gibi nitelikleri kazandırmada etkili bir yoldur.

Bu sebeple bu çalışmanın amacı, yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmen adaylarının sınıf içi uyum ve sosyal ilişki becerilerine ve mesleki gelişimlerine katkılarını incelemektir. Bu ana amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmen adaylarının sınıf içi uyum ve sosyal ilişki becerilerine katkısı nasıldır?
2. Yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimine katkısı nasıldır?

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma 2018-2019 yılı bahar döneminde Çukurova Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde okuyan 35 ikinci sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler video kaydı, görüşme ve dokümantasyon kullanılarak toplanmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında ilk olarak katılımcılara süreç anlatılmış ve sözlü onam alınmıştır. Daha sonra sınıf içi uyum ve sosyal ilişkilere yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla açık uçlu 3 soru hazırlanmış ve katılımcıların yazılı olarak görüşleri alınmıştır. Ardından sınıf içi uyum ve sosyal ilişkileri geliştirmeye yönelik (tanışma, güven, iş birliği, empati, problem çözme vb. konularda) araştırmacılar tarafından drama planları hazırlanmış ve altı hafta boyunca haftada bir kez katılımcılara uygulanmıştır. Drama planları uygulandıktan sonra aynı sorular katılımcılara dağıtılarak tekrar görüşleri alınmıştır. Bunun yanında katılımcılardan dörtlü gruplar oluşturularak odak grup görüşmesi yapılmıştır. Elde edilen

veriler yazılı ortama aktarılmış ve analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen ön bulgular iki ana başlıkta ortaya çıkmıştır. Birincisi yaratıcı dramının öğretmen adaylarının sınıf içi uyum ve sosyal ilişkilerine dair bulgular ve ikincisi yaratıcı dramının öğretmen adaylarının mesleki gelişimine katkısına dair bulgulardır.

Öğretmen adayları yaratıcı drama etkinliklerinin, sınıf arkadaşları ile birbirlerini yakından tanımalarına, iletişim kurmalarına ve uyum içinde olmalarına olumlu katkısının olduğu belirtmişlerdir. Öğretmen adayları bu çalışmaların sınıflarda oluşmuş gruplaşmaları azalttığını ve sınıf olarak kaynaşma sağladığını belirtmişlerdir. Aynı zamanda elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde “işbirliği yapma, önyargıyı fark etme ve önyargısız yaklaşma, kaygıda azalma hissetme, kendini ifade etme, kendini tanıma, yeni arkadaşlıklar kurabilme” gibi özelliklerinin olumlu etkilediğini ortaya çıkarmıştır. Son olarak ise öğretmen adayları bu etkinlikler yoluyla öğrendikleri ve uyguladıkları oyunları ve tekniklerin öğretmenlik mesleğinde kendisine katkı sunacağını ve mesleğe yönelik aidiyet duygusunu güçlendirdiğini belirtmişlerdir.

YARATICI DRAMA İLE MOTİFTEN ŞİİRE; SANATTA UYUM

Ferah Burgul Adıgüzel / Zekeriya Merdin

Çalışmanın amacı, yaratıcı drama yöntemiyle geleneksel Türk motiflerinden hareketle edebiyat ve diğer sanat dalları arasındaki uyumu işlemektir. Bir dışavurum aracı olarak sanat; resimde, mimaride, edebiyatta, müzikte, el sanatlarında ve diğer güzel sanat alanlarında farklı biçimlerde ortaya koyar. Bu sanat dallarında ortaya çıkan ürünler, oluşum süreçleri ve formları açısından birbirinden farklı olsalar da bu ürünleri meydana getiren ortak kaynak yaşıntılardır. Bu sebeple yaşam içerisinde, çeşitli ihtiyaçlar doğrultusunda, tekrarlarla ortaya çıkmış olan ve bir ifade aracı olarak kullanılan motiflerin taşıdığı anlamları diğer sanat dallarında da görmek mümkündür. Yapılan bu çalışmanın önemi ise sanat dallarının birbirinden kopuk olmadığını göstermesi ve motifler ile diğer sanat dalları arasındaki uyumu ele almasıdır.

Yapılan bu çalışma nitel araştırma metodolojisinin desenlerinden biri olan durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Yaratıcı dramanın yöntem boyutunda ele alındığı, motiflerin edebiyat ve diğer sanat dalları ile uyumu üzerine hazırlanmış program vaka olarak değerlendirilmiştir. Araştırma Ankara’da bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 11 Türk dili ve edebiyatı eğitimi anabilim dalı öğrencisinin gönüllü katılımı ile Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde yürütülen, toplam 6 saatlik 2 oturumda gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nitel verileri; katılımcıların görüşlerini belirlemeye ilişkin süreç öncesinde ve sonrasında uygulanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu, katılımcı günlükleri ve süreç değerlendirme notları/ürünleri gibi dökümanlar aracılığıyla toplanmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Yapılan çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre; katılımcılar süreç sonunda motifin oluşum sürecini kavrayarak motifi, bir gereksinim üzerine tekrar ederek oluşan, yazılı, görsel, işitsel bir ifade aracı olarak tanımlamışlardır. Çalışma başında yarı yapılandırılmış görüşme formuna motifi çağrıştıran kavramlar için “halı, örtü, dokuma, çini” gibi görsel ürünleri ve “geyik, güneş, ağaç, su” gibi geleneksel destan motiflerinin isimlerini yazan katılımcıların çalışma sonrasında aynı soruya “şiir, hikâye, doğa, resim” gibi kavramlar ile eklemeler yaptıkları görülmüştür. Ayrıca çalışma sonunda katılımcıların motiflere ilişkin bilgilerinde değişim olduğu fark edilmiştir. Katılımcılar başlangıçta bildikleri motif isimleri olarak “elibeline, kurt, koç ve ağaç”ı belirtirken çalışma sonunda, daha öncesinde anlamını bilmediklerini ifade ettikleri “karayılan, haç, yıldız, pıtırak motiflerini” eklemişlerdir. Motif ve yaşam uyumuna yönelik bulgular incelendiğinde ise katılımcıların tamamının motiflerin günlük yaşama yansıdığını düşündüğü ve yapılan çalışma sonucunda bu görüşlerinde bir değişim olmadığı görülmüştür. Fakat çalışma sonrasında katılımcıların bu uyuma yönelik olarak yaşamın içerisinde “çay tabağı, elbise, çaydanlık, kapı” gibi örnekler verebildikleri fark edilmiştir. Motiflerin diğer sanat dalları ile uyumuna yönelik bulgular incelendiğinde ise katılımcıların çalışma öncesinde motifleri genellikle “resim ve el sanatları” ile ilişkilendirdiği, çalışma sonrasında bu görüşlerini “edebiyat, müzik, tiyatro, şiir, sinema, minyatür, heykel” gibi sanat dallarını ekleyerek geliştirdikleri görülmüştür.

Ankara Vakıf Eserleri Müzesi’nde yaratıcı drama yöntemiyle motifler ve diğer sanat dalları arasındaki uyuma yönelik gerçekleştirilen çalışma sonucunda; katılımcıların motiflerin oluşumlarını kavradıkları, daha fazla motif öğrendikleri, motiflerin kullanım alanlarını fark ettikleri ve motifler ile diğer sanat dalları arasında daha fazla bağ kurarak farklı sanat dalları

arasındaki uyumu kavradıkları görülmüştür. Yapılan çalışmada katılımcıların seçilen şiir örneklerini motifler ile betimlemeleri, motiflerin ifade ettikleri anlamlara uygun müzik örnekleri bulmaları ve motiflerden hareketle bir modern sanat alanı olan ekslibris oluşturmaları, katılımcıların motifler ile diğer sanat dalları arasındaki uyuma yönelik görüşlerinin geliştiğini göstermektedir.

UYUM ÇERÇEVESİNDE KOLB VE YARATICI DRAMA

Sevgi Sırma / Akın Keklik

Uymak kelimesinin anlamı; “ Bir inanca, bir anlayışa, bir duruma veya egemen bir güce uygun davranışta bulunmak, riayet etmek “ (TDK, [http-1](http://1)) olarak açıklanmıştır. Kelime kökenine bakıldığında ise kelimenin “yeni şartlara uyacak şekilde değişiklik yapmak” ([http-2](http://2)) olarak gösterilmektedir. Kelimenin kökeninden de anlaşılacağı üzere uyum için bir davranış veya hareket geçişi ve değişikliği söz konusudur. Bu değişiklikler bazen sancılı bazen ise kolay olabilmektedir. Özellikle eğitimdeki değişiklikler nispeten kolay; fakat insanların savaşlar, şiddet, ekonomik zorluklar gibi kendi ellerinde olmayan sebeplerden olan değişiklikler ise zor olanlara örnek verilebilir. Eğitimle olan değişiklikler eğitimin kendi yapısı içerisinde yapılan ve davranış değişikliği denilen kurallar silsilesi şeklinde oluşmaktadır. Hedeflenen istendik değişiklikler her insanda farklı seviyelerde gerçekleşmektedir. Her düzeydeki kazanımlarda hedeflenen öğrenmeler bireylerin geçmiş yaşantılar ile ilişkilendirilebilir.

Kolb, yaşantısal öğrenme ve öğrenme stilleri üzerinde yaptığı çalışmaları ile bilinir. Bu çalışmalarda, öğrenci merkeze alınmakta ve düşünsel etkinliklere yönlendirilmektedir (Kelly, 1997). Bu bağlamda “Yaşantısal Öğrenme Kuramı” dört aşamalı olan öğrenme döngüsü ve dört ayrı öğrenme stilini kapsamaktadır. Kuramda öğrenme, deneyimin bilgiye dönüştürüldüğü süreç olarak tanımlanmış ve öğrenciler kendi deneyimlerinden öğrendiğini savunur. Diğer bir ifade ile öğrenme, deneyime dayanan, sürekli devam eden, dünyaya uyum sürecidir (Kelly, 1997). David A. Kolb yaşantısal öğrenme kuramında, bireylerin duygularından çok kavrama becerisini öne çıkaran, öğrenme süreçlerindeki bireylerin kendi yaşantılarından bahsedilmeyen, bilişsel ve davranışsal kuramlardan farkını belirtmek amacıyla yaşantısal terimini kullanmıştır (Kelly, 1997). Yaratıcı drama öncüleri tarafından da özellikle “Yaşamın Provası” olarak tabir edilmesi ile Kolb’un uyum tabiri çok belirgin olarak ortaya konulduğu düşünülmektedir. Ayrıca yaratıcı dramanın süreçleri içerisinde insanların deneyimlerinin görüş olarak çatışmalarına imkân vermesi ve bu düşünce sonucunda yaşantı odaklı canlandırmaları ile bir ürün ortaya konulması dramanın yaşantısal öğrenme ile paralel olarak yaklaşımın amacına uygun olduğunu gösterdiği düşünülmektedir.

Bu sürecin içerisinde gerçekleşenleri belirtmek için yaşantı kavramını kullanmıştır. Aynı şekilde yaratıcı dramada da yaşantı odaklı süreçler atölyelerin ve kazanımların elde edilmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Ayrıca yaşantı, drama süreçlerinin zenginliği de denilebilir. Yaratıcı drama süreçlerinin yaşantı ile zenginleştirilmiş canlandırmaları sayesinde deneyimlenen ve yaşamın provası da denilen süreçler ile kalıcı öğrenmelerin sağlandığına dair birçok çalışma alanyazında mevcuttur. Bu çalışmanın amacı yaşantı ve deneyimler bağlamında yaratıcı drama disiplini ve Kolb’un yaklaşımının birbiri ile örtüşen kuramsal alana dikkat çekmektir. Ayrıca Gülpınar’a (2002) göre “Yaşantısal öğrenmenin merkezinde aksiyon ve aksiyon üzerinde düşünme bulunmaktadır. Aksiyon üzerinde düşünme aşamasında yaşantıya geri dönme, duygu ve değerlere dönme ve yaşantının yeniden değerlendirilmesi söz konusudur ve bu üç aşamada, öğrenen kendine şu soruları yöneltir: Ne oldu, ne hissettim ve bunlar benim için ne anlama geliyor? ”. Yukarıda ki ifadeden yola çıkarak içerisinde aksiyon, duygu ve düşüncenin varlığı yaklaşımla yaratıcı dramanın birbirine nasıl hizmet edebileceği hususunda bilgi verdiği kabul edilmiştir. Yanı sıra Peker’e (2003) göre Kolb’un ortaya koymuş olduğu envanter ile öğretmenler öğrencilerinin öğrenme stilleri hakkında bilgi sahibi olabilirler. Dolayısıyla öğretmenler yapacakları eğitimde sadece bir gruba yönelik öğretimi değil sınıf

içindeki her bir gruba yönelik öğretimi gerçekleştirebileceğini savunmaktadır. Bu yönde yaratıcı drama sürecinde öğretmenin/ liderin hem içerden bakan bir göz hem de dışarıdan bakan bir göz olmasına yardım eden araçlar olan tekniklerin sayesinde Kolb'un yaklaşımındaki envantere yönelik bulguların elde edilebileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma yaratıcı drama alanı ile Kolb'un öğrenme yaklaşımına ilişkin çalışmaların incelenmesini ve araştırmacıların kuramsal anlamlandırmalarını içermektedir bu bağlamda çalışma nitel bir araştırmadır. Çalışmada yaratıcı drama alanı ile Kolb'un öğrenme yaklaşımına ilişkin makale, tez... vb. kaynaklar incelendiği için doküman incelenmesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi bağlamında Kolb' un deneyimsel öğrenme yaklaşımına ilişkin kaynaklar incelenmiş ve bu yaklaşımda yer alan kavramlar belirlenmiştir. Daha sonra bu kavramların yaratıcı drama alanında nasıl karşılık bulabileceğine ilişkin yorumlamalar gerçekleştirilmiştir.

Öncelikle yaratıcı drama ve Kolb'un yaklaşımına dair alanyazın taraması yapılmıştır. Ulaşılan kaynaklar araştırmacılar tarafından incelenmiştir. İnceleme sonucunda her iki alanda yer alan kavramlar belirlenmiştir. Daha sonra araştırmacılar bu kavramların her iki alanda da ortak anlamlarda kullanıp kullanılmadığını tartışmışlardır. Bu tartışmalar sonucunda yaratıcı drama ve Kolb'un yaklaşımına ilişkin ortak kuramsal bir alan varlığı tespit edilmiştir. Daha sonra araştırmacıların ulaştığı bulgular uzman görüşüne sunulmuştur. Nitel araştırmalarda araştırmacının özneleri ve onların tanıtımı önemlidir. Çünkü nitel yaklaşımlarda bilgi bu öznelere bağlamında üretilmektedir. Bu bağlamda araştırmacılara ilişkin bilgilerin verilmesi önemlidir. Bu çalışmayı yürüten araştırmacılarından biri yaratıcı drama alanında bilim uzmanı olup aynı zaman drama lideridir. Yaratıcı drama alanında kuramsal ve uygulamalı çalışmalar yapmaktadır. Araştırmacı yaratıcı drama alanına ilişkin beş senelik deneyime sahiptir. Ayrıca araştırmacı öğretmenlik mesleğini on dört yıldır sürdürmektedir. Diğer bir ifade ile araştırmacı öğrenme öğretme süreçlerine ilişkin kuramsal ve uygulamalı çalışmaları bağlamında deneyime sahip olduğu söylenebilir. Diğer araştırmacı ise beş yıllık deneyime sahip bir öğretmendir. Yani öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin kuramsal ve uygulamalı çalışmaları bağlamında deneyime sahiptir. Ayrıca liderlik eğitimi aşamalarına devam etmektedir.

Araştırmanın tutarlılığı, aktarılabilirliği, inandırıcılığı, teyit edilebilirliğine ilişkin araştırmacılar önce bireysel olarak alan yazın taramasını gerçekleştirip daha sonra ulaşılan kaynaklar karşılaştırılmıştır. Ulaşılan kaynakların başka bir uzmana gösterilip görüşleri alınmıştır. Ayrıca yapılan çalışmalar bireysel olarak incelenmiş daha sonra fikir birliğine ulaşıncaya kadar tartışma süreci gerçekleştirilmiştir. Daha sonra ulaşılan sonuçlara yönelik uzman görüşü alınmıştır. Böylece yapılan karşılaştırmalar ve anlamlandırmaların geçerliliği bir başka uzman tarafından teyit edilmiştir.

Beklenen sonuçlar: Bu çalışmanın sonucunda yaşantı ve deneyimler bağlamında yaratıcı drama disiplini ve Kolb'un öğrenme yaklaşımının birbiri ile örtüşen kuramsal bir alan yaratılması beklenmektedir. Oluşan bu kuramsal alan bağlamında yaratıcı drama alanında öğretim süreçleri yaratılabilir. Yaratıcı drama alanının diğer öğrenme yaklaşımları ile benzeşen ve farklılaşan yönleri araştırılabilir. Böylece hem öğrenme yaklaşımlarının uygulanma süreçlerine hem de yaratıcı dramanın kuramsal ve uygulama alanına farklı bakış açıları geliştirilebilir.

GELECEK İÇİN BİYOEKONOMİ KAVRAMI (BİR DRAMA ATÖLYESİ)

Akın Keklik / Funda Çıray Özkara

Son yıllarda kaynakların hızla tüketilerek çevre kirliliğinin artması sorunsalına yönelik farklı çözüm önerilerine gereksinim duyulmaktadır. Bu öneriler bağlamında alanyazına yeni kavramlar kazandırıldığı görülmektedir. Bu doğrultuda “biyoekonomi” “kavramı ön plana çıkmaktadır. Biyoekonomi dünya çapında ve özellikle Avrupa ülkelerinde görev yapan öğretmenlerin dikkate aldıkları bir konu olarak nitelendirilmektedir. Sürdürülebilir ve döngüsel bir ekonomiyi sağlayan biyoekonomi, tarım ve tarımsal gıda endüstrisinden balıkçılık, ormancılık, biyo rafineriler, kimya ve biyoenerjiye kadar geniş bir sektör yelpazesini kapsamaktadır (European Commision, 2018). Canlı kütlelerinin geri dönüşümünü kapsayan biyo-temelli ekonomi, çoğunlukla, fosil yakıtların kullanımının yerine biyoenerji kullanımına ve yenilenebilir biyokütle ile malzemelerin üretimine odaklanmaktadır. Bu nedenle biyoekonomi ile Dünya’daki ham madde açığını en aza indirmek ve var olan kaynaklardan daha fazla kazanmak amaçlanmaktadır (European Schoolnet Academy, 2019). Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin Fen Bilimleri dersi öğretim programında yer alan bir kazanım olan biyoekonomi kavramını yaratıcı drama yönteminden yararlanarak irdelemeleri ve öğrenmeleri amaçlanmaktadır. Bu çalışma sonucunda öğrencilerin gelecekte kaynakların tasarruflu kullanılmaması durumunda karşılaşılabilecek problemleri belirleyip çözüm önerileri sunmaları beklenmektedir.

Bu çalışmada yöntem olarak ön plana çıkan yaratıcı drama, bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak, bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılması olarak tanımlanabilir. Bu canlandırma süreçleri deneyimli bir lider ya da eğitmen eşliğinde yürütülürken kendiliğindenliğe, şimdi ve burada ilkesine, -miş gibi yapmaya dayalıdır ve yaratıcı drama, oyunun genel özelliklerinden doğrudan yararlanır (Adıgüzel, 2015, s. 41). Yaratıcı drama, çocuğa yaşamın tüm alanlarına uzanma avantajına sahip olan oyunları görme, rahat ve baskı olmaksızın sürece katılma olanağı verir (McCaslin, 2016, s.4).

Bu çalışmada öğrencilerin öğretim sürecinde yaşantı yoluyla öğrenmesini sağlayan ve daha kalıcı öğrenmeler oluşturmada etkili olduğu bilinen yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin durumları içselleştirmelerine yardımcı olmaktadır. Diğer bir ifade ile öğrenciler hem biyoekonomi konusunda farkındalık sağlamış, hem de olası bir felaket senaryosu içerisinde kendi yaşantıları yoluyla sorunlara çözümler aramışlardır. Bu sayede öğrencilerin var olabilecek durumlara götüren süreçleri inceleme fırsatı da bularak bilinçlendikleri hem de süreçle başa çıkma yolları hakkında fikir edindikleri düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda öncelikle, bir devlet okulunda çalışan ve on yılın üzerinde deneyime sahip olan Fen Bilimleri ve Matematik branşlarında görev yapan iki öğretmen tarafından bir öğrenme senaryosu hazırlanmıştır. Bu senaryo yaratıcı drama yöntemiyle zenginleştirilerek hazırlanmıştır. Bunlara ek olarak öğretmenlerin Eğitim Programları ve Öğretim ile Yaratıcı Drama alanlarında bilim uzmanlıkları bulunmaktadır. Öğrenme senaryosu ulusal alanyazında son zamanlarda ön plana çıkmaya başlayan biyoekonomi kavramını ve 2018 yılında yayımlanan Ortaokul Fen Bilimleri dersi öğretim programında yer alan 8.sınıf düzeyindeki sürdürülebilir kalkınma ile ilgili kazanımları da kapsamaktadır. Öğrenme senaryosunda hazırlık/ısınma, canlandırma ve değerlendirme etkinlikleri yer almaktadır.

Uygulama 9 ders saatinde (6 saat) gerçekleştirilmiştir. Uygulama için amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak iki farklı sınıf seçilmiştir. Bu sınıflarda bulunan 30 öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Hazırlık/ısınma etkinlikleri kapsamında öğrenciler alçı bezlerinden maskelerini tasarlamışlar ve boyamışlardır. Alçıdan yapılmış bu maskeler doğaya zarar verip gezegenlerinden taşınmak zorunda kalmış olan insanlığın tasviri için kullanılmıştır. Hazırlık ısınma aşamasında öğrencilere insanlığın doğaya verdiği zararlar ve doğaya zarar veren etkenler oyun yoluyla fark ettirilmiştir. Canlandırma kısmında ise önce öğrenciler iki gruba ayrılmıştır. Ayrılan öğrencilerin bir kısmı radyasyondan zarar görmüş canlı grubunu diğer kısmı ise doğaya değer veren yeni karşılaşılan canlı grubunu oluşturmuştur. Öğrencilerin oluşturduğu iki grup yaratıcı drama yöntemi kapsamındaki ritüeller yoluyla tanıştırılmıştır. Bu aşamadan sonra canlandırmada bir sandıkta bulunan önceden eskitilmiş kağıtlar sınıfa getirilmiş ve yarım kalmış bir ses kaydı ile biyoekonomi konusunda merak uyandırılmıştır. Dikkat çekme sürecinin ardından öğrencilerin hem internet araştırması hem de geçmiş bilgilerini kullanarak biyoekonomi ile oluşturulabilecek yeni ürünü ortaya çıkaran canlandırmalar yapmaları sağlanmıştır. Öğrencilerin hazırladıkları canlandırmaları diğer öğrenci gruplarına sergilemeleri sağlanmıştır. Ortaya çıkan canlandırmalar ara değerlendirmeler ile tartışılmış ve tüm gruplar tasarlanan canlandırma içerikleri ile biyoekonomi kapsamında bilgilendirilmiştir. Ardından değerlendirme aşamasında tüm gezegeni bilgilendirme amacı ile poster, afiş tasarımı ayrıca gelecek nesillere kalması ve onların bu konu da farkındalıklarını arttırmaya yönelik mektup yazmaları istenmiştir.

Uygulamaların sonucunda elde edilen poster ve hikaye çalışmaları toplanmıştır. Çalışma verileri betimsel analiz ile çözümlenmiştir.

Çalışma sonucunda geliştirilen etkinliklerin uygulanması ile farklı görüşlere sahip öğrencilerin Fen Bilimleri dersine aktif bir biçimde katılmaları, biyoekonomi kavramı hakkında bilinçlenmeleri sağlanmıştır. Sonuç olarak, ders sürecinde etkinlikleri gerçekleştiren öğrencilerin çalışmalarının, amaçlanan kazanımları yansıttığı görülmüştür. Yazılan mektupların içerikleri değerlendirildiğinde öğrencilerin biyoekonomi kavramını tanımlayabildikleri ve örneklendirebildikleri görülmüştür. Çalışma sonuçlarına bağlı olarak öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilere sunulan biyoekonomi kavramının yaratıcı drama yöntemi ile kullanımına uygun olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonuçlarına bağlı olarak biyoekonomi kavramının yaratıcı drama yöntemi ile öğrenme-öğretme sürecinde sunulmasının etkili olduğu söylenebilir.

BİR KATILIMCI SANAT PROJESİ OLARAK TİYATRO ÇALIŞMALARININ KADINLARIN YAŞAM MEMNUNİYETLERİNE ETKİSİ

Hakan Serhan Sarıkaya / Hilal Bilgin

Katılımcı sanat çalışmaları, bireylerin duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebilecekleri bir platform oluşturmak amacıyla başlatılmış olup, katılımcı sanatta, sıradan insanlar, topluluk üyeleri ya da sanatçı olmayan kişiler, eserleri yaratmak için profesyonel sanatçılarla etkileşime girerler (Kelly, 2014). Öncelikli olarak kadınların katılımını hedefleyen katılımcı sanat çalışmaları, kadınlara kendi sorunlarına ilişkin farkındalık kazanmaları için olanaklar sunarken, aynı zamanda kendilerini gerçekleştirme ve ifade edebilme alanları sağlayabilmektedir. Bu çalışmanın amacı, bir katılımcı sanat etkinliği olarak tiyatro çalışmalarının kadınların yaşam memnuniyetine etkisini belirlemektir. Araştırma, kadınların sosyo-kültürel bir etkinlikte aktif rol alarak kendilerini ifade etmelerine olanak sağlaması ve toplumda farklı konumlarda bulunan kadınlara örnek teşkil etmesi bakımından önemli bir çalışma olarak nitelendirilebilir.

Araştırma, deneysel araştırma modellerinden tek grup son test modeline göre desenlenmiştir. Tek grup son test modeli, gelişigüzel seçilmiş tek bir gruba bağımsız değişkenin uygulanması ve bağımlı değişken üzerindeki etkisinin gözlemlendiği modeldir (Karasar, 2012). Araştırmanın katılımcılarını 2019 yılında Artvin ili Hopa ilçesinde kadınların katılımı ile oluşturulmuş tiyatro topluluğunun katılımcıları arasından “Hopalı Pamuk” adlı tiyatro oyununda rol alan katılımcılar oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilmiş olan yarı- yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan bu görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almakta iken, ikinci bölümde araştırmanın amacına yönelik toplam 5 soru ve sonda soruları yer almaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşme formu katılımcılara tiyatro oyununun sahnelenmesi sürecinde ve sahnelendikten sonraki süreçte uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama amacıyla nitel görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, nitel araştırmada temel veri toplama araçlarından biridir. Aynı zamanda başkalarını anlamak için kullanılan en güçlü yöntemlerdendir (Punch, 2014). Görüşme, sosyal bilimlerde ve özellikle de sosyolojide en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir (Yıldırım & Şimşek, 2011).

Araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizinde, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamak amaçlanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2011). Veri analizinde bilgisayar destekli nitel veri analizi programı olan NVivo 11 programı kullanılmıştır. İçerik analizi yapılırken tümevarım yaklaşımı benimsenmiştir. Öncelikle NVivo’da araştırma sorularının her biri için veri analizini kolaylaştırmak amacıyla bir kod tanımlanmış ve katılımcıların bu sorulara vermiş olduğu cevaplar kelime kelime ve cümle cümle analiz edilerek programın in-vivo kod oluşturma özelliği ile kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra, ortak kodları içine alan uygun temalar oluşturulmuştur. Kod oluşturma sürecinde katılımcıların görüşlerini ifade ederken kullandıkları kelimeler kullanılmış ve doğrudan alıntılar yoluyla kodlar oluşturulmuştur. Temaların belirlenmesinde ise benzer kodları içine alacak tema isimleri araştırmacılar tarafından belirlenmiş ve kodlar bu temalar altında toplanmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, katılımcıların büyük bir çoğunluğu tiyatro çalışmalarının yaşam memnuniyetlerini etkilediğini ve bu etkinin de oldukça olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, katılımcılar tiyatro çalışmalarının kendilerine gerek iş hayatları açısından gerekse de sosyal yaşamları açısından önemli katkıları olduğunu ifade etmişlerdir. Öte yandan, katılımcılar tiyatro çalışmalarından öğrendiklerini ve kazandıklarını yaşamlarına aktardıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan katılımcılar ayrıca, kadının sosyalleşmesi, toplumdaki yeri, toplumsal cinsiyet gibi konular üzerinde de görüşlerini bildirmiş ve önerilerde bulunmuşlardır.

PSİKOLOJİK DANIŞMAN ADAYLARININ YARATICI DRAMA DERSİNİN SOSYAL VE MESLEKİ BECERİLERİNİN GELİŞİMİNE ETKİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Berk Dönmez / Kadriye Öztürk / Abdul Samet Demirkaya

Yaratıcı drama bir grupta yer alan bireylerin yaşantılarına dayalı olarak, doğaçlama, rol oynama gibi teknikleri kullanarak bir durumun ya da düşüncenin canlandırılmasıdır. Yaratıcı drama süreçleri bir eğitmen ya da drama lideri önderliğinde, -miş gibi yapmaya ve spontane yaşantılar edinmeye dayalıdır (Adıgüzel, 2013). Genç (2003) oyunlaştırmanın ve dramatizasyonun öğrencilere anlama ve değerlendirme becerileri kazandırma açısından önemini vurgulamaktadır. Öğrencilere yaratıcılık becerileri kazandırma açısından yaratıcı drama uygulamaları büyük önem taşımaktadır (Öztürk, 2001). Bununla birlikte yaratıcı drama, potansiyellerini fark etme, kendini ifade etme, empati gibi becerilerin kazandırılmasında da etkilidir (Sağlam, 2004). Bu doğrultuda, yaratıcı dramanın öğrencilere istendik davranışlar kazandırma bakımından önemli ve etkili bir yöntem olduğu söylenebilir.

Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik alanı, doğası gereği öğretmen ve öğrencilerle sürekli etkileşim halindedir ve bu sebeple hizmet öncesi dönemde psikolojik danışman adaylarının çeşitli sosyal ve mesleki beceriler kazanması gerekmektedir. Yaratıcı dramanın, psikolojik danışman adaylarına bu sosyal ve mesleki becerilerin kazandırılması açısından önemini belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı, yaratıcı dramanın psikolojik danışman adaylarının sosyal ve mesleki becerileri üzerine etkisine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Araştırma kapsamında betimsel yöntem işe koşulmuştur. Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan benzeşik örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Bu bağlamda, 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 50 Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü üç ve dördüncü sınıf öğrencisi araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma verileri, 2019 yılı Mayıs ayında, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen araştırma verileri, nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz kapsamında önce kodlar belirlenmiş, sonra kodlar ilişkilendirilerek temalar oluşturulmuş ve kodlar ilgili oldukları temalar altında gruplanmıştır. Bu bağlamda kodlar sosyal beceriler ve mesleki beceriler olmak üzere iki tema altında toplanmıştır. Her iki tema altında, psikolojik danışman adaylarının yaratıcı drama dersi almadan önceki sosyal ve mesleki becerileri ile dersi aldıktan sonraki sosyal ve mesleki becerilerine ilişkin görüşleri karşılaştırılarak sunulmuştur.

Araştırma kapsamında elde edilen bulgular incelendiğinde, araştırmaya katılan Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü öğrencilerinin 39'u drama dersini almadan önce iletişim ve kendilerini ifade etme becerilerinin daha yetersiz olduğunu, 21'i çekingenlik gibi sebeplerle daha pasif olduğunu ifade etmektedir. Sekiz öğrenci ön yargıları olduğunu, dört öğrenci ise özgüven eksikliği yaşadığını belirtmiştir. 19 öğrenci yaratıcı drama eğitimi sebebi ile sosyal becerilerinin geliştiğini, 17 öğrenci iletişim becerilerinin geliştiğini, 15 öğrenci özgüvenlerinin arttığını ve 12 öğrenci de pozitif bakış açısı geliştirdiklerini ifade etmiştir. Bununla birlikte, 19 öğrenci ise yaratıcı dramanın sosyal becerileri üzerinde değişime sebep olmadığını ifade etmektedir.

Psikolojik danışman adaylarının yaratıcı dramanın mesleki gelişimlerine ilişkin görüşleri incelendiğinde, yaratıcı drama eğitimi almadan önce, 41 öğrenci öğretmen merkezli eğitim anlayışına daha yakın hissettiğini, üç öğrenci ise öğrencilerle iletişim eksikliği yaşadıklarını ifade etmiştir. 19 öğrenci yaratıcı drama eğitimi sonrası eğitime olan bakış açılarının değiştiğini, 13 öğrenci kendilerini öğrenci merkezli eğitim anlayışına daha yakın hissettiklerini, 11 öğrenci ise mesleki etkileşim açısından farkındalık oluşturdıklarını ifade etmektedir.

Elde edilen bulgular kapsamında, psikolojik danışman adaylarının yaratıcı dramanın sosyal ve mesleki gelişimleri üzerine olumlu katkıları olduğunu ifade ettikleri belirlenmiştir ve bu bulgular ışığında, yaratıcı drama uygulamalarının hizmet öncesi eğitimde daha yaygın şekilde öğretimin sağlanması, daha çok sayıda lisans öğrencisinin yaratıcı drama ile tanıştırılması önerilmektedir. Benzer bir araştırmanın farklı öğretmenlik bölümlerinde ya da farklı eğitim düzeylerinde de uygulanması önerilebilir.

KÜRESEL BAĞLANTILAR ÜNİTESİNİN YARATICI DRAMA İLE İŞLENMESİNİN ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Özlem Yağcıoğlu / Tayyib Has / Mustafa Yeler

Bu çalışma ortaokul 5. Sınıf sosyal bilgiler dersindeki 7. ünite olan “Küresel Bağlantılar” ünitesi yaratıcı drama etkinlikleriyle işlenmesinin öğrenci başarısını anlamlı derecede artırıp artırmadığı belirlemek amacıyla yapılmıştır. Yaratıcı dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığı bu çalışmada ön ve son test puanlarında anlamlı farklılaşma olup olmadığı “Küresel bağlantılar ünitesinin yaratıcı drama ile işlenmesinin öğrenci başarısına etkisi var mıdır?” problem cümlesi altında incelenmiştir. Bu problem cümlesi temelinde öğrencilerin ön-son test puanlarının farklılaşıp farklılaşmadığı ve etkinliklerle ilgili öğrencilerin görüşlerinin neler olduğu belirlenmiştir

Bu çalışma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde ortaokul sosyal bilgiler dersi 5.sınıf küresel bağlantılar ünitesi, bu ünitenin kazanımları ve çalışmada ön ve son teste giren 11 öğrencinin görüşleriyle sınırlandırılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin görüş alma formuna gerçekçi görüşlerini yansıttıkları kabul edilmiştir. Araştırma çalışmada kontrol grupsuz ön-son test zayıf deneysel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmada yaratıcı drama etkinliklerinin kullanıldığı grubun seçilmesinde kolay ulaşılabilirlik ve gönüllülük esasları dikkate alınmıştır. Burdur il merkezinde alt sosyo-ekonomik bir mahallede yer alan ortaokulun tek şubesi çalışma için seçilmiştir. Bu sınıfta 9 kız, 2 erkek öğrenci yer almıştır.

Çalışmada veri toplama süreci karma olarak düzenlenmiş ve hem nicel hem de nitel veriler toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri açık uçlu sorulardan oluşturulmuş yazılı yoklama testi ile elde edilmiştir. Bu test çalışma öncesinde ve sonrasında öğrencilerin ünite ile ilgili başarılarını belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Uzman görüşlerine göre geliştirilen bu başarı testinde ünite kazanımlarına dayalı olarak 3 ana ve 4 alt soru yer almıştır. Bu başarı testinin puanlanması için ayrıntılı puanlama anahtarı hazırlanmış ve bu puanlama anahtarı öğrenci cevap kağıtlarının puanlanmasında kullanılmıştır.

Her atölye sonunda günlükler yoluyla ve yaratıcı drama etkinliklerinin bitiminde ise genel değerlendirme olarak öğrencilerin çalışmalarla ilgili görüşleri alınmıştır. Yazılı olarak alınan bu görüşler için yine uzman görüşlerinden yararlanılarak yapılandırılmamış açık uçlu sorulardan oluşan görüş alma formu kullanılmıştır. Yaratıcı drama etkinlikleri 4 hafta 15 saat olarak planlanmış ve uygulanmıştır. Çalışmada yaratıcı drama süreci “Hazırlık / ısınma”, “Canlandırma” ve “Değerlendirme” basamakları dikkate alınarak yürütülmüştür. Bu süreçte yaratıcı dramanın doğaçlama ve rol oynama teknikleri kullanılmıştır. Ayrıca tartışma tekniklerinden istasyon, rulman, kartopu kullanılarak öğretim süreci yöntem ve teknik bakımından zenginleştirilmiştir.

Başarı testinin ön ve son test olarak kullanılmasıyla elde edilen verilerin normal dağılım göstermesi, varyanslarının homojen ve elde edilen puanların eşit aralıklı ölçekte (sürekli değişken) olması nedeniyle karşılaştırmada parametrik istatistik kullanılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin ön ve son test puanları arasındaki farkın karşılaştırılması bağımlı (ilişkili) t testi ile yapılmıştır. Bu karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

Görüş alma formları ile atölye sonlarında ve çalışmanın bitiminde elde edilen nitel veriler tek kelime, cümle ve paragraflar biçiminde incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda aynı anlama

gelen kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. İçerik analizi ile yapılan bu irdeleme süreci sonunda duygular, etkileşim ve öğrenme olmak üzere üç tema oluşmuştur.

Nitel ve nitel verilerin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin 23,18 olan ortalama puanlarının çalışmadan sonra 43,64 olduğu belirlenmiştir. Bu iki ortalama arasındaki farkın 0,05 düzeyinde son test lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca göre yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin” Küresel Bağlantılar” ünitesinin kazanımlarına ulaştırmada etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Nitel verilerin analizi ile ise öğrencilerin çalışmalarda eğlendiklerini, mutlu olduklarını, iyi hissettiklerini ve heyecan duyduklarını belirttikleri görülmektedir. Yine etkileşim temasının kodlarına göre öğrencilerin etkileşimlerinin arttığını, aralarındaki bağların güçlendiğini, fikir alışverişi yaptıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Nitel verilerden elde edilen son temada ise öğrencilerin öğrendiklerini ve üniteyi daha iyi kavradıklarını ifade ettikleri belirlenmiştir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ KÜLTÜREL SERMAYE YETERLİKLERİ İLE YARATICI DRAMA DERSİNE YÖNELİK TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Özlem Kaf / Merve Ülker

Kültür, bilimsel anlamda uygarlık; günlük kullanımda eğitim; estetik alanda sanat ve teknolojik alanda da üretim anlamına gelmektedir (Güvenç, 1999). Sosyalleşme sürecinde insanın içinde yer aldığı toplumu tanınması ve kültürel özelliklerini anlayarak kendine uygun bir şekilde benimsemesi önem arz etmektedir. Bu süreçte bireyin çevresinden etkilenecek ve bireysel özellikleriyle şekillendirilerek edindiği birikimlerin bütünü kişinin kültürel sermaye kazanımlarını oluşturur. Fransız sosyolog Pierre Bourdieu tarafından sıkça dile getirilen ve böylelikle de alanyazına giren kültürel sermaye kavramı yüksek kültüre ait bilginin toplamı ve eğitim yoluyla elde edilen hünerlerin bir bütünüdür (Bourdieu, 1986). Kültürel sermaye genel kültürel birikime ek olarak kendini rahatça ifade edebilme, açık, anlaşılır konuşma gibi fiziksel yeteneklerin bütününe ve gelişimine de işaret ederek bireylerin fiziksel ve bilişsel gelişimini ön planda tutar (Avcı, 2015). Öğrenme sürecinde bireylerin bilişsel, duyuşsal ve devinimsel olarak gelişimine katkı sağlayan yöntemlerden biri de yaratıcı dramadır. Yaratıcı drama yaparak ve yaşayarak öğrenmesine olanak sağlayarak bireyi öğrenme sürecinde etkili kılan, kendisini gerçekleştirmesine ve yaratıcı, üretken bir birey olmasına, başkalarıyla olumlu sosyal etkileşim kurmasına, kısaca tüm yönleriyle gelişmesine katkıda bulunan bir yöntemdir. Yaratıcı drama sürecinin bireylerin geçmiş yaşantıları ile şekillendiği vurgulanmaktadır. Alan yazın incelendiğinde yaratıcı drama yönteminin çeşitli düzey ve konularda etkililiği üzerine yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Ancak kültürel sermaye ile ilgili çalışmalar oldukça az ve yenidir. Bu çalışmanın temel amacı, öğretmen adaylarının kültürel sermaye yeterlikleri ile yaratıcı drama dersine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Araştırma karma desende yürütülmüştür. Araştırmanın nicel verileri Türkiye’de bir eğitim fakültesinde eğitime devam eden 84 dördüncü sınıf, 87 üçüncü sınıf toplamda 171 sınıf öğretmeni adayından toplanmıştır. Nitel verileri üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmen adaylarından toplam 27 kişiden elde edilmiştir. Verilerin toplama araçları Kültürel Sermaye Ölçeği, Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutum Ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Avcı (2014) tarafından öğretmenlerin kültürel sermaye düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilen Kültürel Sermaye Ölçeği beşli likert tipinde 30 maddeden oluşmaktadır. Kültürel Sermaye Ölçeği (KSÖ), Entellektüel Birikim, Katılım, Kültürel Bilinç ve Kültürel Potansiyel olmak üzere dört boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Adıgüzel (2006) tarafından öğretmen adaylarının yaratıcı drama dersine yönelik tutumlarını belirlemek için geliştirilen Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutum Ölçeği 50 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 50, en yüksek 250 puan alınabilmektedir. Yaratıcı Drama Dersine Yönelik Tutum Ölçeğinin güvenirlik katsayısı testin tümü için 0.94 olarak bulunmuştur. Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu uzman görüşüne başvurulmuş, gelen öneriler doğrultusunda düzenlenip son şekli verilmiştir. Nicel ve nitel verilerin analizi devam etmektedir.

YARATICI DRAMANIN MİNİ META-TEMATİK ANALİZİ

Veli Batdı

Bu araştırmada alanyazında daha önce rastlanmamış olan mini-meta tematik analiz yapılması amaçlanmıştır. Meta-tematik analiz adıyla alanyazında mevcut olan çalışmaların daha dar şekli mini meta-tematik analiz olarak adlandırılabilir. Meta-tematik analiz, herhangi bir konuda yürütülmüş, katılımcı görüşlerine dayalı nitel boyutlu çalışmaların araştırmacı tarafından detaylı incelenerek kapsamlı ve genel nitelikli bulgulara ulaşılmasını içermektedir. Burada amaç, çalışmalarda işlenen tema ve kodların ortak bir düzlemde ele alınarak yeniden tema ve kodlar şeklinde ifade edilmesi ve anlam kazandırılmasıdır (Batdı, 2017). Mini meta-tematik analiz ise belli bir konuda yürütülmüş katılımcı görüşlerini kapsayan belli sayıdaki çalışmanın tekrar incelenerek çalışmalardaki genel ve ortak kod/temaların yeniden yorumlanarak sonuçlar çıkarılmasını içermektedir. Diğer bir ifadeyle, ulaşılan bu belirli sayıdaki çalışmalarda bulunan temaların temalaştırılmasıdır. Bu kapsamda, alanyazında belirlenen çalışmalar yeniden gözden geçirilerek ulaşılan verilere yeniden anlam kazandırılmaktadır (Treake, 2016). Mini meta-analiz adıyla alanyazında yürütülen birçok çalışma olduğuna rastlanmıştır (Pietrzak, 2015; Tree, Roep ve Peakman, 2006). Ancak mini meta-tematik analiz başlığına alanyazında rastlanmadığından ötürü bu çalışmanın alana hem farklı bir bakış açısı kazandıracığı hem de orijinal yönde katkı sunacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, bu araştırmanın temel amacı, Adıgüzel'in yürüttüğü ve danışmanlık yaptığı yaratıcı drama konulu çalışmaların öğrenme sürecindeki etkililiğine ilişkin mini meta-tematik-analiz yapmaktır.

Bu araştırmada Ö. Adıgüzel'in danışmanlık yaptığı tez (yüksek lisans ve doktora) ve makaleler belirlenerek incelenmiştir. Ancak çalışmalar taranırken mini meta-tematik boyut kapsamında nitel boyutlu çalışmalar olmasına dikkat edilmiştir. Bu amaçla, ulusal ve uluslar arası alandaki (Google Scholar, ScienceDirect ve Yükseköğretim Kurumu-YÖK) veri tabanlarından Ö. Adıgüzel'in adı geçen çalışmaları incelenmiştir. Taramalarda yaratıcı dramının etkililiğini inceleyen, ilgili yazar ismini içeren, nitel boyutlu yürütülen ve belirtilen üç veri tabanından ulaşılan çalışmalar dâhil edilme kriterleri olarak dikkate alınmıştır. Bu bağlamda yapılan taramada, 15 adet nitel yönü olan çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalar doküman incelemesine dayalı olarak içerik analizine uygun şekilde çözümlenmiştir. Çalışmaların taraması sırasında, tezler YÖK veri tabanında sahip oldukları numaralarla kodlanırken (örn: 231533), makaleler "M" ve sıra sayısı (örn: M8) şeklinde kodlanmıştır. Kodlamanın ardından içerik analizi ile yapılan incelemede, yaratıcı drama konusuyla ilgili benzer nitelikli oldukları düşünülen kodlar birleştirilerek temalar oluşturulması sağlanmıştır. Bu aşama, iki veri kodlayıcısı tarafından yürütülerek kodlar arasındaki uyum sağlanmıştır. Hesaplanan uyum değerlerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür.

Yaratıcı dramının öğrenme sürecindeki etkililiğinin belirlenmesine ilişkin incelenen çalışmalarda ortaya bazı temaların çıktığı görülmüştür. Yaratıcı dramının etkililiği noktasında duyuşsal, sosyal-sözel, sınıf ortamı, akademik ve öneriler boyutundaki temaların olduğu görülmektedir. Duyuşsal boyut kapsamında, yaratıcı dramının öğrencilerin empatik düşünme becerilerini geliştirdiği, isteyerek çalışmalarını sağladığı, motivasyonu arttırdığı, stresten uzaklaştırdığı, derse karşı olumlu his sağladığı anlaşılmıştır. Sosyal-sözel tema bağlamında, akran ilişkilerini etkili kıldığı, etkileşimsel yöntem olduğu, işbirliği ve paylaşımı etkin kıldığı, kendini ifade becerisini geliştirdiği anlaşılmıştır. Diğer bir tema olan yaratıcı dramının sınıf ortamına etkisi kapsamında, daha fazla gözlem yapma ortamı sunması, güncelliği sağlaması,

rol oynama yeteneğini geliştirmesi, derse adaptasyonu kolaylaştırması ifadelerinin dile getirildiği görülmüştür. Akademik boyutta ise derslerin kolay anlaşılmasını, bilgilerin ezberlenmeden öğrenilmesini, kalıcı öğrenmeyi, dikkati toplamayı sağladığı gibi daha birçok açıdan akademik başarının artmasına katkı sunduğu anlaşılmıştır. Son olarak ise yaratıcı dramanın daha etkili sonuçlar ortaya koymasını sağlayan öneriler sunulmuştur. Bu çerçevede, yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin seviyelerine uygun, ders planında geçişler arasında sağlayacak nitelikte, iyi değerlendirmelerin yapılabileceği düzeyde ve hedefleri kapsayacak şekilde düzenlenmesi gerektiği önerilmiştir. 15 çalışmanın mini meta-tematik kapsamda incelenmesi sonucunda, yaratıcı dramanın birçok açıdan öğrencilerin öğrenme sürecindeki gelişimlerini olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Bu nedenle, öğrenme ortamlarında bütün kademelere uygun şekilde yaratıcı drama etkinlikleri planlanarak uygulanabileceği önerilebilir. Ayrıca mini meta-tematik analiz ile çok fazla sayıda çalışmaya ihtiyaç duyulmadan meta-tematik analizler yapılabileceği belirtilebilir.

İLKOKUL 4. SINIF DEĞERLER EĞİTİMİNDE YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN ETKİSİ

Fazilet Barcın / Bilge Kuşdemir Kayıran

Öğrenme süreçlerinde eğitim sadece bilgi aktarımını değil; aynı zamanda bir toplumun geçmişi ve geleceği arasındaki bağlantıyı sağlayan değer aktarımını da sağlayan çok güçlü bir araçtır. Dünya genelindeki eğitim sistemleri bireylerden içinde yaşadıkları toplumun değerler sistemini özümseyerek yaşama aktarılmasını bekler (Ulusoy, 2007). Bireyler de doğumuyla başlayıp yaşamının sonuna kadar devam eden öğrenme sürecinde bilgi ve beceri edinmekte, davranış kazanmaktadır. Bunlarla birlikte bu öğrenme sürecinde bireyler tutum geliştirerek değerler sistemini oluşturmaya başlar (Dilmaç, 1999).

Eğitim felsefesi üzerinde uzun yıllar çalışan Sokrates, Platon ve John Locke'un eğitim sürecindeki amaçları; iyi, erdemli, karakter sahibi, toplumların mutluluğunu ve refahını önemseyen ve bu yolda çalışan bireyler yetiştirmektir. Eğitim sürecinde de bireylerin bu özellikleri kazanması amaçlanarak yetiştirilen bireyler bir kültür aktarıcısı görevi görmektedir (Çüçen, 2001). Kültür aktarıcılığı sürecinin içinde yer alan değer kavramının gelecek nesillere eğitimle aktarılması planlanmakta ve bu sayede tüm insanlığa yararlı nesiller yetiştirilmek istenmektedir. Tüm bunlardan hareketle değerler eğitimi son yıllarda üzerinde önemle durulan bir konu haline gelmiştir. Değerler eğitiminin erken yaşta kazandırılması ilerleyen yıllarda değerlerin kişi tarafından daha iyi özümsemesi ve yaşamında uygulaması açısından önemli bir yer tutmaktadır.

Bu araştırmanın genel amacı, ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine “Sorumluluk”, “Saygı”, “Sabır” değerlerinin kazandırılmasında yaratıcı drama yönteminin etkisini belirlemektir. Bununla birlikte yaratıcı drama uygulama sürecinden geçen bireylerin saygı, sabır ve sorumluluk değerlerini kazanıp kazanmadıkları ve sınıf içerisinde bu değerlerin yaşama aktarılma sürecinde öğrencilerin uygulama sürecindeki ifadeleri üzerinde durulmuştur. Bu temel amaç doğrultusunda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu ile değerler eğitimi yıllık çalışma planının işe koşulduğu kontrol grubundaki öğrencilerin sorumluluk saygı ve sabır değerlerine ilişkin tutum puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklılık var mıdır?

Yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin;

2. Sorumluluk değerine ve yapılan uygulamalara ilişkin,
3. Saygı değerine ve yapılan uygulamalara ilişkin,
4. Sabır değerine ve yapılan uygulamalara ilişkin süreç içindeki değerlendirmeleri nasıldır?

Hızla değişen ve gelişen dünyada bilim, teknoloji, sanayi ve ekonomi alanında meydana gelen gelişmeler önemli değişimleri de beraberinde getirmiştir. İletişim teknolojilerindeki gelişime paralel olarak her gün yeni eklenen bilgiler her yaştaki birey için kolaylıkla erişilebilir bir hal almıştır. Bu durum yeni yetişecek nesiller için bazı sosyal problemleri de beraberinde getirmeye başlamıştır. Bu sosyal problemlerden birisi de bireylerin sahip olduğu değerlerdir (Stanley, 1983; Akt. Yiğittir ve Öcal, 2011). Yetişen genç neslin sorumluluklarını yerine getirmemesi, zarar verici davranışlar sergilemeleri okullarda değer eğitime olan ihtiyacı arttırmaktadır (Williams, Yanchar, Jensen ve Lewis, 2003). Toplumun temelini oluşturan insanların değerlere

kendi çabaları ile ulaşmaları zordur. Bu nedenle öğrenim çağında yer alan bireylerin uygun ahlakî kararlar almasına ve davranışlar sergilemesine yardımcı olacak değerler ve becerilerle donatılması eğitim programlarının temel hedefleri arasında yer almalıdır (Ekşi, 2003). Bu nedenle de bireylerin çağın koşullarına uygun değerleri kazandıracak uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan bu çalışma ile de “Sorumluluk”, “Saygı”, “Sabır” değerlerinin kazandırılmasında yaratıcı dramının nasıl kullanılabileceği örneklendirilmiştir.

Araştırma, nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin birlikte uygulandığı karma yöntem (mixed method) desenlerinden yakınsayan paralel desen kullanılarak modellenmiştir. Bu bağlamda, araştırmanın iki boyutundan biri olan nicel boyutta, öntest-sontest kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Sorumluluk Ölçeği”, “Saygılı Olma Eğilimi Ölçeği”, “Sabırlı Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Öğrencilerin ve öğretmenin sürece ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla “Öğrenci Günlükleri” kullanılmıştır.

Araştırmada altı hafta boyunca deney grubunda yaratıcı drama yöntemine dayalı hazırlanan drama oturum planlarından oluşan değerler eğitim programı; kontrol grubunda Milli Eğitim Bakanlığı 2018-2019 öğretim programı ve 2017 öğretim programı yenilikleri göz önünden bulundurulmuş hazırlanan Değerler Eğitimi Yıllık Çalışma Planı uygulanmıştır. Hazırlık çalışması olarak planlanan ilk iki hafta, ‘Mekanı Tanıma-Tanışma-İletişim-Etkileşim’ üzerine tasarlanmıştır. Sürecin üçüncü, dördüncü ve beşinci oturumu sorumluluk değerine yönelik olarak tasarlanmıştır. Her oturum, ilgili değerlerin kazanımını gerçekleştirirken diğer değerlerle de bağlantılı etkinlikler yapılmıştır. Gerçekleştirilen her oturum planı ele alınan ilgili değere göre belirlense de, değerlerin birbiri ile ilişkili olması sebebiyle süreçte alınan diğer değerlere de değinilmiştir. Altı, yedi ve sekizinci oturum saygı değerine; dokuz, on ve on birinci oturum da sabır değerine göre planlanmış ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Yaratıcı drama oturumlarında ele alınan değeri öğrencilere kazandırmak amacıyla her oturumda farklı bir materyal ve ilgili değeri kazandırmaya dönük farklı bir araç kullanılmıştır. Örneğin; ikinci oturumlarda ele alınan ‘Annemin Çantası’ kitabı kullanılarak ‘Sorumluluk’ değeri ile ilgili yaratıcı drama oturumu tasarlanmış ve öğrencilerle birlikte ne tür sorumluluklarımızın olduğuna ulaşılmıştır. Ayrıca kitap üzerinden hareket edilerek öğrencilerin kendi sorumluluk çantaları oluşturulmuştur. Uygulama bu temelden hareket ederek altı hafta süresince beş ders saati olarak uygulanmış olup bir ders saati de ilgili çalışmayı değerlendirmeye ayrılmıştır. Her oturum sonunda öğrenciler, ilgili değere ilişkin görüşlerini ve öğrendiklerini günlüklerine yazmışlardır.

Araştırmanın nicel veri analizlerinde, betimleyici analizlerden aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde ve frekans kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarındaki değişimi değerlendirebilmek için ise, bağımlı gruplar t-testi ile eşli gruplar t-testi kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde ise içerik analizinden yararlanılmıştır.

Araştırma sonucunda, değer eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanıldığı deney grubu öğrencilerinin, ele alınan değerlere yönelik tutum puanlarının yükseldiği tespit edilmiştir. Deney grubundaki öğrencilerin günlükleri incelendiğinde, sorumluluk, saygı ve sabır değerlerine yönelik öğrencilerin olumlu tutum ve davranışlar kazandıkları görülmüştür. Öğrenciler farklılıklara saygı duyduklarını, saygılı davranmanın önemini ve sonuçlarını öğrendiklerini; sorumluluklarını yerine getirmenin önemini kavradıklarını ve sabırlı davranmanın sonuçlarını öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Uygulama sonrasında öğrencilerin olumsuz davranışlarında azalmanın olduğu, sorumluluk, saygı ve sabır ile ilişkili davranışlarını sınıf ortamına

yansıttıkları, sınıf içi iletişimin arttığı, öğrencilerin öğrenme ilgi ve motivasyonlarının arttığı araştırma bulgularıyla ortaya konulmuştur. Değerler eğitiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılmasının değerlerin kazandırılmasında oldukça etkili olduğu, öğrenme sürecini somutlaştırdığı ve öğrencilerin ele alınan değerlerle ilgili olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda, altı hafta boyunca haftada iki gün uygulanan yaratıcı drama yöntemi ile hazırlanan değerler eğitimine yönelik uygulamalarının, uygulayıcı ve okul paydaşları tarafından hazırlanan Değerler Eğitimi Yıllık Çalışma Planı uygulamalarına göre, değerleri kazanmada ve yaşama aktarmada daha etkili olduğu görülmüştür. Öğrencilerin her oturum sonrası tuttuğu günlüklerinde sorumluluk, saygı, sabır değerleri ile ilgili edindikleri bilgileri, bu değerleri yaşamla ilişkilendirebildikleri, günlük yaşama aktarabildikleri görülmektedir. Öğrenciler bu günlüklerde yazdıklarında drama sürecinde eğlenerek öğrendiklerini, yeni pek çok bilgi öğrendiklerini ve aslında her oyunun içerisinde saygı, sabır ve sorumluluk değerinin olduğunu ifade etmişlerdir. Yapılan etkinliklerle evde, okulda, sınıfta ve sorumluluklarını öğrendiklerini, sorumluluklarımızı yerine getirmeyince neler olabileceğini; birbirlerine saygı duymaları gerektiğini, farklı özelliklerinin onları değerli kıldığını ve farklılıklarına saygı göstermeleri gerektiğini; bir işi yaparken sabırlı davranırlarsa neler başarabileceklerini, sabırlı olmanın önemini ve sabırlı davranabilmeyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin günlüklerde yer alan ifadeleri değerlendirildiğinde, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilen değer eğitimi sürecinin olumlu tutum ve davranış değişikliğini sağladığı görülmektedir.

ÖĞRETMEN ADAYLARINDA FARKLILIKLARA SAYGIYI GELİŞTİRMeye YÖNELİK DRAMA UYGULAMALARI

Yaşare Aktaş Arnas / Şule Sarıbaş / Mustafa Yaşar

Eğitim sisteminin en önemli aktörlerinden biri olan öğretmenlerin sınıfındaki çocukların farklı özelliklerinin ne kadar farkında oldukları, ne gibi farklılıklarla karşılaştıkları ve bunlara ilişkin duyarlılık düzeyleri üzerinde düşünülmesi gereken önemli konulardır. Çünkü öğretmenlerin farklılıklara yönelik algıları ve duyarlılıkları, toplumsal, bireysel, kültürel taleplere ilişkin sorunların giderilmesinde; çatışma ve sorunların çözümünde, örselenmiş bireyler yerine kişiliğin tüm alanları ile sağlıklı bireyler yetişmesinde önemli olabilmektedir. Yapılan çalışmalar öğretmenlerin öğretmenlik kimliğini oluşturmada geçmiş deneyimlerinin ve üniversitede aldığı eğitimin önemli olduğunu göstermektedir. Öğretmenler henüz birer öğretmen adayı iken aldıkları eğitim ve geliştirdikleri ilişkiler onların nasıl bir öğretmen olacağını belirlemede önemli role sahiptir. Bu nedenle öğretmen adaylarının gelecekte çocuklarla olumlu ilişkiler kurmaktan keyif alması, onları oldukları gibi kabul etmesi, anlayabilmesi, olumlu duygularla yaklaşması, onlara kendilerinin anlaşıldığı ve korunduğu duygusunu hissettirecekleri bir ortam yaratması için bu konuda olumlu görüş geliştirmesi önem taşımaktadır. Bu anlamda yaratıcı drama çalışmaları doğası itibarıyla buna fırsat sağlamaktadır. Yaratıcı drama çalışmaları sırasında bireyler diğer insanların sorunlarını ve değer yargılarını öğrenip bu konuları içeren rolleri üstlenirler. Aynı zamanda birlikte çalışmayı ve ortak bir anlayış geliştirmeyi sağlayabilirler. Bu sebeple bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının farklılıklara yönelik bakış açılarını belirlemek ve yapılan yaratıcı drama etkinlikleri sürecinde öğretmen adaylarının farklılıklara saygı konularında ne tür değişimler gerçekleştirdiğini incelemektir. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının farklılıklara yönelik drama çalışmaları öncesindeki görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının farklılıklara yönelik görüşleri drama çalışmaları sonunda ne tür değişim göstermiştir?

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma 2018-2019 yılı bahar döneminde Çukurova Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği bölümünde okuyan 25 ikinci sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 19'u kadın, 6'sı ise erkektir. Araştırmada veri toplama aracı olarak gözlem, görüşme ve dokümantasyon kullanılmıştır.

Verilerin toplanması aşamasında ilk olarak katılımcılara süreç anlatılmış ve sözlü onam alınmıştır. Daha sonra farklılıklara yönelik bakış açılarını belirlemek amacıyla açık uçlu 9 soru hazırlanmış ve katılımcıların yazılı olarak görüşleri alınmıştır. Ardından farklılıklara saygı konularında (fiziksel özellikler, cinsel tercih, dil ve ırk farklılığı vb.) araştırmacılar tarafından drama planları hazırlanmış ve beş hafta boyunca haftada bir kez katılımcılara uygulanmıştır. Drama planları uygulandıktan sonra aynı sorular katılımcılara dağıtılarak tekrar görüşleri alınmıştır. Bunun yanında katılımcılardan beşli bir grup oluşturularak odak grup görüşmesi yapılmıştır. Elde edilen veriler yazılı ortama aktarılmış ve analiz edilmiştir. Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen ön bulgular iki ana bölüm olarak ortaya çıkmıştır. İlk olarak öğretmen adayları, insanların etnik köken, dini inanç, dil, cinsel tercih ve toplumdaki kadın ve erkek algısı

gibi sebeplerden dolayı ayrımcılığa uğradığını ve ötekileştirildiğini düşünmektedir. Bu anlamda öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğunun özellikle dil ve cinsel tercih konularında olumsuz bir anlayışa sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları arkadaşlık ilişkileri ve toplumdaki ilişkiler konusunda bir uzlaşmanın sağlanabilmesi için aynı dili konuşmanın önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Toplumsal alanlarda özellikle okullarda tek bir dilin konuşulmasının toplumun bir arada tutulması için gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra öğretmen adayları kişilerin farklı cinsel yönelimleri olduğunu kabul etmekle birlikte arkadaş seçimlerinde bunu bir kıstas olarak belirtmiş ve bu kişilerle arkadaş olmak istemediklerini ifade etmişlerdir.

İkinci olarak yapılan drama çalışmaları sonunda öğretmen adaylarında insanların farklı özelliklerine ilişkin bir duyarlılık oluştuğu ve öğretmen adaylarının farklılıklara saygı ve insani değerlerin her şeyin üstünde olduğuna yönelik söylemleri dikkat çekmiştir. Öğretmen adayları yaratıcı drama çalışmaları sırasında yaşadıkları deneyimler sayesinde farklılıklara karşı olumlu bir görüş geliştirmişlerdir. Son yıllarda toplumumuzda yaşadığımız farklılıklara karşı olumsuz tavır ve davranışların çözümü yolunda yaratıcı drama çalışmalarının etkili bir seçenek olabileceği düşünülmektedir.

YARATICI DRAMA İLE TANIŞIYORUM

Elif Eryiğit / Kenan Demir

Bu çalışmada ilkokul, ortaokul, lise ve eğitim fakültesi öğrencileri olmak üzere farklı yaş grupları ve öğrenim düzeylerindeki öğrenciler yaratıcı drama etkinlikleriyle tanıştırılmıştır. Araştırmada farklı yaş grupları ve öğrenim düzeylerindeki bu öğrencilerin görüşleriyle yaratıcı drama etkileri değerlendirilmiştir. Çalışma ilk, orta, lise ve üniversite öğrencileri ile yürütülen yaratıcı drama etkinlikleri okul bahçeleri, spor ve konferans salonu, drama salonu, tarihi mekân (Burdur Bakibey Konağı) gibi farklı mekânlarda yapılmıştır. Tanışma, iletişim, güven ve uyum etkinliklerine yer verilen çalışmalar en az 1 saat, en fazla 6 saat arasında sürmüştür. Çalışmalar 1-3 saat arasında süren drama atölyeleri şeklinde düzenlenmiştir. Çalışmalara iki ayrı ilkokulun 4. sınıflardan toplam 47 öğrenci; Burdur ve Isparta olmak üzere iki farklı ilde bulunan ortaokulların 5-6. sınıflardan 215; Burdur il merkezindeki bir lisenin 9. sınıflardan 85; eğitim fakültesinin farklı bölümlerinin 2-3. sınıflarında okuyan 25 öğrenci olmak üzere toplam 372 öğrenci yaratıcı drama süreci ve etkinlikleriyle tanıştırılmıştır.

Bu çalışmalarda yaratıcı drama etkinlikleri bir yaratıcı drama eğitmeni ve yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşama sürecini tamamlamış 3 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Bu öğretmen adayları temel aşama programı ile birlikte drama dersi almış ayrıca üniversitenin proje topluluğu ile yapılan drama eğitimlerine ve uygulamalarına katılmışlardır. Bu çalışmaların atölye planları yaratıcı drama eğitmeni ile birlikte hazırlanmış ve en az 2 kez olmak üzere ön denemesi grupla birlikte yapılarak gerçek okullarda uygulanmıştır.

Araştırmanın nitel verileri her düzeydeki öğrencilerle yapılan görüşme ve araştırmacı gözlemlerinden elde edilmiştir. Çalışmada 24 ilkokul, 25 ortaokul, 57 lise ve 22 üniversite öğrencisi olmak üzere 128 öğrencinin yazılı görüşleri alınmıştır. Ayrıca bu çalışmalara katılan 1 ilkokul, 4 ortaokul, 3 lise öğretmeni, 3 drama eğitmen adayı ve 1 drama eğitmeni öğretim elemanı da bireysel görüşme yapılmıştır. Araştırmanın gözlem verileri ise drama çalışmalarını yürüten drama lideri ve drama eğitmen adayı olan araştırmacının gözlemlerinden elde edilmiştir. Görüşme ve gözlem verileri aynı amaç doğrultusunda geliştirilen yapılandırılmamış açık uçlu soruların yer aldığı görüşme ve gözlem formlarıyla alınmıştır. Uzman görüşlerine göre geliştirilen bu formlar öğrenciler, öğretmenler, drama eğitmen adayları, drama eğitmeni/lideri ve araştırmacı olmak üzere beş farklı kaynaktan nitel verileri toplamak için kullanılmıştır. Nitel veriler kelime, cümle ve paragraflar şeklinde ayrıntılı incelenmiş ve benzer anlamdaki kodlar temalaştırılarak içerik analiz yapılmıştır. Verilerin analiziyle “İletişime katkısı”, “Duyuşsal özelliklere katkısı”, “Öğrenmeye katkısı”, “Öğretmen meslek becerilerine katkısı” ve “Olumsuzluklar” olmak üzere beş tema ortaya çıkmıştır. Bu temaları oluşturan kodlar ile ilgili frekans ve yüzde belirlenerek nitel veriler sayısallaştırılmıştır. Sayısallaştırılan nitel veriler tablolar halinde sunulmuş ve veri kaynaklarının görüşlerinden alıntılar yapılarak bulgular desteklenmiştir.

İlkokul, ortaokul, lise ve eğitim fakültesinde öğrenim gören katılımcıların görüşlerine ve gözlem sonuçlarına göre yaratıcı drama etkinliklerinin arkadaşlık ilişkilerini geliştirme, farklı kişilerle tanışma, kaynaşma gibi iletişim becerilerine olumlu katkı getirdiği belirlenmiştir. Yaratıcı drama çalışmalarının aynı zamanda katılımcıların eğlenmesi, mutlu olması, çalışmalardan zevk alması gibi duyuşsal özelliklerini olumlu etkilediği ortaya çıkmıştır. Yine veri kaynaklarının analizi ile yaratıcı drama etkinliklerinin öğrenmeyi desteklediği ortaya

çıkmiştir. Bu çalışmanın en önemli bulgusu ve sonucu drama eğitmeni olmak için yola çıkan öğretmen adaylarının bu uygulamalar sayesinde öğretmenlik becerilerinde olumlu gelişmeler yaşadıklarını ifade etmeleridir. Ayrıca çok düşük düzeyde olsa da genel olarak lise öğrencilerinin drama sürecinden sıkıldıkları, yoruldukları, gereksiz ve çocuksu buldukları tespit edilmiştir.

YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE OKUL ÖNCESİ GRUPLARDA KÜLTÜRLERARASI FARKLILIKLAR VE UYUM – BURSA GÖÇ TARİHİ MÜZESİ UYGULAMASI

Sinan Işık / Dilek Yıldız Karakaş

Araştırma, okul dışı öğrenme ortamı olarak müzeyi kullanarak Bursa’da okul öncesi grupların yaratıcı drama yöntemiyle uygulanan bir eğitim aracılığıyla kültürlerarası farklılıkları benimseme ve kültürlerarası uyum konularında farkındalık kazanıp kazanmadıklarını ölçmeyi amaçlamaktadır.

Farklı kültürlerin bir arada yaşadığı Bursa, son yıllarda da orta doğu üzerinden dış göç almaya devam etmektedir. Bu göç dalgaları kültürlerarası bazı önyargıların ortaya çıkmasına neden olmaktadır ve kentte bir uyum sorunu oluşturmaktadır. Mahallelerde, okullarda ve aile içinde dile gelen ve toplumsal tavırlara yansıyan kültürlerarası önyargılı tutumlar çocukları da etkilemektedir. Bu bağlam içerisinde kalarak okul öncesi gruplarda önyargılı toplumsal tutumları en aza indirmeyi hedefleyen bir ders planını araştırması çalışmanın önemini göstermektedir.

Bursa’da faaliyet gösteren okulların anasınıflarında ve okul öncesi eğitim veren kurumlarda bulunan altı yaş grubu çocuklar araştırmanın ana kütlesidir. Bu ana kütle içinden Bursa’nın merkez üç ilçesi dikkate alınarak seçilen üç okulda öğrenim alan elli çocuk çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

Araştırmanın öğrenciler üzerindeki etkisine ilişkin görüşleri belirlemek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma yöntemi kullanılırken araştırmanın değerlendirilmesinde yararlanılan veri toplama araçları; “kontrol listesi”, “eğitmen gözlem notları” ve “bilgi kartı soruları” şeklinde belirlenmiştir.

Araçların veri analizleri betimsel analiz tekniği kullanılarak yapılmıştır. Çalışmanın güvenilirliğini desteklemek amacıyla öğrencilerin ve velilerinin izniyle yaratıcı drama yöntemiyle yapılan çalışma kamera ve fotoğraf çekimleriyle kayıt altına alınmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler okul öncesi kazanımlarından seçilmiş iki kazanım ve bu kazanımlara bağlı olan üçer göstergeden yola çıkılarak değerlendirilmiştir. Bu kazanımlar ve göstergeleri şöyledir:

Farklılıklara saygı gösterir.

Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.

İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.

Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.

Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar.

Başkalarının duygularını söyler.

Başkalarının duygularının nedenlerini söyler.

Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.

Çalışma sonunda öğrencilere aşağıda yer alan beş tane bilgi kartı sorusu sorulmuş ve öğrencilerin söyledikleri not edilmiştir.

Göç etmek ne demektir?, İnsanlar neden göç ederler?, Göç eden insanlar ne hissederler?,

Göç eden insanlar neden öyle hissederler?, Bizler göç etmiş insanlara nasıl davranmalıyız?

Eğitmen gözlem notlarına göre çocukların hepsi ülkeler arası göç eden insanların farklı özelliklerinin (kıyafet, dil, ten rengi, göz rengi vb.) olduğunu ifade etmişlerdir. Bu farklılıkların arkadaşlık etmeye ya da birlikte oyun oynamaya engel olmayacağını belirtmişlerdir. Atölyedeki etkinliklerden yola çıkarak göçmenlerin dil farklılığına yönelik çözüm önerileri sunmuşlardır. Göç edenlerin uyum sürecine ilişkin sorulan sorulara verdikleri cevaplarda genel olarak göç eden insanların üzgün hissettiklerini, ülkelerini özlemiş olabileceklerini ve bu yüzden onlara kendi ülkelerindeymiş gibi davranmamız gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kontrol listelerine bakıldığında katılımcıların çoğunun göstergelere Bursa Göç Tarihi Müzesi'nde yapılan atölye aracılığı ile ulaştığı, dolayısıyla kazanımların elde edildiği söylenebilir. Veri analizlerinden yola çıkılarak Bursa Göç Tarihi Müzesi'nde yaratıcı drama yöntemiyle yapılan bu atölyenin okul öncesi çocuklarda kültürel farklılıklar ve uyum konusuyla ilgili somut bir farkındalık oluşturduğu ifade edilebilir.

BEDRİ RAHMİ EYÜBOĞLU'NUN ESERLERİNDEKİ ANADOLU KÜLTÜRÜ ÖĞELERİNİN DRAMA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİ

Alime Yeşim Karabacak / Songül Başbuğ

Çalışma, Türk resim sanatçısı Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun eserlerinin Anadolu kültürü öğelerini yaratıcı drama etkinlikleri ile işlenmesi üzerine yapılandırılmıştır. Çalışmada, katılımcıların kültür ve sanata, sanat eserine ve sanatçıya farklı bir bakış açısı kazandırmak, görsel algılama ve yaratıcılık becerilerini geliştirmek, Anadolu kültürü ve öğelerini eserler üzerinden tanıtmak ve farkındalık oluşturulması amaçlanmaktadır. Nitel yöntem kullanılarak yapılan çalışmada veri toplama aracı olarak çalışma kağıdı, sözlü değerlendirme kullanılmıştır. Çalışma kağıdı ile ortaya çıkan nitel veriler, içerik analizi yoluyla çözümlenmiştir. Çalışma kağıtlarından elde edilen nitel veriler; "Bugün Öğrendiklerim", "Bugün Hissettiklerim", "Fark Ettiklerim" ve "Dramaya Karşı Düşüncelerim" başlıkları halinde örneklendirilerek özetlenmiştir. Çalışma sonunda, sanatçının Anadolu Kültürü öğelerinin bulunduğu eserlerine eleştirel bir göz ile daha dikkatli bakarak değerlendirmeleri, hayata kültür, sanat, şiir, masal gözünden bakmanın sağladığı düşünülmektedir. Bu bildiri, Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Programı Bitirme Projesi'nden üretilmiştir.

Kültür insanoglunun maddi ve manevi olarak ürettiği, yarattığı gelenekler, görenekler, dil, din, edebiyat, giyim kuşam, mimari, yeme içme gibi günlük yaşamda ve özel günlerde sergilenen ve içinde bulunulan toplumun alışkanlıklarını ve değerler bütünü yansıtan bir kavramdır.

Kültür, sosyal ve toplumsal yaşamımızın çok önemli bir yönüdür. O olmaksızın ilişki kurabilmemiz ve toplumsallaşabilmemiz mümkün değildir. Kültür maddi ve manevi öğeleriyle birlikte, bizi bir toplum olarak bir arada tutan bağıdır. Bunlar bize değerli bir toplum kimliği sağlarlar, bizi bir arada tutarlar ve bizi birleştiren sosyal ağları oluştururlar. Toplum kimliğini oluşturan, bireyleri bir arada tutan ve birleştiren sosyal ağ olma özelliği taşıyan kültür sosyolojik açıdan da önemlidir.

Öte yandan, bir kültürün oluşturduğu ve o kültüre özgü olan sanat, hikaye, edebiyat toplum bireylerine neşe verir, hayatlarına renk ve güzellik katar; insanları rahatlatarak yaşamdaki kaçınılmaz trajedilerle başa çıkılmasını sağlar. Kültür hakkında bilmemiz gereken bir diğer nokta, kültürün çevre koşullarından ve doğamızdan tamamen bağımsız bir şey olmadığıdır. Yaşadığımız çevre, kültürümüzü çeşitli yol ve biçimlerde etkilemektedir. İnsanlık mirası olan kaybolan kültürlere dikkat çekmek alan uzmanlarını yeni arayışlara itmektedir. Bu noktada genel amaçlarından biri olan sosyal duyarlık yaratmak olan yaratıcı drama yönteminin işlevli olacağı düşünülmektedir. Çünkü yaratıcı drama yaşantılara dayalı bir öğretme yöntemidir. Anlayış ve duyarlık geliştirmenin bir yolu da kendini bir başkasının yerine koymaktır. Zamanla bir oyuncu, bir karakterin kim olduğuna, neden öyle davrandığına, diğer insanlarla nasıl ilişki kurduğuna, sorunlarını hangi yolla ele aldığına daha kolay karar verebilir, insanları ve yaşamı anlamaya yardım eden ince noktaları biran görebilirler. Yaratıcı drama, katılımcıya uzun ya da kısa erimli olarak toplumsal duyarlılığı kazandırmayı amaçlar. Katılımcı kendi toplumsal çevresinde neler olup bitiyor, bunun farkına varır. Söz gelimi çevre, insan, doğa, çocuk ya da kadın hakları, ezilenler, ötekileştirilenler, dışlananlar, ayrımcılık yaşayanlar veya ayrımcılık yapanlara karşı duyarlı davranışlar geliştirirler (Adıgüzel,2013).

Yaratıcı drama yöntemiyle katılımcılara Anadolu kültürünü resim ve şiirlerinde yansıtan Bedri Rahmi Eyüpoğlu'nun bakış açısıyla değerlendirilmektedir. Hayata kültür, sanat, şiir, masal

gözünden bakmanın, katılımcıların modern hayata daha eleştirel bakmasını sağladığı düşünülmektedir. Kadınlardan oluşan katılımcıların hayatında çok çeşitli sosyal problemler vardır. Çocuk sorunları olarak: çocuklarının eğitim ve sağlık problemleri; yaşadığımız hayatta; ötekileştirme, dışlama ve ayrımcılık konusunda da sıkıntılılarının olduğu düşünülmektedir. Kısacası katılımcıların özelinde kaybolan kültürlere karşı duyarlık yaratmak için genel amaçları göz önüne alındığında yaratıcı drama kullanışlı bir yöntem olarak değerlendirilmektedir.

“Şunu fark ediyorum bunu (bir anını) anlat dediğimde insanlar gülümsüyorlar. Genellikle bunlar haz veren öyküler oluyor. Genellikle mutlu olunan anılar oluyor. Bu beyinde olmalı, eğer dramatik oyun mutluluk vermese çocuklar bunu yapmayı hemen bırakırlar. Çocukların bu pratiğe ihtiyacı var. Çünkü beyindeki bağlar deneyim yaşadıkça güçleniyor. Bu genellikle hayal gücünü de güçlendiriyor. Böylelikle öğrenme de güçleniyor”(2009 Seminer Notları, Öztürk, 2010).

Eğitimde drama, bir yaşam felsefesidir, İnsanın kendini başkasının yerine koyarak çok yönlü gelişmesi, bireyin eğitim ve öğretimde aktif rol alması, kendini ifade edebilmesi, yaratıcı olması, yaşamı çok yönlü algılaması, araştırma istek ve duygusunun gelişmesi, bireyin eğitim ve öğrenme isteğini artırıcı bir eğitim yöntemidir (Güneysu, 1991).

Yaratıcı drama süreçlerinde -miş gibi yaparak canlandırılacak olan dramatik durumların, katılımcıların Bedri Rahmi Eyüpoğlu hakkında bilgi sahibi olmalarına, konuya karşı duyarlılık kazanacakları düşünülmektedir. Yaratıcı drama, bünyesinde barındırdığı yaratıcı unsurlar sayesinde, katılımcıların sanatsal ve kültürel gelişim süreçlerine katkı sağlayacak bir yöntemdir ve öğrenme süreci açısından oldukça işlevsel bir yapıya sahiptir (Başbuğ ve Aykaç, 2012). Katılımcılara ve onların hayat anlayışlarına karşı bir duyarlık ve farkındalık oluşturmak için yaratıcı dramanın etkili bir yöntem olabileceği düşünülmektedir. Karşımızdaki insanın en çok da duygusal deneyimini doğru olarak anlamak, algılamak, empatik davranışın en genel özelliklerinden birini oluşturur. Empati, aynı zamanda karşıdaki insanla “duygudaşlık” sürecinin yaşanarak ve kendini başkasının yerine koyarak onu hem düşünce hem de duygu olarak hissetmektir. Empatik bir süreç, karşımızdaki kişinin bundan önceki yaşantılarını, çevresindekileri ve o anki duygularını kendi kişiliğimizden sıyrılarak yaşamak özelliğine de sahiptir. Bir Kızılderili atasözü olan “Komşun hakkında hüküm vermeden önce, iki ay onun mokasenleriyle yürü! (Cheyenne Kabilesi) tümcesi empatik süreci çok iyi anlatan bir öze sahiptir (Adıgüzel, 2013).

Yapılan drama çalışmaları ve ortaya çıkan ürünlerle kadınların yaşamında zamanla bir estetik duyarlılığın daha çok gelişmesi, çevresine hoşgörölü ve eşit bakış açısının kazandırılması söz konusu olmaktadır. Çalışmaların sonunda elde edilen veriler ve ürünler kadın katılımcıların ortak bir çalışmanın sonucu olduğu için daha değerli ve özel kabul edilebilmektedir.

Katılımcıların; kültür ve sanata, sanat eserine ve sanatçıya farklı bakış açısı kazandırmak, görsel algılama ve yaratıcılık becerilerini geliştirmek, Anadolu kültürü ve öğelerini eserler üzerinden tanıtmak ve farkındalık oluşturmaktır. Bu Araştırmanın amacı; katılımcılara yaratıcı drama yöntemi ile Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun Anadolu Kültürüne dönük bakış açısına dair farkındalık kazandırılmasıdır.

Çalışmada, katılımcıların sanat eserlerini Anadolu kültürü öğeleri ile incelemeye ilişkin bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla Türk ressam ve şair Bedri Rahmi Eyüpoğlu’nun eserleri yaratıcı drama etkinlikleriyle incelenmiştir. Katılımcıların yaratıcı drama sürecine dayalı

yaptıkları çalışmalar sonunda nitel araştırma yöntemlerinden “Çalışma Kağıdı” ve “Sözlü Değerlendirme” kullanılmıştır. Bu çalışma; 2018-2019 döneminde Ankara İli, Keçiören ilçesi Şehit Altanlar İlkokulunda gerçekleştirilmiştir. Projenin uygulandığı bu grup; 15 kadından oluşan velilerden oluşmuştur.

Bu proje nitel bir çalışmadır. Elde edilen veriler betimsel analiz yolu ile değerlendirilerek bulgulara ulaşılmıştır. Çalışmada nitel veri toplama araçlarından “Çalışma Kağıdı” ve “Sözlü Değerlendirme” kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından “Çalışma Kağıdı” formu geliştirilmiştir. Uygulama sürecinde katılımcılarla gerçekleştirmiş olduğu atölyenin içeriğine ilişkin “Bugün Öğrendiklerim”, “Bugün Hissettiklerim”, “Fark Ettiklerim” ve “Dramaya Karşı Düşünceleri” hakkında yazmış oldukları düşünceleri temel alınmıştır.

Araştırmacı, çalışma kağıtları ve afiş çalışmasından elde edilen verileri betimsel yolla analiz edilmiştir. Betimsel analiz, bireylerin görüşlerini olduğu biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara yer verecek biçimde verilerin değerlendirildiği bir yöntemdir. Bu projede katılımcı görüşlerinin en önemli veri kaynaklarından olduğu düşünülmektedir. Projede; Afiş çalışması ve çalışma kağıtlarından elde edilen veriler kelime, cümle ve paragraf şeklinde tek tek incelenmiştir. Çalışma kağıtlarında katılımcıların yazmış oldukları düşünceler ve afiş çalışmasındaki ön ve son değerlendirme ile ilgili elde edilen veriler, “Bugün Öğrendiklerim”, “Bugün Hissettiklerim”, “Fark Ettiklerim” ve “Dramaya Karşı Düşünceleriniz” başlıkları altında incelenmiştir. Katılımcı görüşleri, etik kurallar çerçevesinde isim belirtilmeden K1,K2,K3,K4,K5 şeklinde kodlanarak gerçekleştirilmiştir.

Ön değerlendirme ve son değerlendirme aracı olarak uygulanan “Çalışma Kağıtları” ve “Afiş Çalışması” betimsel analizler sonucu edinilen bulgular, katılımcıların 6 günlük yaratıcı drama yaşantılarında, sanatçının ve Anadolu kültürünün farklı dallarını içeren atölyelerde, katılımcıların kendilerini değişik duygu durumları ile ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Elde edilen verilerde katılımcıların yaşantılarında yaratıcı drama, sanat ve duygularını ifade etmeye yönelik kazanımlar olduğu gözlemlenmiştir. Değerlendirme araçlarının içinde geçen bugün öğrendiklerim, bugün hissettiklerim, fark ettiklerim, yaratıcı drama, sonucunda farklı ifadelerin yer aldığı anlatımların varlığı, betimsel analizi ile saptanmıştır.

Sonuç olarak; katılımcıların dile getirdiği düşünceleri ve süreç boyunca yapılan gözlemler ışığında Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun eserlerini yorumlarken bundan sonra çok yönlü bir bakışla yaklaşacakları ortaya çıkmıştır. Ayrıca sanatçının eserleri üzerinden yaratıcı drama yöntemiyle Anadolu Kültürü öğeleri incelenmiş, irdelenmiş ve farkındalık kazandırılmıştır

Süreç boyunca kendilerini ifade etme, kendine güven duyma farklı duyguları yaşayabilmekten, yaratıcı olmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrenen, kendini geliştiren, farkındalıkların farkına varan kadın katılımcıların, yetiştirdikleri çocukları açısından da daha ileri seviyede öğretici olması sevindiricidir.

MATEMATİK ÖĞRETİMİNDE BİR YÖNTEM OLARAK YARATICI DRAMANIN KULLANIMINA İLİŞKİN SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ GÖRÜŞLER

H. Beyza Canbazoğlu / Kamuran Tarım

Yaratıcı drama, bir kelimenin, kavramın, davranışın, cümlelerin, fikrin, deneyimin ya da olayın tiyatro tekniklerinden ve oyunsu süreçlerden yararlanarak anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 1996). Yaratıcı drama temelli öğretim ise, yapılandırmacı yaklaşımın bir uygulaması olup yaratıcı drama tekniklerini kullanarak, öğrencilerin daha önceden edindikleri bilgiler, beceriler ve deneyimler yardımıyla yeni bilgi ve becerilere ulaşması için bir durum/ ortam yaratılmasıdır.

Drama öğrencilerin empati kurma, problem çözme, yaratıcılığını geliştirme, farklı görüşler ortaya koyma, tartışma, karar verme gibi bilişsel becerilerinin (Bennett, 1982; Bertiz, 2011; Güven, 2012; Morris, 2001); duygularının farkına varma ve duygularını ifade edebilme, sosyal farkındalığı arttırma, arkadaşlık ilişkilerini geliştirme, kendine güven, dayanışma ve paylaşma duygusunun gelişimi, hoşgörülü olma gibi sosyal ve duygusal becerilerinin (Rances, 2005; Tanrıseven ve Aykaç, 2013); oyun kurma ve oynama, yaşadığı olayları vücut hareketleriyle anlatma, vücudunu koordineli bir şekilde amaca uygun olarak kullanma (Yazar, Çelik ve Kök, 2007) gibi psikomotor becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte yapılan araştırmalar dramanın öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını (Adıgüzel ve Timuçin, 2010; Aksoy ve Akkaya, 2012; Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Kahyaoğlu, Yavuzer ve Aydede, 2010), kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığını (Tanrıseven ve Aykaç, 2013) ortaya koymuştur.

Türkiye'nin 2011 ve 2015 TIMSS uygulamasındaki performansının matematik alanındaki yeterlik düzeylerine göre incelendiğinde; matematik alanında 4. sınıf öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun henüz orta düzey yetenek seviyesine erişemediği görülmektedir. Buna karşın başarılı ülkelerde bu dağılım incelendiğinde düşük düzey yetenek kategorisinde yer alan öğrencilerin azlığı -öğrencilerin çoğunun bu kategorinin üzerine çıkabildiği- dikkati çekmektedir. Bu sonuçlar TIMSS 2011 ve 2015'e katılan diğer ülke ortalamaları ile karşılaştırıldığında, yetenek düzeylerinde düşük düzey altı Türk öğrencilerin fazlalığı dikkati çekmektedir. Bu alt düzey TIMSS 2011 ve 2015 yeterlik düzeyi aralıklarına göre 'öğrenciler matematiğe yönelik başlangıç düzeyindeki bilgiye sahiptir' şeklinde tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014; 2016). Bu araştırma sonuçları ilkökul öğrencilerinin matematik alanlarına yönelik ilgi, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda matematik eğitiminde öğrencilerimizin diğer ülkelerin öğrencileri ile bu alanda yarışabilmesine imkân sağlayabilecek yöntemlerin uygulanmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. PISA ve TIMSS sınavlarının, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra eleştirel düşünme, analiz, sentez ve muhakeme yetenekleri gibi pek çok özelliklerini de ölçtüğü bilinmektedir. Yukarıda belirtilen çalışmaların bulguları dikkate alındığında, ilkokullarda matematik dersinin öğretiminde drama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin matematik başarısını, bilişsel, sosyal, duygusal ve psikomotor becerilerini arttıracığı öngörülmektedir. Bu nedenle pek çok olumlu özelliği bulunan drama yönteminin, geleceğin uygulayıcıları olan sınıf öğretmeni adaylarının drama yöntemine yönelik görüşlerinin belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin ilk defa matematik dersi ile sınıf öğretmenleri aracılığıyla tanışacağı düşünüldüğünde, sınıf öğretmeni adaylarının matematik öğretiminde kullanacakları öğretim yöntemleri konusunda yeterli beceri ve donanımına sahip olmaları önemlidir. Bu bağlamda gelecek nesilleri yetiştirecek öğretmen adaylarının öğretim yöntemlerine yönelik görüşlerini inceleyen araştırmalar, daha nitelikli öğretmen yetiştirme programları hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, matematik öğretiminde bir yöntem olarak yaratıcı dramının kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerini belirlemektir.

Araştırmada, matematik öğretiminde bir yöntem olarak yaratıcı dramının kullanımına ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerinin belirlenmesi amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Türkiye'nin güneyinde yer alan bir devlet üniversitesinde, 2018-2019 akademik yılında Sınıf Eğitimi Anabilim Dalının üçüncü sınıfında öğrenim görmekte olan altı (6) üçüncü sınıf, sınıf öğretmeni adayları araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının üçüncü sınıf seçilme nedeni, bu sınıftaki öğretmen adaylarının temel matematik ve matematik öğretimi derslerini almış olmalarıdır. Bu durumda dördüncü sınıfların seçilmeme nedeni ise bu öğrencilerin sınav kaygıları nedeni ile gönüllü olmama ve kolay ulaşılma konusunda sıkıntı yaşanması olarak belirtilebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının matematik dersinin drama yöntemi ile işlenmesine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla, araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmelerdeki hususlar dikkate alınarak hazırlanan görüşme formundaki açık uçlu dokuz soru için konu ile ilgili 1 drama lideri ve 1 matematik eğitimi uzmanından görüşler alınarak soruların kapsamı oluşturulmuştur.

Verilerin toplanması aşamasında, görüşmenin konusu hakkında öğretmen adaylarına önceden bilgi verilmiş, daha sonra araştırmacılarından biri tarafından öğretmen adaylarıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler randevu alınarak, üniversitede yer alan sessiz ve sakin bir odada yüz yüze şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında öğretmen adaylarının da izni alınarak ses kaydı yapılmıştır. Görüşme her bir öğretmen adayı için ortalama 10-12 dakika sürmüştür. Kaydedilen görüşmeler daha sonra yazılı metin haline getirilmiş ve analiz edilmiştir.

Araştırmanın verilerinin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğretmen adaylarıyla ile yapılan görüşmelerden elde edilen ses kayıtları araştırmacılar tarafından yazılı metin haline getirilmiştir. Öğretmen adaylarından elde edilen yazılı metinler tek tek okunmuş, araştırmanın amaçları çerçevesinde önemli bölümler saptanmış ve ortaya çıkan anlama göre kodlar oluşturulmuştur.

Verilerin analiz süreci devam etmektedir.

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETİMİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİNE YÖNELİK SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖZ-YETERLİK VE TUTUMLARI

H. Beyza Canbazoglu / Kamuran Tarım

Yaratıcı drama, bir kelimenin, kavramın, davranışın, cümlelerin, fikrin, deneyimin ya da olayın tiyatro tekniklerinden ve oyunsu süreçlerden yararlanarak anlamlandırılması, canlandırılmasıdır (San, 1996). Yaratıcı drama temelli öğretim ise, yapılandırmacı yaklaşımın bir uygulaması olup yaratıcı drama tekniklerini kullanarak, öğrencilerin daha önceden edindikleri bilgiler, beceriler ve deneyimler yardımıyla yeni bilgi ve becerilere ulaşması için bir durum/ ortam yaratılmasıdır.

Drama öğrencilerin problem çözme, empati kurma, farklı görüşler ortaya koyma, yaratıcılığını geliştirme, tartışma, karar verme gibi bilişsel becerilerinin (Bennett, 1982; Bertiz, 2011; Güven, 2012; Morris, 2001); duygularının farkına varma ve duygularını ifade edebilme, sosyal farkındalığı arttırma, arkadaşlık ilişkilerini geliştirme, kendine güven, dayanışma ve paylaşma duygusunun gelişimi, hoşgörülü olma gibi sosyal ve duygusal becerilerinin (Rances, 2005; Tanrıseven ve Aykaç, 2013); oyun kurma ve oynama, yaşadığı olayları vücut hareketleriyle anlatma, vücudunu koordineli bir şekilde amaca uygun olarak kullanma (Yazar, Çelik ve Kök, 2007) gibi psikomotor becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Bununla birlikte yapılan araştırmalar dramanın öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını (Adıgüzel ve Timuçin, 2010; Aksoy ve Akkaya, 2012; Aykaç ve Adıgüzel, 2011; Kahyaoğlu, Yavuzer ve Aydede, 2010), kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladığını (Tanrıseven ve Aykaç, 2013) ortaya koymuştur.

Türkiye'nin 2011 ve 2015 TIMSS uygulamasındaki performansının fen alanındaki yeterlik düzeylerine göre incelendiğinde; fen alanında ilkökul öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun henüz orta düzey yetenek seviyesine erişemediği görülmektedir. Buna karşın başarılı ülkelerde bu dağılım incelendiğinde düşük düzey yetenek kategorisinde yer alan öğrencilerin azlığı - öğrencilerin çoğunun bu kategorinin üzerine çıkabildiği- dikkati çekmektedir. Bu sonuçlar TIMSS 2011 ve 2015'e katılan diğer ülke ortalamaları ile karşılaştırıldığında, yetenek düzeylerinde düşük düzey altı Türk öğrencilerin fazlalığı dikkati çekmektedir. Bu alt düzey TIMSS 2011 ve 2015 yeterlik düzeyi aralıklarına göre 'öğrenciler fen bilimlerine yönelik başlangıç düzeyindeki bilgiye sahiptir' şeklinde tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2014; 2016). Bu araştırma sonuçları ilkökul öğrencilerinin fen alanlarına yönelik ilgi, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesinin ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda fen eğitiminde öğrencilerimizin diğer ülkelerin öğrencileri ile bu alanda yarışabilmesine imkan sağlayabilecek yöntemlerin uygulanmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. PISA ve TIMSS sınavlarının, öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra eleştirel düşünme, analiz, sentez ve muhakeme yetenekleri gibi pek çok özelliklerini de ölçtüğü bilinmektedir. Yukarıda belirtilen çalışmaların bulguları dikkate alındığında, ilkökullarda fen bilimleri dersinin öğretiminde drama yönteminin kullanılmasının öğrencilerin fen başarısını, bilişsel, sosyal, duygusal ve psikomotor becerilerini arttıracakları öngörülmektedir. Bu nedenle pek çok olumlu özelliği bulunan drama yönteminin, geleceğin uygulayıcıları olan sınıf öğretmeni adaylarının drama yöntemine yönelik öz yeterlik ve tutumlarının belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin ilk defa fen bilimleri dersi ile sınıf öğretmenleri aracılığıyla tanışacağı düşünüldüğünde, sınıf öğretmeni adaylarının fen bilimleri öğretiminde kullanacakları öğretim yöntemleri konusunda yeterli beceri ve donanımına sahip olmaları önemlidir. Bu bağlamda gelecek nesilleri yetiştirecek öğretmen adaylarının tutum ve öz yeterliklerini inceleyen araştırmalar, daha nitelikli öğretmen yetiştirme programları hazırlanması açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, fen bilimleri öğretiminin yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesine yönelik sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve tutumlarını belirlemektir.

Araştırmada, fen bilimleri öğretiminde yaratıcı drama yöntemi ile işlenmesine yönelik sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve tutumlarının belirlenmesi amacıyla nicel araştırma desenlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır. Türkiye'nin güneyinde yer alan bir devlet üniversitesinde, 2018-2019 akademik yılında Sınıf Eğitimi Anabilim Dalının üçüncü sınıfında öğrenim görmekte olan 105 üçüncü sınıf, sınıf öğretmeni adayları araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının üçüncü sınıf seçilme nedeni, bu sınıftaki öğretmen adaylarının temel fen bilimleri ve fen bilimleri öğretimi derslerini almış olmalarıdır. Bu durumda dördüncü sınıfların seçilmeme nedeni ise bu öğrencilerin sınav kaygıları nedeni ile gönüllü olmama ve kolay ulaşılma konusunda sıkıntı yaşanması olarak belirtilebilir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak "Drama Yöntemi ile Fen ve Teknoloji Dersinin İşlenmesine Yönelik Öz yeterlik Ölçeği" ve "Drama Yöntemi ile Fen ve teknoloji Dersinin İşlenmesine Yönelik Tutum Ölçeği" kullanılmıştır. Drama Yöntemi ile Fen ve Teknoloji Dersinin İşlenmesine Yönelik Öz yeterlik Ölçeği, Altıntaş ve Kaya (2012) tarafından geliştirilmiştir. Öz yeterlik ölçeği 5'li likert tipinde ve 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin aralıklar "tamamen yetersizim, yetersizim, kararsızım, yeterliyim, tamamen yeterliyim" şeklinde 5 aralık esas alınarak kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .88 olarak hesaplanmıştır.

Drama Yöntemi ile Fen ve Teknoloji Dersinin İşlenmesine Yönelik Tutum Ölçeği ise Altıntaş ve Kaya (2012) tarafından geliştirilmiştir. Tutum ölçeği 5'li likert tipinde ve 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelere ilişkin aralıklar "kesinlikle katılmıyorum, katılmıyorum, kararsızım, katılıyorum, kesinlikle katılıyorum" şeklinde 5 aralık esas alınarak kullanılmıştır. Ölçeğin Cronbach alfa güvenirlik katsayısı .82 olarak hesaplanmıştır.

Drama Yöntemi ile Fen ve Teknoloji Dersinin İşlenmesine Yönelik Öz yeterlik ve Tutum Ölçeği ile elde edilen verilerin analizindeki istatistiksel işlemler için SPSS 22.0 İstatistik Paket Programı kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde frekans, aritmetik ortalama, standart sapma teknikleri kullanılmıştır.

Verilerin analiz süreci devam etmektedir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE DRAMA DERSİNİ GELİŞTİRMeye YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

İnanç Eti / Meltem Emen

Bu çalışma 2018-2019 Eğitim Öğretim yılı bahar döneminde, bir üniversitenin Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans programı dördüncü yarıyılında yer alan "Okul Öncesinde Drama" isimli derste öğretmen adaylarının yaşadıkları zorlukları tespit etmek ve buradan yola çıkarak tespit edilen sorunları çözmeye yönelik yapılmış bir eylem araştırmasıdır. YÖK (2018), Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programında drama dersinin içeriğini “Drama teriminin tanımı ve anlamı; psiko-drama, yaratıcı drama, eğitici drama sosyo-drama vb. kavramlar; drama-oyun ilişkisi; eğitimde drama uygulamalarının tarihçesi; eğitimde dramanın yapısı ve uygulanma aşamaları; drama ortamı ve öğretmen nitelikleri; dramanın değerlendirilmesi; alanın eğitim amaçlarına uygun drama örnekleri, örnekler geliştirilmesi ve uygulanması.” olarak belirlemiştir. Ders içeriğinin katılımcıların drama süreçlerinde çoğunlukla kuramsal yönden desteklenebilecek nitelikte olduğu görülmektedir. Ancak yaratıcı drama lideri/eğitmeni/öğretmeni süreci tasarlayan, süreçlere hâkim, kuramsal ve uygulamalı çalışmalarda yeterli, uygulama becerisi olan ve drama süreçlerini bilen öğretmen/lider olarak tanımlanmaktadır (Adıgüzel, 2017). Bu nedenle çalışmanın yapıldığı üniversitede Okul Öncesinde Drama dersi uzun yıllardır öğretmen adaylarının hem kuramsal hem de uygulama yönünden destekleneceği şekilde yürütülmektedir. Lisans eğitim programı kapsamında 14 hafta boyunca aldıkları okul öncesinde drama dersi kapsamında katılımcılara ilk dört haftada tanışma-kaynaşma, grup dinamiğini oluşturma, uyum, algı ve güven çalışmaları sunulmuştur. Ardından her hafta okul öncesi eğitim düzeyine uygun, üç aşaması olan (Isınma-hazırlık, canlandırma ve değerlendirme) ve farklı drama tekniklerini barındıran üç oturum gerçekleştirilmiştir. Bu yedi haftalık süreçte katılımcılarla değerlendirme aşaması dışında drama süreçlerinde ne gibi zorluklarla karşılaştıkları konusunda hem odak grup görüşmeleri hem de bireysel görüşmeler yapılarak mevcut durum tespit edilmiştir. Bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının okul öncesinde drama dersinde yaşadıkları sorunları belirlemek ve bu sorunları çözmeye yönelik eylemler planlamak, bu planları uygulamak ve değerlendirmektir. Bu amaçtan yola çıkarak bu çalışmada “ Okul Öncesinde Drama dersinde katılımcıların karşılaştıkları sorunlar nelerdir ve bu sorunlar nasıl çözülebilir?” sorusu araştırma sorusu olarak belirlenmiştir.

Eylem araştırması, bir sosyal durumun, hem uygulamalarını hem de anlamını geliştirmek üzere yapılan çalışmalardır (Munn-Giddings & Winter, 2013). Sagor (2004) ise eylem araştırmasını kendi eylemleriyle ilgili olarak harekete geçmek isteyen insanlar tarafından gelecekteki uygulamalarını geliştirme amacıyla yürütülen bir araştırma olarak tanımlamıştır. Eylem araştırması deseninde genellikle bir değişimi planlama, uygulama, süreci ve değişimin sonuçlarını yansıtmaya ve yeniden planlama-uygulama-gözlemleme-yansıtmaya döngülerinden oluşmaktadır (Kemmis & McTaggart, 2003). Nitel araştırma veri toplama araçlarından bireysel görüşme, odak grup görüşmesi, gözlem ve dokümanlar bu çalışmada veri kaynaklarını oluşturmaktadır. Nitel araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini sağlamak için farklı kaynaklardan, farklı veri toplama yöntemleriyle veriler toplayarak çeşitleme yapmıştır. Bunun yanında elde edilen analiz sonuçları katılımcı doğrulamasına sunulmuştur. Ayrıca tüm veriler, tüm araştırma ortamlarında kamera veya ses kaydı altına alınarak göndergesel yeterlik (referential adequacy) sağlanmıştır.

Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının lisans eğitim programı kapsamında almakta oldukları "Okul Öncesinde Drama" dersinin ilk yarısında (yedi haftalık süreçte) her hafta katılımcılardan (N=24) drama sürecine ilişkin görüşleri alınarak mevcut durum analizi yapılmıştır. Ayrıca araştırmacılar sürece ilişkin gözlemler yapmış ve gözlem notları da mevcut durumun analizi için kullanılmıştır. Mevcut durumun tespiti için yapılan gözlem ve görüşmeler sonucunda öğretmen adaylarının süreçte küçük gruplarda etkileşim, farklı düşüncelere karşı direnç, cinsiyetçi bakış açısı, grup içi demokratik olmayan tutumlar, kendini ifade etmede zorlanma, canlandırmalarda söz kesme, sıra beklememe, rolden çıkma ve dikkat dağınıklık gibi sorunları olduğu tespit edilmiştir. Görüşmelerden elde edilen analiz sonuçları katılımcıların tamamının dâhil olduğu bir toplantıda onlara sunulmuş ve eylem araştırmasının ilk döngüsü katılımcıların da istekleri doğrultusunda yaratıcı dramının genel amaçlarına paralel bir şekilde planlanmıştır. Ortaya çıkan bu sorunların giderilmesi için beş eylem döngüsü gerçekleştirilmiştir.

Araştırma sonucunda her döngü katılımcıların görüşleri doğrultusunda planlanmış ve değerlendirilmiştir. İlk döngü sonucunda toplumsal cinsiyet eşitliği ve demokratik anlayış üzerine ilerlemeler kaydedildiği ancak bunun yeterli olmadığı konusunda fikir birliğine varılmıştır. İkinci döngüde de katılımcıların ihtiyacı doğrultusunda aynı temaya devam edilmiştir. İkinci döngünün değerlendirmesi sonucunda ise katılımcıların drama süreçlerindeki ortaya atılan fikirleri aynen kabul ettikleri ya da düşünmeden reddettikleri gözlemlenmiş ve bu konuyla ilgili katılımcılar da sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun üzerine üçüncü döngü eleştirel düşünme teması ve etkinlikleri kapsamında gerçekleştirilmiş ve katılımcıların bu konuda farkındalıklarının arttığı gözlenmiştir. Üçüncü döngünün değerlendirme sürecinde katılımcılar, gruptaki bazı kişilere ve toplumdaki bazı gruplara karşı zorba davranış ve fikirlerinin olduğunu ve bundan rahatsızlık duyduklarını belirtmeleri üzerine dördüncü döngüde zorbalık teması üzerinden planlanmış ve uygulanmıştır. Zorbalık teması ile uygulanan drama etkinlikleri sonucunda katılımcıların hem bu konuda davranış değişikliğine gittikleri hem de yaratıcı drama süreçlerinde zorlandıkları eğitsel noktalara ilişkin konularda artık sıkıntı yaşamadıkları kaydedilmiştir. Dördüncü döngünün değerlendirilmesinde katılımcılar yaratıcı dramının temel becerileri ve genel amaçlarına ulaştıklarını ancak daha üst bir amaç olan estetik algı ve yaratıcı dans bakımından eksikleri olduğunu ifade etmişlerdir. Buradan yola çıkılarak son döngü estetik algı ve yaratıcı dans temasında planlanmış ve uygulanmıştır. Katılımcıların süreç öncesi ve süreç sonrası değerlendirmeleri odak grup ve bireysel görüşmeler yoluyla değerlendirilmiş ve eylem araştırması sürecinin başarılı bir şekilde tamamlandığı tespit edilmiştir. Araştırmanın mikro analizleri, tümevarımsal içerik analizleri, kodlama ve kategorizasyon süreci devam etmektedir.

ÇOCUKLARLA MİMARLIK, BAUHAUS VE YARATICI DRAMA

Nebahet Akverdi Dokuzoğlu

Bu çalışmanın amacı, çocuklara, insan ile makineyi, estetik ile sanayileşmeyi, sanat ile zanaati uzlaştırarak modern mimarinin temellerini atan, Bauhaus Okulu'nun mimari anlayış ve ilkelerinin, yaratıcı drama yoluyla aktarılması ve "Bauhaus Okulu" ile Eğitimde Yaratıcı Drama'nın yöntemleri, amaçları, teknikleri bakımından benzerliklerinin ortaya konmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunun seçiminde ise kolay ulaşılabilir amaçlı örnekleme yöntemi uygun görülmüştür. Yapılandırılmamış katılımcı gözlem, görüşme ve dokümanlar çalışmanın veri toplama araçlarıdır.

Alanyazın taraması ve buna bağlı drama içeriğinin hazırlanmasının ardından, Bauhaus Okulu'nun kuruluşunun 100. Yılı nedeniyle düzenlenecek bir sergi için çalışmalar yapan 7-13 yaş aralığında 13 resim kursu öğrencisi ile gerçekleştirilen 3+3 saatlik drama oturumunda, Bauhaus'un temel mimari anlayışı Yaratıcı Drama yöntemiyle aktarılmıştır. Drama sürecinde yakın yaş gruplarının ortak çalışma yapması sağlanmış ve bu çalışmaların sonunda grupların birer ev tasarımı yapmaları istenmiştir. Bu tasarımlar çalışmanın dokümanları olarak kullanılmıştır. Ayrıca drama süreci boyunca gözlemler yapıp gözlem notları alınmış, süreç boyunca çocuklarla yapılan yapılandırılmamış sohbetlerin de kayıtları alınmıştır. Tasarımlar üzerinde çalışmanın etkileri, tasarımlarda öne çıkan biçim, işlev, doku kararları ile malzeme, mimari elemanlar vb. genel tasarım yaklaşımları bakımından Bauhaus'un temel ilkeleri ile karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Bu çalışma ileride yapılacak çalışmanın ön hazırlığı olarak düşünülmüş ve pilot çalışma olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen ön bulgular sonucunda Bauhaus'un temel tasarım atölyelerinde kullandığı teknikler ile yaratıcı dramının teknikleri ve kazanım amaçları arasındaki benzerlikler farkedilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda, katılımcıların tamamının Bauhaus'un temel mimari öğelerini tasarımlarında özellikle kullandığı tespit edilmiştir. Bunun haricinde tasarladıkları "Ev Makinası" ile ilgili tasarım kriterlerinde yaratıcı, özgün ve Bauhaus ile uyumlu bir yönelim dikkat çekmiştir. Katılımcıların tasarımlarını anlattıkları sözel ifadelerde, biçim işlev ilişkisi, düz ve köşeli formlar, süslemeden kaçınma, metal, cam gibi materyal tercihleri ile Bauhaus'a dair başat mimari yaklaşımların özellikle vurgulandığı görülmüştür. Tasarım sürecinde gruplar içerisinde işbirliği, motivasyon, hayal gücünün kullanımı ve yaratıcı olmada isteklilik dikkati çeken unsurlardır.

Sonuç olarak, Bauhaus Okulu'nun geliştirdiği eğitim modelinde yaratıcılığı ve hayal gücünü geliştirmek, soyut düşünme becerisi kazandırmak amacıyla, "yaparak yaşayarak öğrenme", "mış gibi yapma" ve "şimdi ve burada olma"yı ilke edinmiş interdisipliner tasarım atölyeleri, Yaratıcı Drama'nın ilkeleriyle örtüşmektedir. Bauhaus'u anlatmak için Yaratıcı Dramanın yöntem olarak kullanılması benzerlikleri ve kazandırdıkları göz önünde bulundurulduğunda önemle değerlendirilmelidir.

KÜRESEL SORUNLARA YÖNELİK FARKINDALIK OLUŞTURMADA YARATICI DRAMA YÖNTEMİ VE ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Ramazan Sever / Fazıl Özmen

Bugün sorunlar karmaşası içindeki yirmi birinci yüzyılın küresel dünyası, boyutları itibariyle insanlığı tehdit eden sorunlarını gerek oluşum öncesi gerekse oluşum sonrası alınacak önlemlerle minimize etmeye çalışmaktadır. Ancak sorunların boyutlarının giderek daha da derinleşmesiyle birlikte devletler, toplumlar ve birey bazında bu konuda ne kadar başarılı olduğu tartışması sıcaklığını korumaktadır. Günümüzde dünyayı dolayısıyla ülkeleri, toplumları ve bireyleri derinden sarsan her bir küresel sorunun temelinde; sorumsuz, sorunları görmezden gelen, sorunlarla sürdürebilirliğin sınırlarını yok sayan tavır ve davranışların yattığını görmekteyiz. Bu minvalde günümüz dünyasının küresel sorunlarına karşı, başlangıcından çözümüne dek yaşanan süreçte oluşabilecek, olumsuz tavır ve davranışları değiştirmede ve küresel sorunların farkında olan bireyler yetiştirmede ailede başlayıp daha sonra formal boyutuyla (okul öncesi, ortaöğretim ve yükseköğretim) devam eden eğitim yaşantılarının önemi giderek artmaktadır. Bugün okullarda öğrencilere küresel dünya sorunlarını önlemeye ve çözmeye dair bir farkındalık ve duyarlılık oluşturmak adına, bir davranış değiştirme ve şekillendirme süreci olan eğitimin yeterliliği ve kapsamı oldukça önem arz etmektedir. Okullar, küreselleşen dünya sorunlarına evrensel yaklaşmalı ve küreselleşen dünya sorunlarıyla baş edebilecek şekilde öğrencilerini yetiştirmelidir. Bu açıdan okullarda öncelikle dünya sorunlarına dair bilgi, beceri ve tutum (farkındalık oluşturma) boyutunda ve son olarak dünya sorunlarının çözümüne dönük katılımı sağlama amaçlı bir eğitim verilmelidir. Yenilenen Sosyal Bilgiler programı (2018) incelendiğinde, gerek programın içeriği gerekse kazanım boyutunda küresel dünya sorunlarına yer verildiği ancak öğretme-öğrenme sürecindeki eksik uygulamalar sebebiyle öğrencilerde dünya sorunlarına yönelik yeterince farkındalık oluşturulamadığı görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde, genelde öğrencilerin dünya sorunlarına ilişkin aldıkları eğitimin “bilgi” boyutunda kaldığı, sorunlara karşı “tutum oluşturma ve çözümler getirme (eylem)” boyutuna ulaşamadıkları görülmektedir. Bu açıdan söyleyebiliriz ki, sınıf ortamında öğrencilere küresel sorunlara dair kazandırılacak bilgi, beceri ve tutumlar öncelikle öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarıyla anlam kazanmaktadır. Sınıf içinde öğrencilerin öğrenme-öğretme sürecine dâhil edildikleri, fikir alışverişinde bulundukları, tartıştıkları, sosyalleşebildikleri ve bir sorunun çözümüne katkıda bulunabildikleri aktif öğrenme ortamlarının oluşturulması ve bu amaçla öğretmenlerin sınıf içi uygulamalarında bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor öğrenmeleri destekleyen aktif öğrenme yöntem ve tekniklerine yer vermesi anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi açısından oldukça önemlidir. Kuşkusuz öğretmenin öğrenciye rehberlik ettiği, öğrencinin öğrenme ortamına katılımını sağlayan, öğrencinin yaparak yaşayarak öğrendiği ve bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor davranışlarını ortaya çıkaran yaratıcı drama bu özellikleriyle anlamlı öğrenmeyi sağlayan yöntemlerden biridir. Yaratıcı drama; öğrencilerin kendilerini ifade edebildikleri, aktif oldukları, yaratıcılıklarını ortaya koydukları, yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi destekleyen, eleştirel düşünmeyi geliştiren, öğrencilerin topluma ait olma ve toplumsal sorunlara karşı aidiyet duygusu kazanmalarını, bu açıdan özellikle kuraklık, göç, terörizm, çevre kirliliği, açlık, yoksulluk, küresel ısınma, küresel iklim değişikliği gibi küresel sorunların çözümüne karşı bir farkındalık oluşturmada etkili bir yöntem olarak karışımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, ortaokul öğrencilerinde küresel sorunlara dair farkındalık oluşmasında yaratıcı drama yönteminin etkililiğini örnek uygulamalarla ortaya koymaktır. Nitel yaklaşıma dayalı

araştırmada, yaratıcı drama temel yöntem olarak kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Trabzon ilinde bir ortaokulda 7. sınıfta öğrenim görmekte olan 21 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrencilerin yaratıcı drama yönteminin etkileri hakkındaki görüşlerinin yazılı olarak alındığı mektuplar kullanılmıştır. Ayrıca ders esnasında araştırmacının yaratıcı drama yönteminin, öncesi ve sonrasıyla uygulanma süreciyle ilgili gözlem kayıtlarından da faydalanılmıştır. Araştırmada yaratıcı drama yöntemi, 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı ve “Küresel Sorunlara Çözüm Üretiyorum” konusuna yönelik olarak planlanmış ve etkinlik iki hafta boyunca, haftada üç saat olmak üzere uygulanmıştır. Öğrencilerin yazılı görüşlerinden elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve yaratıcı drama hakkındaki öğrencilerin görüşleri tema ve kodlarla kategorize edilmiştir. Öğrencilerin yazılı görüşlerinden elde edilen bulgulara göre; öğrenciler yaratıcı drama temelli dersleri daha eğlenceli ve merak artırıcı, yaratıcılıklarını geliştirici, grup içi etkileşimi artırıcı, sosyalleşmeyi sağlayıcı, toplumsal sorunlara duyarlılığı artırıcı ve etkili öğrenmeyi sağlayıcı bir yöntem olarak ifade etmişlerdir. Öğretmenler sosyal bilgiler derslerinde rol oynama, rol değiştirme, pandomim, doğaçlama, zihinde canlandırma, bağımsız dramatizasyon, bağımlı dramatizasyon gibi çeşitli drama yöntemlerini etkili bir şekilde kullanabilirler.

YARATICI DRAMA YÖNTEMİNİN HIV/AIDS'E İLİŞKİN FARKINDALIĞA ETKİSİ

Simge Yılmaz / Özgür Ulubey

Bu araştırmada, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak üniversite öğrencilerinde HIV/AIDS'e ilişkin farkındalık oluşturulması amaçlanmıştır. HIV/AIDS, bireylerin beden sağlığını olumsuz etkilemesinin yanı sıra, ruh sağlığını ve sosyal ilişkilerini de zedelemektedir. Toplumun HIV/AIDS'e karşı yaşadığı hem gerçek hem de gerçek olmayan korku ve korkunun doğal sonucu olarak HIV/AIDS kişilere karşı önyargılı davranması, HIV/AIDS kişileri damgalaması ve bu kişilere yönelik ayrımcı tutumlarının olmasına neden olmaktadır. Bu tutum ve davranışlar sonucunda; HIV/AIDS ile yaşayan kişiler, işini, arkadaşlarını, komşularını kaybetmekte, oturduğu yerden ayrılmak zorunda kalmaktadır ya da ön yargı ve damgalanmaktan korktukları için HIV/AIDS olduklarını söylememektedirler. Bu da hastalığın günden güne artışına neden olmaktadır. Bu sayının artışı önlemek ve HIV/AIDS kişilere karşı ön yargılı ve ayrımcı tutumu değiştirmek için konuya yönelik önleyici çalışmaların yapılması gerekmektedir. Önleyici ve korumaya yönelik çalışmalar toplumun her yaş grubuna verilmesi kaçınılmazdır. Fakat, Türkiye'de bildirilen Hiv (+) kişilerin yaşa göre dağılımı incelendiğinde 15-19 ve 20-24 yaş aralığında hızlı bir artış olduğunu görüyoruz. Ergenlik, 12-14 yaşlarında başlayan, biyolojik sistemdeki değişimlerin 16-18 yaşlarına, bilişsel, ahlaki ve psiko-sosyal olgunlaşmanın ise 20'li yaşların ortalarına kadar sürdüğü bir gelişim sürecidir. Bu süreç, cinsel gelişmenin de büyük bir ivmeyle ortaya çıkmasına bağlı olarak HIV/AIDS açısından en riskli dönem olarak kabul edilmektedir. Özellikle, üniversite yıllarında öğrenciler, ailelerinden uzakta yaşamının getirdiği güçlüklerle baş etmek durumunda kalan, yeni arkadaşlıklar kurmaya çalışan, üniversiteye ve çoğu kez de yeni bir yerleşim merkezine alışmakta zorlanan genç bireyler, heyecan arayışı içinde riskli davranışlara eğilim gösterebilmektedirler. Bu nedenlerle, üniversite öğrencilerinin HIV/AIDS konusunda farkındalık oluşturulması oldukça önemlidir. Literatür çalışmalarına baktığımızda çoğunlukla araştırmalar bilgi verme, hastalıktan koruyucu amaçlı nasıl davranmaları gerektiği ile ilgilidir. Bilgi önemlidir, fakat bilgi davranışa dönüştürülmediği sürece hiçbir anlamı olmamaktadır. Bu nedenle yaratıcı drama yönteminin bilgiyi davranışa dönüştürme açısından en etkili yöntem olduğu düşünülmektedir. Üniversite öğrencilerine yaratıcı drama yoluyla verilecek eğitim onlarda HIV/AIDS konusunda farkındalık oluşturabilir. Öğrencilerde oluşan farkındalık diğer toplum kesimlerine kolayca yayılabilir.

Bu araştırmada karma yöntem desenlerinden iç içe desen kullanılmıştır. Bu desende önce araştırmacı baskın bir nicel çalışma yapar, nicel çalışmaya nitel boyut ekleyebilir. Nitel boyut büyük desende yapılanları desteklemek için kullanılabilir. İç içe desende veriler ya eş zamanlı ya da sıralı toplanabilir. Bir veri türü başka bir veri türünün içine gömülebilir. Araştırma Ankara'da bir devlet üniversitesinde 16 kız, 3 erkek öğrenci üzerinde yürütülmüştür. Eğitim yedi oturumdan oluşmuş ve toplamda 21 saat verilmiştir. Araştırma verileri nicel ve nitel veri toplama araçları kullanılarak toplanmıştır. Projenin nicel verileri, Avcıkurt (2014) tarafından geliştirilen anket soruları ve "HIV/AIDS'li kişilere karşı Tutum Ölçeği" ile toplanmıştır. Anket formunda öğrencilerin HIV/AIDS hakkındaki genel bilgisi (6 ifade), bulaşma yolları (15 ifade) ve korunma ve tedavi yöntemleri (7 ifade) gibi bilgiyi ölçen sorular yer almaktadır. Öğrencilerin HIV/AIDS'le ilgili genel bilgisi, bulaşma yolları hakkındaki bilgisi ve HIV/AIDS'ten korunma ve tedavi yöntemlerine yönelik bilgisi "evet", "hayır" ve "kararsızım" seçenekleriyle ölçülmeye çalışılmıştır. HIV/AIDS'e yönelik tutumlarını belirlemeye yarayan 12 ifade yer almaktadır.

“HIV/AIDS’li kişilere karşı Tutum Ölçeği”nde tutumlar “1: Katılıyorum”, “2: Kararsızım” ve “3: Katılmıyorum” şeklinde 3’lü Likert tipi ölçekle değerlendirilmiştir. Ayrıca, sonteste ek olarak öğrencilerin yaratıcı drama yöntemi ile verilen HIV/AIDS’e ilişkin görüşlerini belirleyebilmek için araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanıp öğrencilere yüz yüze görüşme ile uygulanmıştır. Nicel verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden, Kolmogorov-Smirnov (K-S) testi ve Wilcoxon İşareti Sıralar Testi Testi kullanılmıştır. Ayrıca; araştırmanın bulgularının değerlendirilmesinde n değeri hesaplanmış ve frekans analizi yapılmıştır. Nitel verilerin analizinde; atölyelerde yapılan değerlendirme aşaması ve her atölye sonunda öğrenciler tarafından tutulan günlük sonucu elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir.

Öğrencilerin HIV/AIDS hakkındaki genel bilgi, bulaşma yolları, korunma ve tedavi yollarına ilişkin bilgi durumları incelendiğinde, hem önteste hem de sonteste belirtilen ifadelerle genellikle doğru yanıt verdikleri görülmüştür. Öğrencilerin deney öncesinde bilgi düzeylerinden en çok “sivrisineklerin HIV virüsü bulaştırabilir” ifadesine; bulaşma yollarından en çok “HIV (+) emziren bir anneden bebeğine” ifadesine; korunma ve tedavi yollarından en çok “AIDS’in tedavisi/aşısı mevcuttur” ve “Hastalığa karşı etkili yeni bir aşı vardır” ifadesine yanlış cevap vermiş olup deney sonrasında çoğunluk doğru cevaba ulaşmıştır. Öğrencilerin HIV/AIDS’e ve HIV/AIDS’li kişilere karşı olumlu bir tutum besledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin çoğunluğu, deney öncesinde aynı evde yaşama konusunda kararsız kalırken, deney sonrasında çoğunluk katılmadığını ifade etmiştir. Yine tutum ifadelerinden; “AIDS’li insanlara karşı herhangi acıma duygusu hissetmem” ifadesine deney öncesinde öğrencilerin çoğu katılmadıklarını ifade ederken deney sonrasında çoğunluk kararsız olduğunu ifade etmiştir. HIV/AIDS’li kişilere karşı tutumlarına yönelik tutum ölçeğinden aldıkları öntest ve sontest sonrası puanları arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir ($p < 0,05$). Öğrencilerin, HIV/AIDS’in bulaşma yolları ile fark ettikleri doğru bildikleri yanlışlar olduğu; yaratıcı drama eğitimiyle güvenli davranışları öğrendikleri; HIV/AIDS’in bulaşma yollarını yaratıcı drama yöntemi ile verilmesine ilişkin görüşleri görülmektedir.

Öğrencilerin HIV/AIDS hakkında hazır bulunuşluklarının yeterli olduğu görülmüştür. HIV/AIDS’le ilgili bilgi düzeylerinin, bulaşma yollarına ilişkin bilgi düzeylerinin, korunma ve tedavi yollarına ilişkin bilgi düzeylerinin deney öncesi ve deney sonrasında aldıkları puanları arasında fark olduğu görülmüştür. HIV/AIDS’e ilişkin tutum ve davranışlarına göre öntest ve sontest sonrası anlamlı bir fark ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama eğitiminin, öğrencilerde HIV/AIDS’e yönelik korunma ve tedavi yolları ile ilgili bilgi durumlarında olumlu yönde katkı sağladığını göstermektedir. Araştırmaya katılan öğrenciler yaratıcı drama eğitimiyle HIV/AIDS’in bulaşma yolları ile ilgili doğru bildikleri yanlışları, HIV/AIDS’ konusunda ön yargı ve damgalamanın olumsuz etkilerini fark etmişlerdir.

İLKOKULLARDA YARATICI DRAMANIN KULLANILMASI

Şerife Tosun / Selin Kırbaşı

Bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin derslerinde yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerini kullanıp kullanmadıkları okullarda gözleme giden öğretmen adaylarının görüşleri, araştırmacıların gözlemleri ve ayrıca öğretmenlerin yıllık planları incelenmiştir. Nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılan araştırma Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi sınıf öğretmenliği 3. Sınıf öğrencilerinin 2018-2019 öğretim yılı bahar döneminde okul deneyimi dersi kapsamında 10 farklı ilkokulda gözlem yapan 31 öğretmen adayı ile yürütülmüştür. Bu öğretmen adaylarının görüşlerinin alındığı çalışmada ayrıca çalışmayı yürüten iki öğretmen adayının bir dönem boyunca yaptıkları gözlemleri ile veriler toplanmıştır. Görüşme ve gözlemler dışında sınıf öğretmenlerinin yıllık planları incelenerek yaratıcı dramanın derslerde kullanılıp kullanılmadığı belirlenmiştir. Gözlem ve görüşme için uzman görüşlerine dayalı açık uçlu sorulardan oluşan formlar hazırlanmıştır. Yaratıcı dramanın okullarda kullanılıp kullanılmadığını belirlemek ve böylelikle var olan durumu betimlemek için gözlem, görüşme ve doküman inceleme veri toplama sürecinde kullanılmıştır.

Görüşme ve gözlemlerden elde edilen veriler ayrı ayrı kodlanmıştır. Bu süreçte formlarda yer alan ifadeler kelime, cümle, paragraf olarak incelenmiştir. Elde edilen verilerin frekansları ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Bulgularda öğretmen adaylarının görüşlerinden, yıllık planlardan ve gözlemcilerin gözlemlerinden alıntılar yapılmıştır. Çalışma sonunda derslerin nasıl işlendiği ve dramanın kullanılıp kullanılmadığı temaları ortaya çıkmıştır. İlkokuldaki derslerin nasıl işlendiğine ilişkin birinci temada dersler giriş, süreç ve sonuç etkinlikleri kapsamında irdelenmiştir. Buna göre derslerin giriş etkinliklerinde sınıf öğretmenlerinin %48'inin anlatım yaptığı, %20'sinin çeşitli şekilde soru sorarak başladığı ve %7'sinin ön bilgileri hatırlatma yaparak, kitap okutarak ve nasıl olduklarını sorarak başladığı, %12'sinin ise derse nasıl başladığının belli olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Dersin süreç etkinliklerinde sınıf öğretmenlerinin %46'sının anlatım yaptığı, %13'ünün soru-cevap yöntemini ve akıllı tahtayı kullandığı tespit edilmiştir. Bu öğretmenlerden ancak %8'inin öğrenci merkezli etkinliklerden yararlanarak daha çok tartışma yaptırdıkları ortaya çıkmıştır. Bu öğretmenlerin %16'sının derslerindeki süreç etkinliklerinde ne yaptıklarının belirgin olmadığı gözlenmiştir. Dersin bitiminde sonuç etkinliği olarak öğretmenlerin %20'sinin konuyu sözel özetlediği, %13'nün test, soru-cevap ve etkinlik yaptırdığı, %7'sinin ödüllendirerek ve ödev vererek dersi bitirdiği belirlenmiştir. Bu öğretmenlerin %27'sinin ise dersi nasıl bitirdiğinin belli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Verilerden elde edilen ikinci temada; sınıf öğretmenleri kendi derslerini işlerken yaratıcı drama yöntemini hangi boyutlarıyla nasıl kullandığı belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara göre sınıf öğretmenlerinin %76'sının yaratıcı drama yöntemini kullanmadığı, %7'sinin kullandığı sonucuna varılmıştır. Kullanıyor diyen öğretmen adaylarına göre öğretmen adaylarının %14'ünün eğitsel oyunlara ve dramanın tekniklerine yer verildiğini, %17'si ise diğer oyunlara (geleneksel oyun, zeka oyunları, tiyatro, skeç) yer verildiğini söylemiştir. Yaratıcı dramanın hangi derslerde kullanıldığına ise Hayat Bilgisi, Beden Eğitimi, Türkçe ve Fen Bilimleri dersinde kullanıldığını söylemişlerdir.

Araştırmacıların gözlemlerine göre derslerin giriş kısmında ve süreç kısmında öğretmenlerin kendilerini daha çok aktif kıldığını, anlatım yaparak, ders kitaplarından konuları işleyerek, akıllı

tahta destekli bir ders işledikleri; sonuç kısmında ise öğrencinin biraz daha aktifleşeceği etkinliklere yer verildiğini gözlemlemişlerdir. Araştırmacıların gözlemleri ve öğretmen adaylarının gözlem formundaki verilere göre sınıf öğretmenlerinin derslerinin herhangi bir bölümünde yaratıcı drama yöntemlerini çoğunlukla kullanmadıkları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Sınıf öğretmenlerinden alınan 4 farklı dersin yıllık planlarına bakıldığında yaratıcı dramanın yöntem ve tekniklerinden canlandırma, rol yapma, dramatizasyon gibi tekniklerin isimlerinin yazıldığı belirlenmiştir. Ancak yapılan gözlem ve görüşmelere göre derslerin giriş, süreç ve sonuç kısımlarında yaratıcı drama yönteminden ve tekniklerinden çoğunun kullanılmadığı sonucuna varılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri, araştırmacının gözlemleri ve yıllık planların incelenmesi ile sınıf öğretmenlerinin derslerinde çoğunlukla öğretmen merkezli öğretim yollarını kullandıkları, drama yöntemini ve tekniklerini kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

İNGİLİZCE ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN DRAMA DERSİNİN KATKILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Alp Yanık / Zehra Betül Akbal

Bu çalışma İngilizce öğretmenliği bölümünde okutulan drama dersinin öğretmen adaylarının çeşitli özelliklerine katkılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma 2018-2019 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi İngilizce öğretmenliği bölümü 3. sınıfında okuyan öğretmen adaylarıyla yürütülmüştür.

Drama dersinin öğretmen adaylarına katkılarının neler olduğunu belirlemek için var olan durumun analiz edildiği çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının görüşleri açık uçlu sorulardan oluşturulan görüş alma formu ile elde edilmiştir. Yapılandırılmamış iki açık uçlu sorunun bulunduğu görüşme formuna ilişkin uzman görüşleri alınarak geçerlik ve güvenirlik özellikleri teyit edilmiştir. İngilizce öğretmenliği bölümünde drama dersi alan öğretmen adaylarıyla yapılan çalışmada 22 kadın ve 8 erkek öğretmen adayı olmak üzere toplam 30 öğretmen adayının görüşü alınmıştır. Bu öğrencilerin yaşlarının genel olarak 20-23 arasında değiştiği belirlenmiştir.

İngilizce öğretmenliği bölümü öğrencilerinin yazılı olarak alınan bu görüşleri soru soru incelenmiştir. Nitel verilerin içerik analizi ile yapılan bu incelemede öğretmen adaylarının yazılı görüşleri kelime, cümle, paragraf olmak üzere tek tek irdelenmiştir. İki araştırmacı tarafından yapılan bu irdeleme sonucunda ortaya çıkan kodlar temalaştırılarak bir araya getirilmiştir. Bu içerik analizi sonunda drama dersinde yapılan etkinliklerin öğretmen adaylarına katkıları “Kişisel niteliklere katkıları”, “Becerilere katkıları”, “Duyuşsal özelliklere katkıları”, “Öğretmenlik mesleğine katkıları”, “Öneriler” ve “Olumsuzluklar” olmak üzere altı tema altında toplanmıştır. Bu nitel analiz çalışmasında temalar ve alt kodlarına ilişkin frekans ve yüzdeler belirlenmiş ve bulgular tablolaştırılarak verilmiştir. Ayrıca bulgulara öğretmen adaylarının görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak yorumlar yapılmıştır.

Yapılan içerik analizi sonucunda İngilizce öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adayları drama dersindeki etkinliklerin işbirliği, sorumluluk alma, özgüvenlerini artırma, düzenli çalışma gibi kişisel özelliklerini olumlu etkilediğini ifade etmiştir.

Bu öğretmen adayları drama dersi etkinliklerinin yaratıcılık, iletişim, işbirliği ve yabancı dilde konuşma gibi becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Yine drama dersindeki etkinliklerin öğretmen adaylarının eğlenme ve sahne korkusunu yenme gibi duyuşsal özelliklerinin gelişimine olumlu katkı sağladığı ortaya çıkmıştır.

Drama dersinde yapılan çalışmaların öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili beceri ve özelliklerinin çok yönlü gelişimine katkı sağladığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen adayları bu bağlamda özellikle derslerdeki deneyimler sayesinde mesleki yetkinlik kazandıklarını ifade etmişlerdir. Yine bu öğretmen adayları drama dersinde yaptıkları etkinlikler sayesinde ders anlatma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Drama dersinin ayrıca öğretmen adaylarının öğrencilerle verimli iletişim kurma becerisini, öğrenciyi tanıma ve derslerde öğrenciyi aktif kılma konusunda tecrübe kazandırmada etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu ders sayesinde İngilizce ders materyallerini değerlendirme konusunda da yetkinlik kazandıklarını ifade etmişlerdir.

İçerik analizi sonucunda ortaya çıkan “Öneriler” temasında öğretmen adayları drama dersinde öğrendiklerini okulöncesi ve kreşlerde kullanmaları konusunda gerekli önlemlerin alınmasını önermişlerdir. Ayrıca drama dersinin farklı yaş gruplarına nasıl uygulanacağı konusunda gerekli uygulamaların yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Öğretmen adayları drama dersinin öncelikle kavramsal ve kuramsal alt yapısının verilmesinin daha sonra uygulama yapılmasının daha uygun olacağını ifade etmiştir. Öğretmen adayları drama dersindeki uygulamaların her yaş düzeyine uygun olarak örneklendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Ayrıca İngilizce öğretmenliğinde okuyan öğretmen adayları 3. sınıftan itibaren drama dersinde öğrendikleri etkinlikleri gerçek okullarda uygulama yapabilecekleri ortamların oluşturulmasının gerekli olduğunu belirtmiştir.

Öğretmen adayları çalışmanın son teması olan “Olumsuzluklar” temasında özellikle dramanın ileride uygulanmasının zor olduğunu, öğrenmenin drama ile gerçekleşip gerçekleşmeyeceği konusunda tereddütlerinin olduğunu ifade etmiştir. Dramanın eğlenceli ve güzel olduğunu ifade eden öğretmen adayları drama etkinliklerinin uygulanabilirliği konusunda şüphe duyduklarını söylemiştir.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Nadire Emel Akhan / Hüseyin Acar/ Hilal Mert

Sosyal bilgiler bir çalışma alanı olarak muhtevasını sosyal bilimlerden alır. Her bir sosyal bilim disiplini insanın, toplumsal yaşamda başarılı olması için kendi alanı ile ilgili önüne çıkan bir problemi çözer. Bu sorun çözücü disiplinlere hâkim olan birey toplumsal yaşamda daha rahat bir yaşam sürer. İşte sosyal bilgiler dersi, öğrencileri ilkokuldan itibaren toplumsal yaşama hazırlamaya çalışır. Fakat bu dersin öğretimine yönelik bazı engeller ortaya çıkabilmektedir. Bu engeller sebebiyle öğrenciler sosyal bilgiler dersini bir ezber ders ya da sıkıcı bir ders olarak algılayabilmektedir. Öğrencilerin kafasındaki bu olumsuz imajı silme görevi ise en başta bu dersin öğreticileri olan sosyal bilgiler öğretmenlerine düşmektedir. Sosyal bilgiler öğretmenleri derslerinin içeriğini çağımızın öğretim yaklaşımı olan yapılandırmacı yaklaşıma göre oluşturmalı ve aktif öğretim metotlarına sınıf içinde sıkça yer vermelidir. Araştırmalar öğrencilerin dersleri yaparak yaşayarak işlediklerinde daha zevkli, daha hızlı ve daha kalıcı öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Öğretmenler bu nedenle öğrencilerinin sınıf ortamında ve mümkün oldukça sınıf dışı öğrenme ortamlarında yaparak yaşayarak öğrenmeleri için elverişli öğrenme ortamları hazırlamalıdır. Çünkü bünyesinde barındırdığı sosyal bilimlerin köklü disiplinleri ile hayatı anlamayı, toplum hayatında başarılı bir iyi insan- iyi vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen sosyal bilgiler dersi, hedeflerine ancak bu şekilde ulaşabilir. Aktif öğrenme yöntemleri içerisinde sosyal bilgiler dersinin hedefine hizmet eden ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin işini kolaylaştıracak önemli bir güç, yaratıcı drama yöntemidir. İşte bu çalışmanın amacı, yaratıcı drama yöntemin “tanınmasına, anlaşılmasına ve uygulanmasına” yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymaktır.

Bu araştırma betimsel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim öğretim döneminde Antalya merkezde görev yapmakta olan kolay ulaşılabilir örneklemeye göre belirlenmiş 24 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular yardımı ile öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşme soruları araştırmacılar tarafından uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Sorular genel olarak yaratıcı drama yönteminin öğretmenler tarafından tanınmasına, anlaşılmasına ve uygulanmasına yönelik sorulmuştur. Görüşmeler daha önceden tespit edilen öğretmenlerden randevu alınarak belirlenen gün ve saatte öğretmenin çalıştığı okulun uygun bir mekânında gerçekleştirilmiştir. Görüşmede araştırmacılar, öğretmenlerin ses kaydı alınmasını uygun görmemesinden dolayı raportör olabilecek diğer bir araştırmacı ile birlikte söylenenleri not almışlardır. Daha sonra görüşme kayıtları bilgisayar ortamında yazılarak hazırlanmış ve öğretmenlere okutularak, öğretmenlerin yazılanları onaylamaları istenmiştir. Onaylanan yazılar çalışmanın verileri olarak kabul edilmiştir. Çalışma grubundan elde edilen veriler, betimsel analiz ile çözümlenmiştir.

Araştırmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, çalışma grubunda yer alan sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini tanıdıklarını fakat bu yöntemle ilgili uygulama örneklerine ulaşma yollarını bilmediklerini ve bu yöntemi uygulama yönünde kendilerinin almaları gereken eğitimi tam olarak anlamadıklarını söylemek mümkündür. Ayrıca öğretmenler yaratıcı drama yöntemini etkili bir yöntem olarak dile getirseler bile uygulama aşamasında gerçek anlamda bu yöntemi kullanmayı bilmedikleri de ifade edilebilir. Yaratıcı drama yönteminin etkileri konusunda duyuları ve okudukları ile olumlu düşünceler de

öğretmenlerin hala bu yöntemi sınıflarında uygulamadıkları da tespit edilmiştir. Öğretmenler, yaratıcı drama yöntemini uygulamama nedenlerini ise “ders süresi azlığı, sınıf ortamı, müfredat yoğunluğu ve daha da önemlisi kendilerini bu alanda yetersiz görmeleri” olarak ifade etmişlerdir. Çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin beklentilerine bakıldığında ise, yaratıcı drama yöntemini sınıflarında uygulayabilecekleri etkinlik örneklerine ihtiyaç duyduklarını ve drama etkinliklerini gerçekleştirmeye elverişli bir sınıf düzeni istediklerini söylemek mümkündür.

YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE DEĞERLER EĞİTİMİNE BİR ÖRNEK: TÜRK TARİHİNDEN YÜKSELEN EVRENSEL MESAJLAR

Nadire Emel Akhan / Hilal Mert / Hüseyin Acar

“Hayatta en büyük şans, küçükken iyi bir öğretmene rastlamaktır.” Bu söz, toplumların “kutsal” olarak nitelendirilen öğretmenlik mesleğine verdiği değeri göstermektedir. Öğretmenlik mesleğine atfedilen bu değer aslında öğretmenin omuzlarına ayrı bir sorumluluk vermektedir. Ülkemizin öğretmen yetiştirme sistemine bakıldığında öğretmenin sorumluluklarının “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” ve “Eğitimciler İçin Etik İlkeler” çerçevesinde çizildiği görülmektedir. Bu çerçevenin ise bugün evrensel değerler ile oluştuğunu söylemek mümkündür. İşte bu doğrultuda çalışmanın amacı, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde “Tutum ve Değerler” yeterlik alanı altındaki “Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir” ilkesini ve Eğitimciler İçin Etik İlkeler içerisinde yer alan “evrensel değerleri” yaratıcı drama yönteminden yararlanarak sosyal bilgiler öğretmen adaylarına benimsetmektir.

Bu amaçla, 2018-2019 eğitim öğretim bahar döneminde Akdeniz Üniversitesinden çalışmaya gönüllü 23 sosyal bilgiler öğretmen adayının katılımıyla 45 saatlik drama atölyeleri gerçekleştirilmiştir. Tüm drama atölyeleri Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesinde, katılımcıların ortak karar verdikleri gün ve saatte, eğitim fakültesi drama salonunda yapılmıştır. Drama atölyelerine ilk olarak 3 oturum toplam 6 saat süren “tanışma, güven ve uyum, iletişim ve etkileşim” atölyeleri ile başlanmıştır. Bu atölyeleri çalışmanın asıl amacı olan evrensel değer farkındalığı oluşturmak adına Türk tarihinden seçilen tarihi kişilerin hayatları ve sözleri üzerine kurgulanmış atölyeler izlemiştir. 13 atölye süren bu oturumlar ise 39 saat sürmüştür.

Uygulamalarda sözü edilen tarihi karakterlerin isimlerini tespit etmek için sosyal bilgiler eğitimi, tarih eğitimi, Türkçe ve edebiyat eğitimi alan uzmanları ve sosyal bilgiler, Türkçe eğitimi, tarih bölümü son sınıf öğrencileri ile görüşmeler yapılmıştır. Uzman görüşleri ve öğrenci önerileri doğrultusunda tespit edilen tarihi isimler (Mevlana, Mustafa Kemal Atatürk, Yunus Emre, Sultan Alparslan, Fatih Sultan Mehmet, Hacı Bektaş Veli, II. Mahmut, Neşet Ertaş, Ahmet Yesevi, Âşık Veysel, Barış Manço, Nazım Hikmet, Aşık Mahsuni Şerif) ile ilgili atölyeler drama eğitimcisi olan araştırmacılar tarafından yine uzman görüşleri alınarak hazırlanmıştır.

Atölye planlarında ele alınan tarihi kişinin evrensel mesajı her atölye öncesinde tahtaya yazılmış ve süreç içerisinde katılımcıların tarihi kişiyi tanımaları, tarihi kişinin vermek istediği evrensel mesajı görmeleri ve bununla ilgili çıkarımda bulunmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Her atölye bitiminde katılımcılar yapılan oturumda ele alınan tarihi kişi ve tarihi kişinin evrensel mesajı ile ilgili yazılı olarak değerlendirme yapmış ve drama salonu tahtasına tarihi kişiye yönelik değerlendirme notları yazarak atölyeden ayrılmışlardır. Atölyenin liderliğini araştırmacılar kendi aralarında dönüşümlü olarak gerçekleştirmişlerdir.

Bu çalışmada karma yöntem uygulanmıştır. Araştırmanın nicel desenini tek gruplu deneysel desen oluşturmuştur. Nicel boyutun verileri Schwartz (1992) tarafından geliştirilip, Kuşdil ve Kağıtçıbaşı (2000) tarafından Türkçeye uyarlanan, 56 maddelik “Schwartz Değerler Ölçeği” ve Dilmaç, Ancak ve Cesur (2014) tarafından geliştirilen “Değerler Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmada süreci değerlendirmek ve nicel verileri desteklemek adına nitel veriler de

toplanmıştır. Nitel veriler, uygulama başında öğretmen adaylarının evrensel değerlerle ilgili görüşlerini almak üzere oluşturulmuş ilk form, her atölye sonrasında günün vermek istediği mesaja yönelik değerlendirme formu ve uygulamaların bitiminde tüm sürece yönelik hazırlanan son form ile toplanmıştır. Araştırmanın nicel verileri istatistik programı ile nitel verileri ise betimsel analiz ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarını genel olarak değerlendirmek gerekirse, çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri içerisinde yer alan “Milli, manevi ve evrensel değerleri gözetir” ilkesine ve Eğitimciler İçin Etik İlkeler içerisinde yer alan “evrensel değerlere” yönelik farkındalıklarının yaratıcı drama yöntemi ile arttığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Türk Karakterler, evrensel mesajlar, değerler eğitimi

MÜZE VE DRAMA: KKTC GÜZELYURT ARKEOLOJİ VE DOĞA MÜZESİNDEN ETKİNLİK ÖRNEKLERİ

Ferda Öztürk Kömleksiz

Bu bildirinin temel amacı, KKTC temel eğitim programı (1-5. Sınıf) bağlamında, KKTC Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa müzesindeki arkeoloji ve doğa nesneleri temel alınarak, yalnızca bu müzeye özgü drama yöntemi destekli etkinlikleri ortaya koymaktır.

Bu temel amaç doğrultusunda öncelikle Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa müzesindeki eserlerin envanteri çıkarılmıştır. Daha sonra KKTC temel eğitim programında yer alan “Hayat Bilgisi”, “Sosyal Bilgiler”, “Türkçe”, “Beden Eğitimi, Sağlık ve Spor” derslerinin öğrenme çıktıları incelenmiş ve müze eğitimine uygun öğrenme çıktıları belirlenmiştir. Bu öğrenme çıktıları doğrultusunda Güzelyurt Arkeoloji ve doğa müzesindeki arkeoloji ve doğa bölümünde yer alan nesneler dikkate alınarak yalnızca bu müzeye özgü olmak üzere drama yöntemine uygun etkinliklerin yazımına geçilmiştir. Her etkinliğe konusuna uygun olarak bir ad verilmiştir. Etkinlikler yazıldıktan sonra, adı anılan derslerle ilgili olan beş uzmanın, öğrenme çıktıları ve ilgili etkinliklere ilişkin görüşleri alınmıştır.

Çalışma sonucunda toplam 12 etkinlik yazılmıştır. Aşağıda dersler ve bu derslere uygun olarak Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa müzesine özgü olarak hazırlanan etkinliklerin isimleri yer almaktadır: Hayat Bilgisi dersi etkinlik örnekleri: “Benim Müzem”, “Kültürel Mirasım”, “Dolaba Saklanan Duyular”.

Sosyal Bilgiler dersi etkinlik örnekleri: “Kronolojik Duvar”, “Müzedeki Arkeologlar”, “Çevremi Kuş Bakışı İnceliyorum”.

Türkçe dersi etkinlik örnekleri: “Müzedeki Hayvanlar Konuşuyor”, “Müzedeki Deniz Canlıları”, “Tarihten Kalan İzler”.

Beden Eğitimi, Sağlık ve Spor dersi etkinlik örnekleri: “Müzenin Ritmi”, “Müzedeki Pegasus”, “Müzede Oryantiring”.

Hazırlanan her etkinlikte müze öncesi çalışmalar, müzede yapılacak çalışmalar ve müze sonrası çalışmalar olmak üzere üç aşama bulunmaktadır. Müze öncesi yapılan ön hazırlıklar öğrencinin dikkatinin müzeye yoğunlaştırmasını sağlamaktadır. Müzede yapılan çalışmalar ise çalışma ile ilgili öğrenme çıktısını gerçekleştirdiğimiz ve ana çalışmanın yapıldığı ve müzede anlamlı öğrenmelerin gerçekleştirildiği aşamadır. Müze sonrası etkinlikler ise hem öğrenci hem de öğretmene müze gezisi ile ilgili kazanımların, kalıcı öğrenmelerin gerçekleşip gerçekleşmediğini göstermektedir. Müzeler günümüzde yaşam boyu eğitim sürecinde yaparak-yaşayarak, yaşantılara dayalı ve çok yönlü öğrenme ortamları olarak etkin kullanım mekanları ve ideal öğrenme ortamları olarak karşımıza çıkmaktadır.

Müzelerden etkili bir biçimde yararlanabilmek için, müze eğitimi son derece önem taşımaktadır. Günümüzde “Duvarsız Sınıf” olarak tanımlanan müzelere hak ettikleri değeri verebilmek, müzelere eğitim işlevi kazandırmak ve müze kültürü konusunda farkındalık yaratmak önemlidir. Bu nedenle programlı bir müze gezisi ile müzede yaparak yaşayarak yapılan etkinlikler özellikle bir derste hedeflenen davranışları gerçekleştirmek açısından önem taşımakta ve müzelerde bu yolla anlamlı öğrenmeler gerçekleştirilebilmektedir.

KKTC’de yer alan müzelerde başta KKTC Kültür ve Turizm dairesi tarafından desteklenen müzeler haftası olmak üzere seminerler, konferanslar, geçici sergiler, atölye çalışmaları ve müze gezileri düzenlenerek halka, özellikle çocuklara ve gençlere ulaşılmaya çalışılmaktadır. Fakat bu çalışmalar kısıtlı bir çerçevede devam etmektedir. KKTC’ de yapılan müze eğitimi çalışmaları da yalnızca öğrencilere müzeyi hızlı bir şekilde gezdirme boyutunu aşmak

durumundadır. Bu nedenle KKTC’de yer alan müzelerde pilot çalışma olarak Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa müzesi nesnelere özel, drama ile desteklenmiş müze eğitim çalışmalarının ivedilikle yapılması önem taşımaktadır. Bu çalışma ile öğretmen ve öğrencilere yönelik olarak hazırlanacak Güzelyurt Arkeoloji ve Doğa Müzesi eğitim kitapçığıyla, çocukların müzelerde eğlenip öğrenmeleri ve mutlu zaman geçirmelerini sağlamak istenmektedir.

DERS DIŞI DRAMA ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN BİR DURUM ÇALIŞMASI: HAYATIMI DEĞİŞTİREN ÖĞRETMEN!

Belma Koç / Kerim Gündoğdu

İçinde yaőanılan ve gelecek olan çağa uyum sağlayabilmek için bireyin kalp atıőlarının toplumla uyumlu olması önemlidir. Sosyal becerilerde yeterlilik, akran kabulü, sosyal uyum, sosyal güven, sosyal destek ve akademik başarı gibi olumlu durumların gelişmesine yardım etmektedir (Bacanlı, 2003: 354). Bireye istendik davranışların kazandırıldığı eğitim hayatında toplum ve çağın istendik davranışlarına uyumlu bireyler yetiştirmek için sosyal becerileri desteklediği bilinen drama etkinliklerine yer vermek uyumu sağlayabilir. Alan yazındaki araştırmalar, öğrenci merkezli eğitim programına olan yönelim öğretim yöntemlerinde öğrenen merkezli yöntemleri işaret etmekte, sosyal duygusal, fiziksel olarak bütüncül bir eğitim sürecini vurgulamaktadır. Bu araştırmanın da dramanın etkilerini ortaya koyması ve dramayı yeniden hatırlatması amacıyla önem taşıdığı düşünölmektedir.

Bu durum çalıőmasının amacı ilkokul seviyesinde bir okulda yapılan ders dışı drama derslerinin etkilerini öğrenci ve veli görüşlerinden yola çıkarak araştırmak ve betimlemektir. Araştırmaya ışık tutan araştırma sorusu ve alt araştırma sorusu şunlardır:

1. Öğretmen, öğrenci ve velilerin drama etkinliklerine yönelik algıları nelerdir?
2. Drama etkinliklerinin öğrenci ve velileri üzerinde etkileri nelerdir?

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden “bütüncül tek durum deseni- aykırı durum çalışması” kullanılmıştır. Yıldırım ve şimşek (2018:73), durum çalışmasını “ ... bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araőtırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri üzerine odaklanılır...” şeklinde açıklamıőtır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemdeki durumun derinlemesine betimlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Merriam, 2013). Araştırmalarda durum çalışmaları; bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, bir olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek ve bir olayı değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır (Gall, Borg ve Gall, 1996; Akt: Büyüköztürk ve diğ., 2010). Genel standartlara pek uymayan aşırı, aykırı veya kendine özgü durumların çalıőılmasında, bütüncül tek durum deseni kullanılabilir (Yıldırım ve şimşek, 2018:301). Bu araştırmaya konu olan etkinlik ve öğretmen uygulamaları yaygın olmayan ve örneğine pek rastlanmayan uygulama ve etkinliklerdir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2018-2019 eğitim-öğretim yılında bir ilkokulda öğrenim görmekte olan 3 ilkokul öğrencisi ve bu öğrencilerin velileri ile ders dışı etkinliği de veren sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Görüşmelerle elde edilen verilerin desteklenmesi ve veri çeőtılemesi yapabilmek için drama kursu süresince ve kurs sonunda veli katılımı sırasında çekilen videolar, doküman analizi yapılarak betimlenmiőtir. Film, video ve fotoğrafların araştırmacılara sunduğu önemli avantajlardan biri, yüz ifadeleri, vücut hareketleri ve mimikler gibi sözel olmayan davranışları orijinal formunda ve süreklilik içinde sunmasıdır (Yıldırım ve şimşek, 2018: 190).

Görüşme ve doküman incelemelerden elde edilen birbirine benzer veriler, kodlar temalaştırılarak veriler açıklanmaya çalışılmıştır. Açıklamalar alan yazında temalar ile ilgili yapılan çalışmaların bulgu ve sonuçlarıyla desteklenmiştir.

Araştırmaya ilişkin verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu, derse ilişkin dokümanlar (videolar) kullanılmıştır. Hazırlanan veri toplama araçları uzman görüşleri doğrultusunda düzenlendikten ve pilot çalışmalar gerçekleştirildikten sonra son halini almıştır.

Verilerin analizinde nitel veri analiz türlerinden içerik analize başvurulmuştur. İçerik analizinin temel amacı bir araştırmadan elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. İçerik analizinde amaç benzer verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde organize ederek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018:242). Verilerin analizinde görüşme sorularına verilen yanıtlar elde edilen metin satır satır okuma tekniği ile okunduktan sonra, önce kodlamalar yapılmış böylece temalar ve kategoriler oluşturulmuştur. Bu işlemin ardından geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla kodlama tutarlılığına bakılmıştır. Nitel araştırmalar dersini almış bu konuda tecrübesi olan doktora öğrencisi bir başka araştırmacı ile tutarlık hesaplaması yapılmıştır.

Uyum yüzdesini hesaplamada Miles ve Huberman'ın formülü (Güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+ görüş ayrılığı X 100) kullanılmıştır. Sonuçta görüşmeler için uyum yüzdesi .81; dokümanlar için uyum yüzdesi .83 olarak bulunmuştur. Bu değer araştırmanın güvenilir olarak kabul edilebileceğini göstermektedir. Son aşamada iki araştırmacı bir araya gelerek kategorileri birlikte incelemişler ve mümkün olduğunca uyuşmazlıkları gidermeye çalışmışlardır.

Öğrencilere drama dersine ilişkin düşünceleri ve bu dersin kendilerine ne anlam ifade ettiği sorulduğunda, öğrenciler drama dersinin öğrencilerin hepsi için çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Önemli olması ile birlikte drama kursuna seçilebilmeyi yetenekli ve tiyatro – drama alanında başarılı olmakla ilişkilendirmişlerdir.

Öğretmen drama kursuna öğrencilerini nasıl seçtiğini açıklarken aslında yetenek değil de açığa çıkarılması gereken noktalarına göre öğrencilerini seçtiğini dramanın özelliğinden dolayı sınıfın hepsini kabul edemediğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin tümü dramanın yaşamda kendileri için çok önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışma için yapılan görüşmelerde “Çalışmaya “Hayatımı Değiştiren Öğretmen” başlığı verilse nasıl olurdu?” sorusuna öğrencilerin hepsi doğru bir başlık olacağı yönünde cevaplar vermişlerdir. Dramanın kendilerine çok faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Velilerde dramanın öğrencilerine katkıları olduğunu, faydalı olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenci ve veliler drama dersinin sosyal beceriler dışında derslere de etkili olduğu yönünde görüşler bildirmişlerdir. Öğrenciler ve velileri drama dersinin sadece kendilerine değil gruba ve gruptaki arkadaşlarına da etkili olduğunu gözlemlediklerini belirttiler. Araştırmada veri çeşitlemesi yaparak süreç sonunda öğretmenin sürece ilişkin veli görüşlerini aldığı ve kapanış yaptığı törene ait video kayıtları incelenmiştir. Video kaydı deşifrelerinde de araştırmacının gerçekleştirdiği veli görüşme kayıtlarında oluşan kod ve temalarla benzerlikler olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Drama dersine katılan öğrencilerin ve velilerin dersi önemli buldukları, derse katılabildikleri için kendilerini şanslı hissettikleri görülmüştür. Görüşme ve doküman incelenmesi bulgularına göre drama dersinin öncelikle sosyal beceri ve iletişim olmak üzere öğrencinin hayatında ders başarısı, aile ilişkileri gibi konularda faydalı bulunduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Tuluk (2004)'un yaratıcı dramanın faydaları arasında saydığı “kendine güven duyma, karar verme becerilerinin gelişmesini sağlar, dört temel dil becerisini geliştirir, duygunun sağlıklı ve kontrollü boşaltımına olanak verir, kendini tanımayı sağlar, kendini ifade etmede güven kazandırır, bilgiye ulaşmaya ve onu kullanmaya istekli duruma getirir.” Kazanımlarıyla

örtüşmektedir. Drama dersinin birlikte çalışmanın önemini fark ettirdiği bulgularına ulaşılmıştır. Kaf (2000), ilköğretim hayat Bilgisi dersinde dramanın etkilerini araştırmış ve drama etkinliklerinin paylaşma ve işbirliği sosyal becerilerini geliştirdiği sonucuna ulaşmıştır. Akfırat (2006) da yaratıcı dramanın sosyal beceri eğitiminde kullanılan teknikleri kapsadığını ve sosyal beceri eğitiminde etkili olabileceği sonucuna ulaşmıştır. Başçı ve Gündoğdu (2011) de öğretmen adaylarıyla yürüttükleri çalışmada drama dersinin etkili kullanıldığında kalıcı öğrenme sağladığı, kendine güveni, hayal gücünü ve yaratıcılığı geliştirdiği, eğlenerek öğrenmeyi sağladığı, iletişim becerilerini artırdığı sonuçlarına ulaşmışlardır. Kesici (2014), öğretmenlerin dramaya ilişkin görüşleri üzerine yaptığı araştırmada drama dersinin öğrencilerin sosyalleşmelerinde ve kendilerine güven duymalarında olumlu katkıları olduğu sonucuna varılmıştır.

Görüşme verilerinde karşılaşılmayan ancak doküman incelemesinde video kaydın avantajıyla gözlemleyip dinlenebilen, ailelerin süreçten ve dersin etkilerinden dolayı mutlu oldukları, ders dışı etkinliklerin önemini fark ettikleri ve ailelerine de etkisi olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Ölmez (2016), Aile İçi Etkili İletişimde Drama Teknikleri ve NLP Uygulamaları” başlıklı çalışmada ailedeki yetişkinlerin de drama etkinliklerine katılmaktan zevk aldığı ve aile içindeki iletişim kaynaklı sorunların çözüldüğü gözlemlerinde bulunduğunu belirtmiştir. Bulgulara göre drama dersinin ders başarısını artırdığı yönünde görüşler olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Campell ve Sperstein’e göre sosyal etkileşim için gerekli olan becerilerin birçoğu aynı zamanda akademik görevler için de gereklidir; sosyal açıdan becerikli olan çocuklar akademik açıdan da daha başarılıdırlar (Campell 1994; akt: Aysan ve Uzbaş, 2004: 93) araştırma sonucuyla desteklenmektedir. Çelen ve Akar Vural (2009)’ ın İngilizce öğretimi ve drama ile ilgili araştırma bulguları da dramanın üst düzey bilişsel öğrenmeler sağladığını ortaya koymaktadır. Yalçınkaya (2010)’nın drama ve sosyal bilgiler dersi başarısı üzerine gerçekleştirdiği çalışma sonucunda da drama yönteminin öğrenmeye olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak öğrencilerin, velilerin ve öğretmenin, dramanın hem sosyal beceriler ve toplumsallaşma alanında hem de ders başarısı alanında olumlu etkileri olan bir süreç olduğuna ilişkin hemfikir olduğu görülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Drama dersinin ders dışı etkinlikler kapsamından çıkarıp örgün eğitim programları içinde bir ders olarak uygulamak bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişim için daha etkili olabilir.
2. Drama etkinliklerinin daha işler yürütülebilmesi için öğretmenlere hizmet içi eğitim sunulabilir.
3. Aile ve okulun birlikte görev alacağı drama etkinliklerinden oluşan okul- aile günleri düzenlenebilir.

İLKOKUL BİRİNCİ SINIFA KAYITLI ÖĞRENCİ VELİLERİNİN YARATICI DRAMAYA İLİŞKİN TUTUMLARI

Fatma Kocatürk

Günümüzde yaratıcı drama, uygulamalı eğitimde kullanılmaktadır. Yaratıcı drama grup halinde bütüncül, ilişkilendirilen, etkileşimli, oyunsu öğrenmeleri yeniden yapılandırmadır. Bu

noktadan hareketle, velilerin yaratıcı drama yöntemi ile buluşmaları işevuruk ve kaçınılmaz bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlkokul birinci sınıfa kayıtlı çocuğu olan veliler; eğitimle ilgili kavramlarla ilk defa karşılaşmakta ve bir şekilde sürece dahil olmaya çalışmaktadırlar. Bu sorundan yola çıkarak velilere yaratıcı drama yöntemiyle eğitim verilmiştir. Daha sonra velilerin yaratıcı dramaya ilişkin tutumları belirlenmek istenmiştir. İnsan ilişkilerinde olduğu gibi, eğitimde de tutumlar önemli rol oynamaktadır. Hem yaratıcı drama hem eğitim alanında deneyim ve bilgi sahibi olmayan veliler ile yapılan çalışma alanda ilk olmakta, yaratıcı dramaya ilişkin veli tutumlarının incelenmesiyle ise veli eğilimi ortaya konmaktadır. Yaratıcı dramaya olumlu bakılması halinde, veli bilgilendirme ve eğitimlerinde yöntem olarak kullanılması ile dolaylı olarak alana katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada, kontrol grupsuz son-test deneysel desen kullanılmıştır. Eğitim, toplamda on altı saatlik bir süreci kapsamaktadır. Çalışmada nicel veriler Yaratıcı Drama Tutum Ölçeğine kodlanan sayısal değerlerden oluşmuştur. Nitel veriler ise yazılı görüşme formları ile elde edilmiştir. Çalışma grubunu, bir ilkokulun birinci sınıfına kayıtlı ve her biri farklı sınıflarda yer alan 16 öğrencinin velisi (annesi) oluşturmaktadır. Daha önce yaratıcı drama yaşantısı bulunmayan veliler sürece gönüllü olarak katılmışlardır. Nicel veriler için tüm velilerden yararlanılmış, nitel veriler ise rastgele seçilen dört veliden elde edilmiştir. Araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır: Yaratıcı Drama Tutum Ölçeği ve Yazılı Görüşme Formu. Yeniden düzenlenen Yaratıcı Drama Tutum Ölçeği 25 maddeye ve 3 dereceye indirgenmiştir. Görüşme formunda ise yaratıcı drama çalışmaları sırasında ve sonrasında velilerin neler hissettikleri ve neden böyle hissettikleri soruları iki madde halinde yer almıştır.

Yaratıcı drama çalışmaları sonrasında Yaratıcı Drama Tutum Ölçeği ve yazılı görüşme formları verilmiştir. Ölçek güvenirliği Cronbach Alpha değeri (0.983) ile elde edilmiştir. İçerik analizi yaparken kodlama, birleştirme, gözden geçirme, yeniden kodlama, kategori oluşturma aşamaları dikkate alınmıştır.

Yaratıcı drama çalışmalarına ilişkin velilerin en çok, “hoşlanma, yalnız hissetmeme, eğlenceli bulma, haz alma, doyum sağlama, yaratıcılığı geliştirme” alanlarında olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür. Ancak, yaratıcı drama çalışmalarına yönelik “her şey olarak ele alma, kuramsal çalışmaları gerekli bulma” konularında olumsuz tutum geliştirdikleri belirlenmiştir. Rastgele seçilen dört velinin görüşüne göre; yaratıcı drama çalışmaları sırasında duygusal, sosyal, kişisel ve eğitimsel alanlarda gelişim gerçekleşmiştir. Veliler kendilerini “mutlu, huzurlu” hissetmiş; “yeni arkadaşlar edinerek, anne-çocuk ilişkisini gözden geçirerek” toplumsal değişiklikler yaşamış; “kendini sorgulayarak, kendi hatalarını görerek, hataları düzeltmek için çabalayarak, beden dilini kullanarak” kendilerini geliştirmiş, “eğitim alanında yeni bilgiler öğrenerek, yaratıcı drama hakkında bilgi sahibi olarak” süreci tamamlamıştır. Yaratıcı drama çalışmaları sonrasında ise, veliler kendilerini “dinamik ve mutlu” hissetmiş, yeni bilgiler öğrenirken kendi hatalarının farkına vararak “kendilerini düzeltme ve kendilerini ifade edebilme arayışına” girmiş, “hayata, çocuklarına ve kendilerine” bakış açıları değişmiş ve yaratıcı dramayı “faydalı” olarak görmüşlerdir. Tutum ölçeğindeki veriler ile görüşmeden elde edilen veriler birbirini destekler niteliktedir. Veliler yaratıcı drama çalışmalarına katıldıktan sonra, olumlu tutumlara sahiptirler. Bu durum sınanan denenceyi desteklemektedir.

Araştırma sonucunda, velilerin yaratıcı drama çalışmalarına ilişkin tutumlarının olumlu olduğu anlaşılmıştır. Veliler drama yöntemiyle gerçekleştirilen eğitimi; eğlenceli, mutluluk ve haz verici, doyum sağlayıcı, huzurlu, yaratıcı, kendilerini geliştirici bulduklarını belirtmişlerdir. Olumlu veli tutumlarından yola çıkarak, yaratıcı drama yönteminin veli eğitimlerine yansıtılması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.

ÖZEL YETENEKLİ DÖRDÜNCÜ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YARATICI DRAMA DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Uygar İnal / Dilşad Ergen

Gün geçtikçe eğitimin önemi artmakta, insanlar eğitim ile ilgili yeni arayışlar içerisine girmektedir. İnsanların arayış içerisine girdiği, mevcut olan bireysel potansiyeli en üst düzeyde kullanmak istediği, gelecekte toplumlar ve devletler arasında fark ortaya koyabilecek alanlardan birisi de Özel Yetenekli öğrencilerin eğitimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemiz açısından da Özel Yetenekli öğrencilerin eğitimi geleceğin inşası için son derece önemli bir konudur. Özellikle son yıllarda bu konuya son derece önem verilmekte ve açılan Bilim Sanat Merkezlerinde ikinci sınıftan itibaren Özel Yetenekli öğrenciler kendileri için geliştirilen özel programlara alınmaktadır. Bu bağlamda Özel Yetenekli öğrencilerin eğitime katkı sunmak ve hazırlanacak olan programlara katkı yapmak amacı ile Yaratıcı Drama dersinin Özel Yetenekli öğrencilerin gelişimlerini nasıl etkilediğine ve Özel Yetenekli öğrencilerin Yaratıcı Drama dersini nasıl algıladıklarına ışık tutmak amacı ile böyle bir araştırma yapılmıştır. Araştırmanın Özel Yetenekli öğrenciler için hazırlanacak olan programlara, ders içeriklerine ve bu öğrencilerin eğitimi için seçilen yöntem ve tekniklere katkı yapacağı düşünülmektedir.

Araştırma Özel Yetenekli öğrencilerin Yaratıcı Drama dersine ilişkin görüşlerini derinlemesine inceleyen nitel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Adana Bilim Sanat Merkezinde 2018-2019 eğitim öğretim yılında Yaratıcı Drama dersine katılan 15 dördüncü sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçilmemiş 15 öğrenci ile de gönüllülük esasına göre yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde araştırmacılar tarafından geliştirilmiş, 12 maddelik yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Her görüşme ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Veriler görüşme esnasında yazılı olarak değiştirilmeden kayıt altına alınmıştır. Toplanan verilerin analizinde, Nitel veri analizi türlerinden, içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan bütün öğrenciler daha önce herhangi bir kurumdan Yaratıcı Drama dersi almadıklarını dile getirmiştir. Yaratıcı Drama dersine başlamadan önce bu dersten ne gibi beklentileri olduğu sorusuna öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (10 öğrenci) eğlenmeyi bekliyordum cevabını vermiştir, iki öğrenci bir beklentisinin olmadığını, bir öğrenci ise sıkıcı bir ders beklediğini dile getirmiştir, öğrencilerden biri “Biraz sıkıcı olacağını düşünüyordum, bir şey yapmayız diye düşünüyordum. Dersler beklediğim aksine eğlenceli ve hareketli geçti (Ö3E)” şeklinde görüş belirtirken bir diğeri “ En başta çok bir beklentim yoktu, gelince çok eğlenceli olduğunu gördüm (Ö7K)” şeklinde görüş belirtmiştir. Öğrencilerin beşi dersi sadece tiyatro ve canlandırma etkinliklerinden ibaret sandığını söylerken bu konuda bir öğrenci “Tiyatro gibi şeyler zannediyordum, eğlenceli oyunlar oynadım, yeni şeyler öğrendim (Ö4K)” şeklinde kendini ifade etmiştir. Görüşme yapılan 11 öğrenci dersin beklentilerini karşıladığını dile getirirken, dört öğrenci dersin beklediğinden çok daha iyi geçtiğini vurgulamıştır.

Yaratıcı Drama dersinin kendilerine ne gibi faydaları oldu sorusuna verdikleri cevaplarda öğrenciler genelde arkadaşları ile hoş vakit geçirmekten ve eğlenmekten (10 öğrenci), iletişimlerinin güçlenmesinden ve daha fazla sosyalleşmelerinden (13 öğrenci), özgüvenlerinin artmasından (6 öğrenci) bahsetmiştir. Bu konuda öğrencilerden biri “Arkadaşlarımı daha iyi anladım ve daha iyi iletişim kurmaya başladım, Arkadaşlarımla daha çok vakit geçirdim, okul arkadaşlarımla da iletişimim güçlendi. Oyun oynamaya çok zaman bulamıyordum, buraya

gelince oyun ve eğlence ihtiyacımı karşıladım (Ö15K)” şeklinde görüş belirtirken bir diğeri “.....eskiden çok utangaçtım şimdi daha girişken davranabiliyorum (Ö11E)” şeklinde ifade etmiş bir diğeri öğrenci ise “.....önceden yeterince oynayamıyor ve fazla eğlenemiyordum, burada daha benzer arkadaşlarım var (Ö6E)” diyerek görüşlerini paylaşmıştır.

Öğrencilere en çok hangi tür etkinliklerin akıllarında kaldığı sorulmuş, sekiz öğrenci doğaçlama ve rol oyunlarının akıllarında daha çok kaldığını söylerken, yedi öğrenci de grup oyun ve alıştırma çalışmalarının akıllarında daha kalıcı olduğunu dile getirmiştir.

Öğrenciler Yaratıcı Drama dersinin hayatlarındaki hangi eksikliği tamamladığı sorusu sorulmuş, öğrencilerden 11’i bu soruya arkadaşları ile eğlenceli zaman geçirip oyun oynama, iletişim kurma ve sosyalleşme ihtiyacını olarak cevap verirken bir öğrenci düşüncelerini “Oyun oynama, eğlenme eksikliğimi tamamladı. Önceleri daha uzun sürede sosyalleşiyorken şimdi daha kısa sürede kaynaşıyorum (Ö13K)” şeklinde dile getirmiştir. Dört öğrenci ise öz güven eksikliklerini bu ders sayesinde atatabildiklerini ifade etmiştir bu öğrencilerden biri “Çekingenliğimi atmamı, insanlarla daha rahat konuşmamı sağladı (Ö14K)” şeklinde soruyu yanıtlamıştır.

Öğrencilere Yaratıcı Drama dersinin; hayal güçleri, yaratıcılıkları ve sosyalleşmeleri üzerinde herhangi bir etkisinin olup olmadığı sorusu sorulmuş ve tüm öğrenciler bu soruya “evet var” yanıtını vermiştir. Devamında eğer etkisi varsa en çok hangisi üzerinde dersin etkili olduğu sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerden beşi hayal gücünün, ikisi yaratıcılığın, sekizi de sosyalleşmenin üzerinde dersin daha çok etkili olduğu hususunda görüş bildirmiştir.

Öğrencilere derse isteyerek mi, yoksa zoraki mi? Geldikleri sorusu sorulmuş ve tüm öğrenciler isteyerek geldiklerini dile getirmiştir. Bazı öğrenciler şu şekilde görüş dile getirmiştir.

Ö6E: “.....çünkü gece yatarken acaba yarın ne yapacağız, nasıl eğleneceğiz diye düşünüyorum”

Ö7K: “İstekli çünkü burada eğleniyorum. Ortak yönlerimin olduğu arkadaşlarımla zaman geçiriyorum. Buranın dışındaki arkadaşlarımla bu kadar çok ortak yönüm yok”

Ö9E: “İsteyerek geliyorum çünkü bu derste yapılanlardan zevk alıyorum”

Ö13K: “Kendi isteğimle geliyorum, her derse gelirken merakla geliyorum ve her ders beklediğim üstünde çıkıyordu”

Öğrencilere ders ile ilgili hoşlanmadıkları etkinlikler sorulmuş, bir öğrenci “çok az var, şu an aklıma gelmiyor (ÖK14)” şeklinde cevap vermiş, bir diğeri ise “rol yapma ve doğaçlama etkinlikleri (ÖE11)” olarak cevap verirken diğeri 13 öğrenci tüm etkinliklerden hoşlandıklarını ifade etmiştir.

Öğrencilere bu derse diğeri özel yetenekli arkadaşlarına tavsiye edip etmedikleri sorulmuş ve tüm öğrenciler tavsiye ettiklerini dile getirmiştir. Tavsiye nedenlerini bazı öğrenciler şu şekilde dile getirmiştir:

Ö8E: “.....kendilerini geliştireceklerini düşünüyorum”

Ö2K: “....onların da mutlaka benim gibi arkadaşları ile iletişimi kötüdür, arkadaşları onu anlamıyordur, ama bu derse gelirse bu ihtiyaçları karşılanıyor”

Ö10E: “.....çünkü hayal gücümüz gelişiyor ve sosyalleşiyoruz”

Tüm öğrencilere gelecekte tekrar Yaratıcı Drama dersi almak isteyip istemedikleri sorulmuş ve hepsi tekrar bu dersi almak istediklerini dile getirmiştir.

Öğrencilere ders ile ilgili önerileri sorulmuş, bir öğrenci “daha çok oyun oynarsak daha eğlenceli olur (ÖK14)” şeklinde cevap vermiş, bir diğeri ise “rol yapma oyunları daha az olsa daha iyi olur (ÖE11)” görüşünü dile getirmiştir. Diğer 13 öğrenci ders içeriğinden memnun olduklarını belirterek herhangi bir önerisinin olmadığını dile getirmiştir. Bazı öğrenciler şu şekilde görüş dile getirmiştir.

Ö2K: “Bence çok iyi böyle gitmeli, çok iyi ve eğlenceli bir ders”

Ö5E: “Her şey gayet iyi”

Ö6E: “Hayır yok. Oldukça güzel”

Yapılan araştırmada elde edilen bulgular bize öğrencilerin Yaratıcı Drama dersinden en büyük beklentisinin eğlenmek olduğunu göstermektedir, sonuç olarak öğrenciler bu derste eğlendiklerini dile getirip özellikle akranları ile oyun oynama ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Öğrencilerin tümü daha önce bu dersi almamış, kulaktan dolma bilgiler ile derse gelmişlerdir bu nedenle bazı öğrenciler Yaratıcı Drama dersini Tiyatro eğitimi gibi düşünmektedir. Öğrenciler bu dersin iletişim, sosyalleşme, hoş vakit geçirme ve özgüven konusunda kendilerine çok fayda sağladığını, bu alandaki açıklarını bu dersin kapattığını düşünmektedir. Bazı özel yetenekli öğrenciler dışarıdaki arkadaşları ile iletişim yönünden sorun yaşarken, buradaki arkadaşlarının kendini daha iyi anladığını dile getirerek burada sosyalleştiğini, iletişim yönünün geliştiğini dile getirmiştir. Öğrenciler dersin sosyalleşme, hayal gücü ve yaratıcılık üzerindeki pozitif etkisini onaylarken en çok sosyalleşme, sonra da hayal gücü üzerinde etkili olduğunu düşünmektedir. Öğrenciler Yaratıcı Drama dersini kendilerini sosyalleştiren önemli bir araç olarak gördüğü söylenebilir. Tüm öğrencilerin, derse isteyerek gelmesi, dersi tekrar almak istemesi ve diğer özel yetenekli arkadaşlarına tavsiye etmesi bize öğrencilerin Yaratıcı Drama dersine karşı olumlu tutum ve algı geliştirdiğini göstermektedir. Elde edilen bulgular ışığında şu söylenebilir ki, özel yetenekli öğrenciler Yaratıcı Drama dersini; kendilerini sosyalleştiren, iletişim yönlerini güçlendiren, eğlenme ve oyun ihtiyaçlarını karşılayan, özgüvenlerini ve hayal güçlerini geliştiren, yaratıcılıkları üzerinde pozitif etkisi olan, sevdikleri ve gerekli bir ders olarak görmektedir.

YARATICI DRAMA YOLUYLA MÜZEDE DİSİPLİNLERARASI EĞİTİM UYGULAMASI

Memet Karakuş / Zeynep Karaman / Fevziye Yıldırım Köylü

Müze sadece tarihi eserlerin sergilendiği ve korunduğu bir mekan olarak algılanmamalıdır. Müzeler aynı zamanda birer araştırma ve eğitim merkezleridir. Yaşam boyu öğrenme ilkesinden yola çıkarak, müzelerin her yaş grubuna sunacağı bir çok şey vardır. Yaparak yaşayarak öğrenmeyi esas alan çağdaş eğitimde birincil kaynaklardan öğrenmek çok önemlidir. Bu açıdan bakıldığında müzelerin çağdaş eğitime sunduğu bir çok katkı vardır. Özellikle, okul öncesi, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrenciler otantik olarak öğrenebilecekleri ortamları tercih eder. Bu yüzden müzeler önemli bir doğal öğrenme ortamıdır.

Müzeler disiplinler arası eğitim ortamlarıdır. Dramada, eğitimde ve müze eğitiminde kullanılan teknikler bir arada kullanılarak müze eğitimi gerçekleştirilir. Müze eğitiminde drama bütünü içinde bir parçayı oluşturur. insanların var olan bilgi, yetenek ve kişisel ilgilerine göre müze koleksiyonlarından deneyim kazanmalarını, kendi anlamlarını çıkarmalarını sağlama ve yaşam boyu eğitimlerine katkıda bulunma süreci olarak bilinen müze eğitimi, müzedeki sergileri, atölye çalışmalarını, müzecilik ve müze eğitimi ile ilgili yayınları da içeren, sadece çocukları değil aileleri ve yetişkinleri de içine alan geniş bir etkinlikler bütünüdür (Karadeniz, 2009; Okvuran;2012).

Müzeler aynı zamanda örtük programın etkili olarak işlediği yerlerdir. Müzeye giden öğrenci derslere yönelik bilginin yanında yaşama dair bir çok şeyi öğrenir, beceri kazanır, duygular geliştirir. Müzede sadece bilgi değil beceri tutum ve değer de geliştirilir. Müzede öğrenci sadece bir derse ait bir bilgiyi kazanmaz, bir çok derse ait bilgiyi kazanır. Öğrenci öğrenirken de, daha önce kazandığı farklı bilgileri sentezler. Bu yüzden müzeler birçok disiplinin bir arada bütünleştirilmesine önemli katkılar sağlar.

Araştırmanın amacı, yaratıcı drama yoluyla müzede gerçekleştirilen disiplinlerarası eğitim uygulamalarını incelemektir. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Yaratıcı drama yoluyla müzede gerçekleştirilen disiplinlerarası eğitim uygulamalarına yönelik süreç nasıl işlemiştir?
2. Müzedeki eğitim uygulamaları öğrencilerin Türkçe, Sosyal bilgiler ve Görsel sanatlar derslerine yönelik zihinsel şemalarını nasıl etkilemiştir?
3. Öğrencilerin müzede ne tür ürünler geliştirmiştir? Geliştirilen ürünlerin özellikleri nelerdir?

Araştırmanın girişinde ifade edildiği gibi günümüzde müzeler önemli birer eğitim ortamıdır. Ancak, ülkemiz açısından müzelerin, okuldaki formal eğitimi tamamlayan bir araç olarak kullanılması konusunda istenen düzeyde olduğumuz söylenemez. Bunun yanında, müzelerin eğitsel amaçla kullanımı konusunda öğretmenler de yeterli bilgi ve beceriye sahip değildir. Müzeler sadece ilgili koleksiyonların gözlemlendiği mekanlar olarak algılanmamalıdır. Bunun için, uygun programların ve bu programları hayat geçirebilecek öğretmenlerin olması gerekir. Bu araştırma, Müzede yaratıcı drama yoluyla Türkçe, Sosyal bilgiler ve Görsel sanatlar derslerinin nasıl işlenebileceğini ve bütünleştirilebileceğini göstermesi ve öğretmenlere müzenin nasıl kullanılabileceğini somutlaştırması açısından önemlidir.

Niteliksel yöntemle göre tasarlanan araştırmada yapılandırılmamış gözlem ve döküman analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 10 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilerin biri 5, diğerleri ise 6. Sınıftadır. Gönüllülük esasına göre seçilen öğrencilerin hepsi kızdır. Araştırmada veri toplama aracı olarak zihin haritası, öğrenci portfolyoları ve araştırmacılar tarafından günlük olarak tutulan notlar kullanılmıştır. Toplanan veriler niteliksel olarak, betimsel bir şekilde analiz edilmiştir.

Yaratıcı drama yoluyla müzede gerçekleştirilen disiplinlerarası eğitim uygulamalarını incelemek amacıyla yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin yaratıcı drama Yoluyla Türkçe, Sosyal bilgiler ve Görsel sanatlar derslerine yönelik etkinliklerde oldukça başarılı oldukları ve keyif alarak gerçekleştirdikleri gözlenmiştir. Öğrenciler müzedeki tarihi eserleri birer öğretim aracı olarak kullanmışlardır. Örneğin, drama yaparken müzedeki kralın kostümüne benzer nesne kullanırken, görsel sanatlarda kralın resmini yapmışlar, sosyal bilgilerde kralın yaşadığı dönemin tarihini tartışmışlardır. Bu şekilde, otantik olarak disiplinlerarası bağlantılar da kurmuşlardır. Öğrencilerin, araştırma kapsamında olan üç derse yönelik şemalarında ve tutumlarında önemli değişiklikler gözlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak bu tip eğitim uygulamalarının yaygınlaştırılması için, eğitim programlarında ve öğretmen yetiştirme programlarında yaratıcı drama ve disiplinlerarası eğitim uygulamalarına ağırlık verilmesi ile müzelerin eğitsel amaçlı kullanıma uygun şekilde düzenlenmesine yönelik öneriler getirilmiştir.

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE YARATICI DRAMA ETKİNLİKLERİNİN 60-72 AY ARASI ÇOCUKLARIN YÜRÜTÜCÜ FONKSİYONLARINA ETKİSİ

Münire Aydılek Çiftçi / Murtaza Aykaç

İnsanın davranışları büyük ölçüde amaçları doğrultusunda harekete geçmektedir. Günlük aktiviteler ise, ulaşılmak istenen kısa ve uzun vadeli amaçların bir işlevi olarak düzenlenirken, bu hedeflere ulaşılması ya da ulaşılmaması gelecekteki davranışları etkilemektedir. Bu noktada amaçlar, "bir görevi gerçekleştirmek için niyetleri, zihinsel veya fiziksel eylemleri" belirlemektedir (Chevalier, Wiebe, Huber, Espy, 2011). Yürütücü fonksiyonlar ise; amaçlı ve hedefe odaklı aktiviteler için gerekli olan aktif /çalışan bellek, duygu kontrolü, dikkati sürdürme, planlama, organizasyon, zamanı kullanma, bilişsel esneklik, hedefe yönelme, hedefe ulaşmada karşılaşılan engelleri aşma (problem çözme), tepkiyi dizginleme/ketleme, göreve/ödeve başlama gibi becerileri kapsamaktadır. İlk yapılan araştırmalarda yürütücü fonksiyonların beyinsel olgunluğa dek işlevsel olmadığı öne sürülürken, günümüzdeki araştırmalar, bu gibi becerilerin erken çocuklukta oluşabileceğine dair kanıtlar sunmaktadır (Anderson, 2010; Anderson, 1998; Chevalier, Wiebe, Huber & Espy, 2011; Kılıç & Koç, 2003).

Erken çocukluk döneminde, çocuk kendine ait işleri başarma üzerine yeterliliklerinin ve becerilerinin gelişimiyle birlikte ilerleme göstermektedir. En önemli özelliği benmerkezci düşünce yapısına sahip olmasıdır. Çocuğun düşünceleri daha çok ihtiyaçlarına, dürtülerine yani haz ilkesine bağlı olduğu için istediğine, istediği yerde ve o anda sahip olmak ister, ertelenmesine katlanamaz, engellenmeye dayanma gücü yetersizdir. Şüphesiz bütün bu gelişimsel özellikleri birçok şeyi etkilediği gibi zihinsel süreçlerini de etkilemektedir. Aynı şey çocukların hayat içinde kurdukları bağlantılar, kullandıkları stratejiler ve kod aktarma (geçiş yapma/bilişsel esneklik) gibi bilişsel süreçler içinde geçerlidir. En basit görünen davranış için bile birden fazla becerinin bir arada çalışması gerekmektedir. Aksi takdirde akademik ve sosyal hayatta aksaklıklar ortaya çıkmaktadır (Anderson, 1998).

Yaratıcı drama ile erken çocukluk döneminde ki çocuklara duyuşsal özellikler ve devinişsel beceriler kazandırılarak temel gelişim alanları desteklenmekte; bilişsel öğrenmeler, çocuklar için sadece sınıf veya okul içerisinde olup bitenlerle sınırlı kalmayarak davranışlar aracılığı ile kazandırılmaktadır. Aynı zamanda yaratıcı drama ile çocukların yaratıcılık ve estetik algı, eleştirel düşünme, empati kurma, problem çözme ve karşılaşılan problemlere farklı bakış açıları geliştirme gibi becerileri geliştirilmekte, soyut kavramlar ya da yaşantılar somutlaştırılmaktadır (Üstündağ, 1998). Böylece yaratıcı drama ile çocuklar için eğitim öğretim sürecinde bilişsel süreçlerle birlikte duyuşsal ve düşsel yaşantıların geliştirilmesine odaklanarak yaratma ve düşünme becerileri gelişen bireyler yetişmesi sağlanmaktadır (San, 1996). Toplumun; çocuğu koruyan, barındıran, gelişimine katkıda bulunan ve müdahale eden bir rolü olduğu düşünülürse, yaratıcı drama yöntemi ile erken çocukluk dönemindeki çocukların yürütücü fonksiyonlarını geliştirerek aynı zamanda onların bilişsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve dil gelişimlerini desteklemek, topluma uyumlu, kendini gerçekleştirebilen ve hayatını düzenleyebilen, sağlıklı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamak önemlidir. Bu nokta da erken çocukluk döneminde uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin 60-72 ay arası çocukların yürütücü fonksiyonlarına (ileri yönlü bellek, geri yönlü bellek, ket vurma, bilişsel esneklik ve problem çözme) etkisini ortaya koymak bu araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır.

Eğitim araştırmalarında birçok deneysel çalışma, araştırmacıların önceden oluşturulmuş gruplarla çalışmasını gerektirmektedir (Cresswell, 2012). Okullarda bulunan sınıfların doğrudan çalışma grubuna alınmasından dolayı, çalışma grubunun tamamen yansız seçilerek eşitlenmesi çok mümkün olmadığı için bu tür durumlarda yarı deneysel modeller kullanılmaktadır (Baştürk, 2012). Bu araştırmada bağımsız değişkende meydana gelen sistemli değişimlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini incelemek için seçkisiz atamanın yapılamadığı yarı deneysel araştırma yöntemi tercih edilmiştir (Kerlinger, 1986). Bu bağlamda bu araştırmanın bağımlı değişkenlerini yürütücü fonksiyonlar (ileri yönlü bellek, geri yönlü bellek, ket vurma, problem çözme, bilişsel esneklik) bağımsız değişkenini ise yaratıcı drama oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan okul ve sınıflar: araştırmacının çalışma grubuna ulaşımı, öğretmenlerin ve ebeveynlerin gönüllü olması göz önünde bulundurularak uygun örneklem yöntemi ile belirlenmiştir. Çalışma grubu bağımsız bir anaokulunda, sabah 08:00'ten öğle 12:00'e kadar öğrenim gören 60-72 ay arası çocukların bulunduğu iki sınıftan oluşmaktadır. Bu okuldan seçilen deney grubu 24 (13 kız, 11 erkek) çocuktan kontrol grubu ise 18 (11 kız, 7 erkek) çocuktan oluşmaktadır. Araştırmada deney grubu olarak seçilen sınıfta yaratıcı drama uygulamaları planlanırken yürütücü fonksiyonları geliştirici kazanımlardan yola çıkılmıştır. Bu kazanımlar, yürütücü fonksiyonların işlevsel özelliklerinden ve erken çocukluk döneminde yer alan 60-72 aylık çocukların gelişimsel özelliklerinden yola çıkarak belirlenmiştir. Deney grubu olarak belirlenen sınıfta yaratıcı drama etkinlikleri hafta 2 gün veya 3 gün, günde 1 saat olmak üzere 18 oturumda uygulanmıştır. Kontrol grubuna ise araştırmacılar tarafından herhangi bir uygulama yapılmamış, çocuklar okul öncesi eğitim programı (MEB, 2013) doğrultusunda eğitim öğretime devam etmişlerdir. Uygulama öncesinde ve sonrasında eş zamanlı olarak deney grubu ve kontrol grubunda yer alan çocuklara bireysel görüşmeler ile veri toplama araçları uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak çocukların yürütücü fonksiyonları ölçmek için İşler Bellek Ölçüm Aracı/ The Map Task (ileri ve geri yönlü bellek), Deve-Cüce Oyunu (ket vurma), Londra Kulesi Testi (bilişsel esneklik ve problem çözme) kullanılmıştır. Yarı deneysel bu araştırmada normallik varsayımını sağlamak için, çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmış, Shapiro-Wilk değerleri hesaplanmış, histogram grafikleri ve Q-Q görselleri incelenmiştir. Elde edilen veriler normal dağılım gösterdiği için, ilişkili örneklem için t-testi (paired samples t-test) ve ilişkisiz örneklem için t-testi (independent samples t-test) analizleri yapılmıştır.

Yaratıcı drama etkinliklerinin uygulandığı deney grubunun, uygulama öncesi ve uygulama sonrası ileri yönlü bellek, geri yönlü bellek, ket vurma, problem çözme ve bilişsel esneklik yürütücü fonksiyonlarında anlamlı bir farklılık olduğu saptanmıştır. Kontrol grubunda ise ileri yönlü bellekte anlamlı bir farklılık olduğu; geri yönlü bellek, ket vurma ve problem çözme yürütücü fonksiyonlarında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Deney grubu ve kontrol grubunun son testleri karşılaştırıldığında, ileri yönlü bellek, geri yönlü bellek, ket vurma ve problem çözme yürütücü fonksiyonlarının ortalamalarında deney grubu lehine artış olduğu belirlenmiştir. Bu noktada deney grubuna uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin çocuklarının yürütücü fonksiyonlarını olumlu yönde etkileyip geliştirdiği fark edilmiştir.

YARATICI DRAMA VE İLKOKUL 4. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIK DÜZEYİ

Memet Karakuş / İdris Kocabey

İlkokul öğrencilerin yaşama hazırlandığı ve onlara temel becerilerin kazandırılmaya çalışıldığı bir eğitim sürecini ifade eder. Öğrencilerin bu süreçte kazandıkları beceriler onların yaşamlarını olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Öğrencinin yaparak yaşayarak aktif bir şekilde öğrenmesini öngören çağdaş eğitim, araştıran, sorgulayan, eleştiren ve yaratan bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Yaratıcı drama, ilkokulda bu becerileri kazandırmada etkili olarak kullanılabilecek yöntem ve tekniklerden birisidir.

En genel tanımıyla drama bir kavramı ya da durumu anlamlandırarak canlandırmadır. Hayalleri ve düşünceleri deneyimlerden yararlanarak eyleme dönüştürülmesidir. Drama eleştirel ve özellikle de Yaratıcı düşünmeyi ortaya çıkaran ve geliştiren bir yöntemdir. Dramanın üst düzey düşünme becerileri ve özgüven üzerinde etkil olduğunu gösteren birçok araştırma vardır (Ömeroğlu, 19 eğitimde yaratıcı 190; San,1996; Chiriga, 1997; Mantione ve Smead,2003; Rances, 2005).

Yukarıda da ifade edildiği gibi Yaratıcı drama yaratıcılık eğitimi açısından çok önemli bir argümandır. Özellikle ülkemizde olduğu gibi çoktan seçmeli sınavların yoğun olarak yapıldığı ve konunun merkezi alındığı eğitim sistemlerinde yaratıcılık eğitimde geri planda kalır. Yaratıcı drama, istasyon ve balık kılçığı gibi yöntem ve teknikler bir nebze de olsa eğitimde yaratıcılığın gelişimine hizmet etmektedir. Dramanın yaratıcılık üzerinde etkili olduğu tartışmasız kabul edilen bir gerçektir. Bunun yanında yaratıcılığını geliştirmek istediğimiz öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri nedir? Bu çalışma bir anlamda mikro düzeyde yaratıcılıkla ilgili mevcut durumu betimlemeye yöneliktir. Yaratıcılıkla ilgili mevcut durumu bilmek yaratıcı dramanın bu bağlamdaki etkisini ortaya koymak açısından çok önemlidir.

Bu yüzden çalışmanın genel amacı ilkokul 4.sınıf öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini incelemektir. Araştırma, tarama modelinde betimsel desene göre yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Adana Merkez ilçelerindeki ilkokullara devam eden dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Bu evrenden amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılarak Adanın güneyinde alt, orta ve üst sosyo ekonomik düzeydeki farklı üç devlet okulunun dördüncü sınıfına devam eden, Alt gruptan; 119, Orta gruptan; 121, Üst gruptan ise 132 olmak üzere 174 kız, 198 erkek ile toplam 372 öğrenci çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmada Torrance Yaratıcı Düşünce Testi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Torrance Yaratıcı Düşünme Testi uygulandıktan sonra, bilgisayar ortamına aktarılan veriler SPSS 17 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerden önce verilerin normal dağılım sayıltısını karşılayıp karşılamadığını anlamak için, veriler Kolmogorov-Smirnov test tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Yaratıcılık boyutları arasında öğrencilerin akıcılık puanları en yüksek, özgünlük puanları ise en düşük düzeydedir. Toplam yaratıcılık ile yaratıcılığın alt boyutları arasındaki ilişki açısından; akıcılık en yüksek, özgünlük ise en düşük olarak belirlenmiştir. Yaratıcılığın akıcılık alt boyutu ile okuldaki dersler arasında en yüksek ilişki Türkçe, en düşük ilişki ise Sosyal Bilgiler dersiyledir. Esneklik alt boyutu açısından en yüksek ilişki Türkçe, en düşük ilişki ise matematik dersiyledir. Özgünlük alt boyutu açısından ise, en yüksek ilişki Türkçe, en düşük ilişki ise

matematik dersiyledir. Yaratıcılığın Akıcılık, Esneklik ve Özgünlük boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Öğrencilerin sosyoekonomik düzeyine göre yaratıcılığın alt boyutları açısından alt grubun ortadan, orta grubun ise üst gruptan daha düşük yaratıcılık düzeyine sahip olduğu belirlenmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Yaratıcı düşünmenin alt boyutlarına yönelik öğrenci puanları en yüksekten en düşüğe doğru akıcılık, esneklik ve orijinallik şeklinde sıralanmaktadır. Bu nedenle, eğitim programlarında Esneklik ve Orijinallik alt boyutlarının geliştirilmesine yönelik etkinliklere yer verilmesi ile öğrencilere farklı olanı görebilme ve farklı açılardan olaylara bakabilme yeteneğinin kazandırılması için çalışmaların yapılması önerilebilir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ GÖÇMENLERİN UYUMUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Ayşegül Avşar Tuncay / Hacer Ulu

Uyum, diğer adıyla adaptasyon, canlıların yaşadığı ve etkileşimde bulunduğu ortama alışma durumunu ifade eder. İnsanoğlu için toplumsal uyum sürecini başlatan en önemli olaylardan biri de göçtür. Göçmenler, özellikle kültürel farklılıkların ve değerlerin olduğu bölgelerde uyum sorununu belirgin bir şekilde yaşarlar. Uyum sorunu göçmenleri etkilediği kadar o bölgede yaşayan yerel halkı da etkileyen bir sorundur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) Eylül 2017 verilerine göre Türkiye'de 3,5 milyonun üzerinde yabancı uyruklu kişi uluslararası ve geçici koruma başvurusunda bulunmuşlardır. Göçmenlerin toplumsal uyum sürecini düşünürsek bundan olumlu veya olumsuz en çok etkilenen kitlelerden biri de çocuklardır. Çocuklar, ülkelerindeki okullarını terk edip göç ettikleri ülkede dilini bile bilmediği bir ortama girmeye mecbur bırakılmaktadır. Göçmen çocuklar, yeni okullarına uyum sağlamada en çok öğretmenlerinden destek almalıdırlar. Bu durumda farkındalığı yaratacak olan kişiler geleceğin öğretmenleri olacak öğretmen adaylarıdır.

İlgili alanyazına bakıldığında göçmenlerin uyum sürecine ilişkin çalışmalara rastlandığı halde yerli halkın uyum sürecine ilişkin çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu çalışma öğretmen adaylarının göçten sonra göçmenlerin uyum kavramına ilişkin görüşlerini almak ve değerlendirmelerde bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bu amaca yönelik araştırmanın alt problemleri “Öğretmen adaylarının uyum kavramına ilişkin görüşleri nelerdir? Çevrenizde yaşayan göçmen çocukların uyum sorunu/sorunları nelerdir? Göçmen çocukların uyum sorunu yaşamamaları için alınabilecek önlemler neler olabilir? Göçmen çocukların da olduğu sınıflarda öğretimde hangi yöntem ve teknikler kullanılmalıdır? Yerleştikleri yere uyum sağlamanın göçmenler açısından kolaylıkları ve zorlukları neler olabilir? Toplumsal kabul ve uyum sürecinde göç edenler mi göç alanlar mı daha zorlu bir süreç yaşıyor olabilir?” olarak belirlenmiştir.

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) ile desenlenmiştir. Araştırma kapsamında göç kavramına ve alt problemlere yönelik algıları ortaya çıkarmak için araştırmacı tarafından oluşturulan açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Çalışmaya bir devlet üniversitesinde “Yaratıcı Drama” dersini almış 240 son sınıf öğretmen adayı katılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılarak yüzde ve frekans belirlenmiş; içerik analizi yöntemi kullanılarak tema ve kodlar oluşturulmuştur.

Araştırma bulguları, öğretmen adaylarının dil uyuşmazlığı, bilgi paylaşımında eksiklik, kültür farklılığı gibi uyum sorunlarının göçmenler kadar kendilerinin de yaşadıklarını göstermektedir. Katılımcılar, çocukların korunması, sosyal hayata katılımının sağlanması, ayrımcılığa uğramaması ve okul ortamına uyum sürecinin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi özellikle sınıf öğretmenin sorumluluğunda olduğunu da belirtmişlerdir. Elde edilen sonuçlar kapsamında yapılacak diğer çalışmalar için önerilerde bulunulmuştur.

TURİZM REHBERLİĞİ ÖĞRENCİLERİNİN ALANLARINDA YARATICI DRAMANIN KULLANILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Işıl Tanrıseven

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla ilerlediği günümüzde hayatın her alanında bireylerden, eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcılık, iletişim, işbirliği ve liderlik gibi 21. Yüzyıl yaşam becerilerine sahip olmasını beklemektedir. Bireylerin çok yönlü gelişimine imkan sağlayan yaratıcı drama, bu becerileri kazandırmada elverişli bir zemin oluşturmaktadır. Yaratıcı dramanın sağladığı kazanımlar günümüzde yaratıcı dramayı pek çok farklı disiplinde kullanılan bir yöntem haline getirmiştir. Yaratıcı dramanın sıklıkla kullanıldığı alanların başında eğitim bilimleri gelmekle birlikte psikoloji, özel eğitim, iş yaşamı, toplumsal çalışmalar ve yükseköğretim pek çok alanında kullanıldığı bilinmektedir. Yaratıcı dramanın etkin olarak uygulanabileceği alanlardan birinin de turizm rehberliği olduğu düşünülmektedir. Çünkü turizm rehberliği alanı akademik yeterliğin dışında iletişim, empati, liderlik ve sorun çözme gibi pek çok beceriye sahip olmayı gerektirmektedir. Drama, üniversitelerin Turizm Rehberliği bölümlerinde seçmeli olarak yer alan bir derstir. Ancak dersin içeriği, dramanın turizm rehberliğindeki kullanım amaçları ve etkililiğine dair bir çalışmaya rastlanmamıştır. Turizm rehberliği öğrencilerinin drama deneyimlerine dayalı olarak yapılacak tespitlerin dersin içeriğinin zenginleştirilmesine ve hizmet öncesi eğitimin ve verilen hizmetin niteliğinin artırılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu araştırmanın amacı turizm rehberliği öğrencilerinin alanlarında yaratıcı dramanın kullanımına ilişkin görüşlerini incelemektir.

Araştırma, katılımcıların deneyimlerine dayalı olarak var olan durumu ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın çalışma grubu, Mersin Üniversitesi'nde Turizm Rehberliği Bölümü 4. sınıfına devam eden seçmeli ders olarak açılan "Yaratıcı Drama" dersine kayıt yaptıran 30 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri iki adet açık uçlu soru formu ile toplanmıştır. Uygulamalar her hafta iki saat olacak şekilde 10 hafta sürmüştür. Uygulamalar iki aşamadan oluşmuştur. Birinci aşamayı oluşturan dersin ilk dört haftasında öğrencilere iletişim, uyum-güven, yaratıcılık, zaman yönetimi konularında atölyeler düzenlenmiştir. Bu atölyeler sonrasında öğrencilere açık uçlu soru formu uygulanmış, yaratıcı dramanın turizm rehberliğinde hangi amaçlarla kullanılabileceği ve hangi konularda canlandırmaların yapılabileceği sorulmuştur. Öğrencilerin açık uçlu sorulara verdikleri cevaplardan yola çıkarak turizm rehberliği alanında yaratıcı drama uygulamaları geliştirilerek altı hafta boyunca uygulanmış ve uygulamalar sonrasında öğrencilere ikinci açık uçlu soru formu verilmiştir. Bu soru formunda öğrencilere turizm rehberliği alanında düzenlenen drama etkinliklerinin mesleki gelişimlerine katkısı sorulmuştur. Araştırma verileri betimsel analiz yoluyla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda turizm rehberliği alanında turizm hizmeti esnasında ve hizmet öncesi eğitimde dramanın çeşitli amaçlarla kullanılabileceği tespit edilmiştir. Katılımcılar turizm hizmeti esnasında grubun kaynaşmasına yönelik tanışma, iletişim ve uyum sağlama amacıyla; hizmet öncesi eğitimde ise rehberin iletişim, problem çözme, liderlik, empati kurma, yaratıcılık, ekip ruhu becerilerini kazanmaları amacıyla yaratıcı dramanın kullanılabileceğini belirtmişlerdir. Katılımcılar turizm hizmeti esnasında yöresel bir hikayenin canlandırılması, tarihi bir mekanda geçen bir olayın canlandırılması, hizmet öncesi eğitimde ise müşteri memnuniyeti, turda yaşanabilecek aksaklıklar, turun pazarlanması, bölgenin tanıtımı, acenteler

arası rekabet konularında canlandırmalar yapılabileceğini belirtmişlerdir. Araştırma sonucunda katılımcılar alanlarına yönelik uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin yaratıcılık, problem çözme, ekip ruhu, empati, özgüven ve duyguları yönetme becerileri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

TARİH BİLİMİNİN DİĞER DİSİPLİNLERLE İLİŞKİSİNİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE İŞLENMESİ

Nesrin Aslan

Bu çalışmada tarih biliminin diğer disiplinlerle ve bilimlerle ilişkisini kurmak, her şeyin bir tarihi olduğunun farkındalığını yaratıcı drama yöntemi ile kazandırmak amaçlanmıştır. Bu kazanımları sağlamalarında etkili olacak öğretmenlere model olması hedeflenmiştir.

Tarih öğretiminde iki ana eksiklikten söz edilebilir:

1) Öğretmenin aktif olduğu, bilginin aktarıldığı bir yöntemin kullanılması: Sıkça kullanılan bu yöntem kalıcı öğrenme sağlamadığı gibi içselleşmemiş, ezberlenmiş, sorgulanmamış bilgileri öğrenciye sunmaktadır. Yaratıcı drama yöntemi ile aktif halde olan katılımcı sadece bilgiyi kalıcı hale getirmekle kalmaz, yaratıcılığın yanı sıra evrensel pek çok değeri de kazanır.

2) Disiplinler arası bağ kurma eksikliği: Konusu insan olan tarih, toplumların ekonomik faaliyetlerden, kültürüne, uygarlık adımlarına kadar pek çok bilgiyi içerir. Farklı açılardan bakabilmek, çok boyutlu ve analitik düşünme becerilerini kazandırır. Böylece tarih, ağırlıklı olarak siyasi olayların anlatıldığı sıkıcı ve ezberlenmesi gereken bir ders olmaktan çıkar, kişinin entelektüel gelişimine katkı sunar.

Bu çalışma bu eksikliklerden yola çıkılarak, yaratıcı drama yöntemi ile tarih öğretiminde öğrencinin aktif olabileceğini ve tarihin diğer disiplinlerle ilişkili anlatıldığında öğrencinin daha çok ilgisini çeken bir ders olacağını örneklendiren model çalışmalar içermektedir.

Bu çalışma öğretmen, öğrenci, yaratıcı drama lideri ve yaratıcı drama lider adaylarından oluşan 3 erkek 17 kadın olmak üzere toplam 20 kişilik heterojen bir gruba uygulanmıştır. Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, tarih, sosyal bilgiler, İngilizce, sınıf öğretmeni toplam 11 öğretmen ve 9 yaratıcı drama lider ve lider adayları yer almıştır.

Nitel araştırma yöntemi ile değerlendirilen çalışmada veri toplamak için; ön ve son değerlendirme soruları, günlük mantığından hareketle ayakkabı kutusu ve seyir defteri, İnternet sayfası, afiş materyalleri kullanılmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile incelenmiş, ana ve alt temalar oluşturulmuştur. Frekanslar tespit edilmiş ve incelemeyi kolaylaştırmak için tablo haline getirilmiştir.

Projede elde edilen bulgular gerekçedeki kuramsal alt yapı, lider adayının atölye süreçleri boyunca yaptığı gözlemler ışığında yorumlanmış, katılımcı görüşleri ile örneklendirilmiştir.

Yaratıcı drama yöntemiyle ve disiplinler arası bağ kurularak öğretilen tarihi bilgiler, yaparak yaşayarak öğrenildiği için kalıcı bilgiye dönüşmektedir. Katılımcı görüşleri de bunu desteklemektedir. Katılımcı öğretmenler süreç içerisinde atölyelerde öğrendikleri oyun ve etkinlik örneklerini öğrencileri ile buluşturmuş ve olumlu dönütler aldıklarını beyan etmişlerdir.

DRAMA YÖNTEMİYLE HAZIRLANAN ÖZEL EĞİTİM ALANINDAKİ LİSANSÜSTÜ ÇALIŞMALARA GENEL BİR BAKIŞ

Ayşegül Avşar Tuncay

2017 TÜİK verilerine göre Türkiye’de çocuk nüfusu 22 milyon 883 bin 288. Bu nüfus içinde 0-18 yaş arasında 600 bine yakın çocuğun özel eğitime muhtaç derecede engelinin olduğu belirtilmektedir. Özel eğitim, ortalama öğrenci özelliklerinden önemli ölçüde farklılaşan öğrencilere sağlanan, bireysel olarak planlanmış ve bireyin bağımsız yaşama olasılığını en üst düzeye çıkarmayı hedefleyen eğitim hizmetlerinin bütünü olarak tanımlanmıştır (Kırcalı-İftar,1998). Özel gereksinimli bireylerin topluma kazandırılması ve yaşam kalitelerini artırmaya yönelik farklı çalışmalar ve eğitim hizmetleri yapılmaktadır. Özellikle eğitim-öğretim alanında yapılan çalışmalar özel gereksinimli bireylerin farklı öğretim teknikleri kullanılarak akranlarıyla birlikte içinde bulunduğu ortama uyum sağlamasını desteklemektedir. Yaratıcı drama da pek çok farklı yöntem gibi özel eğitimde de kullanılan yöntemlerden bir tanesidir. Empati, güven, uyum ve birlikte hareket etme yaratıcı dramının en önemli kazanımlarındandır. Tanım olarak empatinin, karşısındaki bireyin içinde bulunduğu durumu anlamak ve içselleştirmek olduğunu düşünürsek (Dökmen, 1988), özel eğitim gerektiren bireylerle empati kurmak, uyum içinde ve birlikte hareket etmek için derslerde yaratıcı drama yönteminin kullanılması gerekmektedir.

Literatür taramasında özel eğitimde yaratıcı drama çalışmalarına bakıldığında; zihinsel engelli çocuklarla yaratıcı drama çalışması (Bayhan, 1995) ile özel eğitimde yaratıcı drama dersinin değerlendirilmesini inceleyen bir eylem çalışması (Eratay, 2012) ve özel eğitim öğretmenlerinin dramaya ilişkin görüşlerini inceleyen (Eratay, 2016) çalışmalara rastlanmışsa da yaratıcı drama yöntemiyle hazırlanmış özel eğitim alanındaki lisansüstü çalışmaların detaylı incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu sebepler doğrultusunda bu araştırmanın amacı, özel eğitimde dramanın bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığı lisansüstü çalışmalar hakkında detaylı bilgiler vererek durum tespiti yapmaktır. Bu amaç doğrultusunda YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden yapılan ve doküman incelemesiyle gerçekleştirilen araştırmada özel eğitimde drama ile ilgili olarak ulaşılan 10 yüksek lisans 2 doktora tezine içerik analizi yöntemi kullanılarak araştırma alanları, araştırma yöntemleri, çalışma grupları, veri toplama teknikleri, veri analizleri ve araştırmaların yıllara göre dağılımı detaylı bir şekilde incelenmiştir. Araştırma alanları açısından çalışmaların en çok engelli bireylerin sosyal beceri gelişimine yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir.

Araştırmada çalışma grubu olarak tercih edilen gruplar genellikle zihinsel engelli ve işitme engelli bireylerdir. Yaş ortalamalarına bakılırsa; özel eğitim ve sınıf öğretmenleriyle yapılan çalışmalar (4 lisansüstü tez çalışması), ilkökul düzeyinde çocuklarla yapılan çalışmalar (3 lisansüstü tez çalışması), ortaokul düzeyinde çocuklarla yapılan çalışmalar (2 lisansüstü tez çalışması), yetişkinlerle yapılan çalışmalar (2 lisansüstü tez çalışması), okul öncesi düzeyinde çocuklarla yapılan çalışmalar (1 lisansüstü tez çalışması) olduğu görülmektedir. Çalışmaların yıllara göre yapılma düzeyi bazı yıllarda fazlalaşmakta iken bazı yıllarda hiçbir lisansüstü tez çalışması yapılmadığı görülmektedir.

Çalışmalarda yöntem olarak nicel araştırma yönteminin (9 lisansüstü tez çalışması) daha fazla kullanıldığı görülmektedir. En fazla ön-test son-test deney kontrol gruplu deneysel desen (6 lisansüstü tez çalışması) tercih edilmiştir. Çalışmalarda nitel araştırma yönteminin (3 lisansüstü

tez çalışması) daha az yoğunlukta kullanıldığı dikkat çekmektedir. Buna göre dramanın bireysel farklılıkların önemsendiği bir teknik olduğu düşünülürse nitel araştırma yönteminin özel eğitim çalışmalarında daha çok uygulanması gerektiği düşünülmektedir. Aynı zamanda okul öncesi eğitim düzeyinde özel eğitim çalışmalarının da yapılması farklı tekniklerin etkililiğinin görülmesi açısından da önemlidir.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ŞİDDETE YÖNELİK ALGILARININ TOPLUMSAL CİNSİYET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Münire Akgül / Filiz Yurtal / Metehan Çelik

Günümüz toplumlarında şiddet yoğun görülmekle birlikte şiddetin cinsiyet rolleri açısından değerlendirilmesi de çalışmalarda önem kazanmaya başlamıştır. Toplumsal cinsiyet rollerinin erken yaşlarda kazanıldığı ve bu kazanımların temelinin ailede atıldığı ve eğitim kurumlarında öğretmenler tarafından geliştirildiği düşünüldüğünde, öğretmenlerin toplumsal cinsiyet ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet konularındaki yönlendirmeleri önem kazanmaktadır. Özellikle eğitim ortamında öğretmenler çocukların davranışlarını biçimlendirmede önemli bir rol modelidir. Ayrıca şiddetin her alanda görüldüğü tespitinden yola çıkıldığında, özellikle bireyin sosyalleşmesinde ve iyi bir insan olmasında önemli etkiye sahip olan öğretmenlerin bulunduğu okul ortamlarında da şiddet görülmektedir. Bundan dolayı öğretmenlerin toplumsal cinsiyete dair bakış açılarının niteliği önem kazanmıştır.

Bu araştırmada öğretmen adaylarının karşılaşılabilecekleri şiddet içerikli olayların, kız ve erkek öğrencilere göre nasıl değerlendirdiklerini ve bakış açılarının nasıl olduğu incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi 4.sınıfta okuyan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden öğrenciler oluşturmuştur. Çalışmaya dahil edilen 55 öğrenci, 5'er kişilik gruplara ayrılarak 11 grup yapılmıştır.

Araştırmada drama yöntemi kullanılarak veriler toplanmıştır. Veri toplamada, öğretmen adaylarının şiddet içerikli davranışları nasıl yorumladıklarını anlayabilmek için bir öykü verilmiştir. Öyküde; "A, B,C ve D sınıf arkadaşlarıdır. A ve C ders çalışırken B onlardan habersiz fotoğraflarını çeker ve sınıfın whats'up gurubunda fotoğrafı yayınlayarak 'bizim inekler işbaşında' şeklinde bir mesaj yazar. D ise B'ye yaptığı için yanlış olduğunu ve onlardan özür dilemesi gerektiğini söyler ama B bunu rededer.". Her grup aynı öyküyü birbirinden bağımsız olarak canlandırmıştır. Canlandırmalar esnasında video kayıtları alınmıştır. Çalışma tamamlandıktan sonra video kayıtları NVIVO programı kullanılarak çözümlenmiştir. Ayrıca canlandırma yapan öğrencileri izleyen diğer öğretmen adayları her yapılan canlandırmayı kendilerine önceden verilen değerlendirme formuna uygun olarak değerlendirdiler.

Elde edilen ilk bulgulara göre öğretmen adaylarının canlandırmadaki şiddet içerikli davranışlarının bazılarını erkeklere özgü davranışlar olarak, bazı davranışları ise kızlara özgü davranışlar olarak algıladıkları gözlenmiştir. Özellikle duygusal şiddet kızlara atfedilirken, fiziksel ve cinsel şiddetin erkeklere atfedildiği saptanmıştır.

Elde edilen ilk sonuçlar paralelinde klasik toplumsal cinsiyet rollerinin öğretmen adaylarında da görüldüğü ve şiddete cinsiyetçi bakış açısıyla yaklaştıkları gözlenmiştir. Bu doğrultuda verilerin analiz süreci devam etmektedir.

YARATICI DRAMA VE YARATICI OKUMA UYUMU

Zekeriya Merdin / Ferah Burgul Adıgüzel

Çalışmanın amacı, yaratıcı drama ile yaratıcı okuma arasındaki uyumu, benzerlikleri ve farklılıkları bağlamında değerlendirmektir. Bu kapsamda yaratıcı drama ve yaratıcı okuma kavramları tanıtılmış, uygulama örnekleri verilerek kavramlar arası ortaklıklar ve farklılıklar uyumları açısından sınıflandırılmıştır. Her iki yöntem arasındaki ortaklığı göstermek amacıyla, Murathan Mungan'ın Kadından Kentler kitabındaki öykülerin işlenmesinde yaratıcı drama ve yaratıcı okuma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı örnek ders planları hazırlanmıştır. Yapılan bu çalışma tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Çalışma kapsamında ulaşılan veriler, yaratıcı drama ve yaratıcı okuma kavramına ilişkin alan yazın taraması yapılarak ulaşılan her türlü dokümanı içermektedir.

Edebiyat, kurgu ve gerçeklik arasında kurduğu bağ ile okurun yaşamı anlama, anlamlandırma ve özgün fikirler geliştirme sürecinde bir eğitim aracı olarak kullanılmaktadır. Bu sebeple edebiyat eğitiminde kullanılan metinler bireye yaşamda var olan problem durumları için örnek teşkil etmektedirler. Öğrenim sürecinde bir eğitim aracı olarak işlev gören edebiyat, öğrenciye yazınsal metinlerin çözümlenmesi yoluyla, yaşamı anlama ve anlamlandırabilme, kendini doğru ifade edebilme becerisi kazandırmayı amaçlamaktadır (Adıgüzel Burgul, 2006 : 1-9). Yazınsal ürünler bir toplumun sosyolojik analizi olup yazınsal ürünleri doğru okumak, okuyucuya içinde bulunduğu toplumda var olan problem durumlarını görme, sorgulama, analiz etme ve bu problem durumlarına yönelik çözüm önerileri geliştirme becerisi kazandırmaktadır. Bu nedenle edebiyat eğitiminde, özellikle metin inceleme sürecinde, okuru aktif kılarak ve düşünmeye, metni sorgulayarak değerlendirmeye yönlendiren etkileşimli yöntemlerin kullanılması gerekmektedir.

Metin inceleme sürecinde aktif katılımı ve canlandırmalarla metnin daha iyi anlaşılacak içselleştirmesini sağlayan önemli yöntemlerden biri yaratıcı drama bir diğeri de yaratıcı okumadır. Yaratıcı drama çalışmalarının okuma eğitiminde kullanımına ilişkin birçok çalışma yapılmış olmakla birlikte yaratıcı okuma ile birlikte kullanımı hakkında yeterli sayıda çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Oysa yaratıcı drama ve yaratıcı okuma yaşam odaklı olmaları, hayal gücüne dayanmaları, metin ile yaşam arasında bağ kurmaları ve sorgulama yaparak olayların daha iyi anlaşılmasını sağlamaları açısından birçok ortaklık barındırmaktadırlar.

Yaratıcı drama da yaşamın modelini çıkardığımız ve yaşamı daha iyi anlamamızı sağlayan, katılımcıların üstlendikleri rollerden hareketle başkalarının aynı durumda neler yaptıklarını anlama olanağı buldukları bir süreçtir (Önalın, Akfırat,2006: 1-20). Yaratıcı drama kişiye “Kimsin?, Niçin yaşıyorsun?, Kendini geliştirmek için hangi olanaklara sahipsin?, Kendi durumunda içinde yaşadığın toplumun ihtiyaçlarına nasıl karşılık verirsin?” sorularını sorar ve sordurur (San, 2009: s.2-9). Yaratıcı drama bu sorular ile bireyin kendisini tanımasını ve birey-toplum ilişkisini oluşturmasını ve toplumun beklentilere sorgulayarak yaklaşmasını sağlamaktadır. Bu soruları edebi metinleri incelerken ve canlandırırken kullanan okur ise öyküdeki kişileri tanır, birey toplum ilişkisini fark eder, toplumun sosyolojik alt yapısını anlar ve toplumun beklentilerini sorgulayarak metni birçok boyutuyla inceler ve içselleştirir.

Yaratıcı okuma, okuyucunun sunulan metin ya da materyaldeki görüşü yeni bir fikre çevirmesi ya da bu görüşleri bir problem durumuna uygulaması olarak tanımlanabilir. (Smith,1965).

Eleştirel okuma değerlendirme ve yargıya ulaşmaktır. Yaratıcı okuma ise bu sürece hayal kurma eylemini dahil eder (Akkaya, 2018). Bu açıdan yaratıcı drama ile yaratıcı okuma arasında büyük bir benzerlik bulunmaktadır. Okuma genellikle öğrenilecek ve pratiğe uygulanılabilecek bir beceri olarak düşünülür. Ancak okuma ayrıca okuyucunun hayal dünyasının bir ifadesi olarak yaratıcı bir sanat olarak da düşünülebilir (Small, Arnore, 2011). Okuma bu açıdan ele alındığında metinden hareketle hayal dünyasının harekete geçirildiği yaratıcı bir süreçtir. Okuyucu yaratıcı okuma sürecinde klasik okumanın aksine aktif bir konumdadır. Metnin arkasını görmeye, metin ile kendi yaşantısı arasına bağ kurmaya çalışan okuyucu süreç içerisinde yazarın sundukları ile yetinmez, kendi hayal dünyası ve yaşantıları ile süreci besleyerek metnin sınırlarının ötesine geçer.

Yaratıcı dramının aşamalı yapısı (ısınma, canlandırma, değerlendirme) yaratıcı okuma için de geçerli olup birbirleriyle benzerlik göstermektedir. Yaratıcı okumanın aşamaları; tanımlama, kişisel yorum, çok kültürlülük ve yaratma şeklindedir. Tanımlama aşamasında metni okuyan okuyucu metinden hareketle öykünün bileşenleri olan “Ne, Nerede, Ne zaman, Niçin, Nasıl ve Kim” sorularının cevaplarını bulmaya çalışır. Bu soruların yanıtlarına ulaşarak okuyucu metinde geçen olay örgüsünü anlamış ve öyküdeki çatışmaları çözmüş olur. Kişisel Yorum Aşamasında okuyucu öyküdeki çatışma durumlarını kendi yaşam deneyimleri ile ele alır. Kritik / Çok Kültürlülük / Eleştirelilik aşamasında okuyucu metne eleştirel bir bakış açısı ile yaklaşır ve var olan durumu değerlendirir. Yaratma aşamasında ise metinde yaşanan duruma çözüm aranır ve bulunan çözüm birey yaşamına kazandırılmaya çalışılır.

Yaratıcı okuma süreci sonunda bireyin okuduğunu anlamış olması, okuduğu ile yaşantısı arasında bağ kurarak var olan problem durumuna çözüm önerisi sunması beklenir. Yaratıcı okumanın uygulanma süreci ile yaratıcı dramının temel özelliği olan yaşantıdan hareket etme birbirini tamamlayan özelliklerdir. Yaratıcı dramada canlandırma aşamasını besleyen olgu yaşantıdır. Birey, yaşantılarından hareketle canlandırmalar oluşturur. Yaratıcı okuma sürecinde ise bireyin eleştirel bir bakış açısı kazanabilmesi için olay ile bireysel bir yakınlık kurması beklenir. İki teknik arasındaki benzerliklerden hareketle bu çalışmada iki yöntem açıklanmış ve bir örnek çalışmada eş zamanlı olarak uygulaması yapılarak bu şekilde uygulamaların yapılabileceği örneklenmek istenmiştir.

YARATICI DRAMA ÇALIŞMALARINDA UYUM AMACIYLA YAPILAN AYNA ETKİNLİKLERİNİN KATILIMCI GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömer Adıgüzel

Uyum, bir bütünün parçaları arasında bulunan ya da bulunması gereken uygunluk olarak tanımlanır. Uyumu bazı yaklaşımlar, ‘grubun düşüncesinin yanlış olduğunu bildiği halde onlara uyma ve onlarla birlikte hareket etme isteği’ olarak tanımlasa da yaratıcı drama çalışmalarının beklediği ya da tanımladığı uyum kavramı bu çerçevenin dışında yer almaktadır. Yaratıcı drama çalışmalarında ise katılımcıların kendi benliklerini kaybetmeden toplumsal uyum becerilerini geliştirmeleri amaçlanır. Katılımcılardan bu çalışmalarda bir dışlanma korkusu olmadan, yanlış bir düşünceye uyum göstermeme davranışı geliştirmeleri beklenir. Çoğunluğun fikri her zaman doğru olmayabilir. Yaratıcı drama çalışmaları, böyle anlarda yalnız kalmanın çoğunluğa uyum gösterme davranışından daha iyi olduğunu fark ettirir. Yaratıcı drama çalışmalarında uyum amacıyla gerçekleştirilen etkinlikler bu amaçları gerçekleştirme hedefini taşır.

Temel yaratıcı drama çalışmalarında mutlaka yapılması gereken ayna etkinlikleri uyum çalışmalarından birini oluşturur. Ayna etkinliklerinden biri şu şekilde betimlenebilir: “...Katılımcılar eş olur, A ve B olarak ayrılır ve karşılıklı göz teması kurarak, mekân içinde bir yerde ayakta dururlar. A olan katılımcı çok yavaş hareket eder, B olan katılımcı A’nın hareketinin aynısını aynı yavaşlıkta tekrar eder. Bu esnada ikililer arasında göz teması hiç kesilmez. Hareketler çok yavaş olmalıdır ve bu süreçte hiç konuşulmamalıdır. Gözler, el-kol hareketlerini değil karşıdaki kişiyi takip eder. B’nin görevi, bir “ayna” ya bakar gibi A’nın yaptıklarını aynı hızda ve eş zamanlı olarak yapmaktır. Bir süre sonra roller değiştirilir ve çalışma tekrar edilir.”

Ayna olarak adlandırılan bu çalışmaların pek çok çeşitlemesi vardır. Bir diğer çalışma şu şekilde betimlenebilir: “A ve B bu kez aynı anda başlarlar ve başlangıç anları da belli değildir. Yani aynı anda bir hareket ve takip etme süreci başlar. Bu süreçte yöneten ve yönetilen ortadan kalkar ancak eş zamanlı bir çalışma içerisinde, duruma göre hem yöneten hem yönetilen olunabilir. Bu çalışma etken ya da edilgen olma durumu olarak da adlandırılabilir. Ayna çalışmaları A, B ve C birbirlerini sırayla yönetecek, yönlendirecek biçimde de yapılandırılabilir. Bu çalışmada her durumda bir yöneten ve yönetilen söz konusudur.

Çalışma, tüm katılımcıların birbiriyle bağ kuracak biçimde yöneten ve yönetilen olduğu süreçte de dönüştürülebilir. Bir süre sonra bu çalışmalarda da yöneten ve yönetilenin sürekli olarak aynı rolde olmadığı görülebilir. Eylem içerisinde hem yöneten hem de yönetilen olunabilir. Bu durum kendi içinde bir uyumu gerektirir ve bu tür bir uyumu yakalayan kişi, uyumlu olarak nitelendirilerek içinde bulunduğu toplumda yaşamaya devam eder. Bu durum aynı zamanda yaratıcı drama çalışmalarının istediği, gelmek ve katılımcısını getirmek istediği yerdir. Bir süre sonra yöneten ve yönetilenin olmadığı ya da aynı kişilerin sürekli olarak bu rolleri üstlenmediği bu tür çalışmalarda eşler ve gruplar arasında bir uyumun yakalanması beklenir. Böylelikle katılımcılarda uyuma ilişkin farkındalığın geliştirilmesi de amaçlanır. Bu süreçte yaratıcı drama eğitmeninden uyumlu olması ve uyumlu bireylerin yetişmesine de drama ile katkı sağlaması beklenmektedir. Yaratıcı drama çalışmalarının amacı; toplumsal yaptırımlara karşı bastırılmış ve uyumlu görülen davranışları desteklemek değil, yerine göre yönetilen ve yönlendirilen rollerine uygun davranış geliştirilmesini sağlamaktır.

Çalışmanın amacı, yaratıcı drama çalışmalarında temel bir çalışma olan ve uyum amacıyla gerçekleştirilen ayna etkinliklerine katılan yetişkin katılımcıların (kursiyerlerin) bu çalışmalara ve bu çalışmalardaki deneyimlerine ilişkin görüşlerini uyum açısından değerlendirmektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Katılımcıların ayna çalışmaları hakkındaki düşünceleri nelerdir?
- Katılımcılar ayna çalışmasına ilişkin deneyimlerini nasıl betimlemektedirler?
- Katılımcılara “uyum” kavramı verildiğinde akıllarına gelen çalışmalar nelerdir?
- Katılımcıların uyum ve yaratıcı drama konusundaki düşünceleri nelerdir?

Çalışma yaratıcı drama eğitimi alan yetişkinlerin eğitim süreleri boyunca aldıkları ve uyum amacıyla yapılan ayna etkinliklerine ilişkin deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamak amacıyla yapıldığı için yöntem olarak temel nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Merriam (2015)’a göre bu desen “insanların yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamak” amacıyla yapılan çalışmalara daha uygundur. Temel nitel araştırmalarda görüşmelerden, gözlemlerden veya katılımcıların yazılı süreç çıktıları gibi belgelerden yararlanılır. Araştırmacılar bu araştırma biçiminde katılımcıların bir anlamı nasıl oluşturduğunu anlamaya çalışırlar (Merriam, 2015).

Çalışmanın verileri, yaratıcı drama liderlik eğitimi alan katılımcılarla yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla sözlü ve yazılı olarak toplanmıştır. Çalışmanın verileri betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiştir. Betimsel analizde, veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşme sonunda elde edilen verilerin deşifresinden sonra, veriler satır satır kodlanmış, ortak kodlar ortak kategoriler altında birleştirilmiş, son olarak da ortak kategoriler önceden belirlenmiş temalarla ilişkilendirilmiştir. Gerekli yerlerde öğretmen görüşlerinden doğrudan alıntılar verilerek yorumlanmıştır. Buna göre görüşme ve yazılı dönütler sonunda elde edilen veriler kodlanarak belirlenen temalarla ilişkilendirilmiştir. Çalışmada ulaşılan sonuçlar araştırmanın alt problemleri doğrultusunda sunularak konu ile ilgili diğer araştırmalarla tartışılmıştır. Verilerin analizi devam ettiği için bulgu ve sonuçlara ilişkin değerlendirmelere bildirinin tam metninde yer verilecektir.

SÜREÇSEL DRAMA UYGULAMALARI İÇİN BİR SENTEZ TEKNİK ÖNERMESİ

Ali Kırkar

Temel amacı “bireyselden toplumsala” yönelerek bir sosyal problemi irdelemek, incelemek, araştırmak olan Süreçsel drama yaklaşımında, işlenen konunun (sorunun) toplumsal boyutu; nedenleri, niçinleri, nasılları ile farklı açılardan ele alınmakta ve irdelenmektedir. Süreçsel dramada, bireyin içinde yaşadığı toplumu ekonomik, sosyal ve kültürel dinamikleriyle kavraması, yaşadığı toplum içindeki yerini ve etkisini sorgulaması esastır. Böylelikle Süreçsel drama, bireyin olanaklar çerçevesinde kendinden başlayarak dönüşme ve dönüştürme isteğini duyumsaması için bir yüzleşme süreci sunmaktadır. Bu yüzleşme, özellikle süreçsel drama sürecine katılmış bireyler için geçerli ve etkili iken bu bireylerin süreçte başlayan sorgulamalarını yaşamlarına aktarmalarıyla iletişim ve etkileşimde oldukları diğer bireyler için de etkili olmaya başlar. Yaşama aktarılacak bu etkinin gücü, bireyin katılımcısı olduğu süreçsel drama sürecindeki etkilenmesine ve kendini sorgulamasına bağlı olmaktadır.

Bu çalışma, yaratıcı drama yaklaşımlarından biri olan Süreçsel dramada katmanlı olarak işlevli olabilen “Kollektif sorgulama” (Collective inquiry) tekniğinin uygulanışı, etkileri ve sonuçları hakkında yapılan çalışmaları tanıtmak ve paylaşmak amacını taşımaktadır. Kollektif sorgulama, boş sandalye tekniğinden hareketle oluşturulmuş, uygulanması belli ön koşullara bağlı olan bir değerlendirme ve çözümleme tekniği olarak sunulmaktadır. Çalışmaya temel olarak alınan süreçsel drama uygulamalarında, Jung’un “Kolektif bilindışı” yaklaşımı desteğiyle bireyin kendi sosyal algılarını ve kendi normallerini (norm) sorgulaması amaçlanmış ve sonuçları değerlendirilmiştir. Dolayısıyla çalışmada ele alınan sorun, süreçsel drama yaklaşımı içinde yeni bir uygulama olarak sunulan “Kollektif Sorgulama”nın işlevi, etkileri ve sonuçlarının irdelenmesidir.

Çalışmada araştırma yöntemi olarak örneklem üzerinden betimleyici çözümleme kullanılmıştır. Çalışmanın veri toplama araçları olarak da gözlem, bireysel görüşme, yapılandırılmış grup görüşmesi kullanılmıştır.

ÇOCUK HAKLARI BİLDİRGESİ'NİN YARATICI DRAMA YÖNTEMİYLE İŞLENMESİ

Dilek Er Şentürk / Nevin Gümüş

Çocuk hakları kavramı ve eğitimi toplumun çeşitli çevrelerinde (STK'lar, Sosyal Hizmetler, Baro, Medya vb.) ve okullarda ele alınmaktadır. Okulöncesi eğitimde değerler eğitimi kapsamında hissettirilen çocuk haklarına dair kavramlara ilkökulda Sosyal Bilgiler, Türkçe ve İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi dersleri kapsamında değinilmektedir. Çocuk kitaplarında ise bu kavramlar zaman zaman hissettirilmiş olsa da çocuk haklarını başlı başına konu alan çok az esere rastlanmaktadır.

Tüm bunlara rağmen derslerde ve eğitimlerde çocuk hakları eğitimine uygun etkinlikler ve öğretim yöntemlerine yer verilmemiştir. Oysaki haklarının farkında olan bugünün çocuğu, yarının İnsan Hakları'nın farkında olan ve saygı duyan, demokratik tutum geliştirmiş yetişkini olacaktır. Bu da beraberinde sınıf ve okul uyumunu ve toplumsal uyumu getirecektir.

Çocuk hakları eğitiminde bilgi, beceri ve tutumların kazandırılabilmesi için düz anlatım, soru yanıt ve tartışma gibi yöntemlerin yerine, öğrencileri öğrenme-öğretme sürecinde etkin kılacak yöntemlerin seçilmesi önemlidir. Öğrenciyi merkeze alıp onu düşünsel etkinliklere yönlendirmeli, bireye "birey" olma şansı verilmelidir. Etkin bir katılımı içerdiği ve öğrenmede kalıcılığı sağladığı için yaşantılara dayalı öğretim çok önemlidir. Sözel ağırlıklı öğretimde % 10 olan hatırlama ve kalıcılık görselde % 30, yaşantılara dayalı öğretimde % 90'a ulaşmaktadır görüşü bu anlayışı desteklemektedir. Çocuk Haklarına yönelik bilgi, beceri ve tutumların kazanımı için yaratıcı drama yöntemi kullanılabilir. Yaratıcı drama yöntemi ile çocukların yaparak – yaşayarak ve sürece etkin katılarak temel haklarını öğrenmeleri ve farkındalık düzeylerinin artacağı, öğrendikleri bilgiyi yaşama aktaracakları düşünülmektedir.

Çocuklara Çocuk Hakları Bildirisi'nde yer alan 10 temel maddeyi yaratıcı drama yöntemi ile kazanım edindirmeyi amaçlamanın yanı sıra sınıf, okul içi uyum ve toplumsal uyumu sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırmada uygulanan bölge zorunlu göç alan ve farklı kültürleri barındıran bir yer olması sebebiyle uyum sürecine ihtiyacı olan kişileri barındırmaktadır. Bu uyum sürecini daha kolay oluşturabilmek ve toplumsal bütünlüğü koruyabilmek büyük önem taşımaktadır. İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi dersi alan bir grup öğrencinin Çocuk Hakları Bildirgesi'ne yönelik farkındalıklarının gelişmesi de bu uyum süreci açısından öneme sahiptir.

Çalışma grubu ilkökul 4. Sınıfa devam eden, İnsan Hakları Yurttaşlık ve Demokrasi dersi gören; daha önce drama geçmişi olmayan, 10 yaş grubu, 8 kız 8 erkek 16 gönüllü öğrenciden oluşmaktadır. 8 ayrı sınıftan 1 kız, 1 erkek olmak üzere 2'şer öğrenci alınmış olup, Suriye, Türkmenistan, Türkiye Cumhuriyeti uyruklu çocuklar ve terör nedeni ile göçle gelen çocuklardan karma bir grup oluşturulmuştur.

Nitel araştırma yöntemleri kullanılmış ve buna uygun olarak nitel veriler toplanmıştır. Çalışmanın nitel veri toplama araçları oturumlar sonunda sözlü olarak alınan 'öğrenci görüşleri', proje uygulamalarının hemen bitiminde öğretmen gözlemi ile elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Nitel veri toplama araçları ile bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

Bu ölçeklerden Ön - son değerlendirme soruları toplamda 8 sorudan oluşmaktadır. Ön -son değerlendirme soruları Çocuk Hakları kavramları, Çocuk Hakları Tarihsel Gelişimi ve Çocuk Hakları Bildirgesi ile ilgili bildikleri ve daha sonra öğrendiklerinin neler olduğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Ön - son değerlendirme sonucu olarak elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmiştir. Buna göre değerlendirmeler sonunda elde edilen verilerin transkript edilmeleri sonrasında değişimler olup olmadığı tartışılmıştır.

Uygulama öncesinde okul rehber öğretmeni ile birlikte atölye planı ve doğaçlama yönergeleri çocuklar üzerinde olumsuz etki yaratmaması için gözden geçirilmiş ve tüm atölyelerin uygulama süreci rehber öğretmen tarafından da gözlemlenmiştir.

Atölye çalışmaları sonrasında katılımcıların farklı etnik gruplara karşı bakış açılarının olumlu yönde değiştiği gözlemlenmiştir. Atölye ısınma hazırlık çalışmalarına müzik ve dansla başlamanın katılımcıların motivasyonunu arttırdığı gözlenmiş olup, 2. oturumda bir şarkının üç ayrı dilde söylenmiş olması (Türkçe, Kürtçe, Arapça) katılımcıları mutlu etmiş olup, eğitmenle ve grupla bağlarının güçlendiği gözlenmiştir. Şarkı ve dansla atölye çalışmalarına başlamanın katılımcı motivasyonunu arttırdığı gözlemlenmiş ve atölye ısınma hazırlık çalışmalarına müzik ve dansla başlamaya özen gösterilmiştir.

Her atölye sonrasında çocuk haklarına dair öğrendiklerini sınıf arkadaşları, öğretmenleri ve yakın çevreleriyle paylaştıkları, atölyede oynanan oyunları okul içinde ve dışındaki diğer arkadaşlarına öğrettikleri gözlemlenmiştir. Sınıf rehber öğretmenleri bu süreç içerisinde sınıf içi uyumun arttırdığını ve katılımcıların demokratik tutumları geliştirdiklerini ve farklılıklara saygının önemini daha iyi kavradıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların aileleri yaratıcı drama atölyelerine katılmaları ile birlikte çocuklarında bilişsel, duyuşsal ve sosyal anlamda olumlu yönde değişimler ve gelişmeler olduğunu belirtmişler ve drama eğitiminin sürekli hale gelmesini talep etmişlerdir. Ön ve son değerlendirmelerinde verilen cevaplar incelendiğinde anlamlı gelişme olduğu gözlemlenmektedir. Ön değerlendirmede boş bırakılan soruların ise son değerlendirmede yanıtlandığı görülmüştür. Yapılan atölyeler, öğrenci, öğretmen, veli görüşleri, uygulama öncesinde ve sonrasında öğrencilere uygulanan ön ve son değerlendirme sonuçları değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

1. Verilen cevapların atölye kazanımlarını desteklediği söylenebilir.
2. Proje öncesinde yapılan ön değerlendirmede cevaplanamayan soruların, son değerlendirmede cevaplandığı gözlenmiştir.
3. Öğrencilerin çocuk hakları farkındalıklarının arttığı söylenebilir.
4. Öğrenciler haklarını ve bu hakları nasıl kullanacaklarını ifade etmişlerdir.
5. Haksızlıklara karşı mücadele etmeye başladıkları gözlemlenmiştir.
6. Öğrenciler, çocuk haklarına ilişkin öğrendiklerini aileleri, öğretmenleri ve arkadaşları ile paylaşmış ve yaşama aktarmaya başlamışlardır.
7. Demokratik tutum, iletişim, etkileşim, empati, yaratıcılık, muhakeme etme becerilerini geliştirdikleri söylenebilir.

H. CALDWELL COOK'UN OYUNA UYUM AÇISINDAN BAKIŞI

Nevin Gümüş / Ömer Adıgüzel

Eğitimde yaratıcı drama “çocuk merkezli eğitim” kavramının dönüşümüyle okullarda yer almaya başlamıştır. Çocuk oyunlarından yola çıkmanın önemi, kendi kendine öğrenmenin özgürleştirici gücü olarak ön plana çıkmıştır. Fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişim üzerinde olumlu etkileri olan oyun, eğitimin de bir parçası olmuştur.

Henry Caldwell Cook, eğitim programlarındaki gereksinimlerin oyun ve drama odaklı çalışmalarla giderilebileceğini savunmuştur. Cook, bu yöntemin içinde oyun etkinliğinin eğitimin temeli olduğunu vurgulamıştır. Oyun yoluyla eğitimin ana fikri olan Oyun Yolu (uygulamalı sahneleme), gençlere olanak ve yetki vererek gerçek sosyal, ekonomik ve politik problemleri düşünmelerini desteklemektedir. Ayrıca yaşam için bilgi ve tecrübe uyum sağlayarak ticari fikirli toplum yetiştirilmesi gerektiği savunulmaktadır. Cook, çocukların oyunlarının gerçek hayatla benzer olduğunu savunmuştur.

Cook uygulamalarında, gruptaki çocuklara, yani kadrosundaki oyun kuruculara bireysel bir üye olarak bakmanın özel bir yolunu geliştirmiştir. Cook, öğrencilerin tecrübelerinin anlamını oyuna hazırlık sırasındaki grup tartışmaları ve işbirliği olarak belirlemiştir. Her grup gösteriyle ilgili farklı sorumluluklar alır. Öğrenciler bir metinden yola çıkarak oyunu sahnelerler. Böylece öz yönetim ruhunu ilerletmeyi amaçlamıştır. Bireysellik, öz yönetim, kendi kendini yönetme becerilerinin yanı sıra işbirliği içinde çalışarak uyumu yakalamalarını da hedeflemiştir.

Araştırmanın amacı eğitimde yaratıcı drama alanında bir öncü olan Henry Caldwell Cook'ın oyuna uyum bakış açısının saptanmasıdır. Cook, eğitimde oyunu öğrencilerin birey olarak varolabilmesi, öz yönetimini oluşturabilmesi, grup içinde uyumlu bir şekilde çalışabilmesi, gerçek dünyaya hazır olabilmeleri için kullanmıştır. Yaratıcı drama alanının gelişimi ve eğitimde dramanın kullanımı açısından önemli bir yere sahip Cook'un oyuna uyum bakışının saptanması, drama alan uzmanları, eğitimciler ve uygulayıcılar açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışma nitel araştırma çalışmalarından doküman incelemeye dayalı biyografik bir çalışmadır. Araştırmada doküman incelemesiyle elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Cook'un kendi yayımladığı ya da ona ilişkin başka araştırmacılar tarafından yazılmış olan dokümanlar incelenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi çalışma türünde gerçekleştirilen araştırmada veri toplama aracı olarak H. Caldwell Cook'a ilişkin dokümanlardan yararlanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak 15 farklı doküman incelenmiştir. İncelenen dokümanların biri H. Caldwell Cook tarafından yazılmış kitabı, 14'ü ise başka araştırmacı ve alan uzmanlarının Cook'a ilişkin yaptığı çalışmalardan oluşmuştur. Araştırmaya ilişkin elde edilen veriler çözümlenmiş, verilerin çözümlenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır.

Cook, eğitimi kurallar içindeki özgürlük olarak görmüş ve bunu deneyerek elde edileceğine inanmıştır. Cook'a göre, oyun tüm çocukların kişisel ve sosyal gelişimlerinin temelidir. Cook, oyun yoluyla eğitimin ana fikri olan Oyun Yolu (uygulamalı sahneleme), gençlere olanak ve yetki vererek gerçek sosyal, ekonomik ve politik problemleri düşünmelerini desteklemektedir. Ayrıca yaşam için bilgi ve tecrübe uyum sağlayarak ticari fikirli toplum yetiştirilmesi gerektiği

savunulmaktadır. Bu da eğitim yaklaşımıyla tiyatral yaklaşımın karışımı olarak değerlendirilebilir. Önce eğitimin değeri, öğrencilerin teori ve pratiğin öğrenildiği toplum yani 'kendi içinde küçük bir dünya' olarak vurgulanmalıdır. Eğitim süreci öğrencilerin toplumsal sürece uyum süreci olarak görülebilir.

Cook, oyunun öğrenciler tarafından kendi bildikleriyle yapılması gerektiğini savunur. Bunun nedeni de bilginin, çalışılan şeyin içinde, aktif olarak bulunacağını ve son değerlendirmeye biçimleneceğidir. Oyun süreç içinde öğrencilerle yapılandırılarak sahneye konulur. Cook, oyun oluşturma çalışmalarında ilk önce öğrencileri sorumlu olan küçük gruplara ayırır. Bu gruplar, hikayenin uyarlanması, karakterlerin çalışılması, parçaların dağıtılması, sahneleme, kostümün temin edilmesi ve özelliklerinin sağlanması gibi görevleri içerir. Sonra her grubun tartışmasını, müzakere yapmasını, fikir mücadelesine girmesini sağlar. Öğrenciler bu çalışmalarla uyumu yakalamakta ve oyuna gerekli biçimlendirmeyi yapabilmektedir.

Cook, grup çalışmalarının önemine değinmiştir. Grup içindeki işbirliğine önem vererek, kademeli hareketi bireysellik/ özgünlük, özgürlük ve gelişim olarak gruplandırmıştır. Çalışmalarındaki kademelilik bireysellikten toplumsallığa doğrudur. Bireyin kendi içindeki ve toplum içindeki uyumuna doğru giden bir paralellik söz konusudur. Bunu da Cook oyun bakış açısıyla kazandırmaya çalışmıştır.

Cook, oyunun doğal öğrenme ve sorgulama şekli olduğunu düşünmüştür. Cook, uyguladığı oyun yöntemiyle de çocukların eğitim sürecinden gerçek yaşama uyumlu bir biçimde geçebilmesini de sağlamayı hedeflemiştir. Cook öğrenci tecrübesinin, oyun hazırlığı ve sunumu sürecindeki grup paylaşımları, tartışmaları ve yardımlaşmaları ile gerçekleştiği görüşündedir. Cook'un öğrencileri kolektif bir kimliğin bir parçasıdır. Oyunlarını bir 'şirket' veya 'oyuncu grubu' olarak ele aldılar. Bu nedenle grubun her üyesi başka bir rol üstlenmeden önce zaten 'roldedir'. Her oyuncuya "ikinci" rolünü oynamaya başlamadan önce *savoir* havası verilmiştir. Bu bir işbirliği ortamı yaratmış; oyunun bireysel omuzlardan gerçekleştirilmesi sorumluluğunun ağırlığını azaltmış; hiçbir sorunun çözülemez olmadığı fikrini teşvik etmiş; gösterişi azaltmış, çünkü bir grup çalışması olarak hissedilmiştir. "Oyundaki toplam inanç" kendi öğretmeni tarafından benimsenmiş, oyunun bir parçası olarak görülmüş Caldwell Cook'dan kaynaklanmıştır. Cook'un anlayışına göre öğretmen, uyumun oluşmasına atmosfer sağlayan, destekleyen, öğrencilerin kendiliğindenliğine saygı duyan ve proaktif tiyatro yapımı için onlara "alan", "özgürlük" ve "kolaylık" sağlayan bir rehberdir. Cook, eğitimdeki uyumu, öğrencilerin doğal yapısına uygun hareket alanlarına izin vererek, oyunun içinde sistematik biçimde, farklı formlarda okul toplum uyumuna dikkat ederek sağlamaya çalışmıştır.

DRAMA SÜREÇLERİNDE UYUM ÇALIŞMALARINA GENEL BİR BAKIŞ

Pınar Özdemir Şimşek / Fatıma Büşra Cengiz

Gresham ve Reschly (1988), sosyal yeterliliğin iki boyutu olduğunu belirtmektedir: Uyumsal Davranış (bağımsız işlev, fiziksel gelişim, akademik beceriler, Öz- denetim, kişisel sorumluluk, ekonomik-mesleki etkinlik) ve sosyal beceriler (Akademik performans, katılımcı davranışlar, sosyal girişim davranışları, atılgan davranışlar, akranlara yönelik pekiştirici davranışlar, iletişim becerileri, sorun çözme becerileri, sosyal özyeterlilik.

Uyum süreci çocuklukta başlamaktadır. Piaget (1971) küçük çocuğun öğrenme sürecini dünyaya uyum sağlaması olarak tanımlamaktadır. Çocuğun önceki bildiklerinden oluşan zihinsel şemalarının yeni karşılaşılan durumlara uydurulması zihinsel bir eylemdir. Bu zihinsel eylem de doğrudan çocuğun düşünme özelliklerini yansıtmaktadır. Piaget öğrenme sürecindeki zihinsel eylemlerin çocuğun düşünmesinin sonuçları olarak açıklamaktadır.

Türkiye’de yaratıcı drama liderlik eğitimi alan ve drama dersini yapılandırma, tasarlama ya da planlama çalışmalarında lider/eğitmen adayları ile yapılan informal görüşme sonuçlarına göre lider adayları özellikle plan hazırlama aşamasında pek çok zorluk yaşamaktadırlar. Lider adaylarının eğitim programına uyum sağlayıp sağlamadıkları ve eğitim süreçlerinde deneyimledikleri uyum çalışmaları hakkında bilgi almak amacıyla bu çalışma tasarlanmıştır.

Adayların güven ve uyum konularına yönelik görüşlerini almak birçok açıdan önem taşımaktadır. Önceki çalışmalarda aynı örneklem kitlesi üzerinde yapılan araştırma sonuçları grup içi iletişimlerde ve aşamalarda çeşitli zorluklar yaşadıkları için drama süreci aşamalarının yeniden yapılandırılmasını sağlamıştır. Örneğin Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yaratıcı Drama Programı’ndan 34, Çağdaş Drama Derneği Yaratıcı Drama Eğitmenliği/Liderliği Programı’ndan 40 lider adayı ile yapılan çalışmada (Adıgüzel, 2006) kendilerine yöneltilen açık uçlu sorulara verdikleri yanıtlarda adaylar yaratıcı dramanın aşamaları arasında oyun, doğaçlama ve oluşum gibi kavramlar arasında çeşitli karışıklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre geliştirilen ve halen kullanılmakta olan aşamalar Hazırlık-Isınma, Canlandırma ve Değerlendirme-Tartışma’dır. Elde edilecek verilerin uyum konusunda farklı bakış açıları sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca, alinyazın incelendiğinde drama çalışmalarında uyum sürecine yönelik herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Çağdaş Drama Derneği’nde eğitmenlik/liderlik eğitimi alan katılımcıların “uyum” hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi ve görüşme yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmanın problemlerine yanıt aranmıştır.

1.YÖK’te drama alanında yürütülen yüksek lisans ve doktora tezlerinin uygulama sürecinde uyum çalışmaları ne ölçüde dahil edilmiştir?

2.Drama liderliği/eğitmenliği programına katılan bireylerin uyum sürecine dair görüşleri nedir?

Araştırma drama liderliği/eğitmenliği programına katılan 1.2.3.4.ve 5.aşama katılımcıları ile yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca 45 doktora ve yüksek lisans tez çalışması seçilmiştir. Verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından oluşturulan açık uçlu sorular ile birlikte katılımcıların uyum süreçlerine ilişkin görüş belirleme anketi kullanılmıştır. Çalışmanın geçerlilik ve

güvenilirliğine ilişkin açıklamalar sunulmuştur. Çalışma doküman analizi ile desteklenerek ÇDD' de yazılan proje ve tezler araştırma sorularına cevap verebilmesi amacıyla incelenmiştir. Verilerin analizinde betimsel analizi kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre drama lider adaylarının uyumla ilgili görüşleri üç ayrı kategoride ele alınmıştır. Drama çalışmalarına uyum süreci, grupla uyum süreci ve yapılan uyum çalışmaları. Uyumsal Davranış (bağımsız işlev, fiziksel gelişim, akademik beceriler, Öz- denetim, kişisel sorumluluk, ekonomik-mesleki etkinlik) olarak sınıflandırılmıştır.

Lider adaylarının uyumla ilgili çalışmaları genellikle 1.ve 2. aşamada yaptıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Drama lider adaylarının uyuma yönelik görüşleri dikkate alındığında uyum ve güven çalışmalarının birbirine karıştığı, oyunların genelde uyum çalışmaları olarak düşünüldüğü, uyum denilince ayna çalışmalarını anımsayan lider aday sayısının az olduğu sonuçlarına varılabilir.

YARATICI DRAMA YÖNTEMİ İLE 12-14 YAŞ ÇOCUKLARINDA BOŞANMA OLGUSUNUN ÇALIŞILMASI

Selcan Gülden / Zeki Özen

Boşanma çocuklar ve ebeveynler üzerinde uzun ya da kısa süreli psikolojik etkilere sebep olabilmektedir. Henüz gelişim süreçleri devam ederken yaşamlarının ana kahramanlarının ayrılık kararı çocukları uyumsuz ve umutsuz süreçlere itebilmektedir. Bu da onların psikolojik ve sosyal gelişimlerine zarar verebilmektedir.

Bu çalışmada grupta bulunan boşanmamış aile çocukları aracılığı ile boşanma olgusunun sosyal kabulüne dönük akran olumlu geribildirimini sağlanması hedeflenmiştir. Bu şekilde toplumun yansıması olan grupta gerçek yaşam provaları ile kendilik değerlerinin boşanma olgusundan bağımsız boyutta aktive edilmesi sağlanabilir. Ayrıca diğer çocukların da bu konu hakkında duygu odaklı farkındalık geliştirmeleri düşüncelerinin davranışlara yansımasını kolaylaştırabilir. Boşanmış aile çocuklarına yaratıcı drama yöntemi ile verilecek eğitimlerin, çocukların kendilerini ifade etme becerilerini geliştirip bireysel-sosyal uyumlarına ve problem çözme becerilerinin gelişimine yardımcı olacağı, dolayısı ile bu krizi daha sağlıklı atlatabileceği düşünülmektedir. Öncelikle sürece yönelik bilgilendirici çalışmalar sonrasında duygusal ve düşünsel ifadelerin eyleme vurulması ile boşanma olgusunun sağlıklı tanım ve kabulünü kimliğinde entegre edebileceği düşünülmektedir. Kabul ile birlikte sağlıklı bir yapılandırma süreci başlayarak yaşantı ve duygularda olumlu değişimleri sağlayabilir. Okul rehber öğretmeni, pedagog ve psikologların uyguladığı psikososyal önleme programları dahilinde yapılan çalışmalar çocukların uyum sürecini hızlandırma ve olası problem davranışların oluşumunu engelleme de oldukça önemlidir. Bu süreçte bireyin gelişim süreçleri kesintiye uğrayabilmektedir. Yeni ve nasıl baş edeceğini bilmediği bu dönem karmaşık duygu ve düşüncelerin etkileşimi ile davranışsal ve ruhsal yapıyı olumsuz etkileyebilmektedir. Tam da burada duygu ve düşüncelerinin eylemsel ifadesi ile ciddi farkındalıklar kazandırılabilir. Yaratıcı Drama Yöntemi bireyin yaşam krizlerine dolaylı müdahalede etkin ve bir o kadar da şifalı olabilir. Özellikle canlandırma aşamasında birey kendi yaşantılarından yola çıkarak duygularını ve düşüncelerini eylemsel olarak ifade edebilir. Sonuçları açısından bireyin gelişim sürecini yaşam olaylarının akışında bilinçlendirerek güçlendirebilir. Birlikte yaparak yaşayarak gerçekleşen yaratıcı drama süreçleri baştan ayağa yeniden yapılandırma seçeneklerini bireyin görmesini sağlayabilecek güçlü bir yöntemdir. Bu araştırma kapsamında toplumumuzda giderek daha sık karşılaştığımız boşanma olgusu üzerine 6. ve 7. Sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır.

Bu çalışma 12- 14 yaş çocuklarının yaratıcı drama yöntemi ile boşanma olgusu hakkında duygusal, bilişsel ve sosyal farkındalık düzeylerini artırarak benlik algılarını uyum sürecine katkı sağlayacak şekilde yapılandırmak amacı ile yapılmıştır. Katılımcıların boşanma süreçlerini bireysel ve toplumsal boyutta değerlendirerek baş etme becerilerine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubunu Ankara Bezirhane Ortaokulu 6. ve 7. Sınıf öğrencileri. 12- 14 yaş aralığında 6 kız 6 erkek, 6 boşanmış 6 tam aile olmak üzere 12 kişi oluşturmaktadır. Bu çalışmada karma yöntem yolu ile veriler toplanmıştır. Ön test ve son test olarak 12- 14 yaş çocuklarının benlik saygılarını ölçmek için Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği' nin 10 maddelik

“D-1 benlik saygısı” alt testi kullanılmıştır. Günlük, boşluk doldurma ve gözlem yolu ile veriler toplanmıştır.

Araştırma sonucunda ölçek ile boşanmış ve tam aile çocukları olarak iki ayrı grupta değerlendirilerek analiz edilmiştir. Yaratıcı drama uygulamalarından sonra ön test ve son test puanlarının 0.3 ile 2.25 aralığında düşüş gösterdiği belirlenmiştir. “orta düzey” benlik saygısı puanları “yüksek düzey” benlik saygısına dönüşmüştür.

DRAMA EĞİTMEN ADAYLARININ DRAMA ALANINA UYUM SÜRECİNDE YAŞADIKLARI DENEYİMLER ÜZERİNE BİR İNCELEME “EĞİTMENLİK SÜRECİNDE DRAMATİK OLAN: KEŞKE VE İYİ Kİ ÇARPIŞIYOR”

Zeki Özen / Serkan Keleşoğlu

Yaratıcı drama alanının Türkiye’de yer alan çalışmalarına öncülük eden Çağdaş Drama Derneği, 1990 yılından bu yana eğitim çalışmalarını sürdürmektedir. Bu doğrultuda ulusal ve uluslararası çalışmalar tasarlayan, planlayan ve yürüten Çağdaş Drama Derneğinin eğitmenleri tarafından 2000’li yılların başında geliştirilmiş olan MEB onaylı Drama eğitmenliği programı; Türkiye’de Talim Terbiye Kurulu tarafından kabul edilmiş tek yetişkin drama programıdır. Türkiye’de Drama Eğitmenliği programını yürüten diğer kurumlar, Çağdaş Drama Derneği öncülüğünde geliştirilmiş bir program olan ve 2005 yılında Talim Terbiye Kurulundan onayı alınmış olan Yaratıcı Drama Eğitmenliği/ Liderliği Kurs Programının konu başlıklarını-saatlerini uygulamak durumundadırlar.

Bu doğrultuda liderlik/eğitmenlik programına dahil olan eğitmen adaylarının drama alanı ile ilişkilendirilmesinin niteliği ve derinliği; kuruma, eğitimin tamamlandığı süreye, sürece, eğitmen adayının kendisine, eğitimi veren eğitmenin niteliğine, mekana bağlı olarak değişebilmektedir.

Bu araştırma kapsamında Çağdaş Drama Derneğinin iktisadi işletme kurumu olan Özel Doğa yaratıcı drama liderliği/eğitmenliği kursu 2019 yaz dönemi 5. Aşama kursiyerlerinin (Drama Eğitmen Adaylarının) drama alanına ilişkin uyum süreçlerinde, kendilerini bu aşamaya varıncaya değin motive eden ve bu süreç içerisinde kendilerini zorlayan deneyimlerini ortaya koymak amaçlanmaktadır. Araştırmanın yöntemi temel nitel araştırma olarak yapılandırılacaktır. Bunun için belirtilen tarihler arasında eğitmenlik kursuna katılmış olan eğitmen adaylarından rastlantısal olarak seçilmiş bazılarının eğitim süreçlerine ilişkin deneyimleri değerlendirilecektir. Bu doğrultuda 2019 yaz dönemi Özel Doğa yaratıcı drama liderliği/eğitmenliği kursuna katılmış olan farklı eğitmen adaylarının uygulama süreçlerine ilişkin gözlemleri ve uygulama sürecindeki yaşadıkları deneyimlere ilişkin görüşleri, yapılandırılmış görüşme formlarının veri toplama aracı olarak kullanılması ile elde edilecektir. Veri çeşitlenmesinin gerçekleştirilmesi ve farklı görüşlerin elde edilmesi adına çalışma grubunu oluşturan eğitmen adayları ile odak grup görüşmeleri yapılacaktır.

Ortaya çıkan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilecektir. Araştırma sonucunda, 2019 yaz dönemi Özel Doğa yaratıcı drama lider/eğitmen adaylarının gözlemleri ve görüşleri ile sınırlı kalmak kaydıyla süreç deneyimleri betimlenecektir. Araştırma sonucunda yaratıcı drama süreçlerinde eğitmen adaylarının deneyimlerinden yola çıkarak, drama alanına uyum sürecine ilişkin katkı niteliğinde öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÇOCUK HAKLARI EĞİTİMİNDE YARATICI DRAMA UYGULAMALARININ KULLANILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Esra Rabiye KARAMAN / Ayşegül Oğuz

Çocukların kendine ait doğalarının olduğu, özel ve biricik oldukları günümüzde kabul edilmekte ve çocuğu koruma ailenin, toplumun ve devletin ortak görevi olarak görülmektedir. Bugün dünyada pek çok devlet tarafından imzalanan Çocuk Hakları Sözleşmesi çocukların hak sahibi olarak konumlandıkları ve bu yolla korundukları bir dünya ideale dayanmaktadır. Sözleşme aracılığıyla sözleşmeye taraf olan tüm devletler çocuk haklarını yaygınlaştırma ve nitelikli çocuk hakları eğitimi konusunda söz vermektedir. Türkiye Sözleşme'yi imzalayarak çocuk haklarını yaygınlaştırmayı taahhüt etmiş ve bu taahhüt Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 42. maddesine dayanarak Türkiye'ye nitelikli bir çocuk hakları eğitimi konusunda harekete geçme yükümlülüğü doğurmuştur. Çocuk hakları eğitimi ile Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne paralel eğitim ve öğretim uygulamaları kastedilmektedir. Çocuklarla işi olan herkesin çocuk hakları bilincine sahip olması gerekliliğinden hareketle çocuk haklarını yöneticiler, eğitimciler, akademisyenler gibi eğitim paydaşlarının bilmesinin önemli olduğu açıkça görülmektedir. Ayrıca Sözleşme'de çocuk haklarının uygun ve etkili metotlar yoluyla çocuk ve yetişkinler arasında yaygınlaştırılmasının sözleşmeye taraf olan devletlerin sorumluluğu olduğu belirtilmiştir. Araştırma kapsamında çocukların haklarını; haklarının hayata geçirildiği, korunduğu, gözetildiği demokratik bir ortamda, alternatif eğitim-öğretim metotlarıyla öğrenmeleri gerektiği dikkate alınmıştır. Yaratıcı dramın empatiye, iletişime, etkileşime ve demokratik tutuma yönlendiren doğası Komite'nin beklediği etkili öğretim metotlarından biri olarak yaratıcı dramın kullanılabileceğini düşündürmektedir. Sınıf öğretmenliği lisans eğitiminde zorunlu ders olarak alınan drama dersinin çocuk hakları eğitiminde alternatif bir eğitim yöntemi olarak kullanılabileceği düşünülmüş ve sınıf öğretmeni adaylarının yapılacak uygulamalara bakış açısının nasıl değiştiği incelenmeye çalışılmıştır.

Bu araştırmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının genelde eğitimde, özelde çocuk hakları eğitiminde yaratıcı drama uygulamalarının kullanılmasına ilişkin görüşlerini incelemektir. Öğretmen adaylarının eğitimde yaratıcı drama uygulamalarının neden kullanılması gerektiğine ilişkin görüşleri ile yaratıcı drama ile çocuk hakları eğitimine ilişkin düşüncelerini yaratıcı drama uygulamaları öncesinde, sırasında ve sonrasında incelemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Eğitimde yaratıcı drama uygulamaları çeşitli ders veya konu bağlamında gerçekleştirilmektedir. Başarı, tutum veya farkındalık durumlarının incelenmesinin yanı sıra muhatap olunan grubun düşünceleri ve deneyimlerini paylaşması hem uygulanan yöntemin hem de araştırmaların geliştirilmesi anlamında önemli bulunmaktadır. Sınıf öğretmeni adaylarına yönelik gerçekleştirilen yaratıcı drama uygulamalarının katılımcıların bakış açısından nasıl değerlendirildiği ve bu uygulamaların katılımcıların eğitimde yaratıcı drama kullanımına ilişkin görüşlerini farklılaştırıp farklılaşmadığını görmenin yaratıcı drama ile gerçekleştirilecek farklı uygulamalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Öğretmen adaylarının eğitimde yaratıcı drama uygulamalarının kullanımına ilişkin düşüncelerini ve bu düşüncelerin nedenlerini incelemek ve yorumlamak için nitel araştırma yaklaşımı kullanılması uygun bulunmuştur. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum

çalışması desenindedir. Araştırmanın amacı doğrultusunda Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde 2018-2019 güz yarısında Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı'na üçüncü sınıfta devam etmekte olan on dört öğretmen adayı ile sekiz hafta boyunca yaratıcı drama ile şekillendirilen çocuk hakları eğitimi uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Örneklemin seçilmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Gerçekleştirilen eğitimin öncesinde ve sonrasında öğretmen adayları ile görüşmeler yapılmıştır. Yapılan görüşmelerde araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmeler öğretmen adaylarının izinleri ile ses kaydına alınmış ve transkript edilmiştir. Ayrıca öğretmen adaylarından atölyeler sonrasında günlük tutmaları istenmiş ve bu günlükler veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verileri içerik analizi ile analiz edilmektedir.

Çalışmanın analiz basamağı devam etmektedir.

YARATICI DRAMA SÜREÇLERİNİ PLANLAMADA DİSTOPİK TEMELLİ DÜŞÜNMENİN KULLANIMININ KATILIMCI GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

İhsan Metinnam

“Distopya” kavramının ilk olarak, 1868’de John Stuart Mill tarafından, parlamentodaki bir tartışma esnasında “kötü yer” anlamına gelecek biçimde kullanıldığı bilinmektedir. Distopyalar, anti-ütopyalar ya da negatif ütopyalar olarak da değerlendirilebilirler. Ancak ütopya kavramının karşısı olarak ele alınmaları uygun olmaz.

Ütopya, var olmayan bir toplumun mükemmel prensiplere göre organize edilmiş sosyopolitik kurumlarını, normlarını ve bireysel ilişkilerini, zaman ve uzam düzleminde normal biçimde konumlandırılmış, kayda değer ayrıntılarla betimler. Ütopyalar, insanlığın daha güzele ve iyiye ilerlediği inancına paralel olarak tarihsel sürekliliğin sonraki bir aşaması olarak kurgulanırlar. Bu bağlamda, ütopyalar var olan tarihin sürekliliği içerisinde düşünülebilecek (var olmayan) yerlerdir. Distopik evrenler ise ütopyaların tersine, insanlığın iyiye ve güzele ilerlediği inancından sapma gösteren, bu bağlamda bir tarihsel kopuşun sonucu olarak kurgulanmış (var olmayan) yerlerdir. Bu yüzden, tarihsel süreksizlik distopiyaların karakteristik özelliklerindendir. Ütopyalarda mükemmel toplumsal yasalara göre düzenlenmiş sosyal organizasyonun yarattığı iyi, güzel, doğruya bağlı bir uyum varken, distopyalarda mutlak bir otorite tarafından kısıtlanmış özgürlüklerin, itaatın yarattığı bir uyum bulunur. Bu bağlamda, distopiyalar negatif uyumun ya da uyumsuzluğun anlatısı olarak ele alınabilirler.

Ütopyalarda, ideal birey ve toplum tasarısı sunulurken; distopyalarda, tabulaştırılmış bir yasak etrafında organize olmuş ideal birey ve toplum tasarısının negatifi sunulur. Ütopya ve distopiyaların sunduğu iki düşünme biçimi bulunur. Bunlar, ütopyik düşünme ve distopik düşünmedir.

Ütopyik düşünme ideal iyi, güzel, doğru üzerine düşünme eğilimi, distopik düşünme ise bunları tam tersinden düşünme eğilimi olarak tanımlanabilir. Sözelimi, matematik biliminin yaşamdaki önemini doğrudan vurgulamak, matematiği etkin kullanmanın toplumu daha iyi bir yere getireceğini anlatmak ütopyik düşünme tarzının bir ürünüdür. Matematiksel hesaplamanın yasak olduğunu, birey ve toplumun sonunu getirecek zararlı ve kötü bir eylem olduğunu anlatan düşünce ise distopik düşüncedir. Distopik düşünmek, belli kısıtlamaların sınırlılığında düşünmek anlamına gelir. Matematiği kullanamamanın getirdiği yoksunluk, matematiğe duyulan gereksinimin daha baskın bir biçimde ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu bağlamda, distopik düşünen kişi matematiğin gerekliliğini daha iyi anlayabilir. Bu yüzden, kavramları, düşünceleri distopik bir yolla sorgulatmak daha eleştirel bir düşünmeyi de beraberinde getirebilir.

Distopik düşünme kavramına distopya türünde ortaya konmuş yazınsal yapıtlar yoluyla ulaşılabilir. Bu yapıtların birçok ortak özelliği bulunmaktadır. Distopik düşünme, bu yapıtların ortak özelliklerinden yola çıkılarak daha iyi anlaşılabilir.

Distopik yapıtlarda; insanların kendi davranışlarını yönlendirebilecek özgür iradeleri yoktur. Robot gibi hareket ederler. Toplum üzerinde tam denetim sağlamış totaliter bir otorite bulunmaktadır. Dili özgürce kullanamamak, özel bir alana sahip olamamak, iyelik ekleri kullanamamak, kendine özgü bir isme sahip olamamak, devletin belirlediği zaman dilimleri

dışında ve izin verdiği insanlardan başkasıyla özgürce cinsel ilişkiye girememek, çocuk yapamamak, kitap okuyamamak gibi tabu haline getirilmiş mutlak yasaklar bulunmaktadır. Kısacası bu yasaklar, distopik toplumda yaşayanları çeşitli özgürlüklerinden yoksun bırakma üzerine kuruludur. İnsanlar, sistemin ve toplumsal yapının en ideali olduğuna kendi rızalarıyla inanmışlardır. Sisteme karşı gelenler, toplumun geneli tarafından dışlanır, suçlanır ve ihbar edilirler. Bunun yanında, bazı distopik metinlerde bu duruma karşı mücadele eden bir yeraltı hareketi de bulunur.

Distopik metinlerde geçen düşünceler, kavramlar, örgütler, gerçek yaşamdaki anlamları ve işlevlerine karşıt olarak kullanılabilir. Sözelimi, George Orwell'in "1984" adlı romanında "Sevgi Bakanlığı"nda işkence yapılırken, "Barış Bakanlığı" çatısı altında savaş planları yapılmaktadır. Geleceğe yönelik bir uyarı dillendirilmektedir. Otoriter sistem eleştirisi yapılmaktadır. Distopik metinler eleştirilerini, bir şeyin doğrudan kötü olduğunu söylemek yerine, o şeyin yokluğunda nasıl bir toplum ortaya çıkabileceğini göstererek ortaya koyarlar. Bu eleştiri, "X yapmak tamamen yasaklanmış olsaydı, nasıl bir toplum olurdu?" sorusundan hareketle yapılır. Olayların geçtiği mekan, anlatılan devlet ve toplum kurgusaldır. Bilinen dünyada bir karşılıkları yoktur.

Yaratıcı drama süreçlerinde kurgulanmak istenen distopik evren, sözü edilen ortak özellikler üzerinden oluşturulmuş bir şablona göre inşa edilebilir. Çünkü distopyalar, tabulaştırılmış bir yasak üzerine organize olmuş tersyüz evrenlerdir. Bu da distopyaların dramatik olanı yaratmak için ortaya konması gereken çatışmalı ve gerilimli durumları doğal olarak barındıran türler olduğunu göstermektedir. Daha önemlisi dramatik kurguya sahip diğer türlere göre distopyalar; kavramları, düşünceleri tersinden yani distopik düşünmeyle sorgulattıkları için daha eleştirel bir bakış açısı kazandırabilirler. Eğitsel süreçlerdeki kazanımlar daha çok ideale ulaşma anlayışıyla belirlenmektedir. Bu kazanımları tersinden okuyarak distopik düşünme anlayışıyla belirlemek farklı bir bakış açısı kazandırabilir.

Buna ek olarak, yazınsal metinler, yaratıcı drama süreçlerini planlamada birer çıkış noktası olarak kullanılmaktadır. Yazınsal metinler, birer çıkış noktası olarak yeni bir kurgusal dünya inşa etmenin araçları olarak kullanılmalıdır. Ancak yazınsal metinlerin yaratıcı drama süreçlerine dahil edilmesi daha çok metnin parçalara ayrılarak olduğu gibi katılımcılara aktarılması biçiminde olmaktadır. Yaratıcı drama eğitmeni kendi planlama süreci için bir metni ya da metinleri doğrudan alıp kullanmak yerine, metin ya da metinler üzerinde temel bir dramaturji çalışması yaparak metni anlam birimlerine ayırabilir. Bir diğer deyişle, metnin dramatik iskeletini ortaya çıkartabilir. Katılımcıların kendi dramatik kurgularını inşa etmeleri için başlayacakları noktayı böylece belirleyebilir. Bu yüzden, bu çalışmada distopik metinlerin ortak özellikleri yoluyla oluşturulmuş şablon, distopik yapıtların olduğu gibi ele alınması yerine, yaratıcı drama süreçlerinde yeni ve alternatif distopik evrenlerin oluşturulabilmesine olanak sağlayacak biçimde kullanılmıştır. Böylece yazınsal türlerin yaratıcı drama planlamasındaki yeri ve kullanımı daha iyi anlaşılabilir gibi istenilen amaca tersinden (distopik) düşünerek kurgulanmış bir atölye yoluyla da ulaşılabileceği ortaya konulabilir.

Bu araştırmanın amacı, distopik düşünme temelli bir yaratıcı drama oturumunun planlanma biçimini ortaya koyarak, bu temelde hazırlanmış bir oturumun ele aldığı kazanıma ulaşma yollarının kendine özgü yönlerini katılımcı ve uzman görüşlerine göre değerlendirmektir.

Yaratıcı drama planlarında belirlenen kazanımlar, genel olarak ideal bir düşünceye göre belirlenirler. Kazanımların ideal olan bir anlayışın yanında distopik bir anlayışla belirlenmesi, katılımcıların süreci tersinden bir diyalogla sorgulamalarına, daha eleştirel düşünmelerine neden olabilir. Bu bağlamda, yaratıcı drama oturumlarında genel olarak yapıldığı gibi iyiden iyiye doğru bir planlama yerine kötüden-iyiye doğru planlama anlayışı ele alınan konuyu kavratmada daha olumlu sonuçlar ortaya koyabilir. Bu çalışma, yaratıcı drama oturumları için farklı bir çıkış noktası önermesi açısından önem taşımaktadır.

Diğer yandan, yazınsal türlerin yaratıcı dramayı planlamada kullanım biçimi sürecin spontane ve doğaçlama olmaktan çok dramatize bir sürece dönüşmesine neden olabilmektedir. Bu durum, yazılı bir metne dayalı olmadan ya da metni yalnızca bir çıkış noktası olarak kullanan yaratıcı drama süreçleri için pek uygun değildir. Bunu engellemek için planlamayı yapan eğitmenin, ele aldığı metnin dramatik yapısını çözümlemesi, temel ve yan çatışmaların kaynaklarına inmesi, ardından da bu bilgileri yeni bir dramatik kurgu yaratmak için kullanması gerekir. Bu çalışmanın, yazınsal metinlerin yaratıcı drama süreçlerinde daha etkin kullanımına dönük bir katkı sunabileceği için de önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden temel yorumlayıcı nitel araştırma kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Merriam (2002), temel yorumlayıcı deseni “genel amacı insanların yaşamlarını ve deneyimlerini nasıl anlamlandırdıklarını anlamak” olan bir çalışma olarak tanımlar. Bu amaç tüm nitel araştırmaların temelini oluştururken, Merriam, diğer stratejilere dayanan çalışmaların temel yorumlayıcı çalışmalarda bulunmayan ek amaçlara da sahip olduğunu belirtir (sözelimi, gömülü teoride teori geliştirmek, fenomenolojideki bir olgunun özünü tanımlamak, vd.). Merriam için temel çalışmalar, diğer stratejilerin kendilerine özgü özelliklerini paylaşmayan çalışmalardır.

Bu çalışmada, distopik metinlerin ortak özelliklerini içeren doksan dakikalık bir atölye uygulaması yapılmıştır. Atölye uygulamasında kullanılan yaratıcı drama atölyesi iki aşamada geliştirilmiştir. İlk aşamada, uzman görüşlerine göre belirlenen distopik türdeki yazınsal metinler incelenerek ortak özellikleri belirlenmiştir. Bu ortak özellikler, dramatik kurgunun oluşturulması için anahtar noktaları oluşturmuştur. Atölye tasarlandıktan sonra tekrar uzmanlardan görüş alınarak uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Atölye için tasarlanmış yaratıcı drama oturumunda yaratılan distopik evren “büyük hareketler yapma”nın yasak olduğu, büyük hareket yapanların “hareket polisleri” tarafından yakalanarak rehabilitasyon merkezlerinde tedavi edilmeye götürüldüğü bir yerdir. Katılımcıların başlangıcından bitişine kadar kurguda olduğu ve distopik bir evren içerisinde özgürce hareket etmenin önemini daha çok dans ve devinimine dayalı sorguladıkları uygulama sonrasında katılımcılarla planlama üzerine paylaşımda bulunularak, distopik düşünmenin planlamada kullanım biçimi üzerine görüşleri toplanmıştır. Bu yolla, distopik düşünme yoluyla oluşturulmuş bir uygulamanın katılımcıları distopik bir sorgulamaya sokup sokmadığı anlaşılmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın iki çalışma grubu bulunmaktadır. Birinci çalışma grubu, atölyede uygulanacak planın geliştirilmesi sürecinde görüş alınan üç kişilik uzman grubudur. Bu uzman grubu aynı zamanda yaratıcı drama eğitmeni olan iki edebiyat öğretmeni ve edebiyat eğitimi alanında çalışan bir doktordan oluşmaktadır.

Araştırmanın diğer çalışma grubunu, distopik düşünme temelli yaratıcı drama planının uygulandığı Çağdaş Drama Derneği 2019 yaz dönemi beşinci aşama katılımcısı olan on üç kadın bir erkek toplamda 14 katılımcı oluşturmaktadır. Beşinci aşama katılımcılarının seçilme nedeni, katılımcıların dördüncü aşamada yaratıcı dramada planlama süreçlerini öğrenmiş olmalarından kaynaklanmaktadır. Böylece kendilerine sunulan planlama biçimini daha doğru değerlendirebilecekleri var sayılmıştır.

Çalışmada veri toplama araçları olarak yarı-yapılandırılmış görüşme formu ve doküman incelemesi kullanılmıştır. Çalışmanın verileri iki aşamada toplanmıştır. İlk aşamada, atölye planı için çıkış noktası olarak seçilen distopya türündeki metinlerin belirlenmesi için uzmanlardan görüş alınmıştır. Belirlenen dört kitabın süreç için uygun olup olmadığı ve yaratıcı drama oturumlarının planlanmasına kullanılabilirlikleri uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Üç uzman, birbirlerinden bağımsız olarak yaptıkları değerlendirmede, yaratıcı drama planı geliştirmek için seçilmiş olan metinlerin uygun olduklarına karar vermişlerdir. Çalışma kapsamında, George Orwell'in "1984", Ursula K. Le Guin'in "Mülksüzler", Yevgeny Zamyatin'in "Biz", Ray Bradbury'nin "Fahrenheit 451" başlıklı yapıtları doküman incelemesi kapsamında incelenmiştir.

Bir sonraki adımda, kitaplar araştırmacı tarafından okunarak yaratıcı drama planının dramatik kurgusunun anahtar noktalarını oluşturabilecek ortak özellikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen ortak özelliklere uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda son biçimi verilmiştir. Bu aşamadan sonra distopyaların ortak özelliklerinden yola çıkılarak bir yaratıcı drama oturumu tasarlanarak uygulanmıştır. Uygulamadan sonra katılımcılardan distopik düşünme temelli tasarlanmış yaratıcı drama oturumuna ilişkin görüşleri yarı-yapılandırılmış görüşme formu yoluyla toplanmıştır. Uzman görüşü alınarak oluşturulmuş yarı-yapılandırılmış görüşme formunda iki soru bulunmaktadır.

Distopik metinlerin yaratıcı drama planlama sürecinde kullanım olanaklarına ilişkin katılımcılardan toplanan veriler, önceden belirlenmiş temalara uygun olarak kodlanarak betimsel olarak analiz edilmiştir.

Veri analiz süreci devam ettiğinden olası bulgular ve sonuçlar kongrede sunulacaktır.

YARATICI DRAMA LİDERLİĞİ/EĞİTMENLİĞİ PROGRAMI KATILIMCILARININ SOSYAL UYUMA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Özlem Kaf / İnanç Eti

Bireyin yaşamında yer alan ve toplumsal hayatta gereksinim duyulabilen bir olgu olan sosyal uyum; toplumun bireyden beklediği bir dizi davranış ve beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Sürekli başkalarıyla etkileşim içinde olan birey kurduğu ilişkilerden tatmin sağlama, sağlıklı bir iletişim kurma, toplumsal onay alma ve toplumsal etkinliklerde başarı sağlama gibi gereksinimler hisseder. Bu gereksinimleri karşılayabilmek için toplumda sergilemekte olduğu davranışlar olarak adlandırılan sosyal uyum, bireyin başkalarıyla yaşarken toplumda kendisine bir yer bulabilmesini ve toplumla uyumlu hareket edebilmesini sağlamaktadır. Yaratıcı drama çalışmalarının genel amacı bireylerin canlandırmalar yoluyla gerçek dünya ile kurgu arasında bir köprü kurarak bir bilinçlenme ve kültürlenme sürecinde her alanda yaratıcı, kendisine yetebilen, çevresiyle iletişim kurabilen ve bunu geliştirebilen, ifade gücü artmış, demokratik tutum ve davranışlar geliştirmeleridir. Toplumsal anlayış ve duyarlılığı destekleyen ve katılımcıların kendi toplumsal çevresinde olup bitenleri fark etmesine ve bu süreçlere uyum sağlamasını amaçlayan yaratıcı drama; bir lider yönlendirmesinde, bir grupla, bireylerin kendi yaşantılarından yola çıkarak çeşitli tekniklerden yararlanarak herhangi bir konuyu ele alarak canlandırma olanağı sağlamaktadır. bireyler bu süreçlerde kendi yaşantılarını ve başkalarının yaşantılarını anlama ve bu grup içerisinde uyumlu bir şekilde çalışma pratiği kazanabilirler. Yaratıcı drama liderinden, drama süreçlerinde hem kuramsal hem de uygulama açısından yaratıcı drama alan bilgisine hakim olmasının yanında grup dinamiğini ve uyumunu sağlamak için gereken bireysel ve sosyal özelliklere de sahip olması beklenmektedir.

Çağdaş Drama Derneği 2000 yılından günümüze kadar MEB onaylı Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği programını sürdürmektedir. Bu eğitim kapsamında katılımcılar 6 aşamada toplam 320 saatlik bir eğitim almakta ve yaratıcı drama alanına hem teorik hem de uygulamalı alan bilgisine sahip olarak yetiştirilmektedirler.

Bu çalışmanın amacı; Özel Doğaç Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği programı katılımcılarının sosyal uyuma ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda üçüncü aşama sonunda katılımcılar, sahip oldukları sosyal uyumu nasıl değerlendirmektedirler? araştırma sorusuna yanıt aranmıştır. Temel aşama eğitimi başlamadan önce katılımcılara uygulanan Bosc, Dubini ve Polin (1997) tarafından geliştirilen Sosyal Uyum Öz-değerlendirme Ölçeği ile katılımcıların temel aşama eğitimine katılmadan önce sahip oldukları sosyal uyum puanları hesaplanmıştır. Bu ölçekte toplam 21 madde bulunmaktadır ve dördümlük likert tipindedir. Ölçek maddeleri katılımcıların; işlerine, evlerine, sosyal yaşantılarına, hobilerine ilişkin ilgilerini, toplumsal katılım, sosyal çekicilik ve sosyal uygunluk gibi motivasyon ve davranışlarına dair sorular içermektedir. Ölçek puanlaması 0 ile 3 arasında değişmekte olup ölçekten alınabilecek maksimum 63 puan alınabilmektedir. Çalışma grubundaki 27 katılımcının bu ölçekten aldıkları ortalama puan $X=45,26$ ($\min=36/\max=51$) olarak belirlenmiştir. Bu ölçek çalışma grubunu belirlemek için kullanılmıştır.

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde planlanmış olup aykırı durum örnekleme yöntemiyle sosyal uyum ölçeğinden en düşük puanı ve en yüksek puanı alan ikişer katılımcı çalışma grubunu oluşturmuştur ($N=4$). Katılımcıların Özel Doğaç Yaratıcı

Drama Liderliği/Eğitmenliği Programının sosyal uyum süreçlerine ilişkin görüşleri yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığı ile toplanmıştır. Katılımcılarla yüz yüze yapılan bu görüşmeler gönüllülük esasına dayalı olarak katılımcıların uygun oldukları gün ve saatte sessiz bir ortamda ses kaydı ile kayıt altına alınarak gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda güvenirliğin sağlanması için gereken nakledilebilirlik, onaylanabilirlik, inanırılık ve güvenilebilirlik kriterleri bu araştırmada işe koşulmaktadır. Elde edilen veriler bilgisayar ortamında yazılı hale getirilerek içerik analizi yapılmıştır. Yazıya dökülen gözlem kayıtları üzerinde kodlamalar yapılmıştır. Kodlar kendi ilerinde kategoriler altında toplanmaktadır. Çalışmanın analiz süreci devam etmektedir. Analiz sonunda katılımcıların zel Doğaç Yaratıcı Drama Liderliği/Eğitmenliği Programı nc aşama sonunda sosyal uyumlarına ilişkin görüşleri ortaya koyulacaktır.

SINIF İÇİ SOSYAL UYUMU ARTIRACAK BİR DRAMA UYGULAMASI

M. Sencer ÖZSEZER

İlkokula başladıkları zaman çocuklar, temel akademik beceriler olan okuma yazma ve matematik bilgisini kazanmanın yanı sıra, farklı özellikleri, kişilikleri olan diğer akranlarıyla birlikte uyum içinde yaşamayı öğrenmektedirler. İlkokulun temel görevlerinden biri de çocukların olumlu sosyal gelişimleri ve iyi birer vatandaş olmalarına katkı sağlamaktır (Türk Milli Eğitim Kanunu Madde 23, 1973). Sosyalleşme süreci içinde çocuk, toplumun değerlerini, tutum ve davranış modellerini öğrendiği gibi kendi davranışlarını kontrol edebilmeyi, uygun davranış biçimleri geliştirmeyi ve nerede nasıl davranması gerektiğini öğrenmektedir. Bu anlamda ilkokul ilk yılları, çocuklar için çok önemli bir öğrenme ortamı ve uyum zamanıdır (Altıntaş ve Bıçakçı, 2017; Demirel, 2010). Daha önce girdiği eğitim ortamlarından farklı olan ilkokul ortamı, çocuklar için etkileşim içinde oldukları sınıf arkadaşları ve baskın olarak öğretmenlerinin liderliğinde, sosyalleşmenin gereği olan beceri ve yeterlilikler ile akademik yeterlilikleri kazanmaya çalıştıkları ilk yerdir (Demirtaş Zorbaz, 2016; Finlinson, 1997). İlk olması da pek çok uyum sorununu ortaya çıkarmaktadır (Demirtaş Zorbaz, 2016; Yoleri & Tanış, 2014 Dinçer, 2005). Yapılan çalışmalar çocukların okula uyum düzeyleri ile olumlu sosyal davranış düzeyi arasında pozitif yönde ilişkiler ortaya koymuştur. Bir başka deyişle çocukların uyum düzeyi yükseldikçe olumlu sosyal davranış düzeyleri de yükselmektedir. Uyum arttıkça saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma düzeyleri azalmakta ve akran ilişkilerinin olumsuz boyutları da azalmaktadır (Gülay, 2011; Ladd & Burgess, 2001).

Birinci sınıf öğrencisinin sağlıklı akran ilişkileri kurabilmesi ve bu ilişkileri sürdürebilmesi olumlu sosyal davranışları kazanabilmesi ile yakından ilgilidir. Olumlu sosyal davranışlar, bireylerin birbirlerini desteklemesi ile ilgili olan ve birlik / beraberlik duygusunun oluşmasını sağlayan davranış örüntüleriyle ilgilidir. Alanyazında olumlu sosyal davranışların gelişmesini prososyal davranışların içerisinde ele alan açıklamalara rastlanmaktadır (Altıntaş ve Bıçakçı, 2017; Sert Ağır, 2017; Greener, 2000; Greener ve Crick, 1999;). Genel olarak baktığımızda, prososyal davranışlar, bireylerin dostluk, arkadaşlık ilişkilerinde gönüllü olarak içinde bulundukları toplulukta birbirlerine karşı, çıkar, zorlama ve ödül olmadan, duygusal, bilişsel ve davranışsal olarak destek, yardım, işbirliği ve empati içeren olumlu davranışlar sergilemeleridir (Greener & Crick, 1999; Eisenberg & Fabes, 1998; Altıntaş ve Bıçakçı, 2017). Bu bağlamda, prososyal davranış ya da olumlu sosyal davranışlar, empati, işbirliği, paylaşma gibi diğer bireylerin yararına yönelik düşünce, duygu ve davranışları içermektedir.

İlkokul döneminde, çocukların sosyalleşmesi ve uyum davranışlarını kazanabilmesi akran etkileşimleri yoluyla olmaktadır (Gülay, 2011). Akran etkileşimleri sırasında çocuklar ilk kez gerçek sosyal problemlerle karşılaşmaktadır. Bu süreç çocukların kendi davranışları hakkında ve etkileşimde bulundukları durumları değerlendirme açısından bir öğrenme süreci olarak düşünülebilir. Çünkü çocuklar bu süreçte uygun olan ya da olmayan davranışları hakkında farkındalık geliştirirler. Ayrıca bu süreçte, çocuklar kendi davranışları ve davranışlarının sonuçları hakkında düşünebildikleri için uygun olmayan davranışlarını da değiştirebilirler. Bununla beraber bu dönemde çocuklar, kurdukları ilişkilerde yaşadıkları olumlu ya da olumsuz duygularla baş edebilmeyi de öğrenebilecek durumdadırlar (Johnson, 1981). Bu yaş grubu çocukların bilişsel gelişim olarak somut işlemler döneminde olması ve yeni perspektif alabilmeye başlamaları (Piaget, 1983 akt. Finlinson, 1997) nedeniyle, olumlu sosyal ilişkiler

içerisindeki kavramları içselleştirebilmeleri ancak somutlaştırılırsa ve yaşantıya geçirilirse mümkün olabilecektir. Bu sebeple, bu yaş grubu öğrencilerle, akademik ya da sosyal gelişim / uyum için yapılacak etkinlikler, onların gelişim düzeyleri göz önünde bulundurularak, temel becerilerin kazanımına uygun olarak hazırlanmalıdır. Hazırlanan bu etkinlik ya da sınıf içi çalışmaların etkililiği ve verimliliği seçilen strateji, yöntem ve tekniklere bağlıdır (Akbaba, Yazıcı, Samancı, 2007; ASCA, 2003). Bu yöntemler arasında çeşitli grup çalışmaları (drama, işbirliğine dayalı öğrenme, grup oyunları ya da grup rehberlik etkinlikleri gibi) sosyalleşmenin gereği olan davranışları da kazanmalarına destek olmaktadır (Sert Ağır, 2017; Bacanlı, 2012; Aslan, 2008; Akbaba, Yazıcı, Samancı, 2007; Uşaklı, 2016; ASCA, 2003; Finlinson, 1997; Lazarowitz & Sharan 1984). Özellikle yarışmacı olmayan, işbirliğine dayalı grup çalışmaları, çocukların birbirinin ihtiyaçlarını fark edebilmelerine olanak sağlayacak, empati, paylaşma, işbirliği, yardım ve destek davranışlarını geliştirebilecekleri ortam sunacaktır (Finlinson 1997; Aslan, 2008; Garaigordobil 2008; Uşaklı, 2016; Ferriz Valero, García Martínez, & Arroyo Botella, 2018).

Bu ortamı sağlayarak, etkili olabilecek grup çalışmalarından biri de yaratıcı drama'dır. Yaratıcı drama ile çocuklarla, eleştirel düşünme, yaratıcılık, problem çözme, karşılaşılan problemlere farklı bakış açıları geliştirme, empati kurma, etkileşim kurma, olumsuz ve yanlış algılamaları değiştirmeye olanak sağlayacak süreçler planlanabilir, birbirleriyle etkileşimleri sırasında gerçek sosyal problemleri deneyimleme ve çözebilme fırsatları yaratılabilir. Çocuk için soyut olan bu kavram ve beceriler yaratıcı drama ile somutlaştırılır (Üstündağ, 1998). İlkokulun çocuğun sosyal gelişimine ve çevresine uyumuna katkıda bulunan ve müdahale eden bir rolü olduğu düşünülürse, yaratıcı drama yöntemi ile bu dönemdeki çocukların olumlu akran ilişkileri ile sosyal gelişimlerini desteklemek ve sınıf içindeki uyumlu yaşantı ve davranışlarına olumlu katkılar sağlamak önemlidir.

Uyum ile akran ilişkileri arasındaki etkileşimden yola çıkarak, yaratıcı drama yöntemiyle uyum ve akran ilişkilerini destekleme temel amacı bu çalışmayı şekillendirmiştir. Akran ilişkilerinde sosyal uyum problemi yaşayan bir birinci sınıf, çalışmanın temel konusu ve durumudur. Bu araştırmada, akran ilişkilerinde problem yaşayan öğrencilerin, sınıf öğretmeninin ve velilerin, sınıfın uyum davranışlarını ve akran ilişkilerini nasıl değerlendirdikleri sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırma 2018 – 2019 öğretim yılı bahar dönemi Mart – Haziran ayları arasında yapılmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmış; akran ilişkilerinde sosyal uyum problemi yaşayan bir birinci sınıf (ölçüt örnekleme) çalışmanın durumu olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada araştırmacı katılımcı bir role sahiptir. Sınıf öğretmenini, sınıftaki çocuklar ile bir grup veliyi tanıyıp, sınıfta yaşanan akran ilişkilerinde sosyal uyum problemi diye adlandırılacak, saldırganlık, korkulu-kaygılı olma, dışlanma, aşırı hareketlilik ve akran şiddetine maruz kalma davranışlarından haberdardır. Sınıf öğretmeninin gönüllü olması ve yardım talebiyle, akran ilişkilerindeki olumsuz sosyal uyum davranışlarını azaltmak ve daha uyumlu bir sınıf / okul ortamı oluşturabilmek amacıyla dört oturum ve sekiz saatlik yaratıcı drama oturumları hazırlanmış ve uygulanmıştır. Oturumların içeriği kısaca; birinci oturum güven, ikinci oturum uyum, üçüncü oturum ritim ile işbirliği / uyum, son olarak dördüncü oturum işbirliği / uyum çalışmaları temel alınarak hazırlanmıştır.

Çalışmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Çalışmanın katılımcıları, bu sınıfın öğrencileri (31 öğrenci,

19 erkek – 12 kız), sınıf öğretmeni ve velileridir. Çalışma verileri; sosyometri (tüm sınıf öğrencileri), yarı yapılandırılmış görüşme (8 öğrenci – sınıf öğretmeni – 6 veli) ve yapılandırılmamış katılımcı gözlem (sınıf ortamı / öğrenci – öğretmen) ile toplanmıştır. Sosyometri ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yaratıcı drama oturumu başlamadan önce ve bittikten sonra toplanmıştır. Sosyometri uygulamaları tüm sınıfa, sınıf ortamında öğretmenin eşliğinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeye katılan öğrenciler, sınıf öğretmeni tarafından seçilmiş ve araştırmacıya yönlendirilmiştir. Bu seçim sırasında, öğretmen saldırganlık sergileyen, dışlanan, aşırı hareketli ve akran şiddetine maruz kalan öğrencilerden o anda görüşme için uygun olanları katılımcı olarak belirlemiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme yapılan veliler ise bu öğrencilerin velilerinden çalışmaya katılmaya gönüllü olanlardır. Yapılandırılmamış katılımcı gözlem ise süreç başlamadan önce süreç boyunca ve sonrasında gerçekleştirilmiştir. Toplamda 9 kez gözlem yapılmış; bu gözlemlerden 2 tanesi yaratıcı drama oturumları başlamadan önce ayrı günlerde birer saat okul / sınıf ortamında, 4 tanesi yaratıcı drama oturum süreci boyunca (her bir oturum 2 ders saati sürmüştür), son üç gözlemin ikisi yaratıcı drama oturumları sonlandıktan sonra, ayrı günlerde birer saat okul / sınıf ortamında, sonuncu gözlem ise okul dışı sosyal etkinlik sırasında, velilerin de içinde bulunduğu üç saatlik bir gözlem olmak üzere gerçekleştirilmiştir.

Çalışmanın görüşme ve gözlem bulguları içerik analizi ile değerlendirilecektir.

Çalışmanın analiz süreci devam etmektedir. Bulguların ön incelemeleri sırasında şu genel sonuçlara ulaşılmıştır. Öğrencilerle drama çalışması öncesinde yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara göre; öğrenciler kendi olumsuz sosyal uyum davranışlarını tanıyabiliyor, yapması ve yapmaması gerekli davranışları değerlendirebiliyor. Görüşme yapılan öğrencilerin neredeyse hepsi olumsuz sosyal davranışını değiştirme amaçlı çabaya girdiğini düşünüyor (öfkesini kontrol etmek için bekleme, yer değiştirme, kibarca isteme, yardım etme vb). Sınıftaki arkadaşlarının farklı özelliklerini –olumlu ya da olumsuz sosyal özellikleri- söyleyebiliyor (nazik olan, saygılı olan, paylaşmayı seven, ayırım yapmayan, çok konuşan, diğerlerini rahatsız eden, sert hareketlerde bulunan, çok hareketli olan vb). Öğrenciler aynı zamanda kendi olumsuz davranışlarını kabul ettikleri gibi hangi durumların bu davranışları ortaya çıkardığına ya da artırdığına ilişkin kendilerini ifade edebilmişlerdir (haksızlığa uğradıkları zaman, bir şeyin değişmeyeceğine inandıkları zaman, sıkıldıkları zaman, utandıkları zaman, eğlenceli olduğuna inandıkları zaman ya da öğretmenin ortamda olmadığı zaman). Sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmede sınıfın sosyal olarak uyumsuz olma durumunu sınıftaki belirli öğrencilere yüklediği ve bu davranışları değiştirmek için farklı stratejiler kullandığı (ödül-ceza / sorumluluk verme / oyun oynatma / sözel şiddet / fiziksel şiddet / rehberlik uzmanına yönlendirme / aile ile işbirliği yapma) ortaya çıkmıştır. Veliler ile yapılan görüşmelerde ise sınıf öğretmenin uyguladığı stratejileri uygun bulan ve bulmayan iki farklı görüş olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak neredeyse velilerin hepsinin, çocukların bu davranışlarını yaş ve birinci sınıf olmalarından kaynaklı doğal bir uyumsuzluk süreci olarak değerlendirdikleri görülmüştür. Ayrıca veliler yavaş yavaş çocukların bu davranışlarının uyumlu sosyal davranışa yönleneceğini belirtmişlerdir.

Yaratıcı drama oturumları öncesinde yapılan gözlemlerde ise öğrencilerin birbirlerine karşı (özellikle öğretmenin belirttiği öğrencilerin) sınıf içerisinde ve teneffüste farklı davrandıkları gözlenmiştir. Sınıfta sözel sataşmalar ders sırasında dahi olurken teneffüslerde bu sataşmaların fiziksel boyuta ulaştığı görülmüştür. Sınıfta sessiz ve utangaç olan öğrencilerin ise hiçbir sadece yanındaki sıra arkadaşı ile konuştuğu ve sataşma durumlarında ise müdahil olmadığı

gözlenmiştir. Öğretmenin ise sıklıkla ödül ve ceza yöntemini kullandığı, yarışma içerikli oyunlar oynattığı ve sözel şiddete girebilecek uyarılarda bulunduğu gözlenmiştir. Gözlemler sırasında öğretmenin fiziksel şiddet uyguladığı gözlenmemiş ancak drama öncesi görüşmeler sırasında hem öğretmenin kendisi hem de öğrenciler tarafından fiziksel şiddet vurgusu yapılmıştır.

Yaratıcı drama sürecinde yapılan gözlemlerde ise sınıf öğretmeni aktif bir rol üstlenmediği için gözlemlenmemiştir. Öğrenci gözlemleri ise çoğunlukla çocukların drama oturumlarına istekli katıldıkları ancak çok çabuk sıkıldıkları gözlenmiştir. Yönergelere uyma konusunda ve kurallara uyma davranışlarında sürekli hatırlatma yapılması öğrencilerin uyma davranışını artırdığı görülmüştür. Bütün sınıfı (31 öğrenci) yaratıcı drama çalışmalarına dâhil edilmesi süreç için bazı olumsuzluklar (zaman kullanımı / sıkılma / sıranın gelmesini beklerken uygun olmayan davranışlar sergileme) yaratsa da çocuklardan alınan geribildirimlerin oldukça olumlu olduğu gözlenmiştir. Özellikle üçüncü ve dördüncü oturumlarda çocukların katılımları artmış, yönergelere uyma, kurallı ve sosyal uyum ve işbirliği gerektiren davranışlarda artış, saldırgan sataşmalarda ise azalma gözlenmiştir. Ayrıca içine kapanık ve utangaç davranış gösteren iki öğrencinin ise daha aktif katılım gösterdiği gözlenmiştir. Son gerçekleştirilen oturumda ise, aynı anda bütün sınıfın uzun süreli bir çalışmayı (makine parçası olma ve bu parçalardan, bir işlevi olan bir makine oluşturma) kesintiye uğratmadan (15-20 dakika), yönergelere uyararak ve sınıfın tamamının katılarak bitirmesi gözlenmiştir.

Yaratıcı drama çalışma sonrasında ise öğrencilerle yapılan görüşmede, hepsi olumsuz sosyal davranışlarını değiştirme çabalarının arttığını ifade etmiştir. Kendini ifade etmekten kaçınan öğrenciler ise kendini ifade etme çabasına girdiklerini söylemişlerdir. Sınıf öğretmeni ile yapılan görüşme de sürecin sonunda daha önce bir arada olmayan öğrencilerin de birbirleriyle farklı etkileşimler kurduğunu, olumsuz sosyal davranışları olan öğrencilerin tamamen değil ama kabul edilebilir davranışları daha sık ortaya koyduklarını ve öğrencilerin birbirine uyguladığı fiziksel şiddetin kalmadığını ancak sözel sataşmaların devam ettiğini ifade ettiği görülmüştür. Veliler ile yapılan görüşmelerde çocukların yaratıcı drama çalışmalarından eğlenceli ve oyun olarak söz ettikleri ortaya çıkmıştır. Ancak velilerin bu süreci tam olarak değerlendiremedikleri de fark edilmiştir. Ayrıca çocukların olumlu sosyal uyum davranışları hakkında ise dolaylı olarak görüş bildirdikleri ortaya çıkmıştır. Sınıf öğretmeniyle çocuklarının olumsuz sosyal uyum davranışları hakkında daha az görüştüklerini (çocuklarının artık daha az uyarı ya da ceza aldığını ve öğretmen ile bu davranışlar hakkında daha az görüşme yaptıkları) ifade etmişlerdir. Veliler çocuklarının kabul edilebilir sosyal davranışlarının arttığına inanmakla birlikte bu davranışları sürecin doğal bir parçası olarak değerlendirdikleri tekrar gündeme gelmiştir. Yaratıcı drama oturumları öncesinde yapılan görüşmelerdeki fikirlerin yanı sıra, velilerin çoğu, çocukların daha sık sosyal ortamlarda bir araya getirilmesi gerektiği ve ailelerin çocukların da olduğu ortamlarda birlikte vakit geçirmesinin çocukların sosyal davranışlarını artıracığına inandıkları görüşünü paylaşmışlardır.

Drama oturumları sonrasında yapılan gözlemlerde ise sınıf öğretmeni, öğrenciler ve velilerin görüşüne paralel olarak öğrencilerin korku ve kaygı içeren ve iletişimden kaçınma ile sonlanan davranış örüntülerinin artık ortaya çıkmadığı gözlenmiştir. Ders esnasında öğrenciler arasında sözel sataşma gözlenmese de teneffüs ve en son olan okul dışı gözlemlerde sözel sataşmalar gözlenmiştir. Ancak daha önce gözlenen ve sataşmaların fiziksel şiddetle son bulma durumu

gözlenmemiştir. Daha fazla öğrencinin farklı kişilerle de etkileşime geçtiği gözlenmiş ancak oluşmuş olan arkadaşlıkların da bozulmadığı fark edilmiştir.

Sonuç olarak yaratıcı drama çalışmalarının bu sınıfa olumlu özellikler kazandırdığı ancak sınıf öğretmenin, sınıfın öğrencilerinin ve velilerinin de bu olumlu sosyal özellikleri kazanma konusunda gönüllü ve destek olduğu bir gerçeği göz ardı edilmemelidir.

YÖNTEMSSEL UYUMSUZLUKLAR: YARATICI DRAMA YÖNTEMİ UYGULANIRKEN KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Pınar Özdemir Şimşek / Ömer Nayci

Eğitimde yeni yönelimler doğrultusunda çeşitli yaklaşım, yöntem ya da teknikler ortaya çıkmıştır. Bunların temel varsayımı da daha nitelikli bir öğrenme öğretme süreci olmuştur. Uygulanmakta olan eğitim programlarının dayandığı temel yaklaşım da yapılandırmacı öğrenme yaklaşımıdır. Yapılandırmacı yaklaşımın savunduğu temel olgulardan biri de öğrenci merkezliktir. Buna göre öğrenme öğretme sürecinde yani bilginin yapılandırıldığı süreçte öğrenen aktif rol oynar. Dolayısıyla yapılandırmacı yaklaşımı esas alan öğretmen ya da eğitimcilerin başvurduğu yöntem ya da tekniklerin de söz konusu yaklaşımın amacına hizmet etmesi beklenir. Bu yöntemlerden biri de yaratıcı drama yöntemidir.

Yaratıcı drama, bir grubu oluşturan üyelerin yaşam deneyimlerinden yola çıkarak bir amacın, düşüncenin, doğaçlama, rol oynama (rol alma) vd. tekniklerden yararlanarak canlandırılmasıdır. (Adıgüzel, 2018). Bir yöntem olarak öğrenenlerin öğrenmelerine sağladığı etkileri ve uygulamadaki öğretim programlarına olan işlevsel katkıları birçok araştırmayla kanıtlanan yaratıcı dramanın uygulanma şekli ve süreci de oldukça önemlidir. Özellikle uygulanma şekli açısından ele alındığında; söz konusu yöntemi uygulayanların mesleki yeterliklerin yanı sıra uygulama sürecinde de birçok değişik faktör rol oynamaktadır. Bunlar; fiziksel mekandan kaynaklı durumlar, öğrenenin hazırbulunuşluğu, amaca uygunluk ve uygulama süreci olabilir. Bu gibi nedenlerin yanı sıra başka nedenlerden dolayı da yaratıcı dramayı bir yöntem olarak uygulayanlar çeşitli güçlüklerle karşılaşabilirler. Bu araştırma kapsamında uygulayıcıların süreç içinde yaşadıkları uyum/uyumsuzluk ya da güçlüklerin neler olduğu araştırılmış ve söz konusu güçlükleri ortadan kaldırmanın yollarına ilişkin çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Bu araştırmanın amacı, yaratıcı dramayı bir yöntem olarak kullanan uygulayıcılar arasındaki uyum/uyumsuzluğu belirlemenin yanı sıra yaratıcı dramadan derslerinde bir yöntem olarak yararlanan öğretmen ya da eğitimcilerin öğrenme ve öğretme sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve söz konusu güçlüklerle çözüm önerileri sunmaktır. Buna göre araştırma sürecinde aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

Yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasına ilişkin uygulayıcılar arasında bir uyum/uyumsuzluk var mıdır? Uyumsuzluk var ise buna ilişkin çözüm önerileri nelerdir? Yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanan öğretmen ya da eğitimcilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları güçlükler nelerdir? Yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanan öğretmen ya da eğitimcilerin uygulama sürecinde karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Alanyazında yaratıcı drama odaklı birçok bilimsel çalışmaya rastlamak mümkündür. Ancak uygulama sürecinde uygulayıcılar arasındaki uyum/uyumsuzluğu ya da uygulayıcıların yaşadıkları güçlüklerle ilişkin alanyazında çalışmaya ihtiyacın olduğu görülmüştür. Bu da çalışmanın alanyazına sağlayacağı katkı açısından önemini ortaya koymuştur. Günümüzde yaratıcı drama yönteminin kullanımının yaygınlaşması ve alandaki öğretmen sayısının artması, araştırmacıları uygulamaya ilişkin araştırmalar yapmaya yönlendirmiştir.

Bu araştırma, Yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanan öğretmen ve eğitimcilerin uygulama sürecinde yaşadıkları uyum/uyumsuzluğu ve karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin çözüm önerilerini ele alan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Araştırmanın çalışma grubunu yaratıcı dramayı derslerinde bir yöntem olarak kullanan öğretmen ve drama eğitmeni ve öğretim elemanları oluşturmuştur. Bu bağlamda drama derslerine giren ya da dramayı bir yöntem olarak derslerinde kullanan 150 eğitimci araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırma grubu yaratıcı drama eğitimi alan ve drama liderliği/eğitmenliği programını tamamlamış liderlerden seçilecektir. Programda en az 3 aşama tamamlamış olmak ya da en az 5 yıldır drama dersi veriyor olmak ön koşul olarak aranacaktır. Çalışma kapsamında ayrıca popülasyonda drama dersi veren öğretmenlerin drama eğitimi alıp almadıkları ve aldıkları eğitimin ne olduğu da ek bulgu olarak sunulacaktır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırma kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu araştırma içeriğini anlatan giriş bölümü, öğretmenlere ilişkin genel demografik bilgilere ilişkin sorular ve alt problemlere göre yapılandırılmış farklı temalarda açık uçlu sorulardan oluşmuştur. Görüşme formu yüzyüze ya da çevrimiçi olarak öğretmenler tarafından yanıtlanmıştır. Veri toplama süreci yaklaşık 1 ay sürmüştür. Verilerin toplanması aşamasında da veri analizlerinde olduğu gibi nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik ilkelerine dikkat edilmeye çalışılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler içerik analizi yoluyla analiz edilmiştir. İçerik analizi, hacimli olan nitel materyali, temel tutarlılıkları ve anlamları belirlemeye yönelik olarak herhangi bir nitel veri indirgeme ve anlamlandırma çabası girişimi olarak tanımlanır (Patton, 2002/2014, s.453).

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular yapılandırılma sürecindedir ve kongrede sunulacaktır.

DRAMA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI KAZANIMLARININ BLOOM'UN YENİLENEN TAKSONOMİSİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ömer Nayci

Sosyal, kültürel değişimle birlikte bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişmeler, bireyin ve toplumun ihtiyaçlarına da yön vermiştir. Bireyin sosyal uyumu için toplumun ihtiyaçlarına cevap vermesi gerekir. Bu nedenle öğretim programları toplumun güncel ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde oluşturulmalı ya da geliştirilmelidir. Başka bir deyişle nasıl bir birey sorusu ile programın hedefleri arasında sıkı bir bağın olması gerekir aksi durumda program hedefleri ile program çıktıları birbirinden farklılaşacak ve öğretim programlarının hedef ve işlevselliği tartışılır hale gelecektir.

Eğitim programlarının temel öğelerinden biri olan hedef ögesi aynı zamanda eğitim programının ilk basamağıdır. Dolayısıyla bu aşamada ortaya çıkabilecek herhangi bir olumsuzluk programın diğer öğelerinin işlevini ciddi şekilde sekteye uğratabilir. Bu nedenle hedeflerin belirlenmesi ve öğrenen açısından kazanım olarak ifade edilmesi ve doğru şekilde sınıflandırılması, öğretim programının ulaşılması istenen yer açısından oldukça önemlidir.

Öğretim programlarının genel amaçları ile Drama dersi öğretim programının özel amaçları arasında aşamalı olarak birbirini tamamlayıcı olmasının yanı sıra program kazanımlarının da bunu destekler nitelikte olması beklenir. Kazanımların erişilebilir olması ile birlikte farklı bilişsel süreç becerilerinin gelişimini destekleyecek nitelikte olması öğrenenler açısından önemlidir. Bu nedenle başlangıçta belirlenen kazanımların sınıflandırılmasının önemli bir konu olduğu söylenebilir.

Ülkemizde de program geliştirme çabalarının önemli yol göstericilerinden olan Bloom ve arkadaşları tarafından hazırlanan Bilişsel Alan Taksonomisi (1956), Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan öğretim programlarına altyapı oluşturmuştur. Söz konusu taksonomi 2001 yılında yenilenmiş ve köklü değişikliklere uğramıştır (Bümen, 2006).

Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından ünite temelli yaklaşımla hazırlanan Drama dersi öğretim programı beşinci sınıfta 49, altıncı sınıfta ise 50 kazanımdan oluşmaktadır. Söz konusu kazanımlar, Bloom'un yenilenen taksonomisi açısından bilgi ve bilişsel süreç boyutları açısından sınıflandırıp değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın amacı, ortaokul 5. ve 6. sınıflar için hazırlanan Drama dersi öğretim programında yer alan kazanımların Bloom'un yenilenen taksonomisi açısından sınıflandırıp değerlendirilmesidir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında aşağıda yer alan sorulara yanıt aranmıştır:

Drama dersi öğretim programında yer alan kazanımlar üniteler açısından incelendiğinde; Bloom'un yenilenen taksonomisinin bilgi boyutunda nasıl bir dağılım göstermektedir?

Drama dersi öğretim programında yer alan kazanımlar üniteler açısından incelendiğinde; Bloom'un yenilenen taksonomisinin bilişsel süreç boyutunda nasıl bir dağılım göstermektedir?

Bloom'un yenilenen taksonomisi açısından birçok öğretim programına ilişkin hedefleri analiz eden ve değerlendiren alanyazında çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Ancak 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan Drama dersi öğretim

programına ilişkin alan yazında bu açıdan herhangi bir çalışmanın olmayışı araştırmanın gerekliliğini arttırmıştır.

Bu araştırma, Drama dersi öğretim programı kazanımlarının Bloom'un yenilenen taksonomisi açısından ele alan nitel bir araştırmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesine başvurulmuştur. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma kapsamında Drama dersi öğretim programı incelenmiş ve programda yer alan kazanımlar Bloom'un yenilenen taksonomisi açısından analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular kongrede sunulacaktır.

POSTER BİLDİRİ ÖZETLERİ

TROYADAN ÇANAKKALEYE VAZGEÇİLMEZ TOPRAKLAR EĞİTİM PROJESİ

Ali Akın Akyol / Selma Köseoğlu

Asya ile Avrupa kıtaları arasında bir köprü konumundaki Çanakkale, insanlığın yerleşik hayata geçtiği dönemden, tarihi çağların başlangıcına kadar, önemli kültürlerle ev sahipliği yapmıştır. Binyıllar boyunca farklı toplumların egemenliğinde kalmış olması, mimarisinde ve günlük yaşamda oluşturduğu çok renkli mirasın farklı izlerini göstermektedir. Troya antik kentinin UNESCO Dünya Kültür Miras Listesi'ne girişinin 20. yılı nedeniyle Kültür ve Turizm Bakanlığı 2018'i Troya Yılı ilan etmiştir. Buradan hareketle, Anadolu'nun zengin tarihini yaşayarak öğrenmeyi, Troya Yılı üzerinden Çanakkale'nin zengin tarihi ile tanışmayı hedefleyen bir eğitim projesi oluşturulmuştur. Proje kapsamında, farklı zamanlarda antik Troas ve yakın coğrafyasında yaşamış toplumların sosyal, kültürel, ekonomik, tarihsel süreçlerde karşılaştırılması ve jeopolitik konumun etkileri değerlendirilmiştir. Böylece hedef kitlenin çok yönlü bir bakış açısına sahip olması, stratejik düşünme becerilerinin geliştirilmesi ve ileriki yaşantılarında ufuklarını açıcı etkinliklerle öğrenmelerini zenginleştirmeleri hedeflenmiştir. Projenin hedef kitlesini, M.E.B. Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim gören 20 ortaokul ve lise öğrencisi oluşturmaktadır. Merkez, Ankara'da özel yetenekli öğrencilere destek eğitim hizmeti veren bir resmi eğitim kurumudur. Merkezde proje tabanlı eğitim ve zenginleştirme eğitimi esastır. Bilim ve sanat merkezinde disiplinler arası programlar uygulanmaktadır. Bu kapsamda proje dönemindeki öğrencilerle Genç Stratejistler temasında akademisyenlerle söyleşiler gerçekleştirilmiş olup stratejik bakış açısından çeşitli tarihsel süreçler değerlendirilmiştir. Öğrencilerin temaya olan ilgisi ve merakı bu projenin yapılandırılmasında oldukça önemli olmuştur. Projede, Troya'dan Çanakkale'ye teması seçilerek Çanakkale tarihsel süreçte bir bütün olarak ele alınmaktadır. Proje kapsamında öngörülen günlük uygulamalar; teorik bilgilendirme, alan gezileri ile fotoğraf çekimleri ve değerlendirmelerini içermektedir. Projede seçilen arkeolojik alanlar; Troya, Assos, Alexandria Troas, Parion ile Çanakkale Savaşı'nın geçtiği Gelibolu Yarımadası'ndaki tarihi alanlardır. Antik kentlerin arkeolojik alanlarında sürdürülen arkeolojik incelemeler doğrudan kazı başkanlarının katıldığı grup çalışmalarında öğrencilerle değerlendirilmiştir. Antik kentlerin kurulup gelişmesinin nedenleri ve önemi üzerinde durulmuş, öğrenciler 5'er kişilik gruplara ayrılarak dramanın yöntemlerini de içeren çalışmalarda bulunulmuştur. Anılan kentlerin konumları, antik kalıntılar aracılığıyla jeopolitik konumun yaşama etkileri, felsefe, sanat, tarih, coğrafya alanlarında alan uzmanları ile antik bölge hakkında sokrates tarzı öğrenme tekniği ile fikir paylaşımları gerçekleştirilmiştir.

Kentlerin, bulunduğu coğrafi konumunun burada hüküm süren uygarlıkların diğer bölgelerle ticari ve kültürel bağlantıları açısından değerlendirilmiştir. Kentlerin zengin hammadde kaynakları (yapıtaşı olarak antik granit ve andezit yatakları gibi) ve arkeolojik kalıntılar hakkında kıyaslamalar yapılmış kentlerin tarihi, bilim insanları (Aristo gibi) ve efsaneleri (İliada ve Odysseia destanları) üzerinden değerlendirilmiştir. Projede anılan antik kentler, hem arazide hem de öncesinde gerçekleştirilen drama çalışmaları ile öğrencilere tanıtılırken, kostüm tasarımı çalışmaları ve fotoğraflanarak da zenginleştirilerek görselleştirilmiştir. Ayrıca kattılımcılar; hazırlayacakları üç boyutlu diorama çalışması için de haritalar üzerinde konu, içerik belirleme çalışmalarını tamamlamışlardır. Kamp süreci, öğrenciler tarafından değerlendirme anketlerinin doldurulması ile tamamlanmıştır. Projenin bir başka ayağını da Çanakkale ve çevresinin coğrafyasını içeren "Çanakkale Çok Katmanlı Diorama Çalışması"

oluşturmuştur. Öncelikle diorama zemininin alanına uygun yeni bir harita ölçeği oluşturulmuş, bu ölçeğe göre alanın haritasının çizimi yapılmış, Projede öngörülen topografyanın modellenmesi ve çıktı alımı gerçekleştirilmiştir. Tekerlekli modüler demir standların profillerinin hazırlanmasını (en/boy/yükseklik: 1x1x1 metre) takiben pleksiglas kasanın yapımı ve standa montajı yapılmıştır. Dioramayı oluşturan staraförpleksiglas kasa içine yerleştirildikten sonra izolasyon malzemesi ile kaplanmıştır. Renkli boya ve efekt malzemelerle topografyanın boyanarak oluşturulması sağlanmıştır. Projede öngörülen katmanlar renkli işaretleme gereçleri ile dioromaya eklenmiştir.

Yaratıcı yazar ve çizerlerden oluşan öğrenci ve akademisyen ekibi ile Troya'dan Çanakkale'ye Vazgeçilmez Topraklar temalı Proje Eğitim Seti Çocuk Kitapları'nın yazımı için atölye çalışmaları yapılmıştır. Kitap Seti; Troya, Assos, Alexandria Troas, Parion ve Çanakkale Geçilmez seri kitaplarından oluşmuştur. Projenin çıktısını oluşturan Eğitim Seti Çocuk Kitapları'nın daha geniş kitlelere ulaşması için ulusal yayın/yapım şirketleri ile anlaşmalar sağlanarak bu yolla ülkenin kültürel boyutuyla tanıtımının yapılması sağlanmıştır.

Böylece öğrenciler arazi çalışmalarında kazandıkları bilgi, deneyim ve gözlem sonuçlarına dayanarak çok yönlü bir eğitim materyali hazırlama ve sunma fırsatını bu proje ile yakalamışlardır. Projede öğrencilerin aktif rol alması sağlanmış, tarihin sadece geçmişi ifade etmediği, bugüne kadar bağları süren bir süreç olduğunu fark etmişlerdir. Harita okuryazarı, mekânsal algılama becerisi yüksek, disiplinler arası ve stratejik derinlikle düşüncelerini sağlayacak çalışmalar katılımcılar için farklı bakış açıları ve deneyimler yaratmıştır. Kendi ürettikleri eğitim materyalleri ile deneyimlerini paylaşma fırsatı yakalayarak, bilimsel çalışmalarda proje ürünü oluşturma ve yaygın etkisini sağlama aşamalarını da yaparak yaşayarak gerçekleştirmişlerdir. Ülkemizde bu çalışmaların azlığı projeyi daha değerli hale getirmiştir.

DRAMA DERSİ İLE YARATICI DRAMA EĞİTMENLİĞİ PROGRAMI TEMEL AŞAMA UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Mine Çınar

Bu çalışmanın amacı drama dersi ile yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamada yapılan uygulamaların katılımcı görüşlerine göre değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada okul öncesi öğretmenliği bölümünde drama dersi almış ve yaratıcı drama eğitmenliği /liderliği programının temel (birinci) aşamasına devam etmiş öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşü alınmıştır. Araştırmada; “Drama dersi ve yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamasının benzer ve farklılıkları nelerdir?” temel sorusuna cevap aranmıştır. Görüşlerin elde edilmesinde açık uçlu sorulardan uzman görüşlerine göre oluşturulan görüş alma formu kullanılmıştır. Bu formda katılımcılardan drama dersini ve yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamasını “Uygulama biçimi, “Kişisel gelişime katkısı”, “öğretmenlik meslek becerilerine katkısı” ve “Diğer becerilere katkısı” açısından karşılaştırmaları istenmiştir.

Görüşme formunun uygulandığı öğretmen ve öğretmen adaylarının gerçekçi görüşlerini yansıttıkları ve samimi oldukları bir varsayım olarak kabul edilen çalışmada nitel araştırma yönteminin temel desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın çalışma grubu hem drama dersi almış hem de yaratıcı drama eğitmenliği /liderliği programının temel (birinci) aşamasını bitirmiş bireylerden amaçlı olarak oluşturulmuştur. Bu ölçütlere uyan 2 okulöncesi öğretmeni ve okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan 6 öğretmen adayının görüşleri alınmıştır.

Öğretmen ve öğretmen dayı olmak üzere iki farklı kaynaktan elde edilen veriler birlikte analiz edilmiştir. İçerik analizi ile yapılan bu analizde görüşler tek tek incelenmiştir. Bu inceleme sonunda ortak anlama sahip kelime, cümle ya da paragraflar aynı kodlar altına toplanmıştır. Benzerliği ortaya çıkan kodlara da ortak bir isim verilerek temalaştırılmıştır.

Çalışma sonunda drama dersinin ve yaratıcı drama eğitmenliği /liderliği programının temel (birinci) aşamasında yapılan uygulamalar, kişisel gelişime katkısı, öğretmenlik meslek becerilerine katkısı ve diğer becerilere katkısı temaları çerçevesinde karşılaştırılmıştır.

Dramanın işleniş biçiminin karşılaştırılması sonucunda yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamada verilen eğitimin aksine drama dersinde dramanın hazırlık/ısınma, canlandırma ve değerlendirme aşamalarının düzenli bir şekilde işlenmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca drama dersinde genel olarak teoriye ağırlık verilmesi, ezbere ve tanıma yönelik çalışmalar yapılması, öğrenci sayısının çok olması gibi nedenlerle özellikle canlandırma sürecinde uygulama eksikliği ortaya çıkmıştır. Buna karşın yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamasında verilen drama eğitiminin drama dersine göre daha verimli geçtiği, kalıcı öğrenmeyi imkan tanıdığı, yeni öğretim yöntem ve tekniklerini öğrenmeye olanak sağladığı, sürecin sistemli ilerlediği, katılımcı sayısının uygun olması sayesinde uygulama yapma imkanlarının daha da arttığı ortaya çıkmıştır. Drama dersinde ortaya çıkan birçok eksikliğin yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşaması sayesinde tamamlandığı belirlenmiştir.

Elde edilen nitel verilerin analizi ile drama dersinin ve temel aşama uygulamalarının katılımcıların kişisel gelişimlerine katkısı karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda drama

dersinin öğrencilerin oyun dağarcığını, arkadaşlık ilişkilerini, duygu kontrolünü sağlamayı ve kendine güven becerisini geliştirdiği belirlenmiştir. Drama dersinin bu olumlu katkıları yanında öğrencilerin birçoğu dramanın kişisel gelişimlerine katkısı olmadığını, kendisini daha az ifade etmeye ve öz güven eksikliğine sebep olduğu ortaya çıkmıştır. Yaratıcı drama eğitmenliği temel aşama uygulamalarında ise drama dersi ile ortak katkıları dışında yaratıcılıklarında, farklı bakış açılarında, iletişim becerilerinde, empatik davranışlarında ve özgüvenlerinde gelişmeler olduğu belirlenmiştir.

Verilerin analizi ile ortaya çıkan diğer temada drama dersi ile yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamasında verilen drama eğitiminin öğretmenlik meslek becerilerine katkısı karşılaştırılmıştır. Drama dersinin oyun ve diğer drama tekniklerini öğrenmelerine katkı getirdiği ortaya çıkmıştır. Drama dersinin bu olumlu katkıları yanında uygulama eksikliği, genel olarak ısınma çalışmalarından ileriye gidememesi, teoriye ağırlık vermesi ve ders içi değerlendirmelerin yapılmaması gibi sorunlar olduğu belirlenmiştir. Yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşamasında yapılan drama uygulamalarının ise öğretmenlik mesleğini kolay yapacaklarına olan inançlarını artırdığı, aktif öğretme stratejilerini, dramanın tüm aşamalarını uygulama düzeyinde öğrendikleri ortaya çıkmıştır.

Diğer temada drama dersi ile yaratıcı drama eğitmenliği programı temel aşama uygulamalarının çeşitli becerilere katkıları açısından karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda drama dersinin eğlenceli geçtiği, farklı insanları tanıma ve iletişim becerilerini geliştirdiği, özellikle etkin dinleme konusunda ilerlemeye yardımcı olduğu belirlenmiştir. Temel aşama uygulamalarının ise iletişim, kaynaşma, sosyalleşme, saygı, öz güven, işbirliği, yeni bakış açıları kazandırma gibi becerilerde olumlu gelişmelere neden olduğu tespit edilmiştir.

GÖRSEL SANATLAR DERSİNDE ÖĞRENCİLERİN GÜNDELİK NESNELERİ KENDİ GERÇEKLİĞİ DIŞINDA KULLANMASINA BİR ÖRNEK

Abdulgafar Terzi

Sanat yüzyıllar boyunca insanoğluna hizmet etmiş, düşünce dünyasına yeni boyutlar, yeni fikirler ve yeni anlayışlar getirmiştir. Sanatta meydana gelen bu yenilikler kişinin imgelem dünyasını ve nesnelere bakış açılarını da etkilemiş ve bu etkileşim sanatın nesneye hesaplaşması ve nesnenin gerçeklik algısında büyük değişimler meydana getirmiştir. Nesneyi araştıran ve nesne üzerinde araştırmalarını yapan sanatçılar ve bilim adamları için nesnenin hem somut hem de soyut varlığı merak konusu olmuştur. Dolayısıyla nesnelerden çeşitli üretimler yapılmış, nesnen hem kendisi hem de dönüşüme uğraması üzerine belli anlamalar yüklenerek farklı alanlarda biçimlendirilerek kullanılmıştır. Çokokumuş, Türker (2014) İnsan bilincinde, doğasının üstünde bir gerçeklik yaratsa da, bunları hayata geçirmesi, yansıtmaları bütünüyle nesnel araçlarla (dil, kalem, fırça gibi) olmaktadır. Günümüzde kullanılan nesnel araçlardan en önemlisi, çok zengin görsel ortamlar ve anlatı olanakları sağlayan bilgisayar ve teknolojinin sunduğu olanaklardır. 20 yy da sanatçıları Pop sanat ve Yeni Gerçeklikle beraber nesneyi merkeze alarak nesnelerin kendi gerçekliğinin dışında yeni anlatımsal kullanımlar ortaya çıkarmıştır. Bu araştırma sürrealist sanatçı ve eserler aracılığıyla öğrencilerin günlük nesneleri farklı bir gözle bakması, yeniden yorumlaması ve kendi çalışmalarında bir sanat objesi olarak kullanmaları açısından önemli görülmüştür. Bunun yanında çalışma öğrencilerin hem yakınsak hem de iraksak çağırışım tekniğinden yararlanarak günlük hayatta karşılaştıkları ve kullandıkları “Cezve, Çaydanlık, Kepçe” vb. nesneleri yeniden anlamlandırma amacını taşır. Tolun, (2018) belli amaçlarla tasarlanan nesne/şeyanın daha sonra işlevinden çok üzerine yeni anlamlar ve kavramlar üretildiğini ifade etmiştir. Nesne üzerine yüklenen bu yeni kavramlar sayesinde bir sanat nesnesi haline gelmiş ve insan nesne arasında bir çatışmanın oyunu haline gelmiştir. Örneğin günlük yaşantıda sıradan nesne olarak kullanılan bir cüzdan, bir kemer, gün gelir üzerine yüklenen anlamlarla bambaşka içerik kazanır. Bu kapsamda nesnelerin kendi gerçekliği dışında kullanılması ve birer sanat nesnesine dönüştürülmesi sürecinde öğrencinin hayal ve düşünce dünyasına ne derece katkı yaptığının öğrenilmesi bakımından örnek bir çalışma olmuştur.

Araştırmanın amacı; gündelik yaşamda her gün karşılaştığımız nesneler nelerdir? Bu nesneler bizim hayatımızda ne derece önemlidir? Nesneler dünyasında yaşadığımızı ve nesnelerin bizi kuşattığı bir dünyada nesneye yaklaşımımız nasıl olmalıdır? Sorularından yola çıkarak nesnelerin zihnimizdeki gerçeklik algısının değişmesi ve dönüşüme uğraması sürecini yaşatmak ve özellikle ilköğretim çağında olan çocukların düşünme ve yaratıcılık becerilerine etkisinin olabileceği gerçeğini ortaya koymaktır. Bu amaçla görsel sanatlar dersi içerisinde öğrencilere gündelik nesnelere bakış açılarını değiştirme süreci yaşatıldığında ve bu konuda uygulamalı çalışmalar yapıldığında öğrencinin hayal dünyası ve düşünme süreci hızlanacak öğrenci daha üretken ve yaratıcı olacaktır. Dolayısıyla bu yaklaşım öğrencinin sanatı sorgulamaya ve sorgulatmaya itecektir. Yapılan bu araştırma seçilen sürrealist sanat eserleri aracılığıyla öğrencilerin maruz kaldığı nesneler dünyasını farklı bir gözle yeniden değerlendirmesi ve çalışmalarına daha üretken ve daha yaratıcı bir katkısı olması açısından son derece önemli görülmüştür.

Araştırma öğrencilere gündelik nesneleri zihinlerindeki alışıldık herkes tarafından öyle kabul edilmiş gerçeklik algısının değişmesi ve dönüşüme uğraması sürecini yaşatması açısından

önemli görülmüştür. Bu araştırma özellikle ilköğretim çağında olan çocukların düşünme ve yaratıcılık becerilerine etkisinin olabileceği gerçeğini ortaya koyması ve alandaki öğretmenlere örnek bir uygulama özelliği vermesi açısından önemli görülmüştür.

Bu araştırmada tek denekli araştırma deseni uygulanmıştır. Sadece bir deneğe ilişkin bulguların yorumlandığı yarı- deneysel bir araştırma türüdür. Değişimlerin grafiklerle incelendiği bir zaman serisi çalışması olarak da tanımlanabilir. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel (2017). Ayrıca bu çalışmada, elde edilen nicel verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi kullanılmıştır. Ayrıca nitel verilerden elde edilen bazı bulgular içerik analizindeki kodlamalara göre nicel analiz için uygun hale getirilmiştir.

Çalışma grubunu, MEB'e bağlı bir devlet okulunun 6. Sınıfında okuyan toplam 30 öğrenci oluşturmuştur. Okulda okuyan öğrenciler bu okula sınavla yerleştirilmişlerdir. Bu okulda okuyan öğrenciler sosyo-ekonomik düzeyi orta ve yüksek bir gelir düzeyine sahip ailelerden gelmişlerdir. Bunun yanında ailelerin de eğitim düzeyleri ortanın üstünde olup çoğunluğunu üniversite mezunu oldukları bilinmektedir.

Nesnenin günlük kullanımının (gerçekliği) ne olduğu sorusundan yola çıkarak;

1. Nesnenin kendi gerçekliği dışında kullanımı var mıdır? Nesne bu gerçekliği dışında neye dönüşebilir? 2.Nesneye dışarıdan nasıl bir müdahale edersek ya da eklenti yaparsak (biçimi, oranı ve mekân) nesne nasıl bir dönüşüme uğrar?

René Magritte'nin "The Son Of Man?" ve "Çıkartma" adlı tablosu üzerinden sanat eleştirisi;

Bu tabloda neler görüyorsunuz? (somut-soyut)

Gördüğünüz şeyler tabloya ne tür anlamalar katmıştır?

Veriler üç aşamada toplanmıştır. Birinci aşamada günlük kullanımlı nesnelerden yola çıkılarak öğrencilere açık uçlu sorular soruldu. Dağıtılan kâğıtlara soruların cevapları yazılması istendi. Gelen cevaplar içerik analizi yapılarak kodlandı. İkinci aşamada René Magritte'nin "The Son Of Man?" ve "Çıkartma" adlı tablosu üzerinden sanat eleştirisi yapıldı. Bu aşamada da gelen cevaplar içerik analizi yapılarak kodlandı. Son olarak öğrencilere uygulamalı resim çalışması yapıldı. Katılımcılardan gelen veriler aşağıda tablolar halinde kategoriler altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma araştırmanın daha kolay algılanabilmesi için sadeleştirilmiştir.

Bu bölümde yapılan öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Bulgu ve yorumların yanında araştırmanın temel amacı doğrultusunda ayrıca öğrencilerin görsel sanatlar dersinde yaptıkları çalışmalarda yer vermeye çalışılmıştır.

Sonuç olarak bu araştırma sürrealist sanatçı ve eserler aracılığıyla öğrencilerin günlük nesneleri farklı bir gözle bakması, yeniden yorumlaması ve kendi çalışmalarında bir sanat objesi olarak kullanması açısından önemli görülmüştür. Görsel sanatlar dersinde nesnelerin bilinen gerçeklik algısıyla sürrealist sanatçıların eserleri üzerinden araştırma yapılan bu çalışma her yönden öğrencinin tüketim ve üretimleri açısından yarar sağlayacağı ve araştırma çıktılarının öğrencilerin yaşantılarında getirdiği yeni ifade biçimleri önemli ölçüde etkisinin büyük olduğu varsayılmıştır. Dolayısıyla bu tür araştırmalar yeterli düzeyde ve uzmanlar eşliğinde doğru

verde ve zamanda verildiğinde faydalı olacağı yapılan araştırmalar göstermektedir. Araştırmadan çıkan önemli bir veri ise görülen çalışma esnasında karşılaşılan zorluklar ve eksikliklerin bir sonraki çalışmaya zemin hazırlaması açısından araştırmacıya önemli bir deyim kazandırmıştır. Bir sonraki çalışmada dikkat edilmesi gereken hususlardan biri verilen çalışmaların daha az örnekle gösterilmesi, bunun daha çok bir sürrealist sanatçının eseri üzerinden daha detaylı incelenmesi daha doğru olacağı varsayılmıştır. Gelişen teknoloji bize bireyin bu teknoloji karşısında tek bir doğru cevabı olmadığını göstermiştir. Dolayısıyla bir sanat eğitimcisi olarak bizler görsel sanatlar dersinde karşılaşılan problemlerle başa çıkmanın yollarını araştırmalı ve çözümü için farklı yöntem ve tekniklere başvurulmalıdır. Görsel sanatlar öğretmenleri olarak derste kullanılabilecek yeni yöntemleri uygulanması açısından öğretmen eğitiminde etkili ve gerçekçi hizmet içi eğitimin zorunlu hale getirilmelidir. Görsel sanatlar dersinde alan araştırmalarının yaygınlaşması ve bu alanda araştırma yapan öğretmenlere destek sağlanması öneriler arasındadır.

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİNDE ÖĞRENİM GÖREN ÖĞRETMEN ADAYLARININ DRAMANIN KATKILARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Fatma Arslan / Mihriban Cehavirci

Öğrenilenlerin tekrar edilmesi, farklı durumlarda kullanılması ve yeniden yapılandırılmasını sağlaması sebebi ile yaratıcı dramanın eğitimde kullanılması çok önemlidir (San, 2002). Öğretmen adaylarının lisans öğrenimleri sırasında yaratıcı dramayı deneyimlemeleri ve uygulamayı öğrenmeleri önem arz etmektedir (Önder, 2003). Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı, eğitim fakültesi sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının yaratıcı dramanın kişisel ve mesleki gelişimlerine etkisine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

Araştırmanın çalışma grubu, 2018-2019 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenimini sürdüren 10 öğretmen adayından oluşmaktadır. Bu öğretmen adaylarının sadece ikisi drama eğitimliği programı temel aşamasını bitirmiştir ve bu iki öğretmen adayı aynı zamanda üniversitede yer alan ve Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı okullarda yaratıcı drama uygulamaları yürüten bir öğrenci topluluğunda drama etkinliklerine katılmıştır. Görüşlerine başvurulana diğer öğretmen adayları ise drama eğitimliği programına katılmamasına rağmen ilgili öğrenci topluluğu ile yürütülen yaratıcı drama çalışmalarına gönüllü olarak katılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme yöntemiyle seçilen bu öğretmen adayları yaratıcı drama eğitimliği temel aşamasında 48 saat ve ilgili öğrenci topluluğu ile 6-20 saat arasında değişmek üzere okullarda drama uygulamaları gerçekleştirmiştir.

Araştırma verileri, araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Bu forma ilişkin uzman görüşlerinin veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirliği için yeterli olduğu kabul edilmiştir. Ayrıca veri toplama aracına yazılı cevap veren öğretmen adaylarının gerçekçi görüşlerini yansıttıkları varsayılmıştır. Mayıs ve Haziran 2019 tarihleri arasında toplanan nitel veriler betimsel analiz yapılarak çözümlenmiştir. Bu analiz sürecinde öğretmen adaylarının görüşleri “kişisel gelişim” ve “öğretmenlik mesleğine katkıları” temaları dikkate alınarak incelenmiştir. Betimsel analiz sürecinde öğretmen adaylarının cevapları soru soru incelenmiş ve bu incelemede kelime, cümle, paragraf temel öge olarak kabul edilmiştir. Her iki soruda da aynı anlama gelen kodlar bir araya getirilerek bulgulara verilmiş ve birlikte yorumlanmıştır. Çalışma kapsamında, yaratıcı drama konusunda yaşıntıları daha yoğun olan öğretmen adayları ile yaratıcı drama çalışmalarına daha az katılan öğretmen adaylarının görüşleri karşılıklı olarak incelenmiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri doğrudan alıntılar yapılarak ve herhangi bir değişiklik yapılmadan sunulmuştur. Araştırma sonunda elde edilen nitel veriler ışığında sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenimine devam eden ilgili öğretmen adayları yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde özgüven ve iletişim becerilerinin geliştiğini ifade etmişlerdir. Yine bu öğretmen adayları yaratıcı drama etkinliklerinin kendini tanıma ve duygularını ifade etme gibi açılardan olumlu katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bu sonuçlar yanında öğretmen adaylarının yaratıcı drama etkinlikleri sayesinde yaşıntılarında pratik düşünme, hayal gücünü etkili olarak kullanma gibi kazanımlar elde ettiklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmen adayları yaratıcı dramanın mesleki gelişimlerine olumlu katkı sağladığını belirtmiştir. Yaratıcı dramanın özellikle sınıf yönetimi, demokratik sınıf ortamı oluşturma, öğrencileri etkili dinleme, öğrencilerle etkili iletişim kurma ve öğrencilere rehberlik etme becerilerini geliştirmede önemli katkılarının olduğu öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Bazı öğretmen adayları ise yaratıcı dramayı alan

öğretiminde, farklı yaş gruplarıyla, etkili bir öğretim tekniği olarak kullanmayı öğrendiklerini ifade etmişlerdir.

İki farklı gruptan elde edilen bulgulara göre yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmen adaylarının kişisel ve öğretmenlik meslek becerilerine olumlu katkı getirdiği belirlenmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak sosyal bilgiler öğretmenliği öğretmen adayları başta olmak üzere tüm öğretmen adaylarının yaratıcı drama ile tanıştırılması gerektiği önerilmiştir. Ayrıca bu öğretmen adaylarının sadece drama dersini alarak ya da drama eğitmenliği programına katılarak yaratıcı drama ile tanışmalarının beklenmemesi gerektiği, üniversitelerdeki öğrenci topluluklarıyla da bu tür çalışmaların yapılması gerektiği önerilmiştir. Çalışma sonunda her ne olursa olsun öğretmen adaylarının kişisel özelliklerini ve öğretmenlik meslek becerilerini geliştirmelerini sağlamak amacıyla yaratıcı drama çalışmalarına katılımlarının sağlanması için üniversiteler tarafından gerekli önlemlerin alınması gerektiği vurgulanmıştır.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN, İLKOKUL 1. SINIFA DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN OKULA UYUMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (MALATYA İLİ ÖRNEĞİ)

Ramazan Sever / Ceylan Cinal

Günümüz toplumu, bilgi toplumdur. Bilgi toplumunun temelini bilgi ve bilgiyi üreten insan oluşturmaktadır. İnsan, tarih boyu hep üretici olmuştur. İnsanın bu üretimi ile birçok gelişme başlamıştır. Her geçen gün, gelişme hız kazanmaktadır. Bu hızlı değişime insanın uyum sağlaması gerekir. Bunun içinde insanın, ihtiyaçlar doğrultusunda yetiştirilmesi gerekir. Bu açıdan bireylere verilecek eğitim oldukça önemlidir. Eğitim, günümüzde bireyler arasında bir uyumun oluşmasını sağlamaktadır. Uyum, birey ile dünya arasında denge kurma sürecidir. Bu süreçte birey sosyal, zihinsel, duygusal, biyolojik açıdan dünyaya uyum sağlamaya çalışır. Uyum süreci, bireyin anne karnında başlayarak ölünceye kadar devam etmektedir. Birey, dünyaya geldiği ilk andan itibaren bulunduğu ortamın beklentileri ile kendi beklentileri arasında kalarak bir dengesizlik durumu yaşar. Bu dengesizlik durumunu ortadan kaldırmak için kendi içinde pek çok mekanizma geliştirir. Bu mekanizmalar sonucunda birey denge durumuna ulaşmaya çalışır. Birey, yaşamı boyunca pek çok kritik uyum döneminden geçer. Bu kritik uyum dönemlerden birisi de ilkokula başladığı dönemdir. Birey, bu dönemde ailesinde ayrılarak kendisi yaşıtı ve kendisinden büyük bireylerle bir ortamda yaşayacaktır. Birey, bu dönemde kendini bir birey olarak görmeye başlamaktadır. Bireyin aslında birey olmaya başladığı dönemdir. Bu dönemde bireyin okula uyum sağlaması oldukça önemlidir. Okul ortamının iyi hazırlanması, bireyin okula uyumunu olumlu yönde etkilemektedir. Birey, okula başladığında geniş bir çevre ile karşılaşır ve ortama uyum sağlamaya çalışır. Ev ortamında kendini ispatlayan birey, okulda da kendini ispatlamaya çalışacaktır. Bu süreçte çocuk için öğretmeni önemlidir. Çünkü çocuk kendini öğretmenine ispatlamaya çalışacaktır. Çocuğun okula uyum sürecini sağlıklı bir şekilde geçirmesi için öğretmen ve ailenin işbirliği içerisinde olması gerekir. Aile, çocuğun okula uyumunu kolaylaştırmak için okula başlamadan önce çocuğu bu sürece hazırlamalıdır. Çocuğa okulun güzel bir ortam olduğunu anlatmalı ve okulu sevdirmeye çalışmalıdır. İllkokula başladığı süreçte çocuk annesinden ilk defa ayrılmakta, yeni bir ortama ve ortamdaki yeni kişilere alışmaya çalışmaktadır. Bu alışma sürecinde çocuk, aile ve öğretmen pek çok sorunla karşılaşmaktadır. Bu sorunların tespit edilmesi ve çözülmesi için ailenin çocuğa ve öğretmene güvenmesi gerekir. Bu güvenin aile tarafından çocuğa hissettirilmesi gerekir. Okula uyum sürecinde çocuk en çok öğretmen ile zaman geçirecektir. Çocuğun öğretmenine duyduğu güven ve sevgi uyum sürecinin sağlıklı atlatılmasını sağlamaktadır. Öğretmen bu süreçte ev ortamındaki anne ve babanın rolünü alacaktır. Okul ortamında uyum problemlerinin görülmemesi için en önemli görev sınıf öğretmenine düşmektedir. Uyumu etkileyen faktörlerin sınıf öğretmenin görüşleri doğrultusunda belirlenmesi, olası problemlere çözüm üretme konusunda önem arz etmektedir.

Bu araştırmanın genel amacı, ilkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyumlarını nelerin etkilediğini sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre belirlemektir. Öğretmenlerin öğrencilerin okula uyum süreci ile ilgili görüşleri cinsiyet, mesleki kıdem, eğitim düzeyleri gibi pek çok değişken açısından değerlendirilmiştir. Okul, çocuğun sosyalleşmesindeki en önemli basamaktır. Ailesinden, ilk defa okula gitmek için ayrılan çocuk için bu süreç alışılabilirliği güç olabilmektedir. Okula uyum olarak nitelendirdiğimiz bu durum, öğrencinin tüm okul yaşamını dolayısı ile hayatını etkilemektedir. Bu sebeple okula başlayan çocukların, okula uyumları

oldukça önemlidir. Okul, hem toplumun bir parçası, hem de kendi başına bir toplumdur. Tıpkı aile gibi, okul da hem toplum adına hem de kendisi bir toplum olarak kendi adına, öğrencinin sosyalleşmesinde önemli görevler yüklenmiştir. Okula başlama yepyeni bir dünyanın başlangıcı olması nedeniyle, çocuklarda farklı bir takım tavırların oluşmasına neden olmaktadır. Çocuklar için okul yeni bir sosyal çevredir. Okula başlayan çocuk, ev ortamından uzaklaşıp yeni bir ortama girmektedir. İlkokul 1. Sınıfa başlayan öğrencilerin okula uyumları, ilerleyen dönemdeki eğitim durumlarını doğrudan etkilemektedir. Bu durumdan ötürü, okula uyumu etkileyen unsurların incelenmesi gerekmektedir. Bu araştırma 2018-2019 eğitim yılları arasında ilkök 1. sınıf öğrencilerinin okula uyumlarını etkileyen faktörleri incelemeyi amaçlamaktadır. Eğitim-öğretimin ilk yıllarında atılacak olan her adımın bireyin hayatının her aşamasını etkileyecek olması nedeniyle, başlatılan bu çalışmanın ilkök 1. Sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının etkisini değerlendirmek bunun yanı sıra bu kapsamda yapılacak benzer çalışmaların önünü açabileceği için önemli görülmüştür.

Bu çalışma, tarama modelinde, betimsel bir araştırmadır. Bu yolla var olan durum betimlenmeye, olduğu gibi tanımlamaya ve belirlenen değişkenlerin söz konusu durum ile ne düzeyde ilişkili olduğu incelenmeye çalışılmıştır. İlkokul birinci sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyum problemlerinin belirlendiği bu araştırmada, hazırlanmış olan Likert tipi anketler yardımıyla katılımcıların görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda bu araştırma, sınıf öğretmenlerinin ilkök 1. sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin görüşlerini olduğu gibi ortaya koymayı amaçladığı için betimsel, niteliktedir. Çalışmanın amacına uygun olarak Malatya ilinde hizmet veren 10 ilkök 1. sınıf öğrencilerinin evrenini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda 100 sınıf öğretmeni araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Araştırmanın amacını gerçekleştirmek üzere veri toplama aracı olarak Bilgi Toplama Formu ve İlkokul 1. Sınıfa Devam Eden Öğrencilerin Okula Uyumlarına ilişkin Sınıf Öğretmeni Görüşlerini almaya yönelik anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 24.0 paket programından yararlanılmıştır. Araştırmada, cinsiyet değişkenine göre niceliksel ölçekli gözlemleri verilen iki örneklemin aynı dağılımdan gelip gelmediğini incelemek için parametrik olmayan Mann-Whitney U testi ve ankete cevap veren öğretmenlerin mesleki kıdemleri, eğitim düzeyleri, mezun oldukları okullara göre gruplar arasında sayısal farklılık olduğu için Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır. Hangi gruplar arasında farklılık olduğunu belirlemek için Post-hoc testlerinden Tukey testi kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda ilkök 1. sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin, 1. Sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin algıları açısından incelenmesi sonucunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Hazır bulunuşluk alt boyutuna bakıldığında diğer boyutlara nazaran erkek öğretmenlerin ortalamalarının yüksek çıktığı görülmüştür. Sınıf öğretmenlerinin, 1. Sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin görüşleri arasından kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin mesleki kıdem yılları arttıkça görüşlerinin olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerinin, 1. Sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin algıları açısından incelenmesi sonucunda eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Sınıf öğretmenlerinin, 1. Sınıfa devam eden öğrencilerin okula uyumlarına ilişkin algıları açısından incelenmesi sonucunda mezun olunan okul değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmuştur. Buna göre Hazır bulunuşluk alt boyutunda Eğitim Fakültesi mezunları ile Edebiyat/Fen Edebiyat mezunları arasındadır. Ortaya çıkan anlamlı fark Eğitim Fakültesi lehine olmuştur.

BAZI BİLEŞENLER BAĞLAMINDA ADANA-OSMANİYE HALK DANSLARINDA UYUM

Muzaffer Sümbül

Bu çalışmanın konusu Türk halk dansları performanslarının sahne sürecinde gerçekleştirilen; sahne, dans, müzik ve giysi uygulamaları gibi bileşenler aracılığıyla elde edilen uyumun incelenmesi ile oluşur.

Uyum, bir bütünü meydana getiren ilgili öğelerin kendi aralarındaki iletişimdir. Harmoni ve adaptasyon olarak da adlandırılan uyum, psikolojik, sosyal, kültürel ve biyolojik gibi çeşitleri vardır. Dolayısıyla davranışsal ve tutumsal boyutları da olan uyum, sanatsal içerik üretiminde de görülür. Bu alanlardan biri de halk danslarıdır.

Halk dansları, sahne ve yerel danslar olmak üzere iki kategoride karşımıza çıkar. Yerel danslar, geleneksel yaşam biçimi içinde yer alan töre ve törenler aracılığıyla icra edilir. Kendi içinde bir estetiğe sahiptir. Yerelin güzellik anlayışı ve doyum harmonisini yansıtır. Bu yerel dans estetiği olarak adlandırılır. Sahne dansları ise yerel dans kültürünün belli kurallar çerçevesinde sahneye aktarılmasıdır. Dolayısıyla yöre ve bölge kültürünün özellikleri, koreolojik kurallara göre yorumlanarak halk dansları performansları oluşturulur.

Halk danslarında uyum ise güzelliğe ulaşma sürecini ifade eder. Bu güzellik arayışı; Türk halk dansları sahne sürecinde gerçekleştirilen; sahne, dans, müzik ve giysi uygulamaları gibi bileşenler aracılığıyla elde edilen uyumu yansıtır.

Bu süreç güzellik-estetik, performatif estetik ve uyuma ulaşımı sağlar. Bu farklı estetik, sahne güzellik/harmoni anlayışı, kendi içinde bir simge ve anlamlar bütününden oluşur. Koreograflar bu imgelemler aracılığıyla izleyiciye ulaşmak ister. Dansçıların bedensel devinimleri ile diğer değişkenler halk danslarında uyumun bileşenlerini oluşturur

Çalışma kapsamında Türkiye Halk Oyunları Federasyonu yarışma kategorilerine katılmış olan Adana-Osmaniye halk dansları sahne performansları ele alınacaktır. Bu yarışmalarda Stilize(düzenlemeli) Dal kategorisinde yarışmaya katılan ekiplerin performansları yukarıda sıralanan bileşenler bağlamında incelenecektir. Buradan elde edilecek veriler aracılığıyla aşağıda yer alan sorulara yanıtlar aranacaktır.

1. Yerel dans özelliklerinin sahneleme sürecinde değiştirilmesi, nasıl bir estetik algıya yol açmaktadır?
2. Sahne için yapılan değişiklikler uyum /güzellik arayışında ne tür sonuçlar ortaya koymaktadır?

TÜRK HALK DANSLARININ ÖĞRETİMİ SÜRECİNDE YARATICI DRAMA VE UYUM ÇALIŞMALARI

Deniz Köktan

Yaratıcı dramadan, her alanda olduğu gibi sanat ve dans eğitiminde de yararlanılabilir. Türk halk dansları öğretiminde yaratıcı dramanın yerinin incelendiği bu araştırmanın amacı; Türk halk danslarının öğretiminde yaratıcı drama yönteminin, bir öğretim yöntemi olarak kullanılması sürecini incelemektir.

Bu çalışmanın oluşumu için Sakarya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölümü 1. Sınıf öğrencileri ile toplamda 6 atölye uygulanmıştır. Çalışmaya 20 öğrenci katılmıştır (10 kız, 10 erkek). Her atölye toplam 3 saat sürmüştür. Atölyelerin ilk 3 haftası hazırlık atölyesi olarak belirlenmiş olup bu çalışma ile öğrencilerin yaratıcı drama yöntemini tanımaları, tanışma, iletişim, etkileşim ve uyum sürecinin pekişmesi ile sürece hazır olmaları amaçlanmıştır. Uygulama sürecinin 2. aşamasında ise yaratıcı drama ile Türk halk danslarının öğretilmesi süreci incelenmiştir.

Bu araştırma, Türk halk danslarının öğretilmesi sürecinde yaratıcı dramanın etkin bir şekilde kullanılabilmesi amacıyla eylem araştırması şeklinde desenlenmiştir. Uygulama sürecinde gözlem, bireysel görüşme, odak grup görüşmeleri, öğrenci ve araştırmacı günlükleri, teknikleriyle veri toplanmıştır.

Çalışmanın sonunda; yaratıcı dramanın katılımcı öğrenciler arasında iletişimi, etkileşimi, güveni, uyumu artırıcı bir etkisi olduğu; halk danslarının öğretiminde bu uyum ve güven sayesinde daha etkili ve kalıcı bir öğrenme sağlayan, özgürleştirici, yaratıcı bir yöntem olduğu sonucuna varılmıştır.